

**DE LEER DER WAARHEID,
DIE NAAR DE GODZALIGHEID IS**

Voorgesteld, bevestigd en toegepast in
85 oefeningen over de

HEIDELBERGSE CATECHISMUS

ZONDAG 15 - 21

door

Mr. JUSTUS VERMEER

in leven doctor in de beide rechten en ouderling der Gereformeerde Gemeente
behorend bij de Nederlands Hervormde Kerk
te Utrecht

met een voorrede van Gerhardus van Schuylenborgh
bedienaar van het heilig Evangelie in de gemeente van Jezus Christus
te Thienhoven

Eerste uitgave:
Boekverkoper Nicolaas van Vucht,
1749-1750 te Utrecht

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

ZONDAG 15 (Vraag 37-39)
HET LIJDEN EN DE KRUISIGING VAN CHRISTUS
ONDER PONTIUS PILATUS

Vraag 37: Wat verstaat gij door het woordeke: geleden?

Antwoord: *Dat Hij aan lichaam en ziel, de ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn van God tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht gedragen heeft, opdat Hij met Zijn lijden, als met het enig zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost, en ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierve.*

Vraag 38: Waarom heeft Hij onder Pontius Pilatus geleden?

Antwoord: *Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijde.*

Vraag 39: Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij een andere dood gestorven ware?

Antwoord: *Ja het; want daardoor ben Ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft; want de dood des kruises van God vervloekt was.*

In het tweede gedeelte van de behandeling van de artikelen des geloofs hebben wij tot hiertoe de Persoon van de Middelaar beschreven in Zijn onderscheiden benamingen ten opzichte van de ambten en naturen van de Middelaar.

Nu gaan wij over tot het huishoudelijke werk van de Middelaar, hetwelk Hij in Zijn Persoon tot verlossing van Zijn volk heeft uitgevoerd, van de 15^e tot en met de 19^e zondagsafdeling. Hierin behandelt de onderwijzer de twee staten van de Middelaar, waarin Hij de zaligheid heeft verdiend en dezelve toepast.

- De onderwijzer spreekt van de staat van Zijn vernedering, waarin Hij de zaligheid voor Zijn volk heeft verkregen (zondag 15 en 16).
- En van de staat van Zijn verhoging, waarin Hij de verworven zaligheid Zijn volk toeëigent (zondag 17 tot en met 19).

Wat betreft het eerste, namelijk de staat van Zijn vernedering, daarin onderscheidt de onderwijzer vier bijzondere trappen, langs welke de Borg vernederd is.

- Ten eerste Zijn lijden, in zondag 15.
- Ten tweede Zijn sterven, in zondag 16, vraag 40 en 42.
- Ten derde Zijn begrafenis, in zondag 16, vraag 41 en 43.
- Ten vierde Zijn zielslijden of nederdaling ter hel, in zondag 16, vraag 44.

Eer wij nu overgaan tot de behandeling van deze *eerste trap van vernedering*, moeten wij vooraf opmerken, dat het niet voegzaam is, dat sommigen *de menswording van Christus op zichzelf* rekenen tot de trappen der vernedering. Want dit behoort tot de bekwaamaking van de Middelaar, om een dienstknecht te kunnen zijn. En de Zoon van God behoudt deze menselijke natuur in de staat van Zijn verhoging tot in eeuwigheid. Wij beginnen derhalve te spreken als eerste trap van de dienstknechtelijke staat van Christus, namelijk Zijn lijden, in deze 15^e zondagsafdeling, zoals het in de artikelen wordt uitgedrukt: *Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist*. De onderwijzer behandelt hier twee hoofdzaken:

- I. Het lijden van Christus in zijn geheel (vraag 37).
- II. De reden van enige bijzonderheden, namelijk waarom Christus onder de rechter Pontius Pilatus geleden heeft, en wel de kruisstraf (vraag 38 en 39).

I.

Wat de eerste hoofdzaak betreft, letten wij daarin:

A. op de natuur van Christus' lijden, en

B. op het borgtochtelijke er van.

A. Sprekende over de natuur van Christus' lijden, zien wij:

1. **Op de heerlijke Persoon, Die geleden heeft.** Het is de Zoon van God. Dit blijkt uit Hebr. 5:8: "Die, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden." Die de Goddelijke natuur bezittende, de waarachtige God en het eeuwige leven zijnde, eenswezens met de Vader en de Heilige Geest, echter in Zijn enig Goddelijk Persoonschap de menselijke natuur heeft aangenomen, zoals in de vorige zondagsafdeling is gebleken. Het is dus de Christus, de Middelaar, de Persoon Die God en Mens was, Die Zijn voldoende lijden heeft volbracht, en wel zó, dat elke natuur daartoe heeft bijgebracht wat aan die natuur eigen was.
2. Hierbij moet men er wel acht op geven, dat de *Godheid* van de Middelaar niet heeft geleden.
  - Maar wel heeft de Godheid aan het lijdende vlees krachten toegediend. Want een mens zonder meer kon het gewicht van de eeuwige toorn van God, en wel tegen de zonden van miljoenen uitverkorenen ontstoken, niet dragen. En nog veel minder vol- en doordragen, zodat Hij uit dit lijden weder opkwam en het zelfs te bovenkwam. Want (Psalm 90:11): "Wie kent de sterkte Uws toorns, en Uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?" Daarom moest het de Sterke God zijn (Jes. 9:5), Die hand aan hand strijden moest met God, met de macht der hel; ja Die al worstelende en de zonden vervolgende deze moest uitroeien.
  - En ook heeft de Godheid aan het lijden van *de menselijke natuur* oneindige waardij toegebracht. Want anders kon het kortstondige lijden van Christus tegen het eeuwig lijdenvan zo vele uitverkoren doemwaardigen van het begin der wereld tot aan het einde niet opwegen. Hiertoe werd niet vereist dat de Godheid leed, want het was genoeg dat de Persoon leed, Die God was. Daarom behoren ook alle daden en al het lijden tot deze heerlijke Persoon (Hand. 20:28): God heeft Zijn gemeente verkregen met Zijn eigen bloed. 1 Kor. 2:8: "Zij hebben de Heere der heerlijkheid gekruist." En in 1 Joh. 1:7 staat, dat het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, ons reinigt van alle zonden.
  - Dus eigenlijk heeft alleen de menselijke natuur geleden, en wel *de gehele mens* (1 Petrus 3:18): Christus is gedood in het vlees. En in 1 Petrus 4:1 staat, dat Christus voor ons heeft geleden in het vlees, dat is in Zijn menselijke natuur. De onderwijzer zegt: **aan lichaam en ziel**, daar toch de gehele mens, naar ziel en lichaam aan God gehoorzaamheid verschuldigd was, zo heeft hij ook naar ziel en lichaam gezondigd en was dus schuldig de eeuwige straffen te dragen in beide delen.
    - Christus heeft in *Zijn lichaam* geleden. Dit blijkt overvloedig uit de historie van het Evangelie. En Petrus zegt (1 Petrus 2:24): "Die Zelf onze zonde in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout." Hiervan zal aanstonds meer blijken.
    - Christus heeft ook geleden in Zijn ziel. Dit blijkt uit Matth. 26:37, 38: Hij begon droevig en zeer beangst te worden, zeggende: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe." Een uitwendig bewijs daarvan was, dat Zijn zweet

gelijk grote druppels bloed op de aarde afliep. Men moet niet denken dat Christus' ziel alleen maar geleden zou hebben door medelijden. Zij is het eigenlijke onderwerp geweest van het lijden van Christus Zelf. Want het lichaamslijden maakt verreweg het minste deel uit van de straffen, die Jezus als de Borg moest ondergaan.

O, de zonde der *ziel* van de uitverkorenen was zo zwaar. Lichaamsdaden kunnen van buiten nog wat worden gestremd. Maar zielsafwijkingen gaan hun gang, want het hart is toch als een opengebroke stad zonder muur. Daar gaat al in en uit wat maar wil. Ziet dan hoe noodzakelijk de Borg moest lijden in Zijn ziel.

3. Bezien wij nu het lijden zelf. Dan moeten wij opmerken hetgeen Hij heeft geleden. De onderwijzer zegt: ***Hij heeft gedragen de toorn Gods tegen het ganse menselijke geslacht.***

De toorn Gods, daardoor moet geen onordentelijke beweging in de heilige God worden verstaan, maar deze is de allerheiligste haat van God tegen de zonde, gepaard met een rechtvaardige wraak, en de ijver Gods over de zonde om deze te straffen, voortvloeiende uit Gods heilige natuur, waardoor dit niet anders zijn kan. Daarom worden het rechtvaardig oordeel van God en Zijn toorn samengevoegd (Rom. 2:5), want het kan niet anders zijn of deze toorn van God moet te eniger tijd ontbranden. Vroeg of laat, aan de zondaar zélf of aan zijn Borg: "De toorn van God wordt van de hemel geopenbaard tegen alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen" (Rom. 1:8).

- (1) Omdat God heilig is, haat Hij de zonden en de zondaar (Psalm 5:5, 6): "Want Gij zijt geen God, Die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren. De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid." En Hab. 1:13: "Gij zijt te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zoudt zien, en de kwellung kunt Gij niet aanschouwen ."
- (2) Omdat God rechtvaardig is, moet Hij de zonden wreken. Daarom wordt bij dit haten gevoegd (Psalm 5:7): "Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel." En alzo riep de Heere Zijn Naam voor Mozes uit (Ex. 34:6, 7): "Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft; Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaders aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en in het vierde lid."
- (3) Ook omdat God een ijverig God is, een IJveraar voor Zijn eer, moet Hij door de openbaring van Zijn toorn de zonden straffen. Elke zonde is toch een moedwillige kwetsing en als het ware een vermindering van Gods majesteit en heerlijkheid. Want de ziel gedraagt zich in elke, ja ook in de minste zonde, als een atheïst, een godlooचनाar, alsof er geen God zou zijn, Welke hij heeft te ontzien. In Psalm 10:4 staat van de goddeloze geschreven: "Al zijn gedachten zijn dat er geen God is." En Psalm 14:1: "De dwaas zegt in zijn hart: er is geen God. Zij verderven het, zij maken het gruwelijk met hun werk; daar is niemand, die goed doet." Ja in elke zonde maakt de mens zichzelf tot een God, alsof hij boven de wet zou staan en het hoogste gezag over zijn daden had, om deze naar zijn goeddunken in te richten (Psalm 12:5): "Onze lippen zijn onze, wie is heer over ons?"
- (4) Welnu, zo is God een jaloers God over Zijn eer, welke Hem zo lief en zo waard is, en daarom is Hij een ijverig God om Zijn eer te zoeken in het straffen van de

zondaar (Psalm 50:21): "Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen en zal het u ordentelijk voor ogen stellen." Joz. 24:19: "Hij is een heilig God; Hij is een ijverig God; Hij zal uw overtredingen en uw zonden niet vergeven." Nahum 1:2: "Een ijverig God en een Wreker is de Heere; een Wreker is de Heere, en zeer grimmig. Een Wreker is de Heere aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt de toorn aan Zijn vijanden." Het woord "ijver" is hier zo nadrukkelijk, omdat het ontleend is aan de jaloersheid van een eerlijk echtgenoot, die bij de minste schending van zijn huwelijksbed in brand raakt (Spr. 6:34): "Jaloersheid is de grimmigheid des mans."

- (5) Ook moeten wij hierbij nog opmerken, dat deze allerheiligste toorn van God tegen de zonden nooit heerlijker en doorluchtiger heeft uitgeblonken dan toen God, de zonden der uitverkorenen vergevende, deze in Zijn lieve Zoon zo streng heeft gestraft (Rom. 3:25-26): "Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods; tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is." Hebr. 2:10: "Want het betaamde Hem, om Welke alle dingen zijn en door Welke alle dingen zijn, dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, de overste Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen." Deze toorn van God nu was de oorzaak van dit lijden, dat over de Borg kwam (Joh. 18:11, Hand. 2:23 en 4:18). Ja, deze toorn van God was onder al het lijden van de Heere Jezus het allerzwaarste, hetwelk breder zal blijken bij de behandeling van het artikel over de nederdaling ter hel.

De onderwijzer noemt deze toorn *de toorn van God tegen de zonden van het ganse menselijke geslacht*. Hier moeten wij goed onderscheiden.¹

Wij moeten dit niet zó verstaan, dat Christus voor elk mens in de wereld, hoofd voor hoofd, geleden heeft, en dat het nu aan de vrije wil van de mens staat om zich dit heil deelachtig te maken. De arminianen lasteren onze Catechismus vanwege deze uitdrukking. Maar dit kan niet zijn. Want dan zou het lijden van de Heere Jezus vruchteloos hebben kunnen zijn ook zeker zijn geweest. Want de wil van de mens is slaafs verbonden aan de duivel en aan de zonde, en de mens is ten enenmale afkerig om op zijn eigen doen en plichten het doodvonnis te schrijven; en ook daarvan, dat hij door een Ander, namelijk Christus, behouden zou worden. Daarom zou dit een leer zonder troost zijn. Dan was de misdaad van Adam krachtiger in het doden van allen, die in het verbond begrepen waren, dan de gehoorzaamheid van Christus is als deze aan de Zijnen het leven niet zou toebrengen.

En dit kan ook niet zo zijn, want de Bijbel leert ons overal duidelijk dat niet allen zalig worden. Daarom is deze bewering lasterlijk tegen God. Want daardoor wordt God van onrechtvaardigheid beschuldigd, dewijl de zonden dan tweemaal gestraft worden, én in de Borg, én in allen die verloren gaan. Ook leert de Bijbel ons, dat Christus geleden heeft voor een bepaald getal.

- (1) Daarom moeten wij hier door deze woorden *"tegen de zonden van het ganse menselijke geslacht"* verstaan, dat Christus niet zonder oorzaken geleden heeft, maar *om der zonden wil* (Jes. 53:5, 6): "Hij is om onze overtredingen verwond; om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons de vrede aanbrengt,

¹ Gods toorn als een volmaakte deugd in God is ondeelbaar, ten opzichte van de voorwerpen wordt ze onderscheiden.

was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen; wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; doch de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen." Wij moeten hierdoor verstaan dat Christus niet geleden heeft voor Zijn eigen zonden, want die had Hij niet. En ook niet voor de zonden van de engelen, want Hij neemt de engelen niet aan. Maar Hij heeft geleden voor de zonden van mensen. Paulus zegt (2 Kor. 5:21): "Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem."

- (2) En ook zien wij hieruit dat Christus niet alleen voor de zonden van de Joden heeft geleden, maar voor de zonden van de gehele wereld, ook der heidenen. Zo lezen wij in 1 Joh. 2:2: "Hij is een verzoening voor onze zonden. En niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld." Dat door de woorden "de gehele wereld" in de Bijbel dit wordt verstaan, niet alleen de Joden, maar ook de heidenen, en wel alle geslachten daaruit, alle talen, volkeren en natiën, blijkt wel uit Joh. 10:15, 16, 11:51, 52, en Openb. 5:9. Door de gehele wereld worden hier dus verstaan de vaders, de gelovigen van het Oude Testament, zowel als die nu tegenwoordig leven en die nog leven zullen tot aan het einde der wereld. Dit blijkt uit Rom. 3:25, 26, Ef. 1:10, Hebr. 2:10 en 9:15: "Daarom is Hij de Middelaar des Nieuwen Testaments, opdat, de dood daartussen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste testament waren, degenen, die geroepen zijn, de belofenis der eeuwige erve ontvangen zouden." En zeer nadrukkelijk is daarbij wel vers 26: "Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af, maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande."
- (3) Ziet hierin dan met nadruk, dat het voldoende lijden van Jezus *evenzeer van terugwerkende kracht was als het krachtig was voor het toekomstige*. De gelovigen van het oude verbond konden daar zo zeker op aan, omdat Hij zulk een onfeilbare Borg was. Ja, velen hadden toen meerde kracht van het vertrouwend geloof dan dat velen nu roemen in deze betere dagen. Paulus zegt (Hand. 15:11): "dat wij op dezelfde wijze zalig zijn geworden als ook zij."
- (4) Maar ook kan door deze uitdrukking worden verstaan, dewijl op de zonde direct de dood bedreigd was (Gen. 2:17): "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven", dat nu Jezus door Zijn lijden verworven heeft dat de ganse wereld, dus ook de verworpenen, blijft staan om der uitverkorenen wil. Want zodra de mens in de wereld komt, ligt hij onder de vloek en is waardig om verstoten en aanstonds van de wereld weggezonden te worden naar de buitenste duisternis. De verworpenen leven onder de lankmoedigheid van God, ja elk mens is een zekere tijd op aarde en heeft een proeftijd. Vrienden, indien Jezus niet geleden had, niemand zou dit hebben gehad.
- (5) Ja ook dat velen onder het Evangelie leven en Gods boodschappers hebben, heeft Jezus door Zijn bloed verkregen. Daarom lezen wij (Hebr. 10:29) dat er zulken zijn, "die het bloed des Nieuwen Testaments vertreden, waardoor zij geheiligd waren." En (2 Petrus 2:1) van zulke dienstknechten, die de Heere verloochenen, Die hen gekocht heeft." Dit kopen ziet niet op de zaligheid van deze personen, maar op hun werk, om als dienstknechten en huurlingen te dienen in Gods huis en om anderen de poort naar de hemel te wijzen. Ziet dan eens hoe een mens zondigt als hij zegt: *Die leraar is onbekeerd en daarom wil ik hem niet horen*. Want hij is tot zijn werk gekocht en wie weet wat de Heere nog met hem voor heeft. Mocht gij er toch liever voor bidden dan zo te spreken.

(6) En tenslotte blijkt het overal uit Gods Woord dat het een bepaald getal is uit het ganse menselijke geslacht, waarvoor Jezus heeft geleden om hen te behouden, en wier zielen en lichamen door Jezus zijn gekocht. Het zijn alleen de uitverkorenen (Rom. 8:33, 34) die van eeuwigheid door de Vader aan de Zoon gegeven zijn. Joh. 17:6: "Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en zij hebben Uw Woord bewaard." Dezulken geloven op Gods tijd (Joh. 3:15, 16) en zij gehoorzamen Hem (Hebr. 5:9). Het zijn Zijn schapen (Joh. 10 en 15). Zijn gemeente (Ef. 5:25). Zijn eigen volk (Titus 2:14). Daarom wordt er ook gezegd: "Niet vele wijzen naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het wijze beschamen zou" (1 Kor. 1:26, 27). 'En Jezus dankt Zijn vader (Matth. 11:25), dat Hij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen had, en dezelve aan de kinderkens geopenbaard. En dan zegt Hij in vers 26: "Ja Vader, alzo is geweest het welbehagen voor U." Ook wijst Jezus er op, dat het een klein kuddeke is, waaraan de Vader het Koninkrijk zal geven (Lukas 12:32).

De onderwijzer zegt, *dat Jezus deze toorn gedragen heeft.*

- Dit sluit in de oneindige gewilligheid en vrijwilligheid van Jezus. Hij is er niet toe gedwongen, o nee, maar Hij heeft ze opgenomen en gedragen (Hebr. 10:5-10): "Zie Ik kom; Ik heb lust, o God, om Uw welbehagen te doen" enz. Daarom zegt Hij ook (Joh. 10:17, 18): "Ik leg Mijn leven af, en Ik neem het wederom aan."
- Dit sluit ook in de gehoorzaamheid van Jezus aan Zijn Vader. De Vader eiste Hem op, en Jezus zeide: "Zie, hier ben Ik" (Psalm 40:8). "Hij heeft Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot in de dood, ja de dood des kruises" (Filipp. 2:7, 8). En Hebr. 5:8: "Die, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden." Daarom wordt het de gehoorzaamheid van Christus genoemd (Rom. 5:19).
- Ook sluit het in de oneindige mensenliefde van Jezus. Liefde doet dragen; daarom zegt Paulus (2 Kor. 5:14, 15): "De liefde van Christus dringt ons." En deze liefde bestond in Zijn sterven voor al Zijn volk.
- Ook sluit het dragen van de toorn van God Zijn doordragen en voldragen daarvan in, zodat Hij weer uit het lijden opkwam en Zijn hoofd weer omhoog hief. Daarom zegt Hij aan het kruis (Joh. 19:30): "Het is volbracht." En Hebr. 10:14: "Hij heeft met één offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden."

Ziende op dit lijden van de Middelaar, moeten wij ook letten op *de tijd* wanneer Hij heeft geleden. De onderwijzer zegt: ***De ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens.*** De mens was waardig vanwege zijn zonden ten allen tijde het gruwzame van zijn misdaad en de drukkende straffen te ondervinden. Dit was ook bedreigd inde vloek (Gen. 3:17): "Het aardrijk zij om uwentwil vervloekt, en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens." Ook daarom was het nodig dat Jezus de eeuwige toorn de ganse tijd Zijns levens op de aarde droeg.

Dit lijden kunnen wij dan onderscheiden als zijnde in het begin van Zijn leven. En dit kunnen wij weer onderscheiden en daarbij noemen:

- Zijn vernietiging door de aanneming van de gestalte van een dienstknecht (Filipp. 2:7).
- Ook Zijn geboorte in armoede (Lukas 2:7).
- En Zijn besnijdenis op de achtste dag (Lukas 2:21). En daarbij komt niet alleen het pijnlijke van het sacrament in aanmerking, maar wel voornamelijk Zijn verbintenis

om daardoor de ganse eis van de wet te vervullen. Dit sacrament diende voor Jezus ter verzegeling en ter aanwijzing dat Hij ook eens zou worden uitgeroeid uit het land der levenden, en dat tot het behoud van Zijn volk.

- En voorts Zijn vlucht naar Egypte, om aan de vervolging van de kindermoordenaar Herodes te ontkomen (Matth. 2:12-14).
- Ook in het bijzondere leven van Jezus, hetwelk met Zijn ouders zeer gering is geweest, want Hij werd voor een timmerman en de zoon van een timmerman gehouden (Markus 6:3).
- En zo ook in het openbare leven van Jezus na Zijn dertigste jaar. Toen Hij werd vervolgd, in het bijzonder door de schriftgeleerden, farizeeën en de oversten des volks, die uit nijdigheid en kwaadaardigheid gedurig met scheldwoorden en lasteringen op Hem aanvielen en Hem overal lagen legden en Hem zochten te verstrikken. De evangeliën zijn daar vol van.

En dan zegt de onderwijzer: ***Maar inzonderheid aan het einde van Zijn leven.***

Dit lijden kunnen wij wederom onderscheiden, als zijnde:

- Ten eerste direkt na het laatste Pascha en na het eerste Avondmaal, toen de duivel in Judas voer (Joh. 13:21-27). Toen Hij in de hof van Gethsémané een verschrikkelijk voorsmaak kreeg van het zware lijden, dat Hem nu zou treffen (Matth. 26:36, 38). Daar ziet gij Jezus door Judas verkocht en verraden, die een apostel was (Lukas 22:48). Gevangen genomen zijnde door Zijn vijanden (Matth. 26:57). En daar verlaten Zijn discipelen Hem, (Matth. 26:56). Zij lieten Hem gans alleen.
- Ten tweede voor de vierschaar der Joden, waar Jezus vals beschuldigd wordt (Matth. 26:59-63). En op allerlei wijze bespot (Lukas 22:63-65). En in Zijn tegenwoordigheid wordt Hij door Zijn lieve discipel Petrus, die met Hem de dood wilde ingaan, driemaal verloochend met een vervloeking dat hij Jezus niet kent.
- Ten derde in de huizen van Pilatus en Herodes. Jezus werd toen van de ene vierschaar naar de andere gesleept (Lukas 23:15, 16), en valselijk van oproer en godslastering beschuldigd (Matth. 26:63, 68 en Lukas 23:2-4). Daar hebben zij Jezus bespot, bespogen, gegeseld en Hem een blinkend kleed aangedaan en een kroon van doornen op Zijn hoofd gezet, alsof Hij maar een gewaand Koning was. En dus hebben zij met Zijn Zoonschap en met Zijn Koningschap de spot gedreven (Matth. 27:27-30). Daar hebben zij Barabbas verkoren om losgelaten te worden en Jezus tot de kruisdood veroordeeld (Matth. 27:15-23).
- En ten vierde op de weg naar Golgotha. Daar hebben zij Zijn kruis op Hem gelegd (Joh. 19:17). En zij hebben vervolgens op Golgotha Hem aan het kruishout doornageld en zo op de smartelijkste en smadelijkste wijze omgebracht. En dat onder de bespottung, dat Hij, Die gezegd had Gods Zoon te zijn, Zichzelf nu maar moest verlossen (Matth. 27:39-43). Daar hebben zij Hem met gal gemengde edik te drinken gegeven (Matth. 27:31). Ja, daar weigerde Hij de gemirrede wijn, welke gewoonlijk aan de gekruisigden gegeven werd om hen te bedwelmen, opdat zij hun pijn wat minder zouden voelen. En dit alleen omdat Hij Zich bekwaam wilde houden om uit liefde tot Zijn volk het lijden en de zwaarte daarvan te gevoelen en te doordragen (Markus 15:23).
- En tenslotte onder dit alles en onder Zijn vorig lijden waren Zijn zielsangsten en benauwdheden nog het allerzwaarste. De ure en de macht der duisternis bleef Hem bij, de bedroefdheid van Zijn ziel tot de dood toe bleef Hem bij, zodat Hij aan het kruis moest uitroepen: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" Doch van dit laatste zal breder worden gehandeld in de volgende zondagsafdeling.

B. Gaan wij er nu toe over om met de onderwijzer te letten op het borgtochtelijke van Jezus' lijden. Daarin zien wij:

- (1) Gods rechtvaardigheid. Het kan vanwege deze niet anders of het lijden van Jezus was borgtochtelijk. Want alle lijden, in vroom en onvroom, is gevolg van de zonden. Waren er geen zonden, daar waren ook geen plagen. God doet niemand lijden aan, tenzij dat hij schuldig is. Alle kinderen van Adam, hoe onschuldig zij ook aan des mensen zijde kunnen zijn, staan schuldig voor God. En dat zien zij ook als God hun licht geeft. Vergelijk nu hiermede eens de handelingen Gods met Zijn Eigen Zoon.
- (2) Jezus was voor God en mensen onschuldig. Hij was geen kind van Adam, en Hij was zonder erf- en dadelijke zonden (2 Kor. 5:21): "Die geen zonde gekend heeft." Hij kon tegen Zijn vijanden zeggen (Joh. 8:46): "Wie van u overtuigt Mij van zonde?" En evenwel heeft Jezus de zware last van de eeuwige toorn van God zo schrikkelijk gedragen.
- (3) Daarom moet ge er nu eens op letten, dat dit niet in overeenstemming kan worden gebracht met Gods rechtvaardigheid, tenzij het onschuldig lijden van Jezus borgtochtelijk is geweest. Hij moet door overgenomen zonden voor God schuldig gestaan hebben. Want anders, het zij met eerbied gezegd, zou de Heere niet rechtvaardig zijn.

Deze waarheid betreffende het borgtochtelijke lijden van Christus bevestigt Gods heilig Woord, hetwelk aanwijst:

- Dat het lijden of de verwonding van Christus en de genezing van de gelovigen door Hem aan elkaar verbonden zijn (Jes. 53:4-7): "Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen; doch wij achtten Hem dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was. Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg, doch de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Als dezelve geëist werd, toen werd Hij verdrukt; doch Hij deed Zijn mond niet open. Als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzo deed Hij Zijn mond niet open."
- Rom. 8:32: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven. Hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?"
- 2 Kor. 5:19 en 21: "Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekende; en heeft het woord der verzoening in ons gelegd." "Want Die, Die geen zonden gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem." Daarom wordt Jezus Zelf een verzoening genoemd (1 Joh. 2:2).
- Gal. 3:13: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons."
- 1 Petrus 2:24: "Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout."
- En tenslotte 1 Petrus 3:18: "Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen."

Zien wij dan nu op *het doel* van Jezus' lijden. Dit is borgtochtelijk, want de onderwijzer zegt: ***Opdat Hij met Zijn lijden, als met het enig zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost.***

Dat lichaam en ziel door Christus gekocht en door Zijn bloed gelost zijn, is gebleken in de 1^e zondagsafdeling. Hier zien wij (Rom. 8:1), dat er geen verdoemenis is voor degenen, die in Christus Jezus zijn. En volgens Gal. 3:13: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt."

En dan zegt de onderwijzer: ***Opdat Hij ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierve.*** Wij hebben wat betreft de noodzakelijkheid van deze voldoening reeds uitvoerig gesproken inde 5^e zondagsafdeling.

- Nu staat ons er nog op te wijzen dat Jezus door Zijn zoenoffer voor Zijn volk *genade* heeft verworven. Hij heeft het recht voor hen verkregen, waardoor zij genade kunnen vinden in Gods ogen, en van vijanden vrienden van God kunnen worden en in Gods gunst en liefde weer worden hersteld (Rom. 5:8-10).
- Jezus verwierf voor Zijn volk ook *gerechtigheid*. Dat is de genadige rechtvaardigmaking, zodat de zonden der gelovigen vergeven en zij in Christus voor God rechtvaardig gerekend worden (2 Kor. 5:19 en 21): "God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, haar zonden haar niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Want Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem."
- En ook *het eeuwige leven*. Want al was de straf gedragen, evenwel moest nog het eeuwige leven in heerlijkheid verdiend en verworven worden (Rom. 5:21): "Opdat gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, also ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Christus Jezus onze Heere." En dan wil rechtvaardigheid hier zeggen dadelijke rechtvaardigheid of gehoorzaamheid, genaamd het vervullen van het recht der wet (Rom. 8:4).

Tenslotte letten wij nog op *de noodzakelijkheid*, dat Christus ter voldoening voor de zonden der uitverkorenen lijden moest. Want Gods hand en raad hadden dit van eeuwigheid bepaald, dat het zo geschieden moest (Hand. 4:28). De grond hiervan was de eeuwige vrederaad of het verbond der verlossing, waarin de Zoon Zich aan Zijn Vader verbonden heeft om voor de uitverkorenen te lijden (Psalm 40:7-9 en Hebr. 10:5 en 9). Hierop ziet Jezus als Hij tot Petrus zegt (Joh. 18:11): "De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken?"

Ja, hierop zagen de voorzeggingen en voorbeelden, die ook vervuld moesten worden. Want dit lijden was voorzegd (Psalm 22, 69 en Jes. 53, enz.). En dat zeer duidelijk en zelfs in bijzonderheden, waarom wij ook lezen (Matth. 26:56.) dat dit alles is geschied opdat de schriften der profeten zouden vervuld worden. Dit lijden was ook tevoren afgebeeld. En wel door al de schuld- zond-, zoen- en slachtofferanden in oude tijden, welke alle schaduwen waren, waarvan Christus het lichaam was (Hebr. 10 1). Daarom lezen wij in Ef. 5:2, 'dat Christus Zichzelf heeft overgegeven tot een slachtoffer, Gode tot een welriekende reuk', namelijk als het lichaam der schaduwen.

II.

Onze tweede hoofdgedachte is, dat wij enige redenen zullen zien, welke de onderwijzer geeft van enige bijzonderheden in het lijden van Christus.

Daarin hebben wij dan te letten:

- A. Op de reden, ***waarom Jezus onder de rechter Pontius Pilatus geleden heeft*** (vraag 38), en
- B. Op de reden, waarom Hij juist de kruisdood geleden heeft, (vraag 39).

A. Wat het eerste betreft, letten wij eerst op de persoon van Pontius Pilatus.

Wij kunnen ten aanzien van hem alleen opmerken, dat hij een heiden was, een Romein, die tevens rechter was. Hij was door de keizer Tiberius tot stadhouder over het Joodse land aangesteld.

Wij moeten weten, dat de opstellers van de artikelen des geloofs de naam van deze man in de heilige historie niet noemen omdat zij van mening waren dat het lijden van Christus alleen borgtochtelijk zou zijn na het gevelde vonnis van Pilatus. Dat is ongerijmd. Wij hebben in de vorige zondagsafdeling aangetoond hoe de heilige ontvangenis en geboorte borgtochtelijk zijn, en zo ook Zijn leven en lijden van Zijn krib tot Zijn kruis.

Maar de reden waarom Pilatus hier genoemd wordt, is opdat het gemakkelijker zou zijn om de tijd van het lijden van Christus te bewaren en deze met het profetisch woord te kunnen vergelijken. Want hierin is de profetie van Jakob vervuld (Gen. 49:10), dewijl de scepter bijna geheel van Juda geweken was. De Joden zelf getuigen toch (Joh. 18:31): "Het is ons niet geoorloofd iemand te doden." Tiberius had Pilatus reeds tot stadhouder over Judea aangesteld, en dus waren de Joden reeds onder de Romeinse macht (zie ook Ez. 21:27). Aldus handelt Lukas ook. Want als hij de tijd van de geboorte van Christus aanwijst, verhaalt hij daarbij ook van de beschrijving onder de keizer Augustus, en wel toen Cyrenius over Syrië stadhouder was.

Letten wij dan nu op de reden, welke de onderwijzer in zijn antwoord geeft, waarom Christus onder de rechter Pontius Pilatus geleden heeft. Dan zegt de onderwijzer dat zulks was, *omdat Pontius Pilatus een rechter was. Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijde.*

1. Dit houdt in dat Jezus niet in het heimelijke mocht worden omgebracht, maar dat Hij in een wereldlijke vierschaar, welke het gericht van God hier op aarde moet houden, veroordeeld moest worden. Daarom lezen wij (Jes. 53:8): "Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen."
2. Ook moest zulks geschieden opdat de onschuld van Jezus te duidelijker zou blijken, en evenwel Zijn veroordeling rechterlijk zou zijn. Want Pilatus heeft tot vijfmaal toe Jezus onschuldig verklaard, en zelfs bij het veroordelen in het openbaar zijn handen gewassen, zeggende: "Ik ben onschuldig van het bloed van deze Rechtvaardige, gijlieden moogt toezien." Wij lezen dit in Joh. 18:38, 19: 4-6, Lukas 23:14, 15 en 22, Matth. 27:24.
3. En ook opdat Zijn onrechtvaardige veroordeling door de hoogste rechter van het land zou kunnen strekken tot bevrijding van Zijn volk van het rechtvaardig oordeel Gods, dat boven hun hoofd hing. Zeer nadrukkelijk is hier het woord van Paulus (Hand. 13:28): "En geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd dat Hij zou gedood worden." Pilatus heeft Jezus onrechtvaardig veroordeeld, maar God heeft op die rechterstoel gezeten en gezegd: "Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen de Man, Die Mijn Metgezel is, spreekt de Heere der heirscharen. Sla die Herder, en de schapen zullen verstrooid worden. Maar Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden" (Zach. 13:7). En alzo was de straf, welke de gelovigen de vrede aanbrengt, op Hem (Jes. 53:5).
4. En tenslotte, Jezus heeft ook onder Pontius Pilatus moeten lijden omdat deze een heiden, een Romein was. Want Jezus was de Verlosser en Borg van allen, zowel van heidenen als van Joden, en daarom moest Hij ook van de heidenen lijden (Hand. 4 :27): "Want in der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welke Gij gezalft hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de

volken Israëls." En omdat Jezus de allervervloekste straf moest ondergaan, namelijk de kruisdood. En de Joden mochten naar hun wet niemand kruisigen. Dit is duidelijk te zien in Joh. 18:31, 32: "De Joden dan zeiden tot Pilatus: Het is ons niet geoorloofd iemand te doden." En let dan wel: "Opdat het woord van Jezus vervuld zou worden, dat Hij gezegd had, betekende hoedanige dood Hij sterven zou."

B. Nu nog wat het tweede betreft, de reden waarom Jezus de kruisdood geleden heeft. ***Heeft het iets meer in dat Jezus gekruist is, dan wanneer Hij een andere dood gestorven zou zijn.*** (vraag 39). Letten wij daarin nog in het kort op de vraag van de onderwijzer, waarin wij zien wat de kruisdood was.

Het was een heidense straf, welke de Romeinen gewoonlijk aan de allergrootste booswichten voltrokken. De kruisdood bestond hierin, dat de misdadiger aan een rechte paal werd opgehangen, met de armen aaneen dwarsbalk uitgerekt. Het onderlichaam rustte op een klein uitsteeksel als de handen aan de dwarsbalk door de handpalmen, of even boven de hand door de arm, werden doornageld, en ook de voeten, hetzij tezamen met één, of elk afzonderlijk met twee nagelen onderaan het kruis werden vastgemaakt. Dit geschiedde meestal voordat het kruishout werd opgericht.

- Ziet dan hieruit dat dit een zeer *smartelijke* en pijnlijke dood was, daar toch de nagelen door de pezen en zenuwen heen geslagen werden. En ook moesten de kruiselingen daar doorgaans lang aan hangen, totdat zij van de honger stierven of wel door het wild gedierte werden verslonden.
- En zie ook dat dit een *allersmadelijkste* dood was. Want het was geen Joodse, maar een heidense straf, die aan geen burger, maar aan de meest goddeloze slaven voltrokken werd. Want zij moesten naakt, tot een schouwspel voor engelen en mensen, tussen hemel en aarde hangen, als zijnde noch de hemel, noch de aarde waardig.
- En wij zien hieruit ook dat het een *vervloekte* dood was. God Zelf had deze vervloekt, want zo staat er (Deut. 21:23): "De opgehangene is Gode een vloek." Zie ook Gal. 3:13, waar Paulus zegt, daarop ziende: "Want er is geschreven: vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt." En een vloek of vervloekt te zijn, wil zeggen verbannen te zijn tot het verderf en daaraan te zijn overgegeven.

Wij moeten er ook op letten waarom de onderwijzer hier in het bijzonder naar deze kruisstraf vraagt. En wel omdat het kruis van Christus de voornaamste pilaar en grondslag is van het ganse christendom en van alle wijsheid, waarbij alle andere wijsheden maar dwaasheid zijn. Daarom zegt Paulus (1 Kor. 1:23): "Wij prediken Christus, de Gekruiste, de Joden wel een ergernis en de Grieken een dwaasheid", vergeleken met 1 Kor. 2:2. En hij wil (Gal. 6:14) daar alleen in roemen. Daarom wordt het Evangelie het woord des kruises genoemd (1 Kor. 1:18). Ja, Christus is als de Gekruiste de wijsheid en de kracht, Gods (1 Kor. 1:24).

Bezien wij nu nog in het kort het antwoord van de onderwijzer, waarin hij de reden geeft *waarom het meer inhoudt dat Jezus gekruist is, dan wanneer Hij een andere dood gestorven zou zijn.*

- (1) En dan zien wij de gepastheid van deze dood tegenover de vervloekte en verdoemelijke stand der uitverkorenen. Want de uitverkorenen lagen onder de eeuwige vloek, als bannelingen ten verderf, en de dood des kruises was van God

vervloekt. De heilige Jezus, dat gezegende en zegenende Zaad van Abraham, onschuldig voor God en mensen, werd daaraan gehecht en is daaraan gestorven.

- (2) En zulks opdat zij, die Hem aangrijpen en lust hebben om met hun zonden tot Hem aan het kruis te komen, daardoor verzekerd zouden kunnen worden dat hun vervloeking op Hem was geladen, aangezien Hij daar als hun Borg hing (Gal. 3:13): "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt."
- (3) En tenslotte omdat deze kruisdood van eeuwigheid bepaald was en geschieden moest (Hand. 4:28). Daarop wezen de voorzeggingen en voorbeelden in het profetische Woord, welke alle hun vervulling moesten krijgen. Want deze kruisdood was voorzeggd (Psalm 22 :16-19 en Zach. 12:10).

En deze kruisdood was afgebeeld door de hefofferen en brandofferen, waarbij het Paaslam een duidelijk voorbeeld was. Deze kruisdood was in het bijzonder ook afgeschaduwd door het verhogen van de koperen slang in de woestijn (Num. 21:8, 9), hetwelk Jezus op Zichzelf toepast (Joh. 3:14, 15). En uit dit alles blijkt duidelijk, dat Jezus de Christus was, de ware en beloofde Messias, Die komen moest en lijden zou.

Toepassing

A. Vrienden, zullen wij een recht gebruik van dit lijden maken, dan moeten wij daarin als in een spiegel de rechtvaardigheid van God zien, ontstoken tegen Zijn eeuwig geliefde en onschuldige Zoon, als de Borg der uitverkorenen.

1. Ziet hierin, onbekeerde en zorgeloze mensen, gerusten te Sion en zekeren op de berg van Samaria, de heiligheid en rechtvaardigheid van God, en de schrikkelijkheid en gruwelijkheid van de zonden in Gods heilige ogen, en wat gij daarom eeuwig zult moeten ondergaan als gij zonder Borg zult sterven. Is de eeuwige toorn van God op Zijn Zoon neergedaald? Heeft de Vader zulk zwaar lijden Zijn Zoon aangedaan om de zonden Zijner uitverkorenen? Heeft Hij Hem zo schrikkelijk in Zijn toorn aangegrepen, uitroepende (Zach. 13:7): "Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen de Man, Die Mijn Metgezel is, spreekt de Heere der heirscharen. Sla die Herder" enz.? Ja, is dit geschied aan het groene hout en handelde God zo met Zijn Zoon? O mensen, die voor eigen rekening staat en zo sterft, wat zal er dan aan het dorre geschieden? Wat zal God met u doen? Hier ziet u duidelijk dat God de zonden niet ongestraft kan laten, en dat Hij de schuldigen geenszins onschuldig kan houden. Mensen, verwacht u dat God, Die Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, ik vraag u, verwacht u dat Hij u zal sparen? O, dan zou God geen God zijn! Mocht gij hier ziende worden en eens in kracht geloven dat de verschrikkelijke toorn van God, indien gij niet bekeerd wordt, op u aan zal vallen, en dat de duivelen u zullen aandoen hetgeen de vijanden aan Jezus hebben gedaan. Dan zult gij het voorwerp van eeuwige versmaadheid en afgrijzing zijn.
2. Leert ook uit dit zware lijden van de Heere Jezus uw onmacht kennen. O mensen, indien gij toch machtig waart om door doen en plichten uw vorige schulden te betalen en het recht op de hemel te verkrijgen, dan zou God immers Zijn Zoon niet hebben voorgesteld tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid. Dan was er geen Jezus, geen Zaligmaker van node. Och, mocht gij toch worden ontdekt, hoe gij het zoekt in uzelf, in uw godsdienstplichten, in uw eerlijkheid en natuurlijke oprechtheid. God moet u dat doen zien. Het heeft Jezus de arbeid van Zijn ziel gekost. Paulus zegt (Rom. 8:3, 4), dat waar de wet door het vlees krachteloos

geworden was, God Zijn Zoon gezonden heeft. Die heeft alle gehoorzaamheid en gerechtigheid volbracht, opdat het recht der wet vervuld zou worden, en tot verzegeling van die eeuwige waarheid, dat de mens daartoe onmachtig is en dat zijn doen en plichten niets zijn.

3. Daarom, o mensen, er is geen andere naam onder de hemel gegeven, waardoor gij kunt zalig worden. Dit is het enige middel, de enige raad en weg. Dat gij toch aanhoudt bij de troon, opdat God u toch recht doe zien dat gij zo ellendig en doemwaardig voor God zijt, en welke ellenden u boven het hoofd hangen, namelijk de brandende toorn van God als een vuur, dat niemand zal kunnen blussen. En dan naar Jezus heen. Hij is alleen die Held, bij Wie hulp is besteld. Hij roept ook: Bij Mij, mensen, van al uw hoogten en sterkten af. Bij Mij van de Libanon af, van de woningen der leeuwinen en van de bergen der luipaarden! Het is Gods werk, uw banden los te maken en u tot Hem te brengen.

Zie ook in dit lijden de oneindige en onbegrijpelijke liefde van de Vader en van Christus (Joh. 3:16): "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Hierin is de liefde van God geopenbaard, dat Hij Zijn Zoon gezonden heeft, opdat wij zouden leven door Hem. En wat blijkt hierin toch wel de liefde en de bereidwilligheid van Jezus! "Als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzo deed Hij Zijn mond niet open" (Jes. 53:7). Paulus zegt (Rom. 5:7) dat voor een goede nauwelijks iemand zal bestaan te sterven. Wat moet dit dan wel een liefde zijn, dat Jezus al dit schrikkelijke lijden voor Zijn vijanden, die van Hem en Zijn Vader afkerig zijn, ondergaat!

Dit moest wel bijzonder dienen tot uitlokking van mensen, die aan Jezus nog nooit de hand gegeven hebben. Bijzonder aan degenen, die daar iets van zien en dus enige ontdekking hebben. O vrienden, heeft Jezus zo bitter en met zulk een oneindige liefde geleden voor mensen, waarin niets anders was dan haat, afkeer en vijandschap? Ja, die liever wilden sterven eer zij om het leven tot Jezus wilden komen? Die vol stinkende wonden, striemen en etterbuilen zijn en die het beeld van satan dragen, ja die het met de duivel eens zijn tegen God? Vrienden, wat is het groot om onder de aankondiging van zulk een heil te mogen leven. Dagelijks de stem van Gods gezanten te mogen horen, die zulks verkondigen! Zit er toch eens bedaard bij neer en overlegt deze boodschap eens. Gij zoudt misschien uw hart er aan verliezen vóór gij het wist of dacht. Wat zou dat een geluk zijn en wat zou dat in uw hart een verandering geven! Wie is de grootste der zondaren in zijn eigen ogen? Wel, die wordt hier geroepen.

B. Maar het is ook niet minder noodzakelijk, nuttig en voordelig voor Gods volk, dat zij mogen zien de oneindige en onbegrijpelijke liefde van God en van Christus tot mensen.

Kinderen van God, zucht er toch om dat gij er moogt worden ingeleid. In het overwegen van dit lijden ligt de grond voor Gods volk om klein voor de Heere te worden. Om in verwondering weg te zinken vanwege zulk een onbegrijpelijke liefdedeweg, en dat tegenover uw eigen niet- en onwaardigheid. Want u kunt er de grote dood en toorn in zien, waarvan u verlost bent.

Vrienden van God, de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Als dezelve geëist werd, toen werd Hij verdrukt (Jes. 53:5 en 7).

1. U kunt er in zien welk een monster de zonde in Gods ogen is. En bijzonder de gesteldheid des Vaders en van Christus ten opzichte van de zonde. De Vader kon niet één uwer zonden vergeven, tenzij Hij Zijn eeuwige toorn aan Zijn eniggeliefde Zoon, Uw Borg, deed ondervinden. Jezus kon u niet verlossen, tenzij Hij, om uw zonden weg te doen, Zichzelf overgaf in zulk een weg.
2. Om u er iets van onder het oog te brengen: U was het natuurlijk licht onwaardig toen gij in de wereld kwam. Gij had alle voedsel en deksel verbeurd vanwege uw onreine natuur, die in hoogmoed is gevallen, en dus waardig direct voor eeuwig te worden verstoten. En zie nu Jezus in armoede geboren. Ofschoon de vossen holen hadden en de vogelen des hemels nesten, de Zoon des mensen had nog geen steen in eigendom om het hoofd op neer te leggen. En zulks alles om u rijk te maken en van al het nodige te verzorgen. U was het minste kruimpje brood niet waardig, en nu is deze honger op Hem aangekomen. Hij heeft veertig dagen gevast en Hem hongerde. Hem dorstte aan het kruis. En daarmee heeft Hij al het goed en vette van de aarde voor u verworven. Ook heeft Hij door Zijn volmaakt heilig vasten uw ellendig vasten in de tijd geheiligd. Schuilt toch bij Hem!
3. U was het waardig, zodra u op de wereld kwam, vervolgd en van de aarde verjaagd te worden. Ziet Zijn vluchten met Zijn ouders voor Herodes naar Egypte, nog een Kind zijnde. En dat was om u te beschermen. Dit is de enige reden, volk van God, dat u in rust en vrede moogt wonen in uw land, dat u niet moet vluchten als veldhoenderen op de bergen. En ook dat de prikkel uit uw vervolgingen is weggenomen.
4. U was een prooi van satan; het voorwerp van zijn verzoeking en verslinding. Maar hiertegenover is Jezus Zelf van de duivel verzocht geworden in de woestijn, op de tinne des tempels, en bijzonder wel aan het einde van Zijn leven, toen Hij, in zware strijd zijnde, zo ernstig bad en riep. In de volgende zondagsafdeling zal daarvan nog meer in den brede worden gesproken. En zulks alles alleen opdat u niet zou worden verslonden, maar opdat u zou kunnen overwinnen door dicht bij Jezus te blijven.
5. Ja, u bent die man of vrouw, die vóór uw bekering met zondige daden, woorden of gedachten menigmaal de Heere hebt veracht en Hem getergd met uw zonden. Of Goden Zijn volk bespot en gesmaad, of wel belasterd, het houdende voor uitvaagsel en wegwerpsel. En ziet, zo is Jezus behandeld door de Joden. Uw zonden en deze zonden lagen op Hem. Zij durfden tot Hem te zeggen dat Hij de duivel had, en dat Hij door Beëlzebub de duivelen uitwierp. Zij hebben ook gespot met het Goddelijk Zoonschap van Jezus. Zij deden Hem een purperen en daarna weer een blinkend kleed aan, en zij zetten een kroon van doornen op Zijn hoofd. Alzo hebben zij Hem gesmaad als iemand, die slechts zich verbeeldde een Koning te zijn en was Hij het voorwerp van spot en scherts. Gij hebt mogelijk God en Zijn volk, en de Heere in Zijn volk veracht. Maar ziet hier deze heerlijke Zoon van God. Zij hebben in Zijn aangezicht gespogen, als ware Hij het meest verachtelijke op de wereld. En zulks omdat Hij u bevrijden wilde van de eeuwige bespottingen, versmadingen en verachtingen, welke gij eeuwig had te wachten van duivelen en verdoemden.
6. Gij waart overtreders van de wet der liefde tot de naasten. U had vader en moeder licht geacht. U was uw overheden en leraars ongehoorzaam geweest. Ja, u was een hater van uw naasten en dus een doodslager voor God. Gij waart ontuchtigen, onreinen van hart in woorden en daden, de vleselijke lusten en begeerlijkheden dienende. Gij waart dieven van tijd en goederen. Hoe menigee bezit datgene, wat

hem naar Goddelijk recht niet toekomt. Gij waart achterklappers, en kwaadsprekers van uw naasten, bijzonder wel van de vromen, en lasteraars, vervuld met wortelen van alle boosheid, vol begeerlijkheden zijnde. Dit alles had naar Gods rechtvaardig oordeellichamelijke straffen, ja de straf des doods verdiend. En ziet nu Jezus hier als uw Borg gezeseld en naar de wet gedood, en wel op zulk een allersmartelijkste wijze, als een vader- of moedermoordenaar, als één der grootste booswichten behandeld, en zulks alles om u van de schuld en van de macht van deze zonden vrij te maken.

7. En tenslotte, u lag onder de eeuwige vloek. Die vloek was om der zonden wil in al uw bezittingen en in alles wat u ter hand nam. En zie hier, om voor Zijn volk de vloek van de aarde weg te nemen is het vervloekte kruishout op Jezus gelegd. Dat heeft Hij gedragen en de zwaarte er van gevoeld, en ten laatste is Hij Zelf als een vloek er aan genageld. Zo heeft Hij Zijn leven geëindigd en alles volbracht en door dragen. En dat alles alleen om u van de tijdelijke en van de eeuwige vloek te bevrijden, en om de prikkel en de vloek uit uw kruisen weg te nemen. Opdat gij uw kruisen achter Hem zou dragen en het zwaarste op Zijn schouders zoudt kunnen en mogen leggen tot uw verlichting. En dit alles opdat gij de zegeningen van Abraham, de zegeningen van het verbond der genade, zowel tijdelijke als geestelijke, zoudt genieten. Ziedaar vrienden, is daarin nu niet een oneindige en onbegrijpelijke liefde van God en Christus te zien?

Maar wat moest nu deze liefde Gods volk wel aansporen tot wederliefde. 2 Kor. 5:14, 15: "Want de liefde van Christus dringt ons; als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is."

1. Dit hebt gij, gelovigen, te betonen in die heilige toelag om de zonden te doden door de kracht en de Geest van Christus. O, ze zijn Jezus zo duur te staan gekomen. Zij hebben uw Zielevriend, uw Bloedbruidegom doorstoken. Uit deze liefde van Christus vloeit de rechte gesteldheid des harten omtrent de zonden, en het rechte staan in de strijd. Daarom geen overgave aan of bevrediging van de zonden, maar met de zonden, zelfs met de liefste boezemzonden gedaan zoals de vijanden met Jezus hebben gedaan: hen vangen, binden en heenleiden naar het kruis, want daar moeten zij hun kracht verliezen. Het past de kinderen van Jezus niet zich te laten binden met banden van zonden en van de wereld. Laat dan de kinderen der wereld, wier deel in dit leven is, met hun gouden en zilveren ketenen rammelen, maar gij zijt van een voortreffelijker geest.
2. Ook hebt gij uw wederliefde daarin te betonen, dat gij het hemelse werk hier aanvangt. Namelijk dat gij God prijst met hart, met woorden en daden, vanwege de uitvinding van eeuwigheid van zulk een weg, en vanwege de liefde van God daarin tot u. En zulks opdat gij iets begrijpen mocht van de hoogte, diepte, lengte en breedte van de liefde van God, welke alle kennis te boven gaat. En opdat gij zo hier het lied des Lams mocht aanvangen: "Hem, Die ons heeft liefgehad, en van de aarde gekocht met Zijn bloed uit alle geslachten, talen, volken en natiën, Hem zij de heerlijkheid, en de wijsheid, en de roem, en de kracht, en de dankzegging tot in eeuwigheid" (Openb. 5).

En wat behoorde deze oneindige liefde van Christus Gods volk wel op te wekken!

1. Om Jezus in Zijn lijden na te volgen (1 Petrus 2:21): "Christus heeft voor ons geleden, ons een voorbeeld nalatende, opdat wij Zijn voetstappen zouden

navolgen." Jezus is langs een weg van lijden verhoogd, en Hij heeft ook voorzegd van degenen, die Hem zullen volgen, dat zij door vele verdrukkingen zullen ingaan in het Koninkrijk Gods (Hand. 16:22).

Kinderen van God, houdt u dan niet vreemd over de hitte der verdrukking, alsof u iets vreemds hierin overkwam (1 Petrus 4:12). Het is de Heere Jezus overkomen, en een discipel is toch niet meer dan zijn Meester. Gij zijt niet beter, en daarom zal het in de wereld altijd zijn vangen, binden, wegleiden, kruisigen enz., al is het dan niet in de trap en maat van Christus. Omdat gij van de wereld niet zijt, daarom haat u de wereld. De boosheid ten tijde van de apostelen was zelfs zo groot, dat niet alleen de gewone mensen vervolgden, maar zelfs de ouderlingen en de schriftgeleerden deden het.

2. Deze liefde van Christus mocht u ook opwekken, dat u zou zoeken u onder het lijden recht te gedragen. Want dit behoort tot het vervullen van de overblijfselen van het lijden van Christus. Door Jezus is de prikkel uit uw lijden weggenomen. Laat dan maar werken wat werken wil, het moet u ten goede werken. Jezus zegt (Matth. 11:29): "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen." Dan zou u veel kunnen verdragen en er wel eens een kroon in zien, dat gij u recht mocht gedragen onder lijden en verdrukkingen. En wel bijzonder dan als men er de hand des Vaders in kan zien, zoals deze ook in het lijden van Jezus te zien was.

Vrienden, zou u daar niet naar staan? De tijd is immers voorts kort. Het is een lichte verdrukking, enz., en de Rechter staat voor de deur. Hij zal haast opstaan om uw vijanden te verstrooien, en ter wraak komen met de vergelding Gods over uw tegenpartijders. En dan zal Hij u ook uitermate verhogen.

Moge dit tenslotte, volk van God, tot uw besturing dienen om tot deze dingen te komen.

- Mocht gij daartoe veel uw zonden zien bij het liefdelijden van Jezus. Veel zuchten om ze daarbij te gevoelen, en daartoe de liefde van Jezus duidelijk met het hart te zien. Daaruit spruit eerst recht het zien van eigen onwaardigheid en geringheid en rechte droefheid over de zonde en ook het scheiden daarvan, alsook de volkomenheid des harten voor de Heere en Zijn dienst.
- Daartoe is ook dienstig dat men zoekt door genade een hebbelijkheid te krijgen, in de afhankelijkheid van de Geest van Christus, dat men veel leeft met het ene oog op het smartelijke van zijn kwaad, en tevens met het andere oog op de volheid en gepastheid van Jezus. Want dit is het krachtigste middel om stenen en diamanten harten te verbreken en om de kracht van de zondige bewegingen uit te doven.
- En ten laatste, het is ook voor een gelovige ziel ten zeerste noodzakelijk, dat tot dit alles de onmacht en dwaasheid recht wordt gevoeld. O, die hartelijke uitroep: *Heere, ik ben zo onmachtig en zo onwijs. Ik weet de weg niet om er toe te komen. Och, leer Gij mij om mijn sterkte in U te zoeken.* Voor zulke arme, ledige en ontblote zielen is hier mogelijkheid. Want aan de armen wordt het Evangelie verkondigd.

De Heere geve genade en Hij geve ons het onze zaligheid te rekenen dat wij een lijdende Jezus ook op Golgotha navolgen. Dat wij zo ook met Hem mogen leren sterven, waarvan wij in de volgende afdeling zullen spreken, *want dan zullen wij ook in eeuwigheid met Hem leven.* Amen.

ZONDAG 16 (Vraag 40-44)
CHRISTUS' DOOD, BEGRAFENIS EN NEDERDALING TER HEL

Vraag 40: Waarom heeft Christus Zich tot in de dood moeten vernederen?

Antwoord: *Daarom, dat vanwege de gerechtigheden waarheid Gods, niet anders voor onze zonden kon betaald worden dan door de dood van de Zoon van God.*

Vraag 41: Waarom is Hij begraven geworden?

Antwoord: *Om daarmede te betuigen, dat Hij waarachtiglijk gestorven was.*

Vraag 42: Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het dat wij ook moeten sterven?

Antwoord: *Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven.*

Vraag 43: Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?

Antwoord: *Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.*

Vraag 44: Waarom volgt daar: Nedergedaald ter hel?

Antwoord: *Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smart, verschrikking en helse kwaal, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.*

In onze verklaring van de Catechismus behandelen wij nu het huishoudelijke werk van de Middelaar, of wel Zijn staten. Sprekende van de staat van Zijn vernedering, hebben wij in de vorige zondagsafdeling de eerste trap daarvan afgehandeld, namelijk Zijn lijden.

Gaan wij dan nu met de onderwijzer er toe over in deze afdeling de drie overige trappen te behandelen, waarlangs de Borg is vernederd. Hierbij worden wij door de onderwijzer langs drie hoofdzaken geleid, welke onze geloofsartikelen achtereenvolgens aanwijzen. *Gestorven, begraven en nedergedaald ter hel.* Wij hebben dus te bezien:

- I. De dood van Christus (vragen 40 en 42);
- II. Zijn begrafenis (vragen 41 en 43);
- III. Zijn nederdaling ter hel (vraag 44).

I.

In de eerste hoofdzaak letten wij:

- A. Op de natuur van Christus' dood (vraag 40 en 42), en
- B. Op het borgtochtelijke van dezelve, in het antwoord op de vragen 40 en 42.

A. Wij zien hier *de waarheid* van de dood van Christus. De onderwijzer zegt zulks aldus: ***Dat Christus Zich tot in de dood vernederd heeft.*** Door de dood van Christus moeten wij verstaan de scheiding van ziel en lichaam, en wel zo, dat de Godheid geenszins van de mensheid van Christus is gescheiden, maar dat deze met de beide gescheiden delen van Zijn mensheid is verenigd gebleven.

- Dit blijkt uit de woorden van Paulus (1 Kor. 2:8), 'dat de Joden de Heere der heerlijkheid gekruist hebben.'
- En ook uit Zijn opstanding in eigen kracht.
- De waarheid van deze dood bewijzen wij uit uitdrukkelijke plaatsen in het heilig Woord. In Joh. 10:15 zeide Jezus: "Ik stel Mijn leven voor Mijn schapen." En in Lukas 23:46 zegt Jezus aan het kruis: "Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest. En als Hij dat gezegd had, gaf Hij de geest." En Matth. 27:50: "En Jezus wederom met een grote stem roepende, gaf den geest."
- En deze waarheid wordt nader bevestigd uit het doorsteken van Jezus' zijde met een speer, zodat er terstond bloed en water uitkwam. Dit tekent Johannes uitdrukkelijk aan (Joh. 19: 34, 35): "Eén der krijgsknechten doorstak Zijn zijde met een speer, en terstond kwam er bloed en water uit. En die het gezien heeft, die heeft het getuigd, en zijn getuigenis is waarachtig; en hij weet dat hij zegt hetgeen waar is, opdat gij ook geloven moogt."
- Ook wordt deze waarheid bevestigd uit het nauwkeurig onderzoek van Pilatus (Markus 15:44, 45): "En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alrede gestorven was; en de hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroeg hij hem of Hij reeds lang gestorven was. En als hij het van de hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam."
- En tenslotte ook uit de daarop volgende begrafenis, welke alleen aan doden geschiedt. Dit betuigt ook Paulus (1 Kor. 15:3, 4): "Want ik heb ulieden ten eerste overgegeven hetgeen ik ook ontvangen heb: dat Christus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften; en dat Hij is begraven."

Ook zien wij hier de hoedanigheden van deze dood.

1. Het was een dood door *het uiterste geweld*. Het was geen natuurlijke dood, aangezien Christus naar Zijn mensheid geen kind van Adam was, en dus niet geboren was onder de vloek. Derhalve was er niets verderflijks of sterflijks in Zijn lichaam. Zijn leven is Hem ontnomen door het uiterste geweld. Daarom staat er ook geschreven (Psalm 22:16): "Gij legt Mij in het stof des doods." En daarom wordt er ook gezegd (Jes. 53:8): "Want hij is afgesneden uit het land der levenden."
2. Het was echter ook een *gewillige* dood, in tegenstelling met de voorbeelden, die met geweld getrokken en met touwen gebonden moesten worden (Psalm 40:8, 9): "Toen zeide Ik; Zie, Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het midden Mijns ingewands." Zo zegt Jezus ook (Joh. 10:18): "Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van Mijzelf af. Ik heb macht hetzelve af te leggen, en heb macht hetzelve wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van Mijn Vader ontvangen." Ook ontweek Jezus de dood niet, maar Hij zei tot Zijn vijanden, die Hem zochten (Joh. 18:5 en 8): "Ik ben het; indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen heengaan." Bijzonder bleek deze gewilligheid van Christus op Golgotha aan het kruis, toen Jezus uit liefde tot lijden voor Zijn volk de gemirrede wijn weigerde (Markus 15:23). Deze gewilligheid was ook afgebeeld door de zachtmoedigheid der offerdieren en lammeren.

3. Het was ook *een bijzonder gepaste dood*, ten aanzien van de tijd wanneer en de plaats waar Jezus gedood is.
  - Ten aanzien van *de tijd*, het was in het voorjaar, omtrent het Paasfeest, toen Israël uit Egypte werd verlost, en het was ook omtrent de ure van het avondoffer.
  - En ten aanzien van *de plaats*, het was buiten de poort van Jeruzalem. En daarvan waren de offerdieren de voorbeelden, die buiten de legerplaatsen werden verbrand. Dat hier verborgenheden in liggen, toont ons Paulus in Hebr. 13:11-13: "Want welker dieren bloed voor de zonde gedragen werd in het heiligdom door de hogepriester, derzelve lichamen werden verbrand buiten de legerplaats. Daarom heeft ook Jezus, opdat Hij door Zijn eigen bloed het volk zou heiligen, buiten de poort geleden. Zo laat ons dan tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, Zijn smaadheid dragende."

4. En het was ook een *onschuldige dood*. Jezus kende geen zonde, Hij had geen onrecht gedaan, ook was er in Zijn mond geen bedrog gevonden (Jes. 53:9, vergeleken met 1 Petrus 2:22). Dit getuigde de verrader Judas (Matth. 27:4): "Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed." En Pilatus verklaarde in vijf of zes verschillende zittingen Jezus openlijk onschuldig. Ja zelfs zo, dat hij water nam en zijn handen openlijk voor het volk waste. Ook de vrouw van Pilatus getuigde het. Zij liet aan haar man zeggen (Matth. 27:19): "Heb toch niet te doen met die Rechtvaardige, want ik heb heden veel geleden in mijn droom om Zijntwil." Ook de hoofdman over honderd, welke bij het kruis stond, getuigde het toen Jezus gestorven was (Lukas 23:47): "Waarlijk, deze Mens was rechtvaardig."

B. Aangaande het borgtochtelijke van deze dood, of de reden waarom Christus Zich tot in de dood heeft moeten vernederen, de onderwijzer spreekt hiervan in de antwoorden op de vragen 40 en 42.

In het antwoord op vraag 40 zien wij het borgtochtelijke zelf aangewezen, namelijk hoe alleen de dood van de Zoon van God het rantsoen, het betaalgeld kon zijn voor de zonden van de uitverkorenen. De onderwijzer zegt: ***Omdat voor onze zonden niet anders kon betaald worden dan door de dood van de Zoon van God.***

Wij zullen hier nu niet spreken van de noodzakelijkheid van de voldoening of betaling aan Gods gerechtigheid door zulk een Borg, Die alle gepaste hoedanigheden heeft. Dit is reeds in den brede besproken in de 5^e zondagsafdeling. En in de 6^e en de 13^e afdeling hebben wij overtuigend gezien dat al deze hoedanigheden, namelijk van waarachtig en heilig mens, en tegelijk waarachtig God, in Jezus van Nazareth als de Christus zijn gevonden. Hij was naar Zijn Goddelijke natuur de Zoon van God.

Hier zullen wij dan alleen maar met een enkel woord bewijzen, dat de Heere Jezus, als mens gestorven zijnde, evenwel ook in Zijn dood de Zoon van God was. Dit staat geschreven in Rom. 5:10: "Indien wij vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons." En Rom. 8:32: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft."

De reden waarom de onderwijzer hier de woorden bij voegt: *Niet anders dan door de dood van de Zoon van God*, is deze, dat hij daarmee wil aanwijzen dat het alleen de Zoon van God Zelf kon zijn, Die Borg werd. Hij alleen, Die de menselijke natuur had aangenomen, had als de Zoon het recht om te naasten en te lossen, als Losser en nabestaande Broeder. Want alleen Hij was onschuldig en heilig, en in alles waardig en dierbaar. Hij had de wil en het vermogen om door Zijn dood de dood en de duivel te overwinnen, uit de dood weer op te staan en Zijn volk vrij te stellen.

Zien wij nu hoe deze waarheid naar het woord van de onderwijzer is gegrond *op Gods gerechtigheid en waarheid*.

1. Gods *gerechtigheid* eiste de dood van de zondaar zelf, naar de bedreiging in Gen. 2:17. Of de dood van Zijn Zoon, als de schuldovernemende Borg in de plaats van de uitverkoren zondaar (Rom. 3:25): "Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods." De dood van de Borg geschied zijnde, moest hieruit volgen uit kracht van de rechtvaardigheid Gods, dat God de zondaar zijn zonden vergaf (1 Joh. 1:9): "Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonde vergeve en ons reinige van alle ongerechtigheid." Hieruit volgt dus dat deze dood borgtochtelijk zijn moest.
2. Gods *waarheid* vorderde dit ook.
  - Want de dood was aan de zondaar maar eenmaal bedreigd (Gen. 2:17), en deze gestraft zijnde in de Zoon, moest deze de uitverkorenen worden kwijtgescholden. Gods waarheid en rechtvaardigheid worden des wege veel samengevoegd, zoals in Deut. 32:4: "God is waarheid en is geen onrecht." Uit dit alles blijkt wederom dat de dood van Christus borgtochtelijk is.
  - Deze borgtochtelijke dood was van eeuwigheid bepaald en vastgesteld bij God, Die de waarheid Zelf is (Hand. 2:23): "Deze door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood." Hierop was het verbond der verlossing tussen de Vader en de Zoon gegrond, waarin de Vader van Zijn Zoon genoegdoening door Zijn dood vorderde, met de belofte van een zaad. En ook de Zoon verbond Zich daarin om voor de Zijnen de dood te ondergaan, volgens Jes. 53:10-12: "Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roef delen, omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood."
  - Uit de aard van dit testament vloeide, wilde het van kracht zijn, dat Jezus sterven moest. Zo moest het testament der genade worden bevestigd. Paulus zegt dit (Hebr. 9 :15-17): "En daarom is Hij de Middelaar des nieuwen testaments, opdat de dood daartussen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste testament waren, degenen, die geroepen zijn, de belofte der eeuwige erve verkrijgen zouden. Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tussenkome; want een testament is vast inde doden, dewijl het nog geen kracht heeft wanneer de testamentmaker leeft."
    - Ja, ook uit de aard van het priesterambt van Christus vloeide dat Hij sterven moest (Hebr. 9:13). Het bloed van stieren en bokken kon de zonden niet wegnemen, daarom moest Christus, Die geen andere offerande had dan Zichzelf, een offer voor de zonden worden, want zonder bloedstorting geschiedt er geen vergeving (Hebr. 9:22).

- Op deze van eeuwigheid bepaalde raad en dit verbond der verlossing, naar het eeuwige en vrije welbehagen van deze God der waarheid, rustten al de voorzeggingen en voorbeelden, welke uit kracht van Gods waarheid hun vervulling moesten hebben.
- Deze dood van Christus was voorzien (Gen. 3:15): "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen." Jes. 53:10-12: "Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkig voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel, zal Hij het zien en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof delen, omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood, en met de overtreders is geteld geweest, en Hij veler zonden gedragen heeft en voor de overtreders gebeden heeft." Psalm 22:16: "Gij legt Mij in het stof des doods." Dan 9: 26: "En na die twee-en-zestig weken zal de Messias uitgeroemd worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn." En Zach. 13:7: "Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen de Man, Die Mijn Metgezel is, spreekt de Heere der heirscharen. Sla die Herder, en de schapen zullen verstrooid worden, maar Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden."
- Deze dood van Christus was onder de oude dag ook afgebeeld door het slachten en met vuur verteren van de offerdieren (Hebr. 9:22, 23): "En alle dingen worden bijna door bloed gereinigd door de wet, en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving. Zo was het dan noodzaak, dat wel de voorbeeldingen der dingen, die in de hemelen zijn, door deze dingen gereinigd werden, maar de hemelse dingen zelf door betere offeranden dan deze." In het bijzonder door de rode vaars (Num. 19:2, 3), die geslacht en door het vuur verteerd moest worden. Almede door het Paaslam (Deut. 16:2). Hierop ziet Paulus in 1 Kor. 5:7: "Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus." Zie ook Openb. 5:6. Ten aanzien van Izak en Simson denken velen dat ook deze hierin voorbeelden zijn geweest. Ook hebben wij er nu nog een afbeelding van in het Heilig Avondmaal (Matth. 26:28).
Wij besluiten derhalve ten rechte dat deze dood van Christus een borgtochtelijke dood was, tot voldoening aan Gods gerechtigheid voor de zonden der uitverkorenen. Kunt gij dit borgtochtelijke niet zien in de wonderlijke woorden (Hand. 13:28): "En geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd dat Hij zou gedood worden"?
- Wel, was er geen oorzaak en is Hij toch gedood? En laat Gods rechtvaardigheid niet toe dat iemand voor God en mensen onschuldig wordt gedood? Dan moet hieruit wel volgen dat deze dood borgtochtelijk is en dat de overgenomen zonden der uitverkorenen de oorzaak des doods waren, hoewel de Joden dit niet wisten. Zo was de profetie van Kájafas toch waarachtig, hetgeen hij onwetend profeteerde, zeggende tot de ganse raad der overpriesters en der Farizeeën (Joh. 11:49-53): "Gij verstaat niets; en gij overlegt niet, dat het ons nut is, dat één mens sterve voor het volk, en het gehele volk niet verloren ga. En dit zeide hij niet uit zichzelf; maar zijnde hogepriester deszelve jaars, profeteerde hij dat Jezus sterven zou voor het volk. En niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen. Van die dag dan af raadslaagden zij

tezamen, dat zij Hem doden zouden." Alzo naar Matth. 20:28: "De Zoon des mensen is gekomen om Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen."

Slaan wij nu nog kort gade de algenoegzaamheid van deze borgtocht. En dit tegen de vijanden van het kruis van Christus, die het met de papisten daarin eens zijn, *dat ook de dood van de gelovigen als een straf op de zonde moet worden gezien* (vraag 42).

Wij zullen hier de tegenwerping van de vijanden eens bezien. Zij zeggen: ***Indien de dood van Christus volkomen borgtochtelijk zou zijn geweest, dan zouden de gelovigen niet meer behoeven te sterven.***

Maar hierop antwoorden wij, afgezien van de krachtige bewijzen voor de volkomen borgtochtelijke dood van Christus, welke wij uit Gods Woord hebben aangetoond en die wij daarom nu niet weer herhalen, dat dit niet tot gevolg heeft dat de gelovigen niet zouden behoeven te sterven. De onderwijzer antwoordt terecht: ***De dood der gelovigen is geen betaling voor hun zonden.***

1. En op dit stuk komt het aan: *of zij door hun dood betalen of niet betalen.* En wat zouden zij toch betalen? Psalm 49:8, 9: "Niemand van hen zal zijn broeder immermeer kunnen verlossen; hij zal Gode zijn rantsoen niet kunnen geven (want de verlossing hunner ziel is te kostelijk en zal in eeuwigheid ophouden)", vergeleken met Matth. 16:26. De prikkel des doods was de zonde, en die is door Christus weggenomen. Daarom kunnen de gelovigen zeggen (1 Kor. 15:54-57): "De dood is verslonden tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning? De prikkel nu des doods is de zonde, en de kracht der zonde is de wet. Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus." Ziet hier de dood bij de hel gevoegd.
2. Hier vraag ik dan aan de vijanden van de volkomenheid van de enige genoegdoenende dood van Christus, *of zij dan ook geloven dat Gods volk nog enige tijd in de hel zal komen en zij dus zelf zowel de dood als de hel zullen moeten overwinnen?* Ja, ofschoon de dood in zijn uiterlijke openbaring blijft en de gelovigen deze ook gewoon ondergaan, zo is deze nochtans voor hen geen straf, aangezien er niets meer in is wat tot de straf behoort. In hun dood is niets meer te vinden van de toorn van God, van de wrekende gerechtigheid, van de verdienste vanwege hun zonden voor hun persoon, of van hun aanstaand verderf. Paulus zegt (Rom. 5:10), dat zij met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons, en (Rom. 5:1) dat zij, gerechtvaardigd zijnde, vrede hebben met God door Jezus Christus.
3. Het tegendeel toont de onderwijzer aan, ***namelijk dat hun dood is een afsterving aan de zonde.*** Paulus zegt (Hebr. 12:23), dat de geesten der rechtvaardigen dan eerst volmaakt zijn, en Johannes zegt dat zij dan eerst recht zalig zijn (Openb. 14:13): "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen."
En hun dood is een doorgang tot het eeuwige leven, als een weg om ten leven te geraken (2 Kor. 5:1): "Want wij weten, dat zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen." Filipp. 1:21: "Het sterven is mij gewin." En Lukas 23:43: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn." Alzo is de dood voor hen slechts de weg, zoals ook alle andere verdrukkingen voor hen een weg zijn, daarin ook Christus navolgende, waardoor zij langs trappen van vernedering verhoogd worden. Christus heeft deze heiliging en verheerlijking door Zijn lijden en sterven voor hen verdiend.

Toch. werpen de vijanden nog tegen: *Wel, waarom moeten dan de gelovigen zo algemeen de dood ondergaan? Is God dan niet machtig en heeft de dood van Christus dan niet genoeg gedaan?*

Ons antwoord is, dat de dood van de gelovigen niet voortvloeit uit onmacht van God, alsof de Heere hen langs geen andere weg ten hemel zou 'kunnen voeren. Het tegendeel blijkt wel in Enoch en Elia. De dood was wel. bedreigd, maar Christus voor hen gestorven en opgewekt zijnde, behoeven zij niet meer te sterven om daarmee te voldoen. De reden van hun sterven ligt in Gods soevereine opperheerschappij en in Zijn onbeperkte wil en wijsheid.

- (1) Want de Heere wil de gelovigen in een weg van uitwendige tegenheden, van ziekten en smarten, welke de goddelozen rampzalig maken, heiligen, en hen zo bij trappen doen sterven aan de zonden (Rom. 6:7): "Die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde." Uit de samenhang blijkt dat deze tekst ziet op het geestelijk sterven aan zichzelf en aan de zonde. En tenslotte door de lichamelijke dood.
- (2) De Heere wil het kwaad, dat er in de zonden is, hun langs deze weg meer doen kennen uit de bittere gevolgen, opdat Zijn volk meer de zonde zal haten en Hem meer vrezen zal. En ook opdat zij daardoor de vreselijkheid en verschrikkelijkheid van de straffen meer zouden zien, om zo hun heerlijkheid des te heerlijker te maken. En bijzonder wel omdat zij uit deze dood het vreselijke van de tweede dood kunnen opmaken, aangezien de scheiding van ziel en lichaam hier in de tijd het allervreselijkste is, en de grootste verwoesting, vernieling en vloek daarin worden afgebeeld.
- (3) De Heere wil hen hierdoor hoe langer hoe meer inleiden in de onbegrijpelijke liefde van Christus (Joh. 15:13); dat niemand meer liefde heeft dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden. En ook hen zo meer aan het beeld van de Zoon van God gelijk maken, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broeders (Rom. 8:29).
- (4) De Heere wil langs deze weg hun meer leren en in die waarheid bevestigen, dat er zulk een heerlijke vernieuwing der lichamen ten jongsten dage zal zijn. Het is als wanneer men iemand een oud en bouwvallig huis ziet slopen en men daardoor overtuigd wordt dat er een nieuw huis voor in de plaats staat gebouwd te worden (1 Kor. 15 :43): "Het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht."
- (5) En ook wil de Heere de openbare vertoning van de overwinning over de dood bewaren voor de laatste oordeelsdag, tot heerlijkheid van Christus.

Ziet dan nu hoe ongerijmd het wel is als men de dood der gelovigen enigszins wil zien als betaling. Dan ontbreekt er iets aan de voldoening van Jezus; dan zou Jezus niet alléén en geen volkomen Zaligmaker zijn. Dan komt ook aan Christus alleen de eer niet toe. Dan zou de rechtvaardigmaking geen Goddelijke daad zijn, welke maar eens geschiedt en over de persoon gaat. En tenslotte, hoe onzalig en troosteloos zou dit voor Gods volk zijn in de ure des doods. En naar de vrijheid van Gods bedeling omtrent sommigen in deze, leert de bevinding het tegendeel, namelijk dat God zo goed is in het uur van de dood. En het zou ook strijden met Rom. 8:1: "Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn"

II.

Ten aanzien van de tweede hoofdzaak, *de begrafenis van Christus*, letten wij:

A. op de aard van de begrafenis van Christus (vraag 41), en

B. op de nuttigheid of de vrucht tot heiligmaking, welke de dood en de begrafenis van Christus hebben voor het hart van een gelovige (vraag 43).

A. Wat betreft het eerste zien wij allereerst *de waarheid van de geschiedenis*. Wij vinden deze duidelijk beschreven in de vier Evangelien, en Paulus beschrijft deze ook (1 Kor. 15:3, 4): "Ik heb u ten eerste overgegeven hetgeen ik ontvangen heb, dat Christus ook is begraven." Laat ons dan hier eens nagaan hoe deze begrafenis is toegegaan.

- De *verzorgers* van deze begrafenis waren Jozef van Arimathéa, een eerlijk raadsheer te Jeruzalem, en Nicodémus, een overste der Joden en een leraar in Israël. Dit moet de gedachten van elk opleiden tot de voorzegging (Jes. 53:9), dat Hij bij de rijken in Zijn dood is geweest.
- De *voorbereidingen* voor deze begrafenis waren het winden van Christus' lichaam in fijn lijnwaad en de zalving met zeer kostelijke zalf, en ook de overvloedige mirre en aloë, hetzij alleen ter zalving, of ook om welriekend te maken. En dit alles diende als blijken van de hoogachting voor Hem bij Zijn volk.
- Wat betreft de *wijze* van Zijn begrafenis vermeldt de heilige historie, dat het lichaam van Jezus in het graf werd gelegd, en wel in een nieuw graf, waarin nog nimmer iemand gelegen had. En zulks om de gedachte weg te nemen, alsof Jezus door de kracht van een ander zou zijn opgestaan, zoals de Moabitische soldaat in het graf, waarin de beenderen van Elisa lagen, door de aanraking daarmede weer levend werd (2 Kon. 13:21).
  - Dit graf was gelegen in een hof. Dus werd de zonde in een hof begraven, gelijk zij ook het eerst in een hof was begaan. Dit graf was nabij Golgotha, waar het strijdperk was, om daar ook het eerste teken van overwinning op te richten.
  - En het was het graf van een ander, behorende aan Jozef van Arimathéa. Dit leert ons de armoede van Christus.
  - Ook was het een in een rotssteen uitgehouwen graf, en kon er dus geen ondergraving plaats hebben om zo het lichaam weg te nemen. Sommigen willen hierbij ook nog stellen, dat Christus Zich zo als de ware steenrots wilde vertonen.
- De *tijd* wanneer Christus is begraven is ook opmerkelijk. Het is geweest tegen de avond van de sabbat, waarop men rusten moest, alsook wanneer het manna niet op de aarde werd gezien. En dit alles geschiedde terwijl hier ook de vrouwen bij tegenwoordig waren, die met Jezus uit Galiléa waren gekomen. Zij bezagen het graf en hoe het lichaam van Jezus daarin werd gelegd (Lukas 23:55).
- Gaan wij nu nog na hetgeen *op deze begrafenis volgde*, namelijk de verzegeling van het graf en de bezetting met Romeinse soldaten op bevel van Pilatus, naar hetgeen de overpriesters en Farizeeën van hem begeerden (Matth. 27:65, 66): "En Pilatus zeide tot hen: Gij hebt een wacht, gaat henen, verzekert het gij het verstaat. En zij heengaande, verzekerden het graf met een wacht, de steen verzegeld hebbende." Hiermede heeft de Heere zorg willen dragen voor de ontwijfelbare zekerheid van de opstanding van Christus.
- Bezien wij tenslotte nog *hoelang Christus in het graf gebleven is*. Namelijk drie dagen, naar het voorbeeld van Jona (Matth. 12:40) en de voorzegging van Christus (Lukas 18:33).

(1) Zien wij hier wat wij door deze drie dagen niet moeten verstaan. Namelijk niet drie dagen en drie nachten, ten volle begonnen en geëindigd zijnde, gelijk sommigen zulks willen, die daarom beginnen te rekenen van de drie-urige

duisternis en deze duisternis voor een nacht willen rekenen. Of die zelfs beginnen met de zware strijd in Gethsémané, toen Jezus op de aarde viel. En die dan deze drie dagen laten eindigen met de verschijning van Jezus aan de apostelen op de avond van de eerste dag der week.

- (2) Maar het is gepaster en het komt ook meer overeen met de Heilige Schrift wanneer wij deze drie dagen en nachten zo verstaan, dat wij rekenen dat Christus van de avond van de uitgaande zesde dag tot de morgen van de eerste dag der week in het graf is geweest. De Romeinse rekening was van middernacht tot middernacht, en de Joodse rekening was van de avond tot de avond. Hoe wij het nu ook nemen, zo vinden wij in de tijd, welke Christus in het graf verbleef, gedeelten van drie samengevoegde dagen en nachten, welke men niet van elkaar moet scheiden. In dier voege hebben wij de bovengenoemde plaats (Matth. 12:40) te verstaan.

Letten wij nu nog op de noodzakelijkheid van deze begrafenis. ***Waarom is Hij begraven geworden?***

En daarbij achtereenvolgens op de voorzeggingen en voorbeelden, rustende op de van eeuwigheid bepaalde raad.

- (1) Dan merken wij hierin op dat zulks noodzakelijk was ten aanzien van de eeuwige raad van God, Die zulks van eeuwigheid had bepaald (Hand. 2:23, 24 en 4:28).
- (2) En ook dat zulks noodzakelijk was ten aanzien van Jezus' voldoening.
- (3) Het was noodzakelijk ter bevestiging van de waarheid van de dood van Christus, zoals de onderwijzer zegt: ***Om daarmede te betuigen dat Hij waarlijk gestorven was.*** Want alleen doden worden begraven, zoals ook bleek uit hun zorg of Hij wel dood was eer zij Hem van het kruis afnamen (Markus 15:44, 45).
- (4) Het was ook noodzakelijk om een teken van Zijn voldoening te geven. *De opgehangene was Gode een vloek*, en zolang als Hij daar hing, was dit een bewijs dat de vloek nog niet van de aarde was weggenomen. De begrafenis van Christus was dus een teken dat alles was volbracht en de vloek over de aarde was vernietigd. Daarom werd Jezus dan ook van het kruishout afgenomen en in het graf ter ruste gelegd.
- (5) Deze begrafenis was ook noodzakelijk ten aanzien van de bewaring van het lichaam van Jezus tegen mishandeling door mensen of dieren, daar toch het lichaam van Jezus generlei verderving mocht ondergaan (Psalm 16:10).
- (6) En tenslotte ook ten aanzien van de voorzeggingen en voorbeelden, rustende op de eeuwige raad van God, die hun vervulling moesten hebben. Daarom zegt Paulus (1 Kor. 15:4) "dat Christus begraven is naar de Schriften."

Deze begrafenis van Christus was voorzegd.

- Psalm 16: 9, 10: "Ook zal Mijn vlees zeker wonen. Want Gij zult Mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten dat Uw Heilige de verderving zie." Dit past Petrus op Christus toe (Hand. 2:26, 27).
- Ook vinden wij Hos. 6:2: "Hij zal ons na twee dagen levend maken, en op de derde dag zal Hij ons doen verrijzen en wij zullen voor Zijn aangezicht leven." Daarvan zou de opstanding van Christus na drie dagen liggen in het graf de grondoorzaak zijn. Sommigen brengen hier nog bij (Psalm 22:16): "Gij legt Mij in het stof des doods", maar dit ziet meer op de dood van Christus, aangezien Zijn lichaam nimmer tot het stof is weergekeerd.
- En tenslotte Jes. 53:9: "Men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest; omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog

in Zijn mond geweest is." Dit wordt toegepast op de boze toelag der Joden om het lichaam van Christus na Zijn kruisiging bij de misdadigers in een kuil te werpen. Maar zij konden niet doen wat zij wilden, want de Heere droeg zorg dat Hij in Zijn dood bij de rijken zou zijn.

Deze begrafenis was ook tevoren afgebeeld:

- Door de profeet Jona (Jona 1:17, vergeleken met Matth.12:40): "Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was inde buik van de walvis, also zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten zijn in het hart der aarde."
- Ook willen sommigen hier nog als een voorbeeld zien dat de as der offerande buiten het leger in een reine plaats gebracht werd (Lev. 6:10, 11).
- En zo ook de slaap van Adam, uit wiens zijde toen Eva geformeerd werd. Maar dan moeten wij toch opmerken dat dit plaats vond in de staat der rechtheid en wij er dus geen voorbeeld van mogen maken, tenzij de Heere het heeft ingezet om een voorbeeld te zijn.

B. Bezien wij nu de nuttigheid *van Christus' dood en de vrucht tot heiligmaking, welke de dood en de begrafenis van Christus op het hart van de gelovige hebben* (vraag 43). Wij letten daarin op de nuttigheid van de dood en de begrafenis van Christus. Deze verschaffen een bijzondere en machtige troost voor een gelovige in leven en in sterven.

- Want alzo is de ongerechtigheid des lands op één dag van de aarde weggenomen (Zach. 3:9).
- Ook is hierdoor weggenomen de vloek, welke er gelegen is in het tot stof wederkeren, welke over de zondaar is uitgesproken (Gen. 3:19).
- Hierdoor zijn de graven der gelovigen - op zichzelf anders verschrikkelijk en onder de vloek - geheiligd en gemaakt tot aangename rust- en slaappleatsen (Jes. 57:2).
- Christus heeft hier de dood vernietigd in zijn eigen hol. Want het was onmogelijk, dat Hij door de dood kon gehouden worden (Hand. 2:24).
- Ook heeft Christus al de schaduwten, welke in Zijn dood werden vervuld en alzo krachteloos gemaakt, weggenomen van de aarde, én dus deze oude huishouding des verbonds afgeschaft.

Letten wij er ook nog op welke vrucht tot heiligmaking de dood en de begrafenis van Christus op het hart van de gelovige hebben (vraag 43). Dan zegt de onderwijzer dat hij nog deze nuttigheid ontvangt uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis: ***Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruist, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vlees in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.***

Zien wij hier eerst wat moet worden verstaan door *de oude mens*.

- Namelijk de natuurlijke verdorvenheid, welke zich over de ganse mens heeft uitgestrekt van zijn eerste aanzijn af. Dit wordt de oude mens, het lichaam der zonde genoemd (Rom. 6:4 en 5).
- Deze oude mens is de verdorven grond en wortel, waaruit al het kwaad voortkomt. Daarom schrijft de onderwijzer daaraan boze lusten toe. Dit wordt genoemd vlees, bewegingen en begeerlijkheden (Gal. 5:24). Uit dit hart komen boze bedenkingen enz. voort (Matth. 15:19).

- Dit is de staat van alle kinderen van Adam zoals zij worden geboren en onveranderd voortleven, en dit is ook het overgebleven deel in de gelovigen.

De onderwijzer zegt: *onze oude mens*. Hier moeten wij niet alle mensen hoofd voor hoofd verstaan, maar zoals uit de vraag blijkt: **wij, die nog meer nuttigheid ontvangen uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis.**

- Het geldt dus alleen voor dezulken, die een *nieuwe* mens hebben, en wel de zodanige, die uit kracht van vermoedheid onder de last der zonden tot Christus gebracht en gekomen zijn, wier heil alleen in Christus is en die met Hem verenigd zijn. Dit is het wezen der zaak.
- Maar het zijn ook dezulken, die genade hebbende, uit het recht, dat zij op de Persoon van Christus hebben gekregen, nu ook gelovig gebruik leren maken van de goederen van deze Persoon als hun eigen goed. Dit is een nog betere stand en voordeliger in de genade. Dit is recht nederig evangelisch werken en het is niet hoog-, maar veeleer kleinmakende.

Ten opzichte nu van deze oude mens in de gelovigen, ten opzichte van deze verdorvenheden en boze lusten is nu niets meer vruchtbaar en doet niets meer kracht *dan alleen de dood en de begrafenis van Christus, door het geloof tot de ziel gebracht*. Deze liefde van Christus in Zijn dood doodt de zonde en daaruit vloeit het Gode leven (Col. 3:3): "Want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God." Dit noemt de onderwijzer de kracht van Zijn dood. **Door deze kracht wordt de oude mens gekruisigd.** Want het is het leven van de gelovigen om met hun zonden, ja met het ganse handschrift, dat tegen hen is, in de geest tot het kruis te komen, opdat zij dit pak bij de gekruiste Christus kwijt mogen raken en het handschrift aan het kruis moge worden gehecht (Gal. 5:24): "Die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden." En Rom. 6:6: "Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonden zouden dienen."

- (1) Door de kracht van de dood van Christus wordt ook *de oude mens aan het kruis gedood*. Zo moet deze zijn kracht verliezen en langzamerhand sterven, en tenslotte geheel. Alleen de dood van Christus is de dood voor de zonden (Hebr. 2:14): "Opdat Hij door de dood teniet doen zou degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel." En zulks omdat de dood, welke meende Christus te verslinden, toen door Hem verslonden is. Vóór Zijn dood was Hij een wormen geen man, maar nu is Hij een vaste rots, waarop de dood geen vat meer heeft (1 Kor. 15:54, 55): "De dood is verslonden tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?" Zie ook Rom. 6:4.
- (2) Door de kracht van Christus' dood wordt ook *de oude mens begraven*. Hierin zou de geest van Gods volk leven, dat zij het lichaam der zonde van de aarde zouden wegdoen, zodat het eens met Christus zo begraven werd, dat het nooit meer op zou staan, en in hen gedood bleef, al kunnen zij het in deze niet zo ver brengen. Dit vinden wij in Rom. 6:4 en Kol. 2:12.

De onderwijzer noemt twee heerlijke doeleinden van dit met Christus gekruist, gedood en begraven te zijn.

- (1) En dan wel ten aanzien van de kracht tot heiligmaking daarin, met betrekking tot de inklevende en alles overheersende kracht van verdorvenheid. Hij zegt dan: *Opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren*. Hierdoor moet verstaan worden: *dat zij nier meer zo heersen en regeren als tevoren, maar dat de kracht*

van de kruisdood van Christus en Zijn begrafenis daar een slag aan toebrengen en er wat tegenin geven, waar de echte strijd uit ontstaat, namelijk het leven der genade en een nieuw schepsel (Rom. 6:6): "Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen", en vers 14: "Want de zonde zal over u niet heersen."

- (2) En ook ten opzichte van het genadeleven in de ziel, hetwelk naar voren komt na de demping van de ten onder houdende kracht der verdorvenheid door de dood van Christus. De onderwijzer zegt hiervan: **Maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.** Dit is aan het leven der genade eigen, als het niet onderdrukt wordt, dat het naar boven trekt. Het komt van boven en het wil naar boven om God te prijzen met daden, woorden en gedachten. Zulk een ziel wil niets minder aan de Heere wedergeven dan zichzelf, en dal geheel en volkomen (Rom. 12:1 en 1 Petrus 2:4).

III.

Letten wij nu nog op de derde hoofdzaak, Christus' nederdaling ter hel (vraag 44).

Wij zien hierin:

- A. De aard van Christus' nederdaling ter hel (in de vraag), en
- B. Het borgtochtelijke en de vrucht tot heiligmaking daarin voor een gelovige ziel (in het antwoord).

A. Sprekende over het eerste, willen wij eerst iets opmerken *over dit artikel des geloofs en over de betekenis van deze woorden: **nedergedaald ter hel.***

Dit artikel wordt niet gevonden in de oudste geloofsbelijdenis van de Oosterse en Westerse Kerken, en ook niet in de verklaring daarvan van sommige oudvaders. Men is van oordeel dat eerst op het einde van de 4^e eeuw dit artikel bij de andere artikelen is gevoegd, hoewel toen met weglating van de begrafenis van Jezus. Het schijnt dus, zoals ook uit vele oude afschriften van deze artikelen is te zien, dat de eerste opstellers van onze geloofsbelijdenis door deze nederdaling ter hel *de begrafenis* hebben verstaan. Want vóór de 4e eeuw worden deze twee geloofsartikelen niet tezamen in een belijdenisafschrift gevonden.

In de geloofs belijdenis van Nicéa (325) staat alleen: *dat Hij is begraven.*

En in die van Athanasius (333) staat alleen, *dat Hij is nedergedaald ter hel.*

Het is van weinig nut ons er veel over te bekommeren welke de mening van de opstellers is geweest, en of deze woorden dus zien op het begraven, hetwelk zij naar de Heilige Schrift gevoegelijk kunnen bedoelen. Veel meer staat het aan ons te onderzoeken, aangezien wij in onze belijdenis deze beide woorden vinden, hetgeen tot een volledige korte geloofsbelijdenis behoort.

Dit zal ons toch liever doen denken, dat de opstellers niet bedoeld hebben dezelfde zaak tweemaal te zeggen, en dus dat zij door de nederdaling ter hel iets anders wilden aanwijzen dan *de begrafenis van Christus*. En dit vooral omdat het woord nederdalen ter hel in de Heilige Schrift verschillende betekenissen heeft.

- Ten eerste een nederdalen in de plaats der verdoemden, zoals Korach, Dathan en Abiram levend ter hel voeren (Num. 16:33), en ook de rijke man (Lukas 16:23).
- Ten tweede, begraven worden. Zo sprak Jakob (Gen. 42:38): "Zo hem een verderf ontmoette op de weg, die gij zult gaan, zo zoudt gij mijn grauwe haren met droefenis ten grave doen nederdalen." Ook 1 Kon. 2:6 en Psalm 16:10.
- Ten derde een allerdiepste vernedering (Matth. 11:23): "En gij, Kapèrnaüm, die tot de hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden. Want zo

in Sodom die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op de huidige dag gebleven zijn."

- Ten vierde een komen in de staat des doods (Psalm 88:5, 6): "Ik ben gerekend met degenen, die in de kuil nederdalen; ik ben geworden als een man, die krachteloos is; afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen, die in het graf liggen." Ook Jes. 28:18.
- En ten vijfde het uitstaan van helse angsten en benauwdheden (1 Sam. 2:6): "De Heere doodt en maakt levend; Hij doet ter helle nederdalen, en Hij doet weder opkomen." Psalm 18:6: "Banden der hel omringden mij, strikken des doods bejegenden mij." En Psalm 116:3: "Angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis."

Zien wij dan nu in welke zin dit artikel niet, en in welke zin het wel moet genomen worden.

1. Men kan er *niet* door verstaan een nederdaling van Christus in de plaats der verdoemden. Dit willende papisten en sommige Luthersens. Want Christus is er gedurende Zijn dood niet geweest, aangezien Zijn lichaam tot de derde dag toe in het graf lag (Matth. 12: 40) en Hij Zijn ziel bevolen had in de handen van Zijn Vader (Lukas 23 :46). Hij sprak tot de moordenaar (Lukas 23:43): "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn." En Christus had in de hel ook niets te doen.

- De papisten en oude kettters hebben wel beweerd dat Christus ook in de hel nog lijden moest, maar het eigen woord van Jezus aan het kruis zij voor ons genoeg (Joh. 19:30): "Het is volbracht."
- Ook beweren zij dat Christus daar wezen moest om de gelovige voorvaderen uit een voorburg te verlossen. Maar de voorbeelden van Henoeh en Elia leren ons heel wat anders. En zo ook Jakob (Gen. 49:18): "Op Uw zaligheid wacht ik, Heere." Hij wachtte op geen voorburg, maar hij maakte staat op de toekomstige Messias, als op zijn Borg, en hij gaf God de eer in Zijn belofte van die Borg, welke belofte niet kon feilen.
- Ook zeggen zij dat Christus daar wezen moest om aan de verdoemden het Evangelie te verkondigen, daartoe aanvoerende 1 Petrus 3:19: "In Dewelke Hij ook, henengegaan zijnde, de geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft." Maar deze woorden zeggen ons alleen, dat Noach de Geest van Christus had, en dat Christus door Noach tot die ongehoorzamen gepredikt heeft, die ten tijde van Petrus in de gevangenis der hel waren.
- Ook nog dat Christus daar moest zijn om over de satan te zegevieren. Maar dit is reeds aan het kruis geschied en ten dele ook in Zijn opstanding (Kol. 2:15): "De overheden en machten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar ten toon gesteld, en heeft door hetzelfde over hen getriomfeerd."

Door de nederdaling van Christus ter hel moet worden verstaan *het dragen, het doordragen en voldragen van de geestelijke en eeuwige dood, met zijn prikkel, en dat in de plaats van al Zijn volk. En deze helse angsten en benauwdheden heeft Jezus ondergaan Zijn ganse lijden door, en bijzonder aan het kruis.*

- Dit lezen wij reeds in Joh. 12:27: "Nu is Mijn ziel ontroerd, en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure. Maar hierom ben Ik in deze ure gekomen."
- En in Gethsémané (Matth. 26:37-38): "Hij begon droevig en zeer beangst te worden, en zeide: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. En in zware strijd zijnde, was, zijn zweet gelijk grote druppelen bloeds, die op de aarde afliepen." En

in Lukas 22:44 en 53 zegt Jezus tot Zijn vijanden: "Nu is het uw ure en de macht der duisternis."

- En ook aan het kruis, toen Jezus riep met een grote stem (Matth. 27:46): "Eli, Eli Lama Sabachthani. Dat is: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"

Laat ons nu bezien *waarin deze verlating Gods*, als de werkende oorzaak van het zielslijden van Jezus, *heeft bestaan*.

- (1) Het bestond ten eerste hierin, dat de Vader Zijn gunstig aangezicht, het gevoel van Zijn liefde voor die tijd aan Jezus heeft onttrokken. En dit is het zwaarste van al het lijden geweest, al weet een blind mens dit niet. Er is toch niemand die met recht gevoel weet wat gemis is, tenzij dat hij weet wat het genieten er van is. En wel naar de mate dat het genot groter was, is het gemis smartelijker. En is dat nu zo voor Gods beste volk, dat er somtijds iets en als van verre bij bevinding van verstaat wat het is God te genieten, dat het een hel voor hen is en het zwaarste wat hun kan overkomen als God Zijn aangezicht voor hen verbergt? Ja, is er voor Gods volk, die dat kleine stukske van deze zaak, en dat nog maar soms en voor een ogenblikje, ten dele mag genieten, niets verschrikkelijker dan God te missen, dan kan men hieruit toch enigszins, - doch nog niet ten volle - afleiden wat deze verlating een onbegrijpelijke en onbevattelijke, ja eeuwige smart in de ziel van Jezus heeft veroorzaakt. Jezus kende, beminde, genoot Zijn Vader volmaakt. Niemand kende de Vader, dan de Zoon. Jezus en Zijn Vader waren Eén, en nu werd Hij hier geheel verlaten. Jezus droeg niet alleen al het gewicht van de verlating Gods, welke al de uitverkorenen van het begin, tot aan het einde der wereld eeuwig zouden hebben moeten ondervinden, zodat zij er nooit uit zouden zijn opgekomen, maar Hij voldroeg deze eeuwige verlating in die korte tijd, zodat Hij Zijn hoofd weer omhoog heffen kon.
- (2) Voegt hier in de tweede plaats nog bij, dat het heeft bestaan in een tegenovergesteld gevoel van de drukkende last van de eeuwige toorn en ongunst van God, welke tegen de zonden van het ganse uitverkoren menselijk geslacht was ontstoken, en de prikkel daarvan. De heilige en rechtvaardige God was tegen Zijn onschuldige en geliefde Zoon, hier echter beladen met al de zonden van Zijn volk, als een brullende leeuw, als een verterend vuur en als een eeuwige gloed, ja als een vuur dat brandt tot in het onderste van de hel (Deut. 32:22). En daarbij viel al wat God is, in al Zijn eigenschappen en in al Zijn volmaaktheden, op Hem aan met de wraak, met de grimmigheid en met de vergelding Gods. O vrienden, wie kent de sterkte van Gods toorn en Zijn verbolgenheid, naardat God te vrezen is? (Psalm 90:11).
- (3) Ten derde ook het ondervinden van het schrikkelijk geweld en de macht der duisternis en der hel, welke op Hem was losgelaten, zodat Jezus uitriep (Lukas 22:53): "Nu is het uw ure en de macht der duisternis." Nu was Jezus onder allerlei soorten van kwellingen en bestrijdingen, en wel bijzonder aangaande Zijn borgtocht, om Hem mistrouwend, moedeloos en ongeduldig te maken, en om Hem te doen terugschrikken voor zulk een eeuwig gewicht van lijden.
- (4) Ten vierde moet hierbij nog gevoegd worden, dat bij deze verlatingen en verdrukkingen nog kwam het gevoel van al de zonden der uitverkorenen, als de verdienende oorzaken van al dit zware en schrikkelijke lijden. En dat wel in al hun zwaarte en verschrikkelijkheid. Jezus gevoelde het, dat deze zonden atheïsme

betekenden, verloochening van God en Zijn deugden. Dat de zonden inhielden verheffing van zichzelf boven God, boven de wet, aldus zichzelf als God stellende. Het was een verachten van God, een opstand tegen God en een staan naar de kroon van God. Ja Hij, Die geen zonde gekend heeft, gevoelde dat de zonde vijandschap is tegen God en met een onverzoonlijke haat en afkeer tegenover God staat. Ziet hier welke zonden het waren, die Jezus zo bitter vielen. Het waren de erf- en dadelijke zonden tegen God als het hoogste Goed, ja tegen de vriendelijke en goedertieren woorden en wegen van God in begaan. Dit waren de zonden van ontrouw aan Zijn licht, van bedroefing van de Heilige Geest in Zijn overtuigingen, zo menigmaal tegengegaan. O, hoe menigmaal heeft Gods volk de Geest bedroefd, en dit bedroefde hier Jezus. Dit waren de zonden van aardwormen, die zich schaamden voor God en Zijn zaak. Dit waren de zonden van afgoderij, van hoogmoed, vleselijkheid, wereldgezindheid, eigenliefde, zelfbedoeling en liefdeloosheid. Ja hier drukten Jezus de zonden der gedachten van Zijn volk, die ijdelheid in de overleggingen des harten en in woorden, al hun bekende en onbekende zonden. In één woord, Jezus gevoelde al de zonden, zowel tegen de letter als tegen de geestelijkheid van de wet. En wie kan de zonden noemen? Zij zijn meerder dan het zand aan de oever der zee en dan de haren van het hoofd.

- (5) En ten vijfde, hier was Jezus nu bezig om de uitverkorenen met God te verzoenen, opdat zij weer tot God zouden kunnen genaken. Om Zijn Geest te verwerven voor dat volk, waarvoor Hij leed, en om hen weer tot Zijn vrienden te maken. Zij waren vijanden van Hem en van Zijn Vader, en zij wilden geen vrienden meer zijn. Maar Hij wilde hen uit enkel liefde weer vrienden maken en behield deze liefde tot hen ook in Zijn zwaarste lijden. Daarom staat er in Lukas 22:44, dat Hij in zware strijd zijnde, te ernstiger bad. Hij wilde Zijn volk er toch door helpen.

B. Letten wij nu op het borgtochtelijke van deze nederdaling ter hel en de vrucht tot heiligmaking daarvan voor een gelovige ziel, genoemd in het antwoord op vraag 44.

- (1) Wij zien in dit antwoord *het borgtochtelijke van dit zielslijden, aangezien de gelovigen daarin voorkomen als verdiend hebbende alle helse benauwdheid de pijn, en daaraan ook onderworpen te zijn, terwijl de heilige Jezus, Die voor God en mensen onschuldig was, hier is gezonken geweest in onuitsprekelijke benauwdheden, smarten, verschrikkingen en helse kwalen, Zijn ganse leven door en wel inzonderheid aan het kruis.*
- (2) Wij besluiten hieruit dan ook ten rechte, dat Jezus hier als Borg geleden heeft. En dit op grond van Gods *rechtvaardigheid*, Die nooit iemand kan straffen, die voor God en mensen onschuldig is. En daarom vloeit het hier uit de rechtvaardigheid van God voort, zegt Johannes (1 Joh. 1:9), dat God de zonden aan de uitverkorenen vergeeft. Ziet dit duidelijk bewezen in Hebr. 5:7-9: "Die in de dagen Zijns vleses, gebeden en smekingen tot Degene, Die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. En geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden." Zie ook 1 Kor. 15:55-56.
- (3) En tenslotte, dit borgtochtelijke zielslijden zien wij gegrond in *Gods eeuwige raad* en door de profeten voorzeggd (Psalm 18:6-7 en 22:2): "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten, verre zijnde van Mijn verlossing, van de woorden mijns brullens?" Psalm 116:3 en Jes. 53:11: "Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het

zien." Hij moest Zijn ziel tot een schuldoffer stellen. Nadrukkelijk wordt dit ook aangewezen in Hoséa 13:14.

Letten wij nu nog in het kort op *de vrucht en kracht tot heiligmaking, welke dit zielslijden heeft op het hart van een gelovige.*

- (1) Het is zeer geschikt om Gods volk in te leiden in de liefde van de Vader en van Christus, en dat voor zulken, opdat zij door wederliefde gedrongen mogen worden om niet meer zichzelf te leven (2 Kor. 5:14-15 en Joh. 3:16).
- (2) Deze liefde van Christus in dit zielslijden is voor het hart het krachtigste middel om door de Geest de zonden te treffen en te doden. O, zonden kunnen niet anders gedood worden dan door de Geest en in de gemeenschap aan het lijden van Christus. Dan ziet de ziel wat de zonden aan Jezus een arbeid in Zijn ziel gekost hebben. Bij dit zielslijden kan de zonde eerst recht gezien en hartelijk gehaat en betreurd worden, en kan men er ook eerst recht van scheiden. Ja, dit verbreekt stenen en diamanten harten.
- (3) Dit zielslijden is ook zeer krachtig tot bemoediging voor Gods volk in al hun zware strijd, aanvechtingen en de verbergingen Gods, en onder geestelijke verlatingen. Want Jezus heeft de angel en prikkel er van weggedragen en wil het gewicht van hun kruisen op Zijn schouders nemen. Ziet Jes. 63:9: "In al hun benauwdheden is Hij benauwd" enz. Daarom dient het tot opwekking om toch gewillig het kruis dagelijks op zich te nemen, gelijk Lukas zegt (Lukas 9:23), en Jezus te volgen, om ook hierin enigszins aan Jezus gelijkvormig te worden.
- (4) En tenslotte kan dit zielslijden voor de gelovigen dienen, zoals ook de onderwijzer zegt, ***dat zij in hun hoogste aanvechtingen verzekerd mogen zijn en zich daarmee ganselijk mogen troosten, dat Jezus hun Borg is, Die hen van de helse benauwdheden en pijnen heeft verlost.*** En dat ook zij welhaast over alle zonden, vijanden en kwellingen, ja over alles wat hen hier terneder drukt, zullen triomferen. Kunnen zij dan hier nog niet als met arendsvleugelen opvaren, straks zullen zij meer dan overwinnaars bevonden worden te zijn door Hem, Die hen heeft liefgehad, en. Wie met de Vader en de Heilige Geest eeuwig de eer, de roem en de dankzegging toekomt voor het uitvinden van zulk een hoge Weg, en ook voor de uitvoering en toepassing daarvan.

Toepassing

A. Volk van God, gij die een recht op Jezus hebt, moge het volgende dienen tot uw besturing en opwekking.

1. Zoekt er toch een hebbelijkheid van te krijgen, dat gij met al uw zondige daden niet alleen, maar ook met de wortel van al uw kwaad en met uw hart dagelijks komt tot het kruis. Of het er toch eens aan vast mocht raken en of gij zo dagelijks bij bevinding mocht leren wat het is met Christus aan het kruis te sterven. Want daar alleen kunt gij de dood van uw zonden verwachten door deze dood van Christus. En dit is toch geen bittere dood. Een zeker dichter zegt er van²:

*De bitterheid,
Die wijkt van deze dood.
En nodigt 't ik te rusten in haar schoot.
Ei, machtig Heer', geef 't ik de laatste stoot.
Laat 't eigen ik ten grave nu maar dalen!
Of buig en breng het op een ander dreef.*

² Philip van Sorgen, "Het Bundeltje"

*'k Wil duizend malen
Dit woord herhalen:
Sterf IK! JEZUS leef!*

Ja, dan zou de zonde meer de dood worden in uw ziel. Paulus zegt (Rom. 7:13): "Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre; de zonde is mij de dood geworden." De dood van Christus is immers de enige oorzaak, dat gij in het midden van uw zondige dodigheid nog blijft die gij zijt; dat uw hart soms nog waakt terwijl gij slaapt.

2. Zijt gij zo ver afgeweken en zo diep gevallen, dat gij als in het graf ligt en het niet meer kunt bezien hoe gij ooit op de rechte plaats zult komen om terug te krijgen wat gij in deze weg zijt kwijtgeraakt? Ja is er in deze van u net zo veel verwachting als van één, die reeds lang in het graf ligt? Ziet hier dan dat Jezus is begraven. Hij is de oorzaak van uw opkomst als uit het graf, en Hij zal het op Zijn tijd ook doen. O, wat zal de omwending dan heerlijk zijn. Ja, dan zult gij het beter verstaan, wat het zeggen wil met uw lichaam der zonde met Christus ten grave te dalen. Want gij zoudt toch wel willen dat gij van de zonde waart verlost, dat zij mede van de aarde werd weggedaan, dat gij ze niet meer mocht zien.
3. Tenslotte, drukken de wegen en kruisen van God u zwaar, en zijn daarin het zwaarste de verbergingen en verlating van uw Vader, en gaat dat wel gepaard met gevoel van zonden, met veroordeling des harten, met bestrijdingen en kwellingen van de boze? O vrienden, ziet dan Christus in Zijn zielsangsten. Wat u nu. drukt, heeft aan Jezus de arbeid Zijner ziel gekost, opdat gij er nu niet onder zoudt bezwijken. Ja om de angel er uit weg te nemen, zodat het nu voor u een Vaderlijke weg is, en ook om u op Zijn tijd, als gij er heiliger en beter door geworden zijt, daaruit te verlossen. Zoudt gij nu met dat alles tot Hem en tot Zijn angsten kunnen komen, een recht op Zijn angsten hebbende als op uw eigen goed, om zo gebruik van Hem te maken? Gij hebt daartoe geloof en vermeerdering van hetzelfde van node.

Ik moet u hiertoe nog raad geven, en wel in het bijzonder in tijden als het Heilig Avondmaal staat te worden bediend.

- a. Zoekt dan in die weg, zo zeer ellendig als gij ook zijt, u neer te zetten, zuchtende om de ontdekking van het kwaad, opdat gij hetgeen dat scheiding tussen God en uw ziel veroorzaakt, recht moogt zien. De Heere moet u dat ontdekken, en dat wil Hij ook aan die ronde tafel doen. Zoekt daartoe dan maar nederig te zijn.
- b. Wie weet wat daar voor u is weggelegd. Gij mocht uw pakken daar eens brengen en ze er kunnen laten, en een vrije man of vrouw worden, om alzo in de staat van vrijheid der heerlijkheid van Gods kinderen te mogen wandelen. Dan mocht gij ook nog eens recht nuttig worden in en buiten uw huis en uw geslacht, door het verkondigen van de dood des Heeren totdat Hij komt. De Heere geve u daartoe Zijn genade.

B. Maar nu ook nog een kort woord tot u, o ongelukkig mens, die geen deel hebt aan deze Borg, en die het alles u maar ongegrond toeëigent. Vrienden, als men een borg heeft, dan weet men er, wel iets van hoe men er aan gekomen is en waarop men rust. Wilt gij eens weten of gij deze Borg mist?

1. Dezulken missen Jezus, die nog dood in de zonden en misdaden liggen. Degenen, waaraan de dood van Jezus wordt toegepast, wonden door de kracht van Zijn dood levend gemaakt. Daarom o mens, die zo dood, ongevoelig, verhard zijt en blijft, die nergens minder bekommring over hebt dan over uw eeuwige staat en over de dood, waarin gij ligt, die aan de wet nog niet gedood zijt door het lichaam van Christus, ja voor wie de zonde de dood nog niet is geworden, gij zijt dood.
2. Dezulken missen Jezus, die zichzelf nog niet zien als liggende in het graf. Vraagt gij wat dat is? Ja vrienden, zó hopeloos wordt het met een mens aan zijn zijde als hij deel aan deze Borg krijgt, gelijk het hopeloos is dat een reeds lang begraven dode nog leven heeft. Zulk een ziel denkt en zegt menigmaal: *och, er is voor mij geen hoop, het is met mij te ver gekomen. Was ik nog maar als die en die, maar zo'n ongevoelig en verhard schepsel als ik, och, daar is het mee gedaan.* En zulks duurt totdat God toont dat bij Hem alle dingen mogelijk zijn, dat er een Held is, bij Wie hulp is besteld. Dat er een eeuwigheid is in Hem en in Zijn deugden en in de verdiensten van Zijn Zoon. Dan krijgt zulk één hoop aan de zijde van God, en wordt daardoor een gebundene, die daar hoopt (Zach. 9:12).

Vrienden, kent gij daar niets van? Dan ligt gij nog in het graf der zonde. Ja zulken missen Jezus nog, die niet weten wat het is van God verlaten te worden, een bedroefde ziel te hebben, zieke nachten over de zonden. Die de heilige toorn van God, ontstoken tegen de zonde, niet kennen, en die dus niet weten welk een eeuwig wee hun boven het hoofd hangt. Die in hun hart ook geen strijd tegen de zonde hebben, tegen de wereld, de satan en zijn verzoeking. Hoe kan voor zulk een mens Jezus in Zijn zielsangsten nu toch dierbaar zijn?

Ik moet tot uw ontdekking zeggen dat uw ogen hier aan deze zijde van de eeuwigheid open zullen moeten gaan, en anders zult u in de eindeloze eeuwigheid met verschrikking ontwaken. En dat zult u toch zodra gij hier uw ogen toesluit. Welk een naar gezicht en ontwaken dat zal zijn, ziet dat hier in de spiegel van het lijden en de dood van Christus.

O zucht toch, dat uw ogen open gaan, dat God het aan u doe zien. Kon de drinkbeker aan Jezus niet voorbijgaan, tenzij dat Hij deze dronk, en heeft de Vader Zijn eigen en eeuwig geliefde Zoon zó verschrikkelijk aangetast, o mens, wat zal er van u worden en waar zal het met u belanden? De Heere geve u genade en licht, en Hij wijze u de weg om te ontvlieden aan de toekomstige toorn, de eeuwige wanhoop, het eeuwig geschreeuw en gehuil vanwege de weedom des harten en van verbreking des geestes. Och, dat u liefde mocht krijgen voor uw ziel, en dat het u bij blijve en niet loslate, totdat u bij bevinding weet deel en gemeenschap te hebben aan Jezus' dood, begrafenis en nederdaling ter hel. Amen.

ZONDAG 17 (Vraag 45) DE OPSTANDING VAN CHRISTUS

Vraag 45: Wat nut ons de opstanding van Christus?

Antwoord: *Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken. Ten andere worden ook wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven. Ten derde is ons de opstanding van Christus een zeker pand voor onze zalige opstanding.*

Sprekende van het huishoudelijke werk of de staten van de Middelaar, hebben wij nu bezien de staat van Zijn vernedering, waarin Hij voor Zijn volk de zaligheid heeft verdiend.

Wij maken nu een aanvang met de behandeling van de staat van Zijn verhoging, waarin Hij de verworven zaligheid Zijn volk toeëigent (zondag 17 tot en met 19). Hierin onderscheidt de onderwijzer, in navolging van de artikelen des geloofs, wederom vier trappen, langs welke de Borg is verhoogd.

- Ten eerste Zijn opstanding (zondag 17).
- Ten tweede Zijn hemelvaart (zondag 18).
- Ten derde Zijn zitting ter rechterhand Gods (zondag 19, vraag 50 en 51).
- Ten vierde Zijn wederkomst ten oordeel (zondag 19, vraag 52).

Wat betreft de eerste trap van de staat van de verhoging van Christus, welke onze tegenwoordige stof is, deze wordt in onze geloofsbelijdenis als volgt omschreven: *Ten derden dage wederom opgestaan uit de doden.* Letten wij met de onderwijzer in deze 17^e zondagsafdeling op twee hoofdzaken:

- I. Op de aard van de opstanding van Christus (in de vraag).
- II. Op de nuttigheid, of de vrucht en kracht tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en verheerlijking, welke de opstanding van Christus heeft voor het hart van een gelovige (in het antwoord).

I.

Sprekende van deze eerste hoofdzaak, is het nodig dat wij:

- A. Vooraf enige opmerkingen maken ten aanzien van de verhoging van Christus.
- B. De waarheid van Christus' opstanding bezien; en
- C. Ook de noodzakelijkheid van dezelve.

A. Vooraf dus enige opmerkingen. Wij moeten er wel acht op geven, dat het de *Christus* is, en wel *één en dezelfde Persoon*, Die vernederd is, en Die ook is verhoogd. Zulks tegen sommige Joden van later tijden, die twee Messiassen hebben verzonnen. De één een zoon van Jozef uit Efraïm, zijnde Jezus van Nazareth, Die was begonnen het werk der verlossing uit te voeren, maar wiens ongelukkig levenslot het was dat Hij dit met een bloedige dood moest beëindigen. En de ander zal een voorspoediger Messias zijn, een zoon van David, aan wie de eerste Messias het werk der verlossing heeft overgegeven. Deze laatste zal al de vijanden rondom ten onder brengen en deze zal ook Israël weer in zijn vaderland en erfenis terugbrengen. Deze laatste is degene, welke de Joden tot op de dag van vandaag toe op hun manier nog steeds verwachten, doch tevergeefs.

1. Wij merken hiertegen op, dat Gods Woord ons leert dat er maar één Middelaar is, gelijk er ook maar één God is (1 Tim. 2:5): "Er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der mensen." En het is ook dezelfde Persoon, Die vernederd is en ook verhoogd. Dit is vanouds geprofeteerd, zegt Petrus (1 Petrus 1:11): "Onderzoekende op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, Die in hen was, beduidde en te voren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende." Dit vinden wij in Psalm 8:6, vergeleken met Hebr. 2:7-9; in Psalm 110:7, vergeleken met Hebr. 1:13; in Jes. 49:6-7 en 53:10, vergeleken met Jes. 52:13 en Zach. 9:9-10. En ook vinden wij dit alles vervuld in Jezus Christus, de Gekruiste (Filipp. 2:7-9): "Maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden; en in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd." En dit alles vloeit voort uit de rechtvaardigheid en waarheid van God.

2. Ook moeten wij er op letten, dat Christus *naar Zijn beide naturen is verhoogd*. Doch dan moeten wij daarbij wel onderscheiden.

- In eigenlijke zin is Hij alleen verhoogd naar Zijn mensheid, die in het stof des doods was gevallen langs alle trappen van vernedering (Hebr. 2:9): "Maar wij zien Jezus met eer en heerlijkheid gekroond, Die een weinig minder geworden was dan de engelen, vanwege het lijden des doods." Zie ook de bovengenoemde plaats Filipp. 2:7-9.
- Doch in oneigenlijke zin ook naar Zijn Goddelijke natuur. Niet dat deze nieuwe hoogheid en heerlijkheid ontvangen heeft, maar in zover Zijn eeuwige hoogheid en heerlijkheid, welke achter het voorhangsel van Zijn lage menselijke natuur verborgen was geweest, wederom in hun kracht werden geopenbaard (Joh. 17:5): "En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." Rom. 1:4: "Die krachtelijk is bewezen te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden."

B. Nu wat betreft *de waarheid* van de opstanding van Christus. Wij moeten daarbij bezien:

1. Wat door deze opstanding moet worden verstaan
2. en hoe deze heeft plaats gehad.

1. Door de opstanding van Christus moet worden verstaan dat het dode lichaam van Christus weer met Zijn ziel verenigd en levend is geworden. Gelijk Paulus zegt (Rom. 14:9), dat Hij is opgestaan en weder levend geworden. En daarbij ook, dat Hij niet in het graf is gebleven, maar er uit is gegaan. Aldus zeiden de engelen tot de vrouwen, welke Jezus in het graf zochten (Lukas 24:5, 6): "Wat zoekt gij de Levende bij de doden? Hij is hier niet, maar Hij is opgestaan."

En zulks wel met hetzelfde lichaam, dat gevallen was in het stof des doods. Dit blijkt ook uit de littekenen van de nagelen in handen en voeten, en van de speer in Zijn zijde. Dit zegt Jezus Zelf tot Thomas, die ook ongelovig was (Lukas 24:39): "Zie Mijn handen en Mijn voeten, want Ik ben het Zelf. Tast Mij aan." En Joh. 20:27: "Breng uw vinger hier, en zie Mijn handen; en breng uw hand, en steek ze in Mijn zijde."

Maar ook moeten wij er daarbij opletten, dat dit lichaam evenwel *met andere hoedanigheden is opgestaan*.

- Hierdoor moeten wij geen vergodelijkte hoedanigheden verstaan, zodat Christus' lichaam alomtegenwoordig zou zijn geworden, zoals de papisten en de Lutherse

zulks drijven, om daarmee hun transsubstantiatie en consubstantiatie staande te houden. Want het lichaam van Jezus behield de natuur van een mens, en dus ook alle menselijke hoedanigheden, zoals zienlijk, tastbaar, plaatselijk enz., gelijk de genoemde tekst zegt (Lukas 24:39).

- Doch hierdoor moet worden verstaan andere hoedanigheden, namelijk dat Christus met een verheerlijkt lichaam in eeuwige onsterfelijkheid is opgestaan, alle menselijke zwakheden en vernederingen afgelegd hebbende. Zo lezen wij in Rom. 6:9-10 en Filipp. 3:21: "Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam." En Openb. 1:18: "Ik leef, en Ik ben dood geweest; en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen."

Bezien wij ook nog hoe deze opstanding is toegegaan.

- (1) Namelijk met een zware aardbeving (Matth. 28:2). Bij de dood van Christus beefde de aarde ook, en het voorhangsel in de tempel en de steenrotsen scheurden, en de graven werden geopend (Matth. 27:51-54). Bij de opstanding is er wederom een grote aardbeving, tot een bewijs van de toorn van God, ontstoken tegen de Joden en tegen hun land, hetwelk welhaast verwoest en verlaten zou worden en welks inwoners welhaast jammerlijk zouden omkomen en hun dienst van God zouden verliezen, welke tot de heidenen zou worden overgebracht. Alsook tot een bewijs dat nu alle bewegelijke dingen, de oude dienst van God, de ceremoniën, een einde hadden en dat een onveranderlijke en onbewegelijke dienst van God er voor in de plaats stond te komen (Hebr. 12:27).
- (2) En deze opstanding van Christus is verheerlijkt geworden door de dienst der engelen. Wij lezen in Matth. 28:2-5, dat een engel uit de hemel nederdaalde, wiens gedaante was gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw, en dat hij de steen van de deur des grafs afwentelde, zodat de wachters zeer verschrikt en als doden werden. Doch de vrouwen kregen een goed woord: "Vreest gijlieden niet, want ik weet dat gij zoekt Jezus." En ook lezen wij nog in Joh. 20:12 van twee engelen, welke in witte klederen zaten, één aan het hoofd en één aan de voeten bij de plaats, waar het lichaam van Jezus gelegen had. En wel in het wit, niet alleen om daarmee uitdrukking te geven aan hun heiligheid, maar voornamelijk vanwege hun blijdschap en triomf vanwege de opstanding van Christus. Alzo lezen wij in Hebr. 1:6: "En als Hij wederom de Eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt Hij: En dat alle engelen Gods Hem aanbidden."
- (3) Ook is Christus met bedaardheid en wijs beleid opgestaan, alsof Hij ontwaakte uit een zoete slaap. Zijn vlees rustte toch in hoop, namelijk van verenigd te zullen worden met Zijn ziel (Hand. 2:26). En die vereniging nu daar weer zijnde, legde Hij Zijn nachtgoed af, Hij liet het doodskleed in het graf, en de zweetdoek, welke op Zijn aangezicht gelegen had, was in het bijzonder in een andere plaats samengerold (Joh. 20:5-7).

Letten wij nu verder op de

A. Oorzaak en

B. de tijd van de opstanding van Christus.

- (1) Wij lezen dan dat allereerst *God de Oorzaak* is van deze opstanding, volgens Hand. 2:24: "Welke God opgewekt heeft." Zie ook Hand. 3:15 en 4:10. In het bijzonder wordt het somtijds aan de Vader toegekend (Ef. 1:17-20): "Opdat de God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis; naar de werking der sterkte Zijner macht, Die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft

opgewekt." Het is de bedoeling daarbij de voldoening des Vaders en het genoegen nemen in de opstanding van Christus uit te drukken. Maar zoals de Vader en de Zoon en de Heilige Geest de enige en waarachtige God is, zo is ook de kracht van God één en dezelfde (Joh. 5:19): "Want zo wat de Vader doet, hetzelfde doet ook de Zoon desgelijks."

- (2) En in deze laatste zin is dit opwekken ook *het werk des Geestes*, aangezien het een werk naar buiten is, hetwelk ten aanzien van het werkende Wezen aan de drie .Goddelijke Personen eigen is. En dit te meer daar door de Heilige Geest van het begin der wereld af alles is volmaakt (Gen. 1:2) en Hij uitdrukkelijk de Geest des levens wordt genoemd (Rom. 8 :2). Ook wordt gezegd, dat het levend maken van de sterfelijke lichamen door de Heilige Geest zal geschieden (Rom. 8:11).
- (3) Maar in eigenlijke zin is *de Goddelijke natuur van Christus* de oorzaak van de opstanding van Zijn eigen menselijke natuur, want Christus is door Zijn eigen kracht en daad opgestaan. Dit zegt Jezus Zelf (Joh. 2:19): "Breekt deze tempel af, en in drie dagen zal Ik dezelve weder oprichten." En Joh. 10:17, 18: "Overmits Ik Mijn leven afleg, opdat Ik hetzelfde wederom neme. Niemand neemt hetzelfde van Mij, maar Ik leg het van Mijzelf af. Ik heb macht hetzelfde af te leggen, en heb macht hetzelfde wederom te nemen." En Paulus zegt (Rom. 1:4): "Die krachtelijk is bewezen te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden." Ja, Jezus moest ook Zichzelf opwekken, omdat Hij als de Borg alles Zelf te boven komen moest. Had een ander Hem opgewekt, dan had Hij niet Zelf de dood overwonnen, noch ook Zichzelf verlost, en dan zou Hij ook anderen niet kunnen verlossen.

B. Wat betreft *de tijd* van Christus' opstanding.

- (1) Het is het zeer opmerkelijk, dat deze is geschied in de lentetijd van het jaar, op het Paasfeest, namelijk in de maand Abib, welke haar naam ontleent aan de nieuwe aren, hetwelk de eerste maand is van het heilige jaar (Ex. 12:2 en 13:4). Daarom moeten wij het onder ons gevierde Paasfeest niet bijgelovig zien, aangezien het Paasfeest in die oude tijd een schaduwachtig feest was, en Paulus zegt ons (1 Kor. 5:7) dat ons Pascha, namelijk ons tegenbeeldig Paaslam, voor ons geslacht is. Welnu, is ons Pascha geslacht? Dan vervalt het Paasfeest op zichzelf genomen en hebben wij geen Pascha meer. Na de opstanding van Christus is een nieuw genadejaar aangevangen, en wel ná een lange wintertijd. Een jaar (Psalm 72:3 en 16), waarin de bergen den volke vrede dragen zullen, ook de heuvelen met gerechtigheid. Zó zelfs, dat wanneer er ook maar een handvol koren zal zijn in het land, op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruisen als de Libanon. En die van de stad zijn, zullen bloeien als het kruid der aarde.
- (2) Deze opstanding is geschied *op de derde dag* ná Zijn dood en begrafenis, hetwelk ook meermalen door Jezus was voorgezegd, hetwelk de apostelen ons berichten (Matth. 16:21, 20:19 en Joh. 2:19). Als reden waarom Christus niet korter in het graf is geweest, wordt wel genoemd dat het moest zijn tot een getuigenis van Jezus' dood, en als reden waarom niet langer, dat naar de raad van God het lichaam van Christus moest worden bewaard voor het verderf. Op welke manier wij deze drie dagen hebben te berekenen, hebben wij reeds aangewezen in de vorige zondagsafdeling, handelende over de tijd van het verblijf van Christus in het graf.
- (3) Ook is de opstanding geschied op de eerste dag der week (Matth. 28:1). Het was de eerste dag, op welke de schepping der wereld en van het licht begon, en zo was het hier ook de eerste dag, dat de Heere door Zijn uitgang uit het graf een nieuwe

wereld wilde doen aanvangen. Een nieuwe huishouding der genade in de kerk, een gezegende eeuw. En deze dag, vanwege de heerlijkheid van de opkomst van Christus uit het voldoende verlossingswerk, wordt door de apostel Johannes met nadruk de dag des Heeren genoemd (Openb. 1:10). En de apostelen, en in navolging van hen de eerste christelijke kerk, hebben deze altijd als hun sabbat gevierd. Dus is deze opstanding van Christus op de eerste dag der week de voorname reden van de verandering van de dag des sabbats (Hebr. 4:1-11). Wij moeten hiervan nog iets meer zeggen.

1. Wij moeten dan eerst tot grondslag van ons betoog in deze stellen, dat de Heere God in Zijn goedheid en mensenliefde van het begin der wereld tot aan het einde derzelve aan de kerk de sabbat heeft gegeven. Wij moeten hierdoor verstaan elke zevende dag na zes werkdagen, welke recht gevierd zijnde, een gedeelte zou zijn van het geheel, hetwelk in de hemel volmaakt zal plaats vinden. En deze viering bestaat in God te prijzen en te verheerlijken vanwege het werk der schepping, en ook vanwege het nog grotere werk der herschepping. En zulks met staking van elk tijdelijk of aards beroep. Is dit werk nu, alleen tot de heiligmaking behorende, slechts schaduwachtig? Wij stemmen dit toe, in zoverre het een schaduwbeeld is van de hemel. Maar wij ontkennen dat de sabbat slechts een schaduw zou zijn van de dag des Nieuwen Testaments, en dat daarom in de dag van het Nieuwe Testament wel terdege het waarnemen van het tijdelijke beroep zou mogen plaats hebben. Ook ontkennen wij dat de sabbat zou zijn een schaduwbeeld van de rust van Christus in het graf. Jezus heeft in het graf nog niet gerust. Jezus rustte daar slechts in de hoop op Zijn algehele opkomst en uitermate verhoging. Want rusten in het graf behoorde nog tot en was een aanhangsel van de volbrenging. Christus ving de rust eerst aan met Zijn opstanding. Maar de tijd, of welke zevende dag de Heere na zes werkdagen wilde gevierd hebben, het aanwijzen daarvan heeft de Heere voor Zichzelf behouden, om dit naar Zijn welbehagen te geven. En wij kunnen nu achteraf zien dat de Heere dit gegeven heeft naar de verscheidenheid van Zijn huishouding in Zijn kerk.
2. De Heere God heeft naar de orde van Zijn rust van het werk der schepping (Gen. 2:2, 3) aan de Joden willen aanwijzen welke hun zevende dag zou zijn, op welke zij de sabbat moesten vieren. Bij deze zevende of laatste dag der week, naar de orde van de rust van God van het scheppingswerk, heeft de Heere God veel plechtigheden gevoegd van de wet van Mozes, welke er weer moesten afvallen toen het lichaam der schaduwen was gekomen. Deze aangewezen zevende dag, en ook de bijvoegselen uit de wet van Mozes, die samen de Joodse sabbat uitmaakten, heeft de Heere Jezus met Zijn verblijf in het graf vernietigd en begraven.
3. De Heere Jezus heeft nu door Zijn opstanding en opkomst uit Zijn werk, of door Zijn rust van dit grotere verlossingswerk, en wel op de eerste dag der week, aan de christenen onder de nieuwe huishouding der genade willen aanwijzen welke hun zevende dag zou zijn. En deze dag hebbende christenen aangenomen om te vieren tot aan het einde der wereld, gelijk de Joden hun dag, uit kracht van het vierde gebod, hetwelk is gegrond op de rust van God, Zijn zegening en heiliging, waarbij echter alles verviel wat de Joodse sabbat uitmaakte. Het tweede gebod - de wijze van de dienst van God betreffende - is

en blijft een moreel gebod, al is het dat aan de christenen de Doop en het Avondmaal gegeven zijn in de plaats van de Besnijdenis en het Pascha aan Israël. Uit kracht van dit tweede gebod waren onder het eerste verbond de Joden en zijn nu de christenen verplicht deze sacramenten te onderhouden. Dit is ook het geval met de drangreden uit het vijfde gebod. Niet minder dus met het vierde gebod, hetwelk niettegenstaande de verandering van de dag, in zijn wezen evenwel moreel is en altoos verbindend blijft.

- (4) Voorts wat betreft de tijd van de opstanding van Christus, deze is geschied in de vroege morgenstond van die eerste dag der week, als het begon te lichten, als dus de zon zou opgaan (Matth. 28:1). Jezus is met het aanbreken van de dag weer levend geworden, als de Hinde des dageraads (Psalm 22:1). Welke, zodra de nacht is voorbijgegaan en met het eerste aanbreken van de dag Zich van Zijn banden heeft ontslagen. Ja, alzo is Hij verschenen als de blinkende Morgenster (Openb. 22:16 en 2 Petrus 1:19) en als de Zon der gerechtigheid (Mal. 4:2), de Opgang uit de hoogte (Lukas 1:78). Ook als het Licht der wereld, een Licht tot verlichting der heidenen (Lukas 2:32). En zulks om te verlichten degenen, die gezeten zijn in de duisternis en in de schaduw van de dood, om hun voeten op de weg des vredes te richten (Lukas 1:78).

En tenslotte moeten wij ook nog letten *op de zekerheid en de onfeilbare waarheid van deze opstanding*, aangezien dit een hoofdpunt van onze religie is, aan het geloof waarvan de zaligheid is vastgemaakt (Rom. 10:9): "Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven dat Hem God uit de doden heeft opgewekt, zo zult gij zalig worden." En 1 Kor. 15:14: "Indien Christus niet opgewekt is, zo is dan onze prediking ijdel, en ijdel is ook uw geloof."

1. Daarom bewijzen wij deze opstanding uit het duidelijk en omstandig verhaal der zaken, hetwelk de evangelisten hebben beschreven (Matth. 28, Markus 16, Lukas 24 en Joh. 20). En wel zo, dat deze dingen in geen hoek geschied zijn, maar in een stad, die meer dan alle andere steden in het Joodse land vol volk was, bijzonder op het Paasfeest. Daarom, indien deze dingen niet waarachtig waren, dan zou niemand deze dingen in zulk een hachelijke tijd hebben durven verzinnen of verbreiden. En dat wel bijzonder niet terwijl zo velen machtigen en in groot aanzien zijnd en leefden, die zich daaraan veel lieten gelegen liggen.
2. Wij bewijzen de zekerheid en waarheid van deze opstanding uit verscheidene getuigenissen.
  - Uit het getuigenis van de engelen (Matth. 28:5-7 en Lukas 24:4-7).
  - Zelfs uit het getuigenis van de vijanden, de Romeinse soldaten, die het graf bewaarden (Matth. 28:11). Hoewel het waar is, dat de Heere Zich van die tijd af begon te verbergen voor het Joodse volk in het algemeen, het woord waarachtig makende (Matth. 23:39): "*Ik zeg ulieden: Gij zult Mij van nu aan niet zien, totdat gij zeggen zult: Gezegend is Hij, Die komt in de Naam des Heeren.*"
  - En uit het getuigenis van de apostelen. Petrus zegt (Hand. 2:32): "Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn." En in Hand. 4:33 staat, dat de apostelen met grote kracht getuigenis gaven van de opstanding van de Heere Jezus." En ook Paulus getuigt, Timótheüs vermanende (2 Tim. 2:8): "Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt."
  - Ook uit het getuigenis van de velerlei verschijningen van Christus Zelf aan de gelovigen na Zijn opstanding. Petrus getuigt (Hand. 10:40, 41): "Deze heeft God

- opgewekt ten derden dage, en gegeven dat Hij openbaar zou worden; niet al den volke, maar de getuigen, die van God tevoren verkoren waren, ons namelijk, die met Hem gegeten en gedronken hebben nadat Hij uit de doden opgestaan was."
- Jezus is dan verschenen aan Maria Magdaléna, toen zij alleen bij het graf was (Markus 16:9 en Joh. 20:14-18).
  - Aan de vrouwen, die wederkeerden van het graf (Matth. 28 9, 10).
  - Aan de twee discipelen, Cleópas en een andere, die naar Emmaüs gingen (Lukas 24:13-311).
  - Aan Simon Petrus alleen (Lukas 24:34): "De Heere is waarlijk opgestaan en Hij is van Simon gezien."
  - Aan de elf apostelen, terwijl Thomas afwezig was (Lukas 24:36 en Joh. 20:19).
  - Acht dagen daarna aan al de discipelen tegelijk (Joh. 20:26).
  - Aan zeven discipelen, die visten in de Zee van Tiberias (Joh. 21:1).
  - Aan de elf discipelen op een zekere berg in Galiléa, waar de Heere hun bescheiden had (Matth. 28:16).
  - Aan meer dan vijfhonderd broederen tegelijk (1 Kor. 15:6).
  - In het bijzonder aan Jakobus (1 Kor. 15:7).
  - Aan al de apostelen tegelijk op de dag van Zijn hemelvaart, op de Olijfberg (Hand. 1:9).
  - En ook ná Zijn hemelvaart. Dan is Jezus van Stéfanus gezien (Hand. 7:55).
  - En van Paulus (Hand. 9:3-17 en 1 Kor. 9:1, vergeleken met 1 Kor. 15:8), waar Paulus zegt: "En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geborene, gezien."
  - En nog menigmaal ook door Johannes, waarnaar het boek der Openbaring van Jezus Christus de naam draagt, hoewel zulks wel meer in verrukking van zinnen en zinnebeeldig, dan lichamenlijk geweest zal zijn.
3. Ook bewijzen wij de zekerheid van de opstanding van Christus uit de verschijning van de heiligen, die ontslapen waren, en die na de opstanding van Christus uit hun graven zijn uitgegaan, in de heilige stad zijn gekomen en aan velen zijn verschenen (Matth. 27:52, 53). Hierin ligt een groot bewijs voor de opstanding van Christus, aangezien deze heiligen ongetwijfeld getuigd hebben van de opstanding van Christus, en wel als de oorzaak van hun opstanding. En ook uit het feit, dat de Heere hen had opgewekt, was te besluiten dat de Heere veel meer nog Zichzelf had opgewekt.
4. En ter bevestiging kan ook nog bijzonder dienen dat de aard dezer zaak zo was, dat zij onmogelijk kon worden verdicht door de apostelen en de andere discipelen.
- Want dat waren maar ongeleerde en eenvoudige mannen (Hand. 4:13) die niet in staat waren om een zaak als deze te verzinnen en als waarheid door te drijven. En dit te meer waar zij geen vrienden, geen geld en geen hulp in deze hadden.
  - Het waren godzalige, waarheidlievende mannen, die een gruwel hadden van alle leugens, gelijk in hun Evangeliën en brieven blijkt. Daarom getuigden zij hetgeen zij hadden gehoord, gezien en getast, zoals zij tezamen veertig wagen lang met Jezus hadden gegeten en gedronken (1 Joh. 1:1 en 3, Hand. 1:3; 10: 40, 41).
  - De zaak, welke zij beleden, was van zulk een aard, dat al wat in hen was er tegen gekant was om het zelf te geloven. Zij konden het niet geloven voordat het hen door de tastbaarste bewijzen werd verzekerd dat het Jezus Zelf was, en

dat het geen schim was. Daarom noemt de Heere Jezus hen (Lukas 24:37-48 en Joh. 20:20-28) onverstandigen en tragen van hart om te geloven. En in Markus 16:14 verweet de Heere Jezus aan de elf apostelen hun ongelovigheid en hardigheid des harten, omdat zij degenen niet geloofd hadden, die Hem hadden gezien nadat Hij was opgestaan.

- Ook hebben zij van deze waarheid niet getuigd ergens in een vreemd land, noch ook eerst vele jaren nadat zulk een wondere zaak zou zijn geschied. Maar zij getuigden het te Jeruzalem, waar het geschied was, en wel waar die vijandige Joodse raad en de Romeinse bezetting waren, en in dezelfde tijd dat het was geschied. Indien het geen waarheid geweest zou zijn, dan zouden deze vijanden hen wel hebben uitgeroeid.
- En ook was het voor hen geen zaak om er voordeel van te behalen. Integendeel, alle oneer, smaad, schimp, ja vervolging zelfs tot de dood toe. Dit alles volgde op zulk een belijdenis, ja zelfs de allerwreedste doden, zoals naderhand wel gebleken is. Daarom zegt Johannes nadrukkelijk (Joh. 21:24): Wij weten dat vast en waarachtig is het getuigenis dergenen, die van deze dingen getuigd en dezelve geschreven hebben.

5. De waarheid van de opstanding van Christus blijkt ook duidelijk uit de wonderbare gevolgen ervan.

- De zichtbare uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag, de gaven der talen en der wonderwerken, welke de apostelen daarna hebben gedaan.
- Ook uit de krachtige en onweerstandelijke voortgang van het Evangelie, voortgeplant door deze eenvoudige vissers.
- En ook uit de krachtige werking van de Heilige Geest, gebruikende dat Woord tot bekering in de harten der uitverkorenen, zodat volken onder Christus gevallen zijn. Dit Woord is naar Psalm 110:2 de scepter van Zijn sterkte, welke uit Sion is uitgezonden.
- En tenslotte is ook een bewijs de ten onderbrenging van de afgodendienst, en de verwoesting van stad en tempel en de ganse Joodse burgerstaat.
- Daarbij dan nog genomen de wonderlijke bewaring en bescherming van de gelovigen in dit alles, en de verschrikkelijke wraak van God, welke werd uitgestort over de vijanden van de kerk. Dit alles zijn voor ons krachtige bewijzen dat Jezus leeft.

C. Nu wat betreft *de noodzakelijkheid van de opstanding van Christus*.

Wij moeten daarbij letten op de voorzeggingen en voorbeelden, welke waren naar de eeuwige raad van God en welke dus hun vervulling verkrijgen moesten (Hand. 2:23, 24 en Lukas 24:26, 27): "Moest niet de Christus deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit in al de Schriften hetgeen van Hem geschreven was." Alsook 1 Kor. 15:4: "En dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften."

A. De opstanding van Christus was voorzegd:

- In Psalm 16:10: "Gij zult Mijnziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie."
- In Hand. 2:31 past Petrus deze tekst toe op de opstanding van Christus, zeggende: "Zo heeft hij, dit voorziende, gesproken van de opstanding van Christus, dat Zijn ziel niet is verlaten in de hel, noch Zijn vlees verderving heeft gezien." En Jes. 53:8-12: "Hij, is uit de angst en uit het gericht weggenomen, en wie zal Zijn

leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land der levenden; om de overtreding Mijns volks is de plaag op Hem geweest. En men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest; omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in Zijn mond geweest is. Doch het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen; Hij heeft Hem krank gemaakt; als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken; want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof delen." Ziet hierbij Hand. 8:32-35, waaruit blijkt dat deze woorden zien op Christus.

- Ook in Psalm 22:23, alwaar de Messias zegt, nadat verhaald is van Zijn gebeden in Zijn lijden: "Ik zal Uw Naam Mijn broederen vertellen, in het midden der gemeente zal Ik U prijzen." En vergelijkt dan dit woord met Matth. 28:10, alwaar Jezus na Zijn opstanding zegt: "Gaat henen, boodschapt Mijn broederen, dat zij henegaan naar Galiléa, en aldaar zullen zij Mij zien." En ook Hand. 26:22, 23.
- Ook in Jes. 55:3: "Neigt uw oor en komt tot Mij, hoort, en Uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond maken, en u geven de gewisse weldadigheden van David." En vergelijkt hiermede dan de woorden van Paulus (Hand. 13:34): "En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, alzo dat Hij niet meer zal tot verderving keren, heeft Hij aldus gezegd: Ik zal ulieden de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn."
- En noemen wij tenslotte nog Hos. 6:2: "Hij zal ons na twee dagen levend maken; op de derde dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven." Het is wel waar, dat deze voorzegging toebehoort aan de gemeente van Christus, Zijn verborgen lichaam, doch dan toch niet buiten haar Hoofd gerekend. En zulks te meer daar de opstanding van Christus de grond en wortel is van de geestelijke en verborgen opstanding der gelovigen tot een gelukzaliger staat. Daarom spreekt ook Paulus (Ef. 2:6): "En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus."

B. De opstanding van Christus was ook afgebeeld.

Verschillende zinnebeelden kan men noemen, waarin men enige overeenkomst kan vinden en welke dus kunnen dienen tot opleiding in deze waarheid. Maar wij mogen er geen voorbeelden van maken indien wij niet in Gods Woord vinden dat God dezelve tot voorbeelden in Zijn kerk had ingezet. Hiertoe kan men dan de volgende noemen:

- Izak, waarvan Paulus zegt (Hebr. 11:19) dat Hij bij gelijkenis aan Abraham uit de doden wedergegeven is.
- Jozef (Gen. 41), die uit de kuil en daarna uit de gevangenis verlost en zeer verhoogd werd.
- Simson (Richt. 16), die de poorten van Gaza wegdroeg en aldus zichzelf verlost uit de hand van zijn vijanden.
- Daniël en zijn metgezellen (Dan. 3 en 4), die uit de vurige oven en uit de leeuwenkuil verlost werden en er onbeschadigd uitkwamen.
- Hiskia (2 Kon. 20:5), die ook op de derde dag, na het doodvonnis, in de tempel is opgegaan.
- Ook vinden wij nog in de wet van Mozes die twee vogels (Lev. 14:4), waarvan de ene boven levend water werd gedood en in welks bloed de andere werd gedoopt en

dan levend werd losgelaten. En eveneens de weggaande bok Azazel (Lev. 16), die levend werd uitgelaten naar de woestijn.

Maar de duidelijkste voorbeelden waren:

- De staf van Aaron (Num. 17). Deze werd dor en dood in de tent der getuigenis weggelegd, buiten het oog van mensen, en dan staat er: "Aärons staf voor het huis van Levi bloeide; want hij bracht bloesem voort, en bloesemde bloesem en droeg amandelen. "Het is buiten tegenspraak, dat Aäron en het Levitische priesterschap een voorbeeld waren van de Hogepriester Jezus. Jezus is ook als Hogepriester gestorven en dood in de aarde gelegd.
- En ook de profeet Jona. Jezus past dit op zichzelf toe (Matth. 12:40), namelijk dat het zijn van Jona in de buik van de vis afbeeldde het liggen van Christus in het graf. Eveneens de tijd van Zijn verblijf in het graf. Waarbij dan ook komt de terugkomst van Jona op het land, op het droge, hetwelk afbeeldde dat Christus ten derden dage weer zou opstaan.

2. Sprekende van de noodzakelijkheid van de opstanding van Christus, moeten wij er ook op letten, *dat de heerlijkheid van de Vader en van de Zoon deze opstanding noodzakelijk en van zulk een groot aanbelang maakte.*

- (1) Want de heerlijkheid van God de Vader vorderde deze. De betamelijkheid en het recht van God konden niet verdonkerd blijven. De Zoon van God was door de Joden onrechtvaardig veroordeeld en moest geréchtvaardigd worden na de volbrachte eis van het verbond der verlossing, en dit tot heerlijkheid van de Vader (Rom. 6:4): "Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des, Vaders", of door de heerlijkheid des Vaders, als de oorzaak en het doel van deze heerlijke opstanding. Daarom dringt Jezus Zelf hierop aan (Joh. 17:4, 5): "Vader, Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was."
- (2) En het blijkt vanzelf dat ook de eer van de Zoon er aan hing. Na het grote wonder, dat Hij de dood, welke toch een koning is die allen overwint, in zijn eigen hol had overwonnen (Hebr. 2:14), kon Hij van de dood niet gehouden worden (Hand. 2:14), maar moest Hij te voorschijn komen als de waarachtige God en het eeuwige Leven (1 Joh. 5:20), Die de kracht van het onvergankelijke leven in Zich had (Hebr. 7:16) en alzo openbaar komen. Ja, zou Hij voor anderen de Vader der eeuwigheid zijn (Jes. 9:5), dan moest Hij het eerst zijn voor Zichzelf. Daarom wordt Hij in Openb. 1:5 en 18 genoemd de Eerstgeborene uit de doden en de Overste van de koningen der aarde, en zegt Hij: "Ik ben het, Die leeft, en Ik ben dood geweest; en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods."

II.

Zien wij dan nu de tweede hoofdzaak, *de nuttigheid* of de vrucht en kracht tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en verheerlijking, *welke de opstanding van Christus heeft* voor het hart van een gelovige (in het antwoord).

Daarbij letten we:

- A. op de grondgenade, namelijk de rechtvaardigmaking, welke de opstanding van Christus veroorzaakt; en

B. op alle andere daaruit vanzelf voortvloeiende genaden, namelijk die van heiligmaking en verheerlijking.

A. Wat het eerste betreft, dan zegt de onderwijzer: ***Hij heeft door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, Die Hij door Zijn dood voor ons verworven had, kon deelachtig maken.***

Zien wij dan hoe Christus in Zijn opstanding, deze als een kwitantie van Zijn Vader gekregen hebbende, de vrijspraak van Zijn volk in de vierschaar van God veroorzaakt heeft. Daarom lezen wij in 1 Tim. 3, dat Christus door Zijn opwekking is gerechtvaardigd in de Geest. En dewijl nu Christus door de Vader is vrijgelaten uit de banden en de kerker van de dood, moet dit geacht worden een kwitantie te zijn, waarmede de Vader heeft verklaard, dat nu tot de laatste kwadrantpenning aan Zijn gerechtigheid was betaald.

En letten wij dan ook nog op *de zekerheid van deze nuttigheid tot rechtvaardigmaking.*

- Deze is voor een gelovige ziel gegrond in *de borgtocht* van Christus. Want Christus is zowel opgestaan als Borg, als dat Hij als Borg heeft geleden en is gestorven; en daarom is dat alles ten goede en ten nutte voor Zijn volk. Wij lezen daarom in Rom. 4:24-25: "Maar ook om onzentwil, welke het zal toegerekend worden, namelijk degenen, die geloven in Hem, Die Jezus, onze Heere, uit de doden opgewekt heeft. Welke overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking." En Kol. 2:13: "En Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid uws vleses, mede levend gemaakt met Hem, al uw misdaden u vergevende."
- Ook is deze nuttigheid gegrond in *Gods rechtvaardigheid en waarheid*. Daarom kan een gelovige ziel hieruit besluiten, door de hulp van de door Christus verworven Geest, tot haar nuttigheid en verzegeling: "Heeft Christus als Heere en Verbondshoofd, als het voornaamste lid van dat verborgen lichaam, waartoe ik door genade behoer, voor al mijn zonden aan de Goddelijke gerechtigheid voldaan? Is Hij uit Zijn voldoende lijden opgekomen, zodat Hij de dood, welke mij eeuwig in zijn macht zou hebben gehouden, heeft verslonden tot overwinning? Ja, is Jezus als mijn Hoofd door de Vader gerechtvaardigd, zodat het handschrift van al mijn zonden, dat tegen mijn Borg was, is verscheurd, en heeft Jezus dus de volledige kwitantie? Dan volgt als vanzelf hieruit deze nuttigheid voor mij, dat mijn persoon in Christus, en met Hem verenigd zijnde, omdat God de rechtvaardigheid en de waarheid Zelf is, ook in de Goddelijke vierschaar gerechtvaardigd is, en dat God mij mijn zonden uit kracht van Zijn rechtvaardigheid zal vergeven (1 Joh. 1.9)." En alzo is er geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn (Rom. 8:1).

B. En wat betreft het tweede, *dat alle andere genaden van heiligmaking en verheerlijking* voortvloeien uit deze grote grondgenade van de rechtvaardigmaking, letten wij dan op de heiligmaking. Deze vrucht wordt door de onderwijzer als volgt omschreven: ***Ten andere worden wij ook door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven.***

De heiligmaking is verbonden aan de opstanding van Christus. Hoewel het een geheel van de rechtvaardigmaking onderscheiden weldaad is, vloeit zij echter onafscheidelijk uit het met Christus verenigend geloof tot rechtvaardigmaking voort. Daarom, die gerechtvaardigd is, die is ook geheiligd (1 Kor. 6:11). Dit toont Paulus ons duidelijk aan (Rom. 6:4, 5): "Wij zijn dan met Hem begraven door de Doop in de dood, opdat

gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, alsoo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding." 2 Kor. 5:15: "Als die dit oordelen, dat indien Eén voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is." En Kol. 3:1, 2: "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods; bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn."

Ook zegt de onderwijzer, *dat deze opwekking tot een nieuw leven geschiedt door de kracht van Christus*. Zie hier de oorzaak van de vernieuwing en de wedergeboorte, welke elk mens moet deelachtig worden. Het is de gemeenschap aan de opstanding van Christus. Daarin alleen is kracht (1 Petrus 1:3): "Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden." En dit noemt Paulus de kracht van Zijn opstanding (Filipp. 3:10): "Opdat ik Hem kenne, en de kracht van Zijn opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende."

De grond van dit alles is hierin gelegen, dat de gelovigen leden zijn van het lichaam van Christus (Ef. 5:30). En dat dezelfde Geest der heiligmaking, welke in Christus is, ook in hen woont (Rom. 8:11). Zij zijn dus met Christus één geest (1 Kor. 6:17). En vanzelfsprekend kan het Hoofd niet heilig zijn, en de leden onheilig. Want zoals in het natuurlijke de geest vanuit de hersenen leeft in het gehele lichaam en zelfs aan de uiterste ledematen bewegingen mededeelt, alsoo veroorzaakt de Geest des levens, Welke in Christus als het Hoofd en de Fontein is, een nieuw geestelijk leven, een Gode gericht wandelen en heilig leven in het hart van een gelovige. Daarom wordt Christus, als de tweede Adam, gezegd te zijn *tot een levendmakende Geest* (1 Kor. 15:45).

Zien wij nu nog in het kort *de verheerlijking*. Deze drukt de onderwijzer aldus uit: ***Ten derde is de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding.***

- (1) Dat de verheerlijking of de zalige opstanding ten leven van de gelovigen verbonden is aan de opstanding van Christus, blijkt ons duidelijk (1 Kor. 15:12, 13): "Indien nu Christus gepredikt wordt, dat Hij uit de doden opgewekt is, hoe zeggen dan sommigen onder u dat er geen opstanding der doden is? En indien er geen opstanding der doden is, zo is Christus ook niet opgewekt." En ook zeer nadrukkelijk (1 Thess. 4:14): "Indien wij geloven dat Jezus gestorven is en opgestaan, alsoo zal ook God degenen, die in Jezus ontslapen zijn, wederbrengen met Hem."
- (2) Deze verheerlijking, of deze voltooide heiligheid of opstanding ten eeuwigen leven hebben de gelovigen te wachten *uit kracht van de opstanding van Christus*, welke voor hen *een zeker pand daarvan is*, gelijk de onderwijzer zegt. Grond hiervoor is dat dezelfde Geest, Die in Christus is en Hem uit de doden heeft opgewekt, in de gelovigen woont (Rom. 8:11). Die Geest heeft Christus van het verderf bewaard en Hem het pad des levens bekend gemaakt. En door die Geest zal Christus hen ook van alle zonden en van de verderving vrijmaken, en hen volmaakt stellen in die verzadiging van vreugde en in die liefelijkheden, die er zijn aan Gods rechterhand, eeuwiglijk en altoos (Psalm 16:10, 11). Want Christus is het Hoofd van de gelovigen en dus het voornaamste Lid van het verborgen lichaam (1 Kor. 15:22): "Want gelijk zij allen in Adam sterven, zo zullen zij ook

allen in Christus levend gemaakt worden." En waarlijk, wij zouden niet oordelen dat Jezus geheel leefde, indien de gelovigen niet met Hem zouden leven. Daarom getuigde Job reeds (Job 19:25-27): "Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; Dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot." Ja, deze gevolgtrekking legde Jezus Zelf in de mond van Zijn volk (Joh. 14:19): "Want Ik leef, en gij zult leven."

- (3) En tenslotte is het ook een grond, dat Christus de eerstgeborene Broeder van de gelovigen is. Derhalve zijn de gelovigen Zijn broeders en mede-erfgenamen uit kracht van vereniging en het geestelijk kindschap (Rom. 8:17): "Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen; erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden." Is nu Jezus de Eerstgeborene uit de doden (Kol. 1:18) en onder vele broederen (Rom. 8:29), opdat Hij in alles de eerste zou zijn? Dan moet uit kracht van Zijn opstanding en verheerlijking volgen, dat de gelovigen ook moeten opstaan tot de zalige onsterfelijkheid, en ook moeten verheerlijkt worden (1 Kor. 15:23): "Maar een iegelijk in zijn orde: de Eersteling Christus, daarna die van Christus zijn, in Zijn toekomst."

Toepassing

Ziedaar vrienden, een wel zeer uitlokkende stof, de opkomst van de vernederde Christus uit al Zijn diepten u voorgesteld. O, Hij is het te boven gekomen. Deze opstanding maakt het ganse werk der voldoening volkomen; dit is de kwitantie voor het door Hem opgebrachte rantsoen, niets mankeert er meer aan. Nu is het (Spr. 9:1-5): "De opperste Wijsheid heeft Haar huis gebouwd; Zij heeft Haar zeven pilaren gehouwen. Zij heeft Haar slachtvee geslacht; Zij heeft Haarwijn gemengd; ook heeft Zij Haar tafel toegericht. Zij heeft Haar dienstmaagden uitgezonden; Zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad: Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Tot de verstandeloze zegt Zij: Komt, eet van Mijnbrood, en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb."

Vrienden, dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft om uit alle zondige aardse vergenoeging en blijdschap uit te gaan en om ons daarin te verheugen (Psalm 118:24), aangezien de door de bouwlieden verworpen Steen geworden is tot een hoofd des hoeks. Och, dat het wonderlijk werd in onze ogen. Het gebouw is thans volkomen. Jezus is in Zijn opstanding de Grondsteen van het christendom. Hij is de Hoeksteen, Die het gebouw tezamen verenigt en vast maakt. Hij is het kapiteel, dat het sieraad van het gebouw is. Daarom: niemand dan Christus. Christus is alles en in allen. Ja, ziet hier de Leeuw uit de stam van Juda, Welke heeft overwonnen.

A. Mensen, die nog zonder genade zijt, ik moet het u zeggen dat het uw eigen schuld zal zijn als gij blijft die gij nu zijt. Want dat hoeft toch niet.

1. Dat hoeft niet, al zijn uw ellenden nog zo groot, en zijt ge nog zo onkundig en onwetend, ja al zijt ge zeer oud van jaren, en verhard geworden in het zondigen.
2. Dat hoeft niet, al zijt gij nog zo vijandig in uw hart tegen God geweest tot nu toe, tegen Zijn zaak, tegen Zijn volk, tegen bekeerd te worden. Al hebt u het werk der bekering en der wedergeboorte tot nu ook in anderen, binnen en buiten uw huis, tegengestaan.
3. O, het hoeft niet, al is uw hart nog zo afkerig en gruwelijk gesteld. Ja mens, zo gij dan iets van uzelf ziet, al hebt u nu veel tegengestaan, veel licht en veel

overtuigingen weg gezondigd; ja, al hebt u veel de Geest bedroefd, en al schijnt uw werk nu met uzelf achteruit te gaan, al hebt u met Demas de wereld weer lief gekregen en al bent u ook nu nog zo verward, dat alles er zo donker bij u uit ziet, toch, hier kunt u geen ellenden noemen, of er is aan de zijde van Jezus mogelijkheid om er van te worden verlost. Want Hij is opgestaan. Hing het van u af, dan werd er nooit iemand bekeerd.

4. Daarom, vrienden, niemand van u allen behoeft hier in zijn ellenden te blijven liggen. Niemand uwer behoeft erin te sterven, hoe nabij de dood gij ook mocht zijn. Ja, niemand van u behoeft de tweede dood te ondergaan en ter helle te dalen, en dus een verschrikkelijke en ontzaggelijke eeuwige duisternis in te wachten. Want er is een opgestane Jezus, Die Zichzelf ten leven aanbiedt.

B. Ik moet hier ook vragen:

1. Wie is nu maar de man of vrouw, die lust heeft ten leven; die dagen liefheeft om het goede te zien? (Psalm 34:13). Waar is de mens, die nu maar wil? Die nu maar vast besloten is om van nu af aan het voor eeuwig om te wenden? De mens, die het leven van zijn ziel zoekt in de gemeenschap met de levende Jezus, Die dood is geweest en weder levend is geworden, en in Wie de kracht van het onvergankelijk leven is? De mens, die het leven slechts uit Zijn hand wil hebben?
2. Vrienden, is hier nu niemand, die met Maria Jezus zoekt? Die de dood, waarin hij zo lang gelegen heeft, moede is? Ja, die het graf moede is, waarin hij zo lang gelegen heeft, gebonden met gouden en zilveren banden, ketenen en windselen? Heeft niemand uwer zin om gerechtvaardigd te worden en een vrij man voor God te worden? Ziet daar, de onderwijzer zegt dat Jezus dit heeft verworven door Zijn dood, en dat Hij het u in Zijn opstanding kan en wil deelachtig maken.
3. Is hier nu niemand, die het leven zoekt? En dan zal mogelijk iemand denken of zeggen: *Wel, dat zoeken wij allemaal. Wie zou de dood zoeken?* Jawel vrienden, maar u weet dat het een zwaar werk is om een dood mens te doen begrijpen wat leven is. Ik bedoel die leven zoekt, het léven van het leven, dat eerst in volle kracht *leven* genoemd mag worden. O, het is een vergenoegd leven, een vrolijk leven, een gemoedigd leven, een gerust en onbekommerd leven, in het geestelijke en in het tijdelijke, een zalig leven in God en in een gegronde hoop van eeuwig te zullen leven.
Ziedaar vrienden, de opgestane Jezus. De onderwijzer zegt, *dat dit nieuwe leven, en ook de kracht om ellendigen daartoe op te wekken, in Zijn hand is.*
4. Nog eens, is hier nu niemand, die begerig is om zalig op te staan in de grote dag van de algemene opstanding? Die gaarne wil opstaan tot het eeuwige leven, en niet gaarne tot versmaadheid en tot eeuwige afgrijzing (Dan. 12:2) en ter verdoemenis (Joh. 5:29)?

Ziedaar de opgestane Jezus. Hij biedt Zichzelf aan. Maar één stapje uit uzelf in Hem, zou uw ziel met Hem verenigen. En u zou uit kracht van deze vereniging de zalige opstanding niet missen. De onderwijzer zegt, *dat deze vereniging er een zeker pand van zou zijn.*

Ik geef het nu aan uw eigen oordeel en verantwoording over, of gij zelf niet denkt dat het onverantwoordelijk zal zijn dat u blijft die gij zijt. Zijt ge dan niet in gevaar om van de tweede dood beschadigd te worden? En mensen, dat te meer waar gij al zo vele jaren onder deze aanbieding hebt geleefd, en toch dezelfde zijt gebleven, zonder enige verandering. Ja, menigeen is er oud, zelfs stokoud onder geworden, en wat wordt het dan toch een hachelijke zaak. Wat is het dan toch hoog tijd om te ontwaken! Om u te

doen wakker worden, is niet minder nodig dan de uitnemende grootheid van Gods kracht, naar de werking van de sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft toen Hij Jezus uit de doden heeft opgewekt. Wat moest gij daar toch wel sterk om roepen! In Jezus' handen zijn toch de sleutelen van de hel en van de dood (Openb. 1:8).

En vrienden, dit zeg ik te meer dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is, dat wij nu (en zonder uitstel) uit de slaap opwaken (Rom. 13:11). Ontwaakt toch, gij die slaapt, en staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten (Ef. 5:14).

C. Maar volk des Heeren, aan wie Christus, Die het Leven is, geopenbaard is, gij zult ook met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid (1 Joh. 3:2). Jezus zegt (Joh. 14:19): "Ik leef, en gij zult leven." Zalig zijt gij, die deel hebt aan de eerste opstanding; de tweede dood zal over u geen macht hebben.

Maar toch, hoe donker ziet het er soms nog uit! Met menigeen is het niet minder gesteld dan dat hij als in een graf ligt. En dat door zo vele donkere wegen, welke God met u houdt. Gij ligt vanwege de tegenheden wel eens als in de graven, als onder de baren, als in een Basan (Psalm 68:23). Dan is het door het ongeloof als bij de vrouwen: Wie zal ons de steen afwentelen? Ja, menigeen wordt ondergehouden door al die zondige en aardse windselen en banden, die hem in het graf binden, zodat hij zijn hoofd niet kan opheffen. Ja, al die dingen doen het hem. En voor menigeen is daarbij alles donker ten aanzien van zijn staat en aandeel. Dan denkt men menigmaal: *O, zou ik wel genade hebben?*

Wij zullen hier eens aantonen wat Gods volk in deze duistere staat toch nog heeft boven degenen, die zich wel onder de in het duister verkerenden rekenen, maar die geen genade hebben.

1. Gods volk is in de grond der zaak opgewaakt uit hun geruste en zorgeloze natuurstaat. Tevoren waren zij blind, doof, dood, stom en ongevoelig, en zij hadden nergens reuk of smaak in. Maar bij het minste licht dat zij van de hemel krijgen, staan zij nu weer op hun voeten en zien zij ook het dodelijk gevaar voor anderen. Hun banden en windselen zijn voor hen op de grond van hun hart tot een last. Zij zuchten er onder, en wel bijzonder over de onverenigdheid van hun hart onder alle wegen Gods. Zij zien soms wel eens waar het hun scheelt; dat hun hart zo hoog is en niet laag wil worden. Daar zuchten zij onder. En ook zijn zij gebonden, die daar hopen (Zach. 8:12).
2. Zij kunnen het bij de doden niet stellen. Hun hart is bij de goddelozen en bij burgerlijke naamchristenen, hoe godsdienstig dan ook, zeer beklemd. Zij zijn veranderd van volk. Zij hebben hun volk en huns vaders huis verlaten (Psalm 45:11). Gelijk Ruth tot Naomi zeide, zeggen ook zij tot de Godzaligen: "Uw volk is mijn volk, en uw God mijn God." De stank der doden verveelt hun. Het is: Gaat uit het midden van hen, scheidt u af en raakt niet aan wat onrein is. Psalm 15:4: "In wiens ogen de verworpene veracht is, maar hij eert degenen, die de Heere vrezen." Zie ook 1 Joh. 3:14. Dezulken hebben hun werk onder de levenden.
3. Het gevaar voor anderen in en buiten hun huis drukt hen wel eens, zodat zij deswege in een huis niet worden verdragen. Zij spreken hun nabestaanden en ook anderen wel eens aan, en dan heeft menigeen een Nabal in huis, die geen aanspraak verdragen kan; een man, die dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt. Salomo zegt van zulken (Spr. 29:1), dat zij schielijk zullen verbroken worden.
4. En tenslotte, uit de grond van hun hart zoeken zij Jezus. Al hun onvoldaanheid en onvergenoegdheid gaat over het gemis van Hem. Daarom springt hun hart op als zij van een ander horen dat deze Jezus gevonden heeft. Als zij horen dat iemand

bij name genoemd wordt, gelijk Maria. O, zij hebben zulk een lust om onder Jezus op hun aangezicht te vallen en Hem Rabbouni te mogen noemen. Zoals er ook van de Emmaüsgangers geschreven staat, dat Jezus Zich openbaarde en hun ogen opende, dat zij Hem kenden onder de breking des broods. Daarna hijgt Gods volk. Daarom gaan zij ten Avondmaal. Is het niet waar, volk van God? Zie vrienden, wat verschilt dit veel met een mens, die zonder genade is, en die zichzelf om zich gerust te stellen maar stelt onder de zwakken en de in het duister verkerenden.

Kinderen van God, tot uw onderrichting moet ik u het volgende aanraden.

Geloof toch niet dat dit het land der rust zal zijn en dat gij hier groot licht op uw weg zult hebben. Het licht is wel voor u gezaaid, eveneens de vrolijkheid, maar het zaad komt zo vlug niet op. Het past u wel te wachten. Hier op deze afgrond, aan deze zijde van de eeuwigheid, zal altijd duisternis zijn. Ziet dit maar in Maria. "Jezus zeide: Maria! Zij zeide: Rabbouni!" En dan volgt er aanstonds op: "Raak Mij niet aan." En ziet het ook in de Emmaüsgangers. Jezus openbaarde Zichzelf en opende hun ogen, dat zij Hem kenden en hun hart brandde in hen. Maar wat volgde er aanstonds weer op? Jezus kwam weg uit hun gezicht. Het licht zonder afwisseling wordt voor de hemel bewaard. Maar vrienden, dan kan dit toch tot uw bemoediging dienen. Het zal niet lang duren (Hos. 6:2). Het zal ook maar twee dagen duren, een korte tijd, dat Hij u zal levend maken. Op de derde dag, op Zijn tijd, zult ook gij verrijzen. O, de rechterhand des Allerhoogsten zal welhaast veranderen. Joh. 20:29: "Zalig zijn zij, die niet zullen gezien, en nochtans zullen geloofd hebben."

En tenslotte, volk van God, moge dit nog tot uw besturing en opwekking dienen, dat gij er door mocht geholpen worden om Jezus te volgen in Zijn opstanding. Er moet dan wel enig licht bij komen, maar het is toch de weg om zo op de Heere te wachten.

1. Jezus verliet het graf. Dit is voor u ondoenlijk. Maar ziedaar de beloften. Hij zal ze uit de graven doen opkomen, Hij zal ze wederbrengen uit Basan en uit de diepten der zee (Psalm 68 23, Zach. 9:11, 12). Hij zal ze verlossen uit de kuil, waarin geen water is, en hun dubbel wedergeven.
2. Jezus liet al Zijn doodsklederen in het graf. O kinderen van God, mocht gij zo ook al uw banden onder al uw duisternis eens zalig kwijt worden. Mocht dit graf daar eens toe dienen, dat de zondige en wereldse banden en windselen daar eens werden losgemaakt, opdat gij met Jezus eens vrij kon uitgaan en al uw banden daar mocht laten.
3. Jezus stond in de vroegte op, toen het nog duister was. Ziet u dan wel, dat u niet moet zeggen dat het voor u nog te vroeg is of nog geen tijd is dat het er te donker uitziet? Wie weet hoe spoedig Hij als de hinde des dageraads zal komen. Dat gij toch in het duister kon hopen (Jes. 50).
4. Jezus stond op de eerste dag der week op. O vrienden, dat is voor menigeen de dag van zijn opstanding geweest. Het zou ook de uwe kunnen worden. Veel te gedenken aan de opstanding van Christus is zeer voordelig, en bijzonder op deze dag. Daarom begroetten de eerste christenen elkander met deze woorden: De Heere is opgestaan! Daarom zegt Paulus ook tot Timótheüs (2 Tim. 2:8): "Houd in gedachtenis dat Jezus uit de doden is opgewekt."
5. Jezus vertoonde Zich levend. Denkt er ook aan, al zijt ge nog zo ellendig en onbekwaam, en al hebt gij maar één talentje, dat gij uw licht laat schijnen. Dat Gods volk naar buiten hun heerlijke staat vertonen mocht (Matth. 5:14).

6. Ten laatste, Jezus verkeerde na Zijn opstanding wel onder de mensen, maar niet lang. Hij wilde hier niet tabernakelen. Maar Hij vertoefde hier ook niet korter, want Hij wilde Zijn werk afdoen. Het waren maar veertig dagen. De Heere Jezus had het oog op Zijn hemelvaart gericht. Mochten wij hier ook wat uit leren. Dan hebt gij te wachten, kinderen van God, dat het u zal gaan zoals die Man, met linnen bekleed, sprak tot Daniël (Dan. 12:13): *"Maar gij, ga henen tot het einde, want gij zult rusten en zult opstaan in uw lot in het einde der dagen."* Amen.

ZONDAG 18 (Vraag 46-49)
DE HEMELVAART VAN CHRISTUS

Vraag 46: Wat verstaat gij daarmee: Opgevaren ten hemel?

Antwoord: *Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.*

Vraag 47: Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?

Antwoord: *Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op de aarde; maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.*

Vraag 48: klaar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?

Antwoord: *Ganselijk niet; want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overalteenwoordig is, zo moet volgen dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft.*

Vraag 49: Wat nut ons de hemelvaart van Christus?

Antwoord: *Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons Zijn lidmaten ook tot Zich zal nemen. Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken dat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.*

Sprekende van het huishoudelijke werk of de staten van de Middelaar, en nu in het bijzonder van de staat van Zijn verhoging, hebben wij in de voorgaande 17^e zondagsafdeling behandeld de eerste trap daarvan, namelijk Zijn opstanding. Nu gaan wij met de onderwijzer in deze 18^e zondagsafdeling over tot de behandeling van de tweede trap, waarlangs de Borg is verhoogd, welke in de artikelen des geloofs als volgt omschreven wordt: ***Opgevaren ten hemel.***

Wij staan daarin stil bij twee hoofdzaken:

- I. *De aard van de hemelvaart van Christus (vraag 46 tot 48);*
- II. *De nuttigheid of de vrucht en kracht, welke de hemelvaart van Christus heeft voor het hart van de gelovige, tot zijn vertroosting en heiligmaking (vraag 49).*

I.

Wat de eerste hoofdzaak betreft, bezien wij:

- A. De waarheid van de hemelvaart van Christus, en
- B. De noodzakelijkheid van dezelve.

A. Bezien wij dan eerst de waarheid ervan (vraag 46). ***Wat moet door de hemelvaart van Christus worden verstaan en hoe is dezelve toegegaan?***

Door de hemelvaart van Christus moeten wij verstaan:

1. Dat de Persoon van Christus op de veertigste dag na Zijn opstanding Zijn eigen lichaam, nu verheerlijkt zijnde, van deze aarde - en in het bijzonder van de Olijfberg, en wel het gedeelte dat naar Bethanië strekt, - door de lucht en het

firmament, of door de zienlijke hemelen heen, voor de ogen van Zijn discipelen, in de hoogste hemel of de hemel der hemelen heeft ingevoerd. In welke heerlijkheid Hij zal blijven tot de jongste dag.

2. Hier hebben wij wel te onderscheiden, dat de Persoon van Christus, de God-Mens, naar Zijn Goddelijke natuur niet anders kan gezegd worden ten hemel te zijn opgevaren dan oneigenlijk. Want de Goddelijke natuur is alomtegenwoordig. Doch slechts zoals ook gezegd wordt dat Jezus naar Zijn Goddelijke natuur is nedergedaald op de aarde (Joh. 6:41 en 50-51): "Ik ben het Brood, dat uit de hemel nedergedaald is." Zo kan ook van Jezus gezegd worden, dat Hij ten hemel is opgevaren, voor zover Hij iets van Zijn Goddelijke heerlijkheid hierop aarde in Zijn aangenomen mensheid niet meer vertoonde. En ook wel voornamelijk voor zoveel Hij de glans van Zijn Goddelijke heerlijkheid - die achter het voorhangsel van Zijn vlees zo lang verborgen was geweest - in Zijn hemelvaart op een oneindige en luisterrijke manier van Zijn vlees deed afstralen (Ef. 4:9, 10): "Nu dit, Hij is opgevaren; wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste delen der aarde? Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is verre boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou." En Jezus zegt (Joh. 8:23): "Gijlieden zijt van beneden, Ik ben van boven." En dit is de eigenschap van de Middelaar boven Mozes, die eerst opklom op de berg, eer hij afklom, ja boven allen (Joh. 3:31) "Die van boven komt, is boven allen." Daarom kan van de Persoon van Christus, de Godmens, in eigenlijke zin alleen naar Zijn menselijke natuur gezegd worden dat Hij is opgevaren ten hemel door een waarachtige verplaatsing of overbrenging van dezelfde opgewekte mensheid van Christus van deze benedenste aarde naar de bovenste hemel. Dit zullen wij in het vervolg bewezen zien.

Letten wij er dan nu op hoe deze hemelvaart is toegegaan. Dit omschrijft de onderwijzer in zijn antwoord: ***Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.***

Wij zien hierin dat Christus *zichtbaar* ten hemel is opgeheven. De onderwijzer zegt: *voor de ogen Zijner jongeren*. Dus in de tegenwoordigheid van de elf apostelen. Zo lezen wij in Hand. 1:9: "En Hij werd opgenomen daar zij het zagen."

Ook zien wij hierin dat Christus *plaatselijk*, of met verwisseling van plaats, ten hemel is gevaren. De onderwijzer zegt: van de aarde naar de hemel.

- (1) Zien wij daarom *de plaats*, vanwaar Christus is opgevaren. In algemene zin kunnen wij zeggen: van de aarde (Joh. 16:28): "Wederom verlaat Ik de wereld." En in het bijzonder van de Olijfberg (Hand. 1:12): "Toen keerden zij wederom van de berg, genaamd de Olijfberg, welke is nabij Jeruzalem, liggende van daar een sabbatsreize." Doch geheel in het bijzonder van dat gedeelte van deze berg, dat onder Bethanië behoort (Lukas 24:50): "En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanië." De schijnbare tegenstrijdigheid, welke er is tussen Hand.1:12, alwaar van een sabbatsreize gesproken wordt (zijnde naar sommiger gedachten omtrent vijf of zeven en eenhalve stadiën) en Lukas 24:50, waar Bethanië wordt genoemd, hetwelk volgens Joh. 11:18 vijftien stadiën van Jeruzalem verwijderd lag, kan als volgt worden opgelost. Of dat de Olijfberg gezegd wordt vijf of zeven stadiën van Jeruzalem af te liggen ten aanzien van de eerst merkbare hoogte derzelve, dus een sabbatsreize, en dat de top van de berg weer verder weg was; óf ook dat men de

plaats Bethanië onderscheidt van de landstreek van die naam, welke er niet zo ver vandaan was. En behalve dit alles is het toch ook niet noodzakelijk om te stellen dat Jezus niet zou kunnen zijn terug gegaan. Dit is wel duidelijk, dat de Heere een gedeelte van deze berg, alwaar Hij menigmaal gebeden had, ja waar Hij zielsangsten doorstaan had, verkoren heeft om met Zijn discipelen daarheen te gaan en hen daar getuigen van Zijn hemelvaart te maken.

- (2) Ziet nu ook de plaats, *waardoor* Christus is heengevaren. Dit zegt ons Paulus (Hebr. 4:14), namelijk door de zichtbare hemelen, door de lucht en het firmament. Hij zegt: "Die door de hemelen doorgedaan is." Hieruit blijkt dat de hemelvaart van Christus niet is geschied bij gelijkenis, als een verdwijning of onzichtbaar wording van Zijn lichaam, en dat Hij zo lichamelijk overalteenwoordig is geworden. Dan zou het meer een verandering van staat zijn dan een verandering van plaats. Maar dit zij verre. Christus is door de hemelen doorgedaan, en Hij is dus in eigenlijke zin van plaats veranderd.
- (3) Zien wij dan nu nog de plaats, *waarheen* Christus is opgevaren. Deze is de hoogste hemel. Hierdoor moeten wij niet God Zelf verstaan, noch ook een hemelse wandel of heerlijkheid of gelukzaligheid, maar een plaats. En dat wel de derde hemel, genaamd de hemel der hemelen (1 Kon. 8:27). Het huis des Vaders, waar vele woningen zijn (Joh. 14:2). De plaats Zijner woning (2 Kron. 5:21). Het is de verblijfplaats van de heilige engelen en de zalige zielen, welke daar voor eeuwig God genieten, ook wel genaamd het Paradijs Gods (2 Kor. 12:2 en 4). Ver boven alle zienlijke hemelen (Ef. 4:10). Hierheen is Jezus opgenomen in de hemel (Hand. 1:11). Hij is opgevaren ten hemel (1 Petrus 3:22). Dus is Hij hoger dan de hemelen geworden (Hebr. 7:26). Daarheen is Jezus opgevaren ten nutte van Zijn volk (Joh. 16:7): "Het is u nut, dat Ik wegga" enz. En dat wel om hun plaats te bereiden (Joh. 14:2), hetwelk nog nader zal blijken. De onderwijzer zegt, *dat Jezus daar zal blijven ten goede van Zijn volk, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden*. En dit lezen wij ook in Hand. 3:21: "Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen."

Wij zien hier ook dat Christus al sprekende en zegenende van Zijn volk ten hemel is opgevaren.

- (1) Jezus sprak met hen over de vraag van de discipelen, of Hij in deze tijd aan Israël het koninkrijk weder zou oprichten. En Hij antwoordde, dat het hun niet toekwam te weten de tijden en gelegenheden, welke de Vader in Zijn eigen macht gesteld had. En verder vermaande Hij hen om toch te Jeruzalem te blijven om daar de Heilige Geest te ontvangen. En dan staat er (Hand. 1:4-9): "Als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen daar zij het zagen." Zo heeft de Heere van Zijn kindsheid af, nauwelijks twaalf jaren oud zijnde, en dat tot aan Zijn kruis, ja zelfs na Zijn opstanding, tot Zijn laatste ure toe, hen onderwezen in de dingen van Zijn Koninkrijk.
- (2) En het allerlaatste wat Jezus verrichtte, was dat Hij hen zegende. Wij lezen (Lukas 24:50-51): "En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanië, en Zijn handen opheffende, zegende Hij hen. En het geschiedde als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde en werd opgenomen in de hemel." Jezus had nu als Profeet verricht wat op Zijn hand gezet was. En als Priester had Hij Zichzelf voor de Zijnen opgeofferd. En nu, als die goedertieren Hogepriester, Wiens hart over Zijn volk is uitgebreid, zegent Hij hen met kracht, en betoont Zich alsoo waarlijk te zijn het gezegende en zegenende Zaad van Abraham. Want de zegening rustte ook terstond in kracht op

hen, gelijk wij lezen (Lukas 24:52), dat zij terstond met grote blijdschap naar Jeruzalem wederkeerden.

- (3) Wij zien hier ook dat Christus door middel van een wolk, die tussen hen kwam en Hem van hun ogen wegnam, ten hemel is gevaren. In Hand. 1:9 staat: "En een wolk nam Hem weg van hun ogen." Wij moeten hierdoor niet verstaan, dat deze wolk als een wagen Jezus regelrecht de hemel indroeg. Zulks had het vlugge en verheerlijkte lichaam van Christus niet van node. Maar de apostelen, nog lage stervelingen zijnde, konden de glans, de heerlijkheid en het hemelse van het lichaam van Christus nog niet verdragen. Evenwel staarden zij Jezus na, maar hun werd door een wolk, welke kwam tussen de opvarende Jezus en de starogende discipelen, verhinderd om verder te zien. Een wolk nam Hem weg uit hun gezicht. Het was als toen Elia en Elisa tezamen gingen en met elkander spraken. Toen kwam er schielijk een vurige wagen met vurige paarden tussen hen beiden en maakte de scheiding (2 Kon. 2:11). En het was zeer noodzakelijk voor de apostelen, dat zij er iets van zagen waar Jezus bleef, en dit tegen hun ongeloof. Maar het was ook weer zeer nodig dat zij niet meer zagen, opdat hun geloof zijn oefening zou behouden. Hun werkzaamheden zouden meer bestaan in verwondering over, dan in het willen doorzien van de hemelse geheimen, en wel bijzonder van zulke, waar duidelijk een gordijn voor geschoven werd.

En tenslotte zien we nog dat Christus heerlijk en triomferende ten hemel is gevaren.

Gods Woord leert ons dat het was in het gezelschap van heilige engelen en opgewekte heiligen. Dit zien wij in Psalm 47:6: "God vaart op met gejuich; de Heere met het geldank der bazuin." En dit vergeleken met Joh. 1:52: "Van nu aan zult gij de hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen." En waarschijnlijk ook in het gezelschap van de mensen, waarvan wij lezen in Matth. 27:52-53, die bij de dood van Christus zijn opgewekt, en die na Zijn opstanding uit hun graven zijn uitgegaan en in de heilige stad aan velen zijn verschenen. Zie, zo heerlijk en triomferende over dood, duivel en hel is Jezus opgevaren naar de hemel.

Bezien wij nu *de oorzaak van de hemelvaart, alsook de tijd op welke Jezus ten hemel is gevaren.*

- (1) De oorzaak van deze hemelvaart is *de kracht des Vaders*. Dit laten ons de woorden zien, welke van de hemelvaart in een lijdelijke vorm spreken, zoals Markus 16:19: "Hij is opgenomen in de hemel." Lukas 9:51: "Als de dagen Zijner opneming vervuld werden." Hand. 1:11: "Deze Jezus, Die van u opgenomen is in de hemel." Hand. 2:33: "Hij is door de rechterhand Gods verhoogd." En Filipp. 2:9: "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd." En dat de Vader de Zoon opgenomen heeft, geeft hier niet alleen te kennen dat de Vader en de Zoon één zijn, ook in werkkraft. Maar het doet ons hier voornamelijk zien, dat Christus Zichzelf deze eer niet heeft aangematigd, om als het ware vóór de bepaalde tijd in te breken in het hemelse heiligdom. Maar Hij heeft gewacht tot Hij door de Vader opgenomen werd. En zoals de Vader door Hem op te wekken Hem kwitantie heeft gegeven, dus nadat Hij alle delen van Zijn zending had volbracht, zo roept de Vader Hem nu van al Zijn omreizen weder in Zijn Vaderland, in het hof des hemels thuis.
- (2) Maar ook is de oorzaak van deze hemelvaart *de kracht des Zoons*. Dit leren ons de woorden, welke van deze hemelvaart in een dadelijke zin spreken, zoals Joh. 20:17: "Ik vaar op tot Mijn Vader en tot uw Vader." Ef. 4:8-10: "Daarom zegt Hij, als Hij opgevaren is in de hoogte." Joh. 14:2, 3, 12 en 28: "Ik ga heen om u plaats

te bereiden. En zo wanneer Ik henen zal gegaan zijn", enz. Joh. 16:7: "Het is u nut, dat Ik wegga." Hebr. 6:20: "Daar de Voorloper voor ons is ingegaan." Dat Christus in eigen kracht is opgevaren, geeft ons te kennen het recht, dat Christus op de hemel heeft verkregen, alsook op het gebruik van de weg naar de hemel, die Hij nu Zelf gevonden heeft, zodat nu niets Hem uit de hemel kan weren. In Zijn recht en in Zijn kracht is Hij met grote blijdschap naar de Vader heengegaan, de poorten des hemels gingen vanzelf open, en Hij nam de troon der heerlijkheid in, welke Hem toekwam.

De tijd van deze hemelvaart van Christus was op de veertigste dag na Zijn opstanding. Alzo lezen wij (Hand. 1:3): "Aan welken Hij ook, nadat Hij geleden had, Zichzelf levend vertoond heeft, met vele gewisse kentekenen veertig dagen lang, zijnde van hen gezien en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan." Zoals Mozes veertig dagen was op de berg (Ex. 34:28, 29) en Elia veertig dagen vastte in de woestijn tot hij aan de berg Horeb kwam (1 Kon. 19:5 en 8). En zoals het Kindeke Jezus op de veertigste dag in de tempel werd gebracht en aan de Heere voorgesteld (Lukas 2:22), gelijk ook Jezus na veertig dagen vasten in de woestijn Zijn openbare bediening begon (Matth. 4:2). Alzo voer Jezus ten hemel na veertig dagen met Zijn discipelen na Zijn opstanding te zijn omgegaan. En wel op de tijd toen Hij met hen sprak en hen zegende. De reden, waarom de Heere niet eerder is opgevaren, kan zijn omdat Jezus hen nog veel had te onderrichten aangaande de gelegenheden van Zijn Koninkrijk en aangaande dingen, die zij tevoren niet hadden kunnen dragen. Alsook ter bevestiging van Zijn opstanding tegenover het ongeloof van Zijn volk. En de reden, waarom de Heere niet later is opgevaren, is opdat de discipelen niet al te vast zouden raken aan de lichamelijke tegenwoordigheid van Christus, en ook om hen van hun inbeelding, dat Jezus nu het koninkrijk onder Israël zou oprichten, te genezen.

Letten wij nu op de zekerheid en de onfeilbare waarheid van de hemelvaart van Christus.

- (1) Deze wordt ons bevestigd door de aantekening van de evangelisten en de apostelen, en zoals Lukas verhaalt (Hand. 1:9): "En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen - namelijk de elf apostelen gezamenlijk - en een wolk nam Hem weg van hun ogen."
- (2) Ook wordt deze ons bevestigd door het getuigenis van twee engelen, die terstond nederkwam en in witte klederen (Hand. 1:10, 11), en welke de waarachtigheid van de hemelvaart van Christus verkondigden, zeggende: "Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien henenvaren."
- (3) Deze wordt ons ook bevestigd door Stefanus (Hand. 7:55), die vol zijnde des Heiligen Geestes en de ogen naar de hemel houdende, de heerlijkheid van God zag, en Jezus staande aan de rechterhand van God. En die zo nabij de dood zijnde, dit met een vrolijk gelaat aan de vijanden verkondigde. Dit zal iets geweest zijn met de ogen des lichaams, zoals de profeten dikwijls in de gezichten des geestes gezien hebben, en zoals Johannes heeft gezien (Openb. 5:1-6), namelijk een troon, en Degene, Die daar op zat, en het Lam als geslacht. Ja, hij zag de hemelen geopend, hetwelk ook gebeurde in Matth. 3:16 en Markus 1:10.
- (4) Dit geeft toch op zijn minst te kennen een wegruiming van beletselen en een versterking van zijn gezicht. Ook Paulus bevestigt ons deze hemelvaart. Zie Hand. 9 en 22, vergeleken met 1 Kor. 9:1: "Ben ik niet een apostel? Heb ik niet Jezus, de Heere gezien?" En 1 Kor. 15:8: "En ten laatste van allen is Hij ook van mij als van

een ontijdig geborene gezien." Alsmede toen hij werd opgenomen in het Paradijs (2 Kor. 12:4). Toen heeft hij Christus ook in de hemelen gezien, en onuitsprekelijke woorden gehoord, welke een mens niet zijn geoorloofd uit te spreken. Derhalve moest Degene, Die deze woorden in de hemel sprak, meer zijn dan een mens zonder meer, en daarom de Christus.

- (5) Voorts wordt het ons nog bevestigd door Johannes (Openb. 12:1, 2 en 5): "Er werd een groot teken gezien in de hemel, namelijk een vrouw, bekleed met de zon, en de maan was onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren. En zij was zwanger, en riep, barensood hebbende en zijnde in pijnen om te baren. En zij baarde een mannelijke zoon, die al de heidenen zou hoeden met een ijzeren roede; en haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon." Te weten na een heftige strijd met de draak is Hij uit de dood en hel of graf door de kracht Zijns Vaders weggerukt tot Hem. En dus opgewekt zijnde uit de dood, is Hij opgevaren ten hemel.
- (6) Ook wordt de hemelvaart van Christus ons bevestigd door de uitstorting van de Heilige Geest, welke Jezus beloofd had te zullen zenden als Hij daar was (Hand. 2:33): "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort." Want anders kon de Geest niet komen (Joh. 7:39 en 16:7).
- (7) En tenslotte wordt deze ons ook bevestigd door de grote wonderdaden, welke na de hemelvaart zijn geschied. En dat in de voortzetting van het Koninkrijk Gods, toen het bleek dat Christus op Zijn Evangelie als op een triomfwagen voorspoedig reed in de vlakke velden des harten (Psalm 45:5). Alsook in de wraakoefening over de vijanden van de kerk. Deze beide zaken vinden wij in de voorzegging van Jezus (Matth. 26:44): "Doch Ik zeg ulieden: van nu aan zult gij de Zoon des mensen zien, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels." En dit is heel duidelijk gezien in de verwoesting van de Joden met hun land, in de omkering van stad en tempel en hun ganse burgerstaat. In deze vorm wordt komen op de wolken des hemels of nederdalen in een wolk soms voor de oefening van toorn en wraak genomen, zoals in Jes. 19:1 en in meer andere plaatsen.

Bezien wij nu nog in het kort de tegenwerpingen, bijzonder wel van de Luthersen of de ubiquitousisten, tegen deze waarheid (vraag 47 en 48).

In de eerste plaats letten wij dan op de tegenwerping, welke wij zien in vraag 47.

Daar wordt gevraagd, **of dan Christus niet bij Zijn volk is tot aan het einde van de wereld, gelijk Hij hun beloofd heeft.** Deze tegenwerping hebben de Luthersen opgeworpen uit de belofte van Christus (Matth. 28:20): "Ziet, Ik ben met ulieden, al de dagen, tot aan de voleinding der wereld." En zij besluiten dan hieruit dat het lichaam van Christus niet van de aarde is weggenomen, maar tot aan het einde van de wereld bij Zijn volk overalteenwoordig blijft.

Maar zien wij dan ook de oplossing van deze tegenwerping in het antwoord van de onderwijzer. De onderwijzer legt dan tot een grond, dat men wel moet begrijpen, dat er twee naturen in de Persoon van Christus zijn, zeggende: **Christus is waarachtig Mens en waarachtig God.**

- Hiermede wil de onderwijzer zeggen dat er zeer verschillende hoedanigheden en eigenschappen in de Persoon van Christus zijn, welke elke natuur in Hem waarachtig maken. En wel zo, dat de eigenschappen van de ene natuur nooit aan de andere I kunnen worden medegedeeld. Want indien de ene natuur de

eigenschappen van de andere zou bezitten, zou deze daardoor worden belet om waarachtig te zijn die zij is. Daarom is Christus waarachtig Mens en waarachtig God.

- Ook verklaart de onderwijzer ons hiermede, dat deze twee naturen zó allernauwst in de ene Persoon van de Zoon van God zijn verenigd, dat Hij naar beide naturen de ene Christus is. Hetgeen door de ene natuur wordt volbracht, wordt derhalve aan de gehele Persoon toegeschreven. En dit heeft in het geheel niet tot gevolg, dat hetgeen van de gehele Persoon gezegd wordt, direkt van de beide naturen moet worden verstaan. Doch slechts van die natuur, van welke het volgens de bijzondere eigenschappen derzelve mag en kan worden verstaan. Het is hier zoals men zegt van iemand, die zalig is afgestorven, dat hij dood is en dat hij in de hemel is. Zulk één bestaat uit ziel en lichaam, en het is toch wel duidelijk, dat het ene moet verstaan worden van het lichaam, en het andere van de ziel.

Hieruit besluit nu de onderwijzer, dat de belofte in Matth. 28 20 niet moet worden verstaan naar de menselijke natuur, zeggende: ***Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op de aarde.*** Hiervoor zijn de volgende redenen op te geven.

- (1) Het is in strijd met de natuurlijke eigenschappen van een lichaam, dat het overalteenwoordig zou zijn, ofwel zou zijn bij allen, aan wie deze belofte is geschied. Jezus, de Mond der waarheid, zegt het zelfs met nadruk, dat Hij naar Zijn mensheid niet altijd op de aarde zal zijn (Matth. 26:11 en Joh. 16:28): "Wederom verlaat Ik de wereld en ga henen."
- (2) Wij hebben reeds gezien dat de engelen en de apostelen het getuigd hebben, dat Christus naar Zijn menselijke natuur in de hemel is en blijven moet tot Hij wederkomt in de dag van het algemeen oordeel (Hand. 1:11 en 3:21, Hebr. 9:28 en 10:13).
- (3) Ook getuigt Paulus tot ons, dat indien Christus naar Zijn menselijke natuur op de aarde was, Hij dan geen priester zou kunnen zijn (Hebr. 8:4).

Daarom maakt de onderwijzer hieruit terecht het besluit op, dat de belofte in Matth. 28:20 moet worden verstaan naar Zijn Goddelijke natuur, zeggende: ***Maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.***

- (1) Begrijpt dus wel, dat Jezus hier beloften doet om overal met Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest bij Zijn volk altijd te zullen blijven. Daar is de Bijbel vol van, zoals wij zien in Jes. 54:8 en 10: "In een kleine toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." En dit vloeit ook voort uit het verbond der genade (Jer. 32:40): "En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achterhen niet zal afkeren, opdat Ik hun wel doe." En Jes. 59:21: "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond uws zaads, noch van de mond des zaads uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid."
- (2) Dat Jezus dit niet anders kan verstaan, blijkt wel omdat Hij deze beloften al gedaan heeft eer Hij eenlichaam had (Ex. 20:24): "Aan alle plaatsen, waar Ik mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen en zal u zegenen."
- (3) En ook omdat Jezus met het ene te beloven, het andere ontkent. Dit blijkt in Joh. 16:7: "Indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik

heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden." Hier ontkent Jezus duidelijk Zijn lichamelijke tegenwoordigheid en stelt het andere tot troost van Zijn volk er tegenover. En op deze wijze moet ook de belofte in Matth. 28:20 worden verstaan.

Letten wij nu in het kort nog op een tweede tegenwerping, welke mede uit de eerste voortkomt (vraag 48). **Indien dan de mensheid niet overal is waarde Godheid is, zijn dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?** Deze tegenwerping werpen de Luthersers op, zich beroepende op de nauwe vereniging van de twee naturen in de ene Persoon van de Zoon van God, en zij besluiten daaruit dan dat de éne natuur overal moet zijn waar de andere is. En indien men zulks niet stelt, dan scheidt men dezelve volgens hen van elkaar.

Maar zien wij dan de oplossing van deze tegenwerping in het antwoord van de onderwijzer.

Hij antwoordt eerst in algemene zin, zeggende: **Ganselijk niet.** Hij wil daarmede zeggen: de twee naturen, zo nauw verenigd zijnde, zijn en blijven echter zulke naturen, die elk hun bijzondere eigenschappen hebben en behouden. Daarom verbreekt de onmededeelbaarheid van de natuurlijke eigenschappen van de ene aan de andere in het geheel niet de allernauwste vereniging in het ene Persoonschap van de Zoon van God. De onderwijzer geeft in zijn antwoord ook de reden van deze eeuwige waarheid aan, zeggende: **Want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overalteenwoordig is, zo moet volgen dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft.**

De Godheid is onbegrijpelijk, onbevattelijk en alomteenwoordig. De mensheid is eindig, bevattelijk en bepaald. Deze Godheid heeft in Zijn Persoonschap de eindige menselijke natuur aangenomen. En hieruit volgt dat overal waar deze menselijke natuur is, ook de Godheid is en persoonlijk er mede verenigd blijft. Maar hieruit volgt ganselijk niet, dat overal waar de Godheid is ook de menselijke natuur zou zijn. Dan had Christus geen ware menselijke natuur. Bijvoorbeeld: Ons land ligt aan de Noordzee. Maar dit wil nog niet zeggen dat overal waar de Noordzee langs stroomt, ook ons land is. Dat zij verre. Het zij ons dan genoeg dat de menselijke natuur van Christus nergens is zonder Zijn Goddelijke natuur.

B. Bezien wij nu verder de noodzakelijkheid van deze hemelvaart.

Dit getuigt Jezus Zelf (Lukas 24:26, 27): "Moest de Christus niet deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, leidde Hij hun uit in al de Schriften hetgeen van Hem geschreven was." De hemelvaart van Christus was derhalve noodzakelijk ten aanzien van de voorzeggingen en voorbeelden, naar de eeuwige raad van God, die alzo hun vervulling moesten bekomen, volgens Hand. 2:23, 24, en de genoemde plaats Lukas 24:26, 27.

1. De hemelvaart van Christus was voorzegd:

- (Psalm 24:7-9): "Heft uw hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga! Wie is de Koning der ere? De Heere, sterk en geweldig, de Heere, geweldig in de strijd. Heft uw hoofden op, gij poorten, ja heft op, gij eeuwige deuren! opdat de Koning der ere inga!"
- En in Psalm 47:6: "God vaart op met gejuich; de Heere met geklank der bazuin!" Velen menen dat in deze plaats voorbeeldelijk gezien wordt op het opvoeren van de ark.
- Ook in Psalm 68:19: "Gij zijt opgevaren in de hoogte; gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen; ja

ook de wederhorigen om bij U te wonen, o Heere God!" Paulus toont aan dat deze plaats ziet op de hemelvaart van Christus (Ef. 4:8-10): "Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is inde hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft de mensen gaven gegeven. Nu dit: Hij is opgevaren; wat is het dan dat Hij ook is nedergedaald in de nederste delen der aarde? Die nedergedaald is, is Dezelfde ook Die opgevaren is ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou." Hieruit blijkt wel, dat dit een allerbijzonderst opvaren, ja een opvaren met de hoogste nadruk is, en dus ver verheven boven het opvaren van mensen zonder meer. Het is het opvaren van Eén, Die nederdaalde uit de hemel.

- Men zou hier ook nog aan toe kunnen voegen (Jes. 53:8): "Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen."
- En ook Openb. 12:5, waar die mannelijke Zoon werd weggerukt tot God en Zijn troon, of opgenomen. Dat ook in deze plaats een opnemen in de hemelse heerlijkheid wordt aangeduid, is naar het oordeel der taalkundigen, en het blijkt uit de overeenkomst met de woorden in Gen. 5:24, waar van Henoch geschreven staat: "Hij was niet meer, want God nam hem weg."
- En met de woorden van de leerlingen der profeten, die tot Elisa zeiden (2 Kon. 2:3, 5, 9 en 10): "Weet gij niet dat de Heere heden uw heer van uw hoofd wegnemen zal?"
- Ook was deze hemelvaart door Jezus Zelf voorzien (Joh. 14:16).

2. De hemelvaart van Christus was ook afgebeeld.

- Deze was afgebeeld door de persoon van de hogepriester, die eenmaal per jaar op de Grote Verzoendag - op de tiende dag van de zevende maand, zijnde de eerste maand van het burgerlijke jaar - inging in het heilige der heiligen, binnen het voorhangsel, met het uitgestorte bloed van het slachtoffer, om voor het volk te bidden. (Lev. 16, vergeleken met Hebr. 6:19-20, 7:26, 8 :4, 9:7 en 11:12 en 24).
- Ook door de personen van Henoch en Elia, die beiden met ziel en lichaam in de hoogste hemel zijn opgenomen (Gen. 5:24, Hebr. 11:5 en 2 Kon. 2:11), hoewel zij in alle delen niet aan Christus gelijk waren, en wel met name hierin niet, dat zij de dood, welke Christus ondergaan had, niet hebben gesmaakt. En er zijn nog wel meer verschillen.
- De hemelvaart van Christus werd ook duidelijk tevoren afgebeeld door het manna in de gouden kruik, de ark of de kist des verbonds en het verzoendeksel, hetwelk alles voor het aangezicht des Heeren in het binnenste heiligdom werd gevonden en daar werd bewaard (Ex. 16 :32-34, vergeleken met Hebr. 9:4).

3. Deze hemelvaart van Christus was ook noodzakelijk ten aanzien van de heerlijkheid des Vaders en des Zoons, voor Wie hieraan alles was gelegen.

- Want de heerlijkheid van de gerechtigheid en de waarheid van God de Vader vorderde dit. En uit kracht van het verdrag des vredes van eeuwigheid moest de Vader de Zoon tot loon op Zijn arbeid tot Zich opnemen en Hem daar het beloofde betalen (Jes. 49:5-7). Het was betamelijk, dat de Vader Zijn eeuwig geliefde Zoon thuis haalde en weder ontving in het hof des hemels, Die nu zo lang als een balling op de aarde had geleefd. Dat de Vader Hem ontving als die Gezant, Die alle eer waardig was vanwege de nauwkeurige uitvoering van Zijn zending, en ook opdat Hij rekenschap van Zijn zending zou geven.
- Vanzelfsprekend was de eer van de Zoon aan de hemelvaart verbonden. Jezus had het recht op de hemel verdiend. Hij had al Zijn vijanden gelukkiglijk overwonnen en allen neergeveld, tot de dood en het graf toe. Daarom kwam de triomfwagen

Hem toe, om ten spijt van de duivelen en onder de toejuichingen van de engelen, onder het verbaasd staan van de goddelozen en onder de blijde hallels en de lofzangen van de reien der gelovigen, in eeuwige vrolijkheid in te trekken in Zijns Vaders huis. In het hemels Jeruzalem, de tempel zonder handen gemaakt, om aldaar nu van Zijn grote arbeiden Zijn allernuttigst werk zoetelijk te rusten. Daarom zegt Hij ook (Openb. 3:21): "Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon."

- En daarbij komt ook nog, dat Jezus wel al de delen van Zijn drie ambten had volbracht, die Hij in de staat der vernedering moest vervullen. Maar er waren in elk van die ambten nog enige dingen overig, welke niet anders dan in de hemel konden worden volbracht en afgedaan.

II.

Staan wij dan nu nog stil bij de tweede hoofdzaak, namelijk *de nuttigheid of de vrucht en kracht, welke de hemelvaart van Christus heeft voor het hart van de gelovige tot zijn vertroosting en heiligmaking* (vraag 49).

Wij bezien:

- A. De vertroostende vrucht, welke hierin ligt, en dan
- B. De heiligende vrucht.

A. Wat betreft het eerste, daarin moeten wij letten op het doeleinde van de hemelvaart van Christus. De onderwijzer zegt: ***Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is.***

1. Wij zien hier dat de grond van blijdschap en vertroosting voor Gods volk hierin is gelegen, *dat Christus in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders is.* Uit de liefde, die er in het hart van Gods volk is, vloeit voort dat zij hartelijk blijde zijn dat de Heere Jezus, Die om hunnentwil oneindig veel heeft moeten doorstaan, dit alles nu te boven is gekomen. Dat Hij, Die Zelf de dood en de hel verslagen heeft, nu blinkende in een nieuwe glans van een geestelijk lichaam alles onder Zijn voeten treedt, en onder het toejuichen van de engelen en de geesten der volmaakt rechtvaardigen de troon Zijns Vaders inneemt. Wat was Israël verblijd toen David de ark ophaalde uit het huis van Obed-Edom en deze bracht tot de berg Sion. Gans Israël was blijde en David, vervuld met de Heilige Geest, ging huppelende voor de ark des Heeren (2 Sam. 6:14-16, vergeleken met 1 Kron. 15:28, 29). Ja, de monden en tongen kwamen los en zij riepen uit gelijk in Psalm 68:25-27: "O God, zij hebben Uw gangen gezien, de gangen mijns Gods, mijns Konings, in het heiligdom. De zangers gingen voor, de speellieden achter, in het midden de trommelende maagden. Looft God inde gemeenten, de Heere, gij, die zijt uit de springader van Israël!" En hoe groot was ook de blijdschap toen Salomo tot koning werd gezalfd. Het handengeklap en het vreugdegeluid was zo sterk, dat de aarde van dit geluid spleet (1 Kon. 1:40). En derhalve, hoeveel heerlijker is dan de ingang van de tegenbeeldige Salomo in Zijn Koninkrijk. Wij lezen in Psalm 97:1: "De Heere regeert, de aarde verheuge zich; dat vele eilanden zich verblijden." En in Psalm 99:1-2: "De Heere regeert, dat de volkeren beven; Hij zit tussen de cherubim, de aarde bewege zich. De Heere is groot in Sion, en Hij is hoog boven alle volken." Ja, met welk een blijdschap hebben de verheerlijkte zielen Hem aanschouwd, en met welk een genoegen heeft de Vader Hem ontvangen. Daarom past dit lied in de mond der Godzaligen (Openb. 5:12): "Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en de rijkdom, en de wijsheid, en de sterkte, en de eer, en de heerlijkheid, en de dankzegging."

2. Ook is het geen mindere grond van troost als wij zien *waartoe Jezus in de hemel is*.
- (1) De onderwijzer zegt, ***dat Hij daar onze Voorspreker is***. Hij is er dus *om voor Zijn volk te bidden* (1 Joh. 2:1): "En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige." O, wat is dat groot! Gods volk heeft dikwijls geen vrijmoedigheid, of de hemel schijnt hun zo ver en gesloten. Zij worden hier menigmaal met een wolk bedekt, dat er geen gebed door kan. En zij hebben hier veel zaken, die hen ten onder houden, dat zij niet als met vleugelen der arenden, dus op de vleugelen van hun gebeden, kunnen opvaren. En daar hebben zij nu een Voorspraak in de hemel, Die hun zaken tot in de grond kent, Die voor hen instaat en Die altijd wordt verhoord. Daarom (Hebr. 10:19-22): "Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, welke Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door Zijn vlees; en dewijl wij hebben een grote Priester over het huis Gods, zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs."
  - (2) Jezus is daar om voor de gelovigen plaats te bereiden (Joh. 14:2): "Ik ga heen om u plaats te bereiden." Hij is namelijk als de Voorloper ingegaan in het binnenste van het voorhangsel (Hebr. 6:20), en daarom staat er in Ef. 2:6, dat zij mede gezet zijn in de hemel in Christus Jezus.
  - (3) Jezus is daar om vandaar de gaven Zijns Geestes over Zijn volk te doen komen. Jezus zeide (Joh. 16:7): "Indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen. Maar indien Ik henega, zo zal Ik Hem tot u zenden." En Joh. 7:39: "Want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was." Wij moeten hier dit zo verstaan, dat de Heilige Geest er niet was in die overvloedige mate en zo duidelijk zichtbaar, en ook niet zo algemeen. Maar dat de gelovigen van het Oude Testament de Heilige Geest gehad hebben, blijkt uit 1 Petrus 1:2, waar Petrus zegt, dat de Geest van Christus in hen was; en ook in David (Psalm 51 en 143).
  - (4) En tenslotte is Jezus daar om Zijn volk op Zijn tijd tot Zich op te nemen. (Joh. 14:3): "En zo wanneer Ik u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben." Daarom is ook de voorbeding van Jezus (Joh. 17:24): "Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt, want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld." Van deze heerlijke staat spreekt Paulus (1 Thess. 4:17-18): "Daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet in de lucht; en alzo zullen wij altijd met de Heere wezen. Zo dan, vertroost elkander met deze woorden."

Dan staat ons nu nog te letten *op de zekerheid, dat de gelovigen ook in de hemel zullen komen*.

a. Dit is ook een voorname grond van troost, dat Christus hun Pand is, waarmee de hemel als het ware is beleend. Dit zegt de onderwijzer aldus: ***Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen***.

- Jezus is toch hun eigen vlees (Ef. 5:30): "Want wij zijn leden van Zijn lichaam, van Zijn vlees en van Zijn benen." Dus hebben zij hun eigen vlees in de hemel, hun Man en Bruidegom, met Wie zij door een huwelijksvereniging op het nauwst

verenigd zijn. Derhalve kan het niet anders zijn, of zij moeten als delen van Hem, als de vrouw en bruid van Christus, ook komen waar Hij is.

- Jezus is ook hun Hoofd. In Ef. 5:23 staat, dat Hij is het Hoofd der gemeente. Ef. 4:15: "Opdat wij zouden opwassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus." En nu kan het hoofd, uit kracht van de nauwe vereniging, niet gescheiden zijn van het lichaam of van de leden. En derhalve is Hij hun pand in de hemel, hun schut en kapitaal. En zo is hun rente van Hem; *op U staat mijn rente gegrondet, Heere.*³ En hebben de gelovigen zeker de hemel te wachten. Wij lezen in Ef. 2:6 dat zij reeds mede gezet zijn in de hemel in Christus Jezus. Jezus, als de Voorloper, is vooraf ingegaan (Hebr. 6:19, 20 en Joh. 14:2, 3) om er bezit van te nemen en om hun plaats te bereiden.

b. Het is mede een voorname grond van troost voor de gelovigen, *dat zij in hun hart een pand terug ontvangen ter verzegeling*. De onderwijzer zegt: **Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een Tegenpand zendt.** Deze zending des Geestes is een vrucht van de hemelvaart van Christus, en ook de inwoning van die Geest in de harten (Joh. 16:7): "Indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik henenga, zo zal Ik Hem tot u zenden." Dit was voorspeld in Psalm 68:19 en vervuld in Hand. 2:33. En dit is waar voor elke gelovige persoonlijk, want deze Geest woont in hun harten en verandert hen naar het beeld van Jezus van heerlijkheid tot heerlijkheid (2 Kor. 3:18).

- Deze Geest verzegelt en bewaart hen als het eigendom van Jezus voor de hemel (Ef. 4:30): "En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welke gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing."
- Deze Geest verzekert hen soms ook van hun aandeel in de hemelse erfenis (Rom. 8:16, 17): "Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God, en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden."
- Deze Geest leidt hen (Psalm 143:10): "Uw goede Geest geleide mij in een effen land." En Rom. 8:14: "Zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods."
- Die Geest leert hun bidden en onderwijst hen in al de weg, die zij hebben te verkiezen.

Derhalve is deze Geest hun zo tot een Tegenpand. Waar zij de lichamelijke tegenwoordigheid van Christus missen, hebben zij daarvoor Zijn Geest tot een Pand in de plaats (Joh. 14:16): "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, namelijk de Geest der waarheid." De Geest wordt ook zulk een Pand genoemd (2 Kor. 1:22): "Die ons ook heeft verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven." En Ef. 1:13, 14: "In Welke gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte, Die het onderpand is van onze erfenis." De hemel kan de gelovigen dus niet ontgaan.

B. Wat betreft *de heiligende vrucht, welke voor een gelovige ligt opgesloten in de hemelvaart van Christus*, deze beschrijft de onderwijzer als volgt: **Door Wiens kracht wij zoeken de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.**

---

³ Psalm 16:3, Datheen

Want dit kan niet anders zijn, of die Geest, Welke de ziel met Christus verenigt en Welke in de gelovigen woont als de Geest der heiligmaking (1 Kor. 4:11), werkt deze heiligmaking ook krachtdadig, en bestuurt en leidt hen daarin (Psalm 143:10): "Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God; Uw goede Geest geleide mij in een effen land."

- (1) Want die Geest doet hen door het oog des geloofs op Christus zien, als Die het stof en slijk van deze benedenwereld verlaten hebbende, en uit alle verdrukkingen en moeilijkheden uitgestapt zijnde, is opgevaren naar de hemel. En door dat geloof staren zij Hem na (Hebr. 12:2) als de overste Leidsman en Voleinder van hun geloof, Die voor de vreugde, welke Hem was voorgesteld, het kruis heeft verdragen en de schande veracht, en nu is gezeten aan de rechterhand van de troon van God. En om dan alzo door dat zien op Hem van gedaante veranderd te worden, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest (2 Kor. 3:18).
- (2) Die Geest trekt het hart van de gelovigen daarheen, waar hun schat is. Zij leven daar eerst recht, waar hun liefde is, en dit doet hen uitroepen (Hoogl. 1:4): "Trek mij, wij zullen U nalopen." O, een bewijs daarvan is dat zij soms zo hartelijk bidden, naar Jezus verlangen, om Hem zuchten, Hem mogen nastaren. Bij dat licht zien zij de dierbaarheid en de betamelijkheid van de heiligheid, en het onbetamelijke van de onheiligheid. Want welk een wanstaltig en monsterachtig lichaam zou het zijn, als het hoofd heilig en de leden onheilig waren, evenals het beeld van Nebukadnézar, waarvan het hoofd van goud was, maar de voeten ten dele ijzer, en ten dele modderig leem. Ja, de Geest heiligt hen bij de aanvang ook metterdaad, zodat het hét leven is voor hun ziel en de hemel in hun hart als zij de aard en alle aardse dingen recht laag mogen schatten, en daarentegen God en Christus, de gemeenschap aan Hem en de dingen van dat Koninkrijk recht hoog mogen schatten en als alleen hun hart waardig (Kol. 3:1, 2): "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods. Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn." Zie ook Filipp. 3:14 en 20: "Maar één ding doe ik: vergetende hetgeen dat achter is, en strekkende mij tot hetgeen dat voor is, jaag ik naar het wit tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus."
- (3) En alzo krijgen zij wel eens een wandel in de hemel, waaruit zij ook Jezus, hun Zaligmaker, verwachten. Want deze Geest verwekt soms in hen ook dat verlangen naar Jezus in de hemel, om gelijkvormig te worden aan het verheerlijkte lichaam van Christus. Om ontbonden te worden van zonden en van aardse banden, en om met Christus te zijn. En in die trek naar Jezus krijgen zij wel eens enig geloof, zodat zij zulks met David gelovig verwachende, uitroepen (Psalm 17:15): "Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen; ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken." En met Asaf (Psalm 73:23-25): "Ik zal dan gedurig bij U zijn; Gij hebt mijn rechterhand gevat. Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen. Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde."

U kunt dan tenslotte uit dit alles zien *welk een grote troost en welk een grote kracht tot heiligmaking en verheerlijking er is in de hemelvaart van Christus*. En hoe de gelovigen als gevolg daarvan en uit kracht daarvan op zekere gronden de stad kunnen verwachten, welke fundamenten heeft (Hebr. 11:10). Ja, zij kunnen hierdoor weten, dat wanneer het aardse huis van deze tabernakel gebroken wordt, zij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen (2 Kor.

5:1). En dat een onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis voor hen in de hemelen wordt bewaard (1 Petrus 1:4), welke hun niet kan ontgaan.

Toepassing

Ziet vrienden, alweer een heerlijke en opwekkende stof behandeld: Jezus, Die in de plaats van Zijn uitverkoren volk zo diep vernederd was, u voorgesteld als nu zeer hoog verheven.

A. Mensen, die zonder genade zijt, hetzij dat gij het weet en gelooft, of dat gij het niet weet en niet gelooft, kan de dierbaarheid van Jezus in Zijn vernedering u niet uitlokken, mocht dan Zijn verhoging het nog doen. Maar ach, hoe zal toch de hemelse Jezus vat hebben op aardse harten? Wat weet een doodgevallen mens van dood of leven, van vernedering of verhoging, van hellevaart of hemelvaart? Hij is en blijft dood. Hoewel, het is waar en dit moet ik u ook zeggen, dat al Gods kinderen vóór hun bekering ook dood en ongevoelig waren. Maar Jezus zulks wetende, is opgevaren en heeft gaven genomen om ze over zulken uit te storten. Hij wil vandaar ook van Zijn Geest aan u zenden om u te veranderen. O mensen, daartoe biedt Jezus Zich nu van de hemel aan u aan. Wilde u nu ook maar veranderd zijn. O, mocht Jezus dit ook aan u doen. Zucht er dan toch om, dat Hij Zijn werk in u werke; of de Geest des Heeren er eens in mee kwam en gij iets van uzelf mocht zien. Wij zullen daartoe dan eens enige zaken noemen, waaraan u kunt weten dat u geen gemeenschap aan de hemelvaart van Jezus hebt. Legt uw hart er toch eens bij neer. Want het eerste goede werk in u moet daarmee beginnen, dat u recht ziet, gevoelt en gelooft dat u het mist.

1. Die mensen hebben geen deel aan de hemelvaart van Christus, die uit de aarde aards zijn en niet anders doen dan aardse dingen bedenken. Die altijd als mollen in de aarde wroeten en dat eerst en meest zoeken. Mensen, gij kunt het van uzelf weten, waar leeft uw hart? Waarin is uw voldoening? Waar zijn uw gedachten des morgens, als gij ontwaakt? Oordeelt zelf! O, kende u iets er van wat het is met Christus te zijn gestorven en opgewekt, en deel te hebben aan de eerste opstanding, u zou er ook iets van weten wat het is van de aarde los te raken en omgewend te worden naar Sion.
2. Die mensen hebben geen deel aan de hemelvaart van Christus, die hun aardsgezinde hart nooit moede geworden zijn, nooit begerig zijn geworden om het eens kwijt te mogen raken, dat God liet hun eens zou ontnemen. Die het in de staat, waarin zij zijn geboren, zo goed kunnen stellen. O, hoe menigeen is wel tevreden, terwijl Gods volk zucht vanwege hun hart. Ja, dat volk heeft wel eens zieke nachten vanwege hun hart, hetgeen wel blijkt uit hun och en ach! hetwelk hun hart menigmaal uitroept. Het is wel waar, dat menigeen met zijn aardsgezinde hart ook nog wel eens zucht, omdat hij voor zijn ogen ziet dat anderen sterven, en hij weet dat hij ook eens sterven moet. Hij zal alles los moeten laten als de dood komt; en menigeen weet wel dat hij dan geen grond heeft. En op zijn best zal hij dan wel zien waar het na de dood met hem belanden zal, en dat doet hem wel eens zuchten, ja wel eens benauwd zuchten. Maar als hij het eerlijk zou zeggen, dan zou hij verklaren dat als het hem op de aarde naar zijn genoegen maar eeuwig wel mocht gaan, dan zou hij de hemel wel aan Jezus willen overlaten. Zijn zuchten komt niet daaruit voort, dat hij ziet dat de gemeenschap aan Christus in de hemel oneindig heerlijker is dan het genot van alles hier beneden, of uit het gezicht dat hij zo ongelijkvormig is aan en zo ver af van dat heerlijke. Wanneer een natuurlijk mens het eens recht uitsprak, dan zou hij moeten zeggen, dat de hemel en de hel

voor hem twee kwaden zijn, en als hij zucht, dan zucht hij maar om de hemel, dewijl hij hoort dat deze nog het beste is. Maar als hij eeuwig wel en vrolijk op aarde kan leven, dan ligt dat boven. Mensen, denkt gij zo zalig te worden? Wat zal het droevig met u misgaan als gij zo blijft!

3. Daarom gij, die hier zo gaarne wilt blijven, indien de Geest van Jezus in u was, dan zou dit niet het geval zijn. Want het hart van een mens is toch daar, waar zijn schat is; *het hart leeft waar het leeft*. Kunt gij nu in uw hart een trek naar Jezus vinden en is uw hart ooit boven? Ik vraag niet of het nooit wordt ondergehouden als gij poogt als met vleugelen op te varen, maar of het wel ooit naar boven wil. O mensen, bedriegt u toch niet, handelt toch getrouw met uw ziel. Er hangt zoveel van af en u leeft maar eens in de tijd der genade. De engel zwoer dat er na deze tijd geen tijd meer zal zijn.
4. Die heeft geen deel aan de hemelvaart van Christus, die het met de wereld en met de wereldse mensen houdt, en in wiens ogen Gods volk een veracht volk is. Dit zegt Jezus (Joh. 15:19): "Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; maar omdat gij van de wereld niet zijt, daarom haat u de wereld." En wat is de grond van deze haat? Jezus zegt: "Zij hebben Mij en Mijn Vader gehaat." En dat zijt gij, o mens, of gij het gelooft of niet, die het met de wereld houdt. O, het is nu samen een deel, samen vrolijk zijn, en wie weet hoe kort nog, en dan zult gij gezamenlijk zinken in eeuwige weeën, eeuwig zijn in het tandengeknars en tonggekauw. Dan zult gij eeuwig wenen zonder tranen, en huilen van verbreking des geestes. Nee vrienden, ik houd het maar met dat volk, dat nu schreit en weent vanwege hun zonden, want de droefheid van hen zal tot blijdschap worden.
5. En tenslotte hebben ook zij geen deel aan de hemelvaart van Christus, die het werk van de Geest van Christus in anderen tegenstaan, hetzij binnen of buiten hun huis. Die, als Jezus Zijn Geest van de hemel uitzendt tot overtuiging en bekering, dit niet kunnen verdragen. En mensen, dit weet gij ook hoe het in deze bij u vanbinnen is gesteld, of gij er blijde of bedroefd over zijt. Menigeen bindt zich in en bedekt zijn vijandschap, maar hij is er toch niet mede verenigd. En weer anderen gaan er ruw tegenin op allerlei manieren. Maar deze laatsten staat een schielijke verbreking te wachten, en daarom; zie wel toe wat u doet.

Kunt gij dan niets zien van hetgeen gij mist? Blijft u zo blind in uzelf en zult u dan zó sterven, mensen? O, wat zal het naar zijn, Jezus te kunnen krijgen en Hem te hebben verworpen! Mensen, dan zal de hemelvaart van Christus u tot nadeel zijn, want Hij zal met een ijzeren scepter de goddelozen in stukken slaan als pottenbakkersvaten, en van de hemel wraak oefenen. Ja, Jezus zal Zelf eens op de wolken des hemels komen, in grote kracht en heerlijkheid, en alle ogen zullen Hem zien, ook wij allen, die nu nog hier zijn. Dan zullen alle goddelozen van alle geslachten der aarde wenen! O, hoe gelukkig zijn zij, die dan een nauwe betrekking op Hem hebben, en hoe rampzalig degenen, die dan zullen verschrikken, want beving zal dan de huichelaren aangrijpen. Och mensen, roept tot Jezus, van Welke gij gehoord hebt dat Hij in de hemel is, dat Hij toch door Zijn Geest u aanwijzen mocht hoe gij de toekomstige toorn zult kunnen ontvlieden, en bijzonder wel de toorn des Lams.

B. Ook dient deze stof tot uitlokking voor mensen, die van verre wat zien van hetgeen hun ontbreekt. Die zich zien gebonden liggen en begeren los te mogen worden. En wel voornamelijk dient deze stof om hun te doen zien waar zij wezen moeten, zullen zij ooit behouden worden.

- Is Jezus opgevaren en heeft Hij de wereld verlaten, ziet vrienden dat het dan daarheen ook met u zal moeten komen. De sterke banden van zonden en wereld zullen moeten verbroken worden, zodat elk van zijn bijzondere en liefste kwaden wordt losgemaakt. Dit is de gewone weg: eerst sterven en dan leven. Eerst los worden en dan aan Christus vastgemaakt worden. Eerst vrijgemaakt van de aarde en aardse banden, en dan naar de hemel. Houdt dit toch in het oog. Is het bij u hopeloos; dat is goed. Och, dat gij maar meer alle eigen hoop verliezen mocht, en zalig aan het zinken en opgeven mocht geraken.
- Weet ook, dat Jezus door getrouwe zoekers wil gevonden worden. Dat zijn dezulken, die ontdekt zijn en nergens op kunnen of willen rusten. Die maar zuchten om ervoor bewaard te worden dat zij zouden rusten vóór zij Gods vredestem in hun hart horen. Voor zulken is Hij ook opgevaren in de hoogte en daarvoor heeft Hij gaven genomen. Hij is een sterke Koning, wederhorigen, zoals gij uzelf ziet en gevoelt, en zich als zulke ellendigen gedraagt, die wil Hij bij Zich doen wonen.

Voor Gods volk is deze stof ook gepast tot *ontdekking* waar zij zijn, en hoe ver zij menigmaal van de Heere zijn en hoe vast hier beneden. Vrienden, zou men soms wel van u kunnen zeggen dat uw schat, en dientengevolge ook uw hart in de hemel is? Wat scheelt er dikwijls veel aan dat losworden en dat vrij opvaren op de vleugels van gelovige gebeden, ja aan die galerijen, waarvan men leest in Hoogl. 7 :5, die hemelse bedenkingen, waarop de Koning gebonden was. Wat krijgt het eertijds uitgeworpene menigmaal weer vat op het hart. En wat raakt Gods volk menigmaal in een duistere weg door toegeven in aardsgezinde zaken en door ontrouw te zijn aan het weinige licht. Wat raken zij dan dieper in het kwaad en zij voelen er dan hoe langer hoe minder van. O, mocht Gods volk deze ongesteldheid des harten toch zien.

Tot *besturing* voor degenen van Gods volk, die hier iets van zien en die lust hebben om dit te boven te komen en die daar naar staan, moge het volgende dienen.

Dat gij toch in de weg van klagen over uw ontrouwheid mocht worden voortgeholpen, opdat Jezus van de hemel Zijn Geest weer in uw hart zende, tot uw vernedering en om u met uw zonden en banden gelovig tot Hem te brengen, opdat Hij u geneze en doe opkomen voor Zijn Naam en zaak. Ja, mocht u veel de middelen gebruiken tot dat doel, dat uw opkomen het grote oogmerk werd en u daarmee veel op de eerste dag der week onder de voornaamste instellingen van Jezus mocht komen. Jezus kwam daar, al waren de deuren zelfs gesloten. O, al is uw hart nog zo gesloten, Hij kan er wel in, Hij weet er wel raad toe, Hij heeft de sleutel. Jezus zegt: *Waar maar twee of drie in Mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden!* Daar wordt aan een ongelovige vrome wel eens te zien gegeven Wie hij doorstoken heeft. Daar mag hij zijn handen wel eens steken in het teken der nagelen, en gelovig worden.

Het volgende dient nog tot opwekking en ter navolging van Jezus in Zijn hemelvaart.

1. Is Jezus in de hemel, vrienden, dan moeten wij onze laagheid wel beklagen, maar ook Hem Zijn grootheid gunnen en daarover verblijd zijn. Het brenge dit teweeg, dat onze harten hemelwaarts getrokken worden.
2. Is Jezus daar om uw Voorspraak te zijn, dan moet u toch wel veel zuchten om de Geest des gebeds, om veel gebruik van Zijn voorbeding te maken en te mogen weten dat gij daarin zijt ingesloten.
3. En is Hij daar om u plaatste bereiden, dan hoort u hier niet. Dan is uw vaderland boven. Dan moet gij hier de banden niet vast, maar veel meer los maken. De

patriarchen woonden in tenten, en zij konden deze heel wat gemakkelijker achterlaten dan nu menigeen zijn paleis.

4. En is Jezus daar u ten goede, dan mocht ge toch geen harde gedachten tegen Hem voeden, maar integendeel al uw wegen, hoe donker ook, aan Hem toevertrouwen. Hij is de opperste Wijsheid en een getrouwe Leidsman. Het zijn Zijn wegen, en Zijn leidingen zijn wijze leidingen. O, als Gods volk dit eens recht kon zien, wat zou dat hun tot bemoediging en sterkte zijn.
5. En zal Jezus eens wederkomen om te oordelen op de jongste dag, wel, dan zal uw gerechtigheid geopenbaard worden, en uw recht als de middag. Al uw duisterheden en de onderdrukkingen door de goddelozen en de bestrijdingen van de boze zullen dan en einde hebben. Jezus zal ál uw zaken richten, en Hij zal u als een die recht op de hemel heeft omdat u daar zulk een duur pand en schat hebt, daar ook inbrengen, en tevens wraak oefenen over uw vijanden.
6. En tenslotte, vrienden, Jezus had, nog op de aarde zijnde, ja zelfs in Zijn dood, als Zijn vlees in hoop rustte, hoop op de hemel en de aanstaande heerlijkheid. Ja, zelfs in Zijn vernedering onder Zijn lijden had Hij de hemel reeds in het oog, gelijk wij zien in Joh. 14:15-17 en Matth. 26:27.

O volk van God, dat dit in het midden van uw tegenheden u tot bemoediging zij! Was het Zijn weg tot heerlijkheid, het zal ook de uwe zijn. Hebt maar hoop op God, want uw verwachting zal niet worden afgesneden. De Heere zal met uw hoop wezen. Gij hebt het Tegenpand des Geestes reeds, en dit hangt niet van uw geloof of ongeloof af. Als Zijn tijd maar daar is, als die dag komt, dan zullen de schaduwen vlieden. Hij is reeds vóór u heengegaan naar de mirreberg en de wierookheuvel, naar de hemel, om daar uw gebeden als een liefelijk reukwerk te veraangemen (Hoogl. 4:6). Geen wolk zal er dan meer komen tussen de Heere en u, die scheiding zou maken. Paulus zegt dit tot uw vertroosting (1 Thess. 4:17-18), *dat gij zult opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet gevoerd in de lucht, en alzo zult gij altijd bij de Heere wezen, zonder ooit meer te scheiden. Zo dan, vertroost elkander met deze woorden. Amen.*

ZONDAG 19 (eerste gedeelte) (Vraag 50 en 51)

HET ZITTEN VAN CHRISTUS TER RECHTERHAND GODS

Vraag 50: Waarom wordt daartoe gezet: Zittende ter rechterhand Gods?

Antwoord: *Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd van Zijn christelijke kerk, door Hetwelk de Vader alle ding regeert.*

Vraag 51: Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?

Antwoord: *Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet; daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.*

Bij de behandeling van het huishoudelijke werk of de staten van de Middelaar zijn wij nog steeds bezig met de bespreking van de staat van Zijn verhoging. In de voorgaande 18^e zondagsafdeling hebben wij de tweede trap daarvan, namelijk Zijn hemelvaart, afgehandeld.

Nu in deze 19^e zondagsafdeling gaan wij verder met de behandeling van de twee nog overige trappen, waarlangs de Borg is verhoogd. In de artikelen des geloofs worden deze als volgt omschreven: *Zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.*

Sprekende van deze twee artikelen, aan de hand van de behandeling daarvan door de onderwijzer, worden wij als vanzelf geleid tot twee hoofdzaken:

- I. *Het zitten van Christus ter rechterhand Gods (vraag 50 en 51).*
- II. *De wederkomst van Christus ten oordeel (vraag 52).*

I.

Wat dan de eerste hoofdzaak betreft, zien wij daarin:

- A. De aard van het zitten van Christus aan Gods rechterhand (vraag 50); en
- B. De nuttigheid, welke in dit artikel voor een gelovige ligt opgesloten tot zijn vertroosting en bewaring (vraag 51).

A. Sprekend van de aard van *het zitten van Christus aan de rechterhand Gods*, moeten wij eerst acht geven op *de waarheid* daarvan. En dan zien wij wat daardoor moet worden verstaan, namelijk: het doel van Zijn hemelvaart, zoals de onderwijzer zegt: *Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd van Zijn Christelijke kerk, door Hetwelk de Vader alle ding regeert.* En daarom zullen wij eerst bezien wat door het zitten ter rechterhand Gods *niet*, en wat daardoor *wel* verstaan moet worden.

- (1) Wij moeten er geen dadelijke mededeling van de Goddelijke macht en overalteenwoordigheid aan de menselijke natuur van Christus door verstaan. Dit willen de Luthersen, om daarmee hun consubstantiatie te bevestigen. Doch dit is onmogelijk, daar aan de menselijke natuur, een eindig wezen zijnde, geen Goddelijke eigenschappen kunnen worden medegedeeld. En behalve dit, in het heilig Woord wordt het zitten aan Gods rechterhand nergens in het bijzonder aan de menselijke natuur toegeschreven, maar overal aan de Persoon van Christus, bestaande in twee naturen.

- (2) Wij moeten er niet door verstaan de genieting van Gods gunst en de hemelse heerlijkheid voor Christus Zelf. Dit willen de socinianen, en zij brengen daartoe bij Psalm 16:8: "Ik stel de Heere geduriglijk voor Mij; omdat Hij aan Mijn rechterhand is, zal Ik niet wankelen." Psalm 110:5: "De Heere is aan Uw rechterhand." Matth. 25:33: "Hij zal de schapen zetten aan Zijn rechterhand." En Openb. 3:21. Doch dit houdt geen stand, aangezien de gelovigen de genieting van Gods gunst en de hemelse heerlijkheid met Christus gemeen hebben, en Christus deze in Zijn vernedering hier op de aarde reeds heeft genoten.
- (3) Ook is er een wonderlijk groot verschil tussen de wijze van spreken in de voornoemde teksten, namelijk van God te hebben aan zijn rechterhand, of van te zitten aan Gods rechterhand. En hier is ook van geen gewicht, dat de gelovigen door de Goddelijke gunst ter rechterhand zullen worden geplaatst en mede op tronen zullen zitten en oordelen. Want dit verschilt oneindig van Christus, Die deze heerlijkheid voor Zichzelf eiste als loon op Zijn arbeid.
- (4) Ook moeten wij er niet door verstaan dat het een meerdere dan de Goddelijke heerlijkheid zou zijn, ook vanwege de waardigheid van de rechterhand boven de linkerhand. Dit willen doorgaans de socinianen en ook enige papisten, daartoe bijbrengende Joh. 5:22: "Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel aan de Zoon overgegeven." En 1 Kor. 15:28: "En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon Zelf onderworpen worden Die, Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen." Hierop moet ik antwoorden dat men een meerdere dan de Goddelijke heerlijkheid niet anders kan noemen dan woorden zonder zin. En het plaatsen ter rechterhand doet hier niet toe. Want dat ziet op de gewoonte van koningen, die op hun tronen verheven bleven, hoewel er aan hun rechterhand stonden en zaten (Psalm 45:10, vergeleken met Matth. 20:21). En dit is ook te zien in de koning Salomo en zijn moeder (1 Kon. 2:19). En vanwege het overgeven van het oordeel aan de Zoon is de Vader niet minder. Dit woord vergeleken met Hand. 17:31, dan zien wij dat de Vader aldus het oordeel uitvoert door een Man, Die Hij daartoe heeft besteld.
- (5) En ook moeten wij door het zitten aan Gods rechterhand niet verstaan een bezit van een gelijke heerlijkheid door Christus met de Vader. Dit willen sommige geleerde mannen, maar zo kan het toch niet zijn, aangezien Christus deze heerlijkheid altijd heeft gehad. En ook de derde Persoon bezit deze heerlijkheid zowel als de Zoon, aan Welke nochtans het zitten aan Gods rechterhand niet eigen is.
- En behalve hetgeen wij reeds zeiden, is het zeer verkeerd wat sommigen zich inbeelden, om deze gedachten gestand te doen: twee op één troon zittende, en de één de scepter of rijksstaf tussen beiden in houdende, als gevolg waarvan de scepter aan beiden even na en tussen hen verdeeld zou zijn. Maar dit is een verdichtselsel en tegen Gods Woord, hetwelk zegt, dat Christus de scepter in de hand heeft.

Door het zitten van Christus aan de rechterhand van God moeten wij verstaan: *De hoogste majesteit van Christus, in de hemel als de Godmens vertoond, bestaande in de heerlijke staat van Zijn Persoon en in Zijn opperste macht, ter besturing van Zijn ver uitgebreide heerschappij.* Dit zullen wij in het vervolg bewezen zien.

En deze heerlijkheid moet niet beperkt worden tot de menselijke natuur van Christus alleen, noch alleen tot de Goddelijke natuur, maar toegeschreven worden aan de *Persoon* van de Middelaar, hebbende twee naturen in enigheid van Zijn bestaan. Maar dan nochtans zo, dat het zulks in oneigenlijke zin te kennen geeft ten aanzien van Zijn

Goddelijke natuur, namelijk de krachtige openbaring van Zijn Goddelijke heerlijkheid, welke in Zijn vernedering achter het vlees verborgen was gebleven (Joh. 17:5): "En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." Christus is in Zijn verhoging krachtiglijk bewezen te zijn Die Hij van eeuwigheid was, namelijk de Zoon van God.

En in eigenlijke zin ten aanzien van Zijn menselijke natuur geeft het te kennen die *uitermate verhoging, als een loon op Zijn arbeid*. En dan wordt daardoor verstaan *dat de mensheid van Christus, door overvloedige gaven in ziel en lichaam, zo veel deel heeft in de uitvoering van deze Middelaarsheerschappij als deszelfs eindigheid kan toelaten* (Filipp. 2:8, 9): "En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, jade dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een naam gegeven, welke boven alle naam is."

Door het woord *rechterhand* moet hier worden verstaan die luisterrijkste heerlijkheid van God, welke God in de hemel vertoont. En dus de vertoning van deze heerlijkheid niet overal tegenwoordig zijnde, moet hieruit volgen dat Christus deze in de hemel plaatselijk geniet, volgens Hebr. 1:3, dat Hij is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen. En Hebr. 8:1: "Dat wij hebben zodanige Hogepriester, Die gezeten is aan de rechterhand van de troon der Majesteit in de hemelen."

Hieruit volgt ook niet, in het geval dat God alomtegenwoordig Zijn majesteit zou vertonen, dat daarom *de mensheid van Christus* alomtegenwoordig zou zijn. Net zo min als dat men zeggen kan dat een gebouw, in een straat of aan een weg staande, overal is waar die weg is of die straat heenloopt. De mensheid van Christus blijft dus bepaald en eindig, want anders zou het geen waarachtige mensheid zijn.

Maar wij moeten het aldus verstaan, dat deze heerlijkheid alleen aan *de Persoon van de Middelaar* toekomt, en dat deze is onderscheiden van Zijn hemelvaart. Christus is dus ten hemel gevaren tot dit doel, opdat Hij deze heerlijkheid zou in bezit nemen. Christus is eens ten hemel gevaren, en is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand van God. Ja, de engelen en de gelovigen varen ook ten hemel, maar alleen Christus zit ter rechterhand Gods (Hebr. 1:13): "Want tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan Mijn rechterhand totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten?"

En tenslotte wordt deze uitermate verheerlijking van Christus ons in het heilig Woord op zeer verscheiden wijze beschreven. Bijvoorbeeld:

- Door een *zijn* ter rechterhand Gods (Rom. 8:34): "Die ook ter rechterhand Gods is." Om de duurzaamheid van deze heerlijkheid uit te drukken.
- Ook door een *staan* ter rechterhand Gods (Hand. 7:55, 56). Stéfanus zag Jezus staande ter rechterhand Gods, en dit doet ons zien de vaardigheid van Jezus tot hulp van Zijn volk en Zijn tegenwoordigheid in genade. Bijzonder is het ook een teken van Zijn werk van voorbidding als Priester, zoals dit afbeeldend oudtijds de priesters in het heilige stonden.
- En ook door een *zitten* ter rechterhand Gods (Matth. 26:64): "Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen zittende ter rechterhand der kracht Gods." Dit drukt dan uit de dadelijke oefening van de Koninklijke en Richterlijke bediening van Jezus. Ook Zijn rust na Zijn voorgaande moeilijke arbeid (Hebr. 4:10): "Die ingegaan is in zijn rust, heeft zelf ook van zijn werken gerust, gelijk God van de Zijne." Ook

wil dit ons te kennen geven de bestendigheid van Zijn Koninkrijk, dat dit in eeuwigheid zal bestaan (Dan. 2:44).

- Dan wordt het eens gezegd in een lijdelijke zin: Door Zijn Vader verhoogd, gezet of geplaatst te zijn aan Zijn rechterhand, zoals in Hand. 2:33: "Deze door de rechterhand Gods verhoogd zijnde." Hand. 5:31: "Deze heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst." Ef. 1:20: "Als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel." En Hebr. 2:7: "Gij hebt Hem met eer en heerlijkheid gekroond, en hebt Hem gesteld over de werken Uwer handen."
- En dan wil het zeggen dat de Vader voldaan zijnde, nu ook uit kracht van Zijn rechtvaardigheid, volgens het verbond der verlossing, de beloofde heerlijkheid aan Zijn Zoon weder gaf (Psalm 2:8): "Eis van Mij, en Ik zal U geven de heidenen tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting." En Jes. 53:12: "Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen - of onder velen - en Hij zal de machtigen als een roof delen, omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood." En ook Psalm 45:8: "Gij hebt gerechtigheid lief en haat goddeloosheid - Gij hebt al de delen van Uw bediening getrouw uitgevoerd Daarom heeft U, o God, Uw God gezalfd met vreugdeolie, boven Uw medegenoten."
- En tenslotte wordt deze heerlijkheid in het heilig Woord ook aangeduid in een dadelijke zin, dat Christus is gezeten of is gaan zitten aan de rechterhand des Vaders (Markus 16:19): "De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel en is gezeten - of is gaan zitten - aan de rechterhand Gods." Alsook Hebr. 1:3: "Dewelke, alzo Hij is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf teweeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen." Alsook Hebr. 8:1, 10:12, en 12:2. En dan is dit om de Goddelijke macht en het recht van Christus uit te drukken, dat Hij uit kracht van Zijn verdiensten tot en op deze heerlijkheid heeft. Volgens Zach. 6:13 *zou Hij het sieraad dragen*. Velen menen hierdoor te moeten verstaan *het aannemen van de Majesteit*.

Sprekend van de aard van het zitten van Christus ter rechterhand Gods, *bezien wij nu nader het begin en de duurzaamheid daarvan*.

- a. Wat betreft het begin, wanneer Christus is gaan zitten aan de rechterhand van Zijn Vader, dan moeten wij dit niet afleiden van de eeuwigheid, zoals de papisten dit willen naar aanleiding van Joh. 17:5: "En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." Want Christus spreekt in deze tekst alleen van Zijn Goddelijke heerlijkheid, welke voor een tijd zich in de vernederde menselijke natuur niet zo naar buiten vertoonde, en welke Hij nu in de betrekking als de Godmens van de Vader eiste.
- b. Ook moeten wij het niet met de Luthersers afleiden van het begin van de menswording van Christus, uit Matth. 2:1, 2, waar de wijzen uit het oosten kwamen, vragende: "Waar is de geboren Koning der Joden? Want wij hebben gezien Zijn ster in het oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden", en uit Lukas 1:35. Want al heeft Christus toen de Goddelijke majesteit en het Koninkrijk gehad, evenwel was dit alles zeer bedekt en was Zijn heerlijkheid zeer verborgen achter Zijn nederheid, geringheid en dienstknechtelijke gestalte, gelijk achter een voorhangsel.

Dit begin moeten wij echter eenvoudig afleiden van de hemelvaart van Christus, zoals deze als het begin van het verdiende loon op Christus' diepe vernedering in het heilig Woord voorkomt (Lukas 24:26): "Moest de Christus niet deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan?"

En wat betreft de duurzaamheid van deze heerlijkheid, deze zal zijn tot in alle eeuwigheid. Dit blijkt uit de volgende teksten:

- (Hebr. 7:16): "Die dit - te weten priester - niet naar de wet des vleeslijken gebods is geworden, maar naar de kracht des onvergankelijken levens." En Hebr. 10:12: "Maar Deze een slachtoffer voor de zonden geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand Gods."
- Vergeleken met Dan. 2:44: "Doch in de dagen van die koningen zal de God des hemels een Koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat Koninkrijk zal aan geen ander volk overgelaten worden. Het zal al die koninkrijken vermalen en teniet doen, maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan."
- Deze kracht ligt ook in het woord zitten, daar dit de bestendigheid van deze heerlijkheid uitdrukt. Dit blijkt ook uit Jes. 16:5: "Want er zal een troon bevestigd worden in goedertierenheid, en op dezelve zal bestendig één zitten in de tent van David, één die oordeelt en het recht zoekt, en vaardig is ter gerechtigheid."
- Doch tegen deze eeuwigdurendheid wordt wel ingebracht Psalm 110:1: "Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten", vergeleken met 1 Kor. 15:25. Maar dit belet de eeuwigheid van de heerlijkheid van Christus niet, aangezien de vijanden eeuwig onder Zijn voeten zullen liggen. Ook geeft deze plaats meer te kennen dat er na de ten onderbrenging van de vijanden geen gevaar meer is om van de troon te worden afgestoten, hetwelk toch anders altijd de toeleg is van de vijanden en van de zonden.

Tegen deze eeuwigdurendheid heeft ook het woord in 1 Kor. 15:24 en 28 geen kracht, dat als Christus zal teniet gedaan hebben alle heerschappijen, alle macht en kracht, Hij alsdan het Koninkrijk aan God en de Vader zal overgeven. En wanneer dan alle dingen Hem zullen onderworpen zijn, ook de Zoon Zelf onderworpen zal worden aan Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen.

Doch wij antwoorden, dat Christus eeuwig ter rechterhand van God in Zijn heerlijkheid zal blijven, en als Koning zal heersen, doch niet op zulk een wijze als nu. Want nu heerst Hij alzo, dat Hij Zijn volk vergadert, bewaart, regeert, wetten beeft, en wraak oefent over Zijn en hun vijanden hier op de aarde. Maar alsdan zal Hij hen ten volle aan Zijn Vader in de hemel overleveren, gereinigd in Zijn bloed en volmaakt in Hem, als een gemeente zonder vlek en rimpel of iets dergelijks. En dat wel uit kracht van de eis des Vaders en Zijn belofte, gedaan in het verbond der verlossing. Christus heeft Zijn ambtsbediening op de aarde volbracht ten aanzien van het verdienen van de zaligheid, en voor deze voldoening heeft hij een volkomen kwitantie van Zijn Vader ontvangen. Nu is Hij aan de rechterhand van God om door Zijn ambten het werk van de toepassing der zaligheid te volvoeren. Maar als ook dit werk verricht en voltoerd zal zijn, zal Hij als het ware al de stukken overgeven, aangezien het werk zal zijn afgedaan. En dan zal Hij eeuwig, als het verheerlijkte Hoofd van Zijn volk, het Voorwerp van eeuwige prijs en verwondering zijn en blijven.

Zien wij nu nog hoe deze waarheid ons als zeker en onfeilbaar wordt bevestigd.

- Dit blijkt uit hetgeen wordt aangetekend door de evangelisten en de apostelen (Matth. 28:18, Markus 16:19, Lukas 24:49). En dit zegt ook Petrus (Hand. 2:36): "Zo wete dan zekerlijk het ganse huis van Israël, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, Die gij gekruist hebt." En Paulus (Hebr. 1:3): "Dat Christus, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf teweeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit inde hoogste hemelen."
- Het blijkt ook uit de getuigenissen dergenen, die Jezus hebben gezien. Zoals Stefanus met lichamelijke ogen (Hand. 7:55, 56), die, vol zijnde des Heiligen Geestes, en de ogen naar de hemel houdende, de heerlijkheid Gods zag, en Jezus staande ter rechterhand Gods. En hij zeide: Ziet, ik zie de hemelen geopend, en de Zoon des mensen staande ter rechterhand Gods."
- En ook met de ogen des geloofs, zoals Paulus en zijn medegelovigen door deze verrekijker des geloofs Zijn heerlijkheid zagen en zien (Hebr. 2:9): "Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond." Gelijk ook in Hoogl. 3:11 de dochteren Sions vermaand worden om uit te gaan en om te aanschouwen de koning Salomo met de kroon. En het zien van deze heerlijkheid doet de gelovigen de dingen zoeken, welke boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods (Kol. 3:1).
- Ook wordt de waarheid van het zitten van Christus aan de rechterhand Gods bevestigd door de gevolgen, welke deze heerlijkheid gehad heeft en nog hebben zal.
- Daar is dan de buitengewone uitstorting van de Heilige Geest, Welke Christus beloofd had (Hand. 2:33 en 36): "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort. Zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft."
- Ook door de wonderbare voortzetting van het Evangelie en de uitbreiding van het Koninkrijk van Christus hier op de aarde, en dat wel door zulke geringe werktuigen (Markus 16:20): "En zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede en bevestigde het Woord door tekenen, die daarop volgden."
- Ook door de oefening van wraak over de vijanden van de kerk, na de hemelvaart van Christus.
- Over de Joden, in de verwoesting van hun stad, tempel en burgerstaat (Dan. 9:26, 27): "En na die twee-en-zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn; en een volk des vorsten, hetwelk komen zal, zal de stad en het heiligdom verderven, en zijn einde zal zijn met een overstromende vloed, en tot het einde toe zal er krijg zijn en vastelijk besloten verwoestingen. En Hij zal velen het verbond versterken één week; en in de helft der week zal Hij het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden, en over de gruwelijke vleugel zal een verwoester zijn, ook tot de voleinding toe, die vastelijk besloten zijnde, zal uitgestort worden over de verwoeste."
- En ook over de heidenen, die door onderlinge oorlogen zijn verwoest geworden, zowel de Romeinen als de Grieken.
- Ook over de antichrist, in zijn eerste val, en welke achtervolgd zal worden met zijn laatste zinken als een molensteen in het hart der zee (Openb. 12:7, 8).
- Ook wordt de waarheid van deze heerlijkheid bevestigd door de wonderbare vergadering, regering en bewaring van de kerk in het midden van zo vele vijanden. En door de voortzetting van het werk Gods in de harten van Zijn volk, tegen de kracht van alle vijandschap en tegenstand in.

- En tenslotte zal het krachtig als een wezenlijk gevolg blijken op de jongste dag, als alle ogen, ook dergenen die Hem doorstoken hebben, Jezus zullen zien op de wolken des hemels, in de heerlijkheid Zijns Vaders, als Hij nederkomt (Matth. 16:27, Zach. 12:10, vergeleken met Joh. 19:37 en Openb. 1:7). Wanneer Hij een iegelijk zal vergelden naar zijn doen, waarom ook Jezus Zelf bij Zijn zitten aan de rechterhand des Vaders Zijn komst op de wolken des hemels voegt (Matth. 26:64).

Aldus de waarheid van deze heerlijkheid van Christus gezien hebbend, staat ons nu nog te letten *op de noodzakelijkheid van dezelve* (Lukas 24:26).

Deze heerlijkheid was noodzakelijk ten aanzien van de voorzeggingen en voorbeelden, naar de eeuwige raad van God, die hun vervulling moesten bekomen.

- Want dit was voorzegd (Psalm 110:1): "De Heere heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten." En deze woorden past Petrus toe op Christus (Hand. 2:34). Ook in Jes. 16:5: "Want er zal een troon bevestigd worden in goedertierenheid, en op dezelve zal bestendig Eén zitten in de tent van David, Eén, Die oordeelt en het recht zoekt, en vaardig is ter gerechtigheid."
- Ook Jezus Zelf heeft het voorzegd (Matth. 26:64): "Ik zeg ulieden: Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods, en komende op de wolken des hemels."

Dit was afgebeeld.

- Naar wij menen het duidelijkste door de koning Salomo in zijn heerlijkheid. Toen de koningin van het zuiden deze zag, was er geen geest meer in haar. Hierop wordt gezinspeeld in Hoogl. 3:11: "Gaat uit en aanschouwt, gij dochteren Sions, de koning Salomo, met de kroon waarmede hem zijn moeder kroonde op de dag zijner bruiloft, en op de dag der vreugde zijns harten."
- Ook door Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester. De Heere beval aan Zacharia (Zach. 6:11, zie ook vers 12, 13): "Neem zilver en goud, en maal, kronen, en zet ze op het hoofd van Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester." Deze Jozua was een hogepriester, ook een voorbeeld van Christus. Maar behalve de gouden plaat, die hij tot een kroon der heiligheid aan zijn voorhoofd had, met alle andere hogepriesters, wordt hier gelast nog een andere kroon te maken en deze op zijn hoofd te zetten, en wel met deze woorden: "Ziet, een Man, Wiens naam is Spruite, Die zal uit Zijn plaats spruiten, en Hij zal des Heeren tempel bouwen. En Hij zal het sieraad dragen, en Hij zal zitten en heersen op Zijn troon." Jozua wordt hier tot een voorbeeld gesteld, namelijk in zijn bijzondere kroning, met de uitlegging erbij. En ook nog daarin, dat hij priester en koning tegelijk was, hetwelk in niet één persoon in Israël tezamen werd aangetroffen, maar waarvan wij alleen het doorluchte voorbeeld vinden in Melchizédek, die koning van Salem was en tegelijk ook priester van de allerhoogste God.
- Ook was deze heerlijkheid afgebeeld in het nachtgezicht, dat aan Daniël werd getoond (Dan. 7:13-14): "Verder zag ik in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Eén met de wolken des hemels, als eens mensen Zoon, en Hij kwam tot de Oude van dagen, en zij deden Hem voor Dezelve naderen. En Hem werd gegeven heerschappij en eer, en het koninkrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden." Ook in het gezicht van de profeet Jesaja (Jes. 6:1): "In het jaar toen de koning Uzzia stierf, zo zag ik de Heere, zittende op een hoge en verheven troon, en Zijn zomen vervullende de tempel."

Dit wordt op Christus toegepast (Joh. 12:41): "Dit zeide Jesaja toen hij Zijn heerlijkheid zag en van Hem sprak."

Deze allerhoogste verheerlijking van Christus was noodzakelijk *ten aanzien van de heerlijkheid en de eer van God de Vader en van God de Zoon*.

1. De heerlijkheid van de gerechtigheid van God de Vader vorderde deze. Uit kracht van Zijn rechtvaardigheid en waarheid moest de Vader Zijn eeuwig geliefde Zoon, Welke de menselijke natuur had aangenomen en daarin ten volle had voldaan, de in het verbond der verlossing beloofde heerlijkheid geven. De Vader had dit loon aan de Zoon beloofd (Jes. 53:10-11): "Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien." Dit nu volbracht zijnde, kon het niet anders zijn of de Vader moest Zijn Zoon op het allerhoogst verheerlijken, Die zo lang als een verachte en niet geachte op de aarde had omgezworven, en al de delen van Zijn zending getrouw had uitgevoerd en volbracht, zowel aan de zijde des Vaders als aan de zijde van de zondaar. Daarom eist de Zoon deze ook, omdat de heerlijkheid van de Vader er van afhangt (Joh. 16:13): "Opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt worde." En Joh. 17:1: "Opdat ook Uw Zoon U verheerlijke."
2. De heerlijkheid en de eer van Christus vorderen deze. Zijn allerdiepste vernedering vorderde zulk een allerhoogste en uitermate verhoging. Deze moest hierop volgen (Lukas 24:26): "Moest niet de Christus deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan?" Ja, als een loon op Zijn arbeid kon deze heerlijkheid Hem niet ontgaan (Filipp. 2:6-9): "Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn; maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden. En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd - namelijk als loon op Zijn arbeid - en heeft Hem een naam gegeven, welke boven alle naam is." Dus hing er de eer van Christus aan, dat Hij voor het oog van al Zijn vijanden triomfeerde, en hen ten spijt de troon Zijns Vaders beklom. Daarom eiste Hij zulks in Zijn hogepriesterlijk gebed (Joh. 17:1, 4, 5): "Vader, de ure is gekomen, verheerlijk Uw Zoon, opdat ook Uw Zoon U verheerlijke. Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." Ja, uit die heerlijkheid moest Christus door Zijn ambten Zijn werk volvoeren in de kerk en in de harten van Zijn volk.

B. Zien wij dan nu nog *de nuttigheid, welke in dit artikel voor een gelovige tot zijn vertroosting en bewaring ligt opgesloten* (vraag 51). Dan moeten wij daarin letten op de vertroostende vrucht, gelijk de onderwijzer het uitdrukt: ***Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet.***

1. Hier moeten wij er opletten, hoe deze uitstorting van de hemelse gaven door de Heilige Geest een vrucht is van het zitten van Christus aan de rechterhand Zijns Vaders. In de voorgaande zondagsafdeling is er over gesproken hoe de gelovigen de Heilige Geest deelachtig zijn tot een Tegenpand na het weggaan van Christus naar de hemel. Maar hier wordt aangewezen welke gaven des Heiligen Geestes zij hier uit kracht van Zijn zitten aan de rechterhand Zijns Vaders ontvangen. Dit waren extra-ordinaire gaven in het begin van het Nieuwe Testament, zoals profetie

en de uitlegging daarvan, wonderwerken, allerlei talen, zoals blijkt uit Hand. 2. Daar lezen wij ook (vers 33): "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort." En dit was nodig tot voortplanting van het christendom.

2. Maar dit waren en zijn ook nu nog dagelijks de gewone gaven, die de Heere uitstort over Zijn knechten om in de kerk te dienen (Ef. 4:10-12): "Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou. En Dezelfde heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars; tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwning van liet lichaam van Christus."
3. Ook de gewone gaven, die de Heere uitstort over elke gelovige, en welke behoren tot de vruchten des Heiligen Geestes, welke worden genoemd in Gal. 5:22: "Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid." Deze gaven hebben de gelovigen van het Nieuwe Testament in meerdere mate te wachten. Daarom spreekt de onderwijzer van een uitgieten, volgens de beloften (Joël 2:28-32, Joh. 7:38, 39 en Jes. 44:3, 4): "Want Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen. En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken."

Zien wij nu, tot vertroosting van Zijn kerk en volk, *hoe en op welke wijze Christus Zijn drie ambten van de hemel aan Zijn uitverkorenen toepast en bedient.*

Ten eerste.

- (1) Hij zendt als Profeet nog Zijn Geest tot verlichting. Hij opent nog de ogen van menigeen, dat deze zijn gevaarlijke staat van nature ziet. Hij onderwijst inwendig en houdt als die grote Leraar met macht Zijn oog op blinden, om hen te leiden in wegen, die zij niet geweten hebben (Jes. 42:16). Dan ontdekt Hij aan Zijn volk de verborgenheden van het Evangelie, om op Zijn tijd de Vader aan hun ziel te verklaren, dat zij de weg van vrije genade, de Weg der verzoening en des verbonds vinden, en daarin door Hem worden geleid. Dat ook nu nog deze of gene tot God gebracht wordt, vindt zijn enige reden daarin, dat Christus aan de rechterhand van Zijn Vader is.
- (2) Ja, nog geeft Hij aan Zijn knechten en volk alle wijsheid, licht, gaven en de leiding van Zijn hand en Geest, om daarmee in Zijn kerk te dienen.
- (3) Hij leert hun ook wel eens als geestelijke profeten, dat zij de tekenen der tijden onderscheiden. Dat zij zien wat aan een volk in het algemeen te wachten staat, of ook een mens in het bijzonder.
- (4) Dan leren zij wel eens te letten op de oordelen Gods over een land of over de goddelozen persoonlijk, en deze lessen na te volgen (Psalm 94:15).
- (5) Ja, Hij bevestigt nog wel eens hun woord met wonderwerken in genade. Want waarlijk, er is geen groter wonder dan dat een mens bekeerd wordt. En daar kan dan nog wel eens zo veelbij zijn, dat de goddelozen beven. Dat zij hun vijandschap niet uit durven laten, en nog wel eens, na heftige uitbarstingen tegen het werk van God en Zijn volk, schielijk verbroken worden (Markus 16:20): "En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden."

Ten tweede.

1. Hij is daar de grote Hogepriester over het huis Gods.
  - Jezus, de grote Voorbidder, staat voor de troon ten goede van Zijn volk met Zijn verdiensten. En Hij eist op grond daarvan alles wat Zijn volk nodig heeft, en Hij wordt altijd verhoord. Hij zegt (Joh. 17:24): "Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt." Hij bidt voor Zijn volk, opdat onder hun bestrijdingen en door hun ontrouw aan hun licht en aan de Heere hun geloof niet zal ophouden (Lukas 22:31, 32): "Simon, Simon, de satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe. Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. En gij, als gij eens bekeerd zult zijn, zo versterk uw broeders." Hij bidt, dat zij toch niet uit de staat der genade zullen vallen. En dat zulks niet kan zijn, vindt zijn oorzaak alleen in de voorbedding van Christus.
  - Jezus denkt aan Zijn volk, ook als zij door geestelijke of lichamelijke tegenheden onderdrukt worden en daarbij te worstelen hebben met verbergingen van Gods aangezicht. Als hun geest door zwaarigheden terneder gedrukt is, dat gaat Hem ook aan, in al hun benauwdheden is Hij benauwd.
  - Ja, ook bidt Hij voor hen, dat zij voor zware zonden toch bewaard worden, waardoor zij een blaam zouden kunnen brengen over de zaak van God en zo ontrouw zouden zijn aan het geslacht van Gods volk. Ook dat zij niet te diep in zonden zullen vallen, en indien zij al diep gevallen zijn, dat zij er weder uit mogen opkomen. Dat zij de weg van verzoening en van vrije genade weder in het oog mogen krijgen, en dat zij als uit woestijnen en als uit de graven, ook dan als het aan hun zijde zo wanhopig is, weder mogen opkomen. Rom. 8:34: "Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt." Hebr. 7:25: "Alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden." En 1 Joh. 2:1: "Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, namelijk Jezus Christus, de Rechtvaardige." Ziet vrienden, de enige grond en oorzaak van dit alles is de voorbedding van Christus aan de rechterhand Zijns Vaders.

2. Maar als de grote Hogepriester zegent Hij ook Zijn uitverkoren volk.
  - Hij is waarlijk het gezegende en zegenende Zaad van Abraham. Hij zegent Zijn volk met inwendige en uitwendige vrede, dat Zijn volk wel eens (Jes. 32:18, 19) in een woonplaats des vredes woont, in wel verzekerde woningen, in stille, geruste plaatsen, ook dan als het daar buiten hagelt over de goddelozen.
  - Hij gebiedt de zegen onder de middelen der genade, gevende dat daar metterdaad geschiedt hetgeen Hij wil. Daar spreekt Hij maar één woord, of Hij brengt het door de leraar gesprokene aan het hart van een onbekeerde. Dan is het: *Leef, ja leef! Effatha, word geopend! Word ziende! Ik wil, word gereinigd! Lazarus, kom uit!* O, de grootste vijand, dat machtige woord aan zijn hart krijgende, daar staat niets voor. Zulk één wordt bekeerd en omgewend, want op zulk een woord is er alles. Dan doet Hij wederhorigen bij Hem wonen (Psalm 68:19). Ziet hier, vrienden, waar gij de bekering te zoeken hebt. En onder de middelen zijnde, tot Wie gij hebt op te zien en waarom gij hebt te zuchten.

3. En ten derde, als die verheerlijkte Koning zit Hij ver boven alle overheid, en macht en kracht en heerschappij (Ef. 1:20, 21). Daar is Hij tot blijdschap van Zijn volk boven het bereik van al Zijn vijanden.

- En Hij oefent Zijn heerschappij uit over de harten van Zijn volk, en maakt Zichzelf daarin Koning. Hij doet hen zichzelf aan Hem onderwerpen. Hij schrijft Zijn wet in hun hart. Hij bewaart hen in Zijn kracht, en Hij regeert hen en doet hun alles ten beste keren. Op Zijn tijd verlost Hij hen uit alle ongelegenheden. Ja, Jezus legt wel eens iets van Zijn heerlijkheid op Zijn volk, zodat zij op die tijd in de ogen der wereld schrikkelijk zijn, als slagorden met banieren.
- Daar leert Jezus als Profeet Zijn volk hoe zij met hun schulden, zonden en banden tot Hem als Hoge priester moeten komen, en ook hoe zij zich aan Hem als hun Koning moeten overgeven en onderwerpen.
- Hij leert hun onder Zijn banier de strijd aan te binden tegen hun vijanden. Hij leert hun vingers ten strijde, en hun handen ten oorlog in Jezus' naam en kracht. Ja, ook oefent Hij als Koning wraak over Zijn en hun vijanden. Hoe menige vijand van Christus wordt ook nu nog door Zijn ijzeren scepter verpletterd (Psalm 2:9). Zij worden verbroken als pottenbakkersvaten.
- Ook is Christus in bijzondere zin aan de rechterhand Zijns Vaders de enige Koning over en ten goede van Zijn kerk hier beneden (Psalm 2:6): "Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, den berg Mijner heiligheid." Hij geeft aan Zijn knechten alleen een bedienende macht, het bestuur over Zijn kerk Zelf in handen houdende, niet willende dat vreemde heren over Zijn erfdeel heersen.
- Ja, als die verheerlijkte Koning geeft Hij ook overheden, met wereldlijke macht, om Zijn kerk te beschermen tegen de aanvallen van buiten. Aldus breidt Jezus Zijn Koninkrijk uit van de zee tot de zee, en van de rivieren tot aan de einden der aarde, en vergadert steeds meer tot degenen, die reeds vergaderd zijn (Jes. 56:8).
- En tenslotte zal Hij Zijn rijk heerlijk uitbreiden *in de laatste val van de antichrist en in de bekering van Joden en heidenen, wanneer de profetie vervuld wordt* (Jes. 11:9): "De aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken."

Sprekende van de nuttigheid, welke in dit artikel ligt opgesloten, zien wij ten laatste nog welk een bewarende kracht er voor de kerk in het algemeen, en voor elk gelovige in het bijzonder, voortvloeit uit het zitten van Christus aan de rechterhand Zijns Vaders. De onderwijzer zegt: ***Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.***

Al zijn de vijanden van de kerk en van elk gelovige bijzonder dan veel en listig, en al hebben zij nog zulk een boze toeleg, zij zijn door Christus overwonnen: Zij zijn in Zijn macht en Hij bewaart Zijn kerk, zodat de poorten der hel haar niet overweldigen (Matth. 16 :18). Integendeel, Hij belooft aan Zijn volk en kerk een tijd, uit kracht van Zijn heerlijkheid (Jes. 48:18), waarin hun vrede zal zijn als een rivier, en hun gerechtigheid als de golven der zee. En Psalm 72:3 en 6, dat de bergen de volken vrede zullen dragen, de heuvelen met gerechtigheid, en dat Hij nederdalen zal als een regen op het nagras, en als de druppelen die de aarde bevochtigen.. Ja nadrukkelijk wordt in vers 7 beloofd, dat de rechtvaardigen die tijd zal bloeien, en er zal een veelheid van vrede zijn totdat de maan niet meer zijn zal.

Toepassing

Daarom vrienden, ziet een troon bevestigd in goedertierenheid, waarop er Eén zit, en er bestendig op zit, Die vaardig is tot gerechtigheid (Jes. 16:5). O, gingen de ogen van een ieder eens open en kwam men zo eens in het licht. Opdat gij mocht uitgaan en de Koning Salomo aanschouwen met de kroon, waarmede Zijn moeder Hem kroonde op

de dag van Zijn bruiloft, op de dag van de vreugde Zijns harten (Hoogl. 3:11). Gij, die overwint, hebt de kroon ook te wachten. U zal gegeven worden met Christus te zitten op Zijn troon, gelijk als Hij overwonnen heeft en gezeten is met Zijn Vader op Zijn troon! (Openb. 3:21)

Zie, vrienden, Christus u voorgesteld zoals Hij de Toevlucht is voor een in en bij zichzelf verloren ziel. Hij wordt u voorgesteld als een Man, bij Wie verberging is tegen de wind van Gods toorn en oordelen, en tegen de vloed, als de schaduw van een zware rotssteen in het midden van een dorstig land (Jes. 32:2). Zie de Waterfontein voor vermoeide en amechtige zielen, de Grondsteun van het gelovige volk, waar al de ogen dergenen, die licht in hun ellende hebben en die nood hebben, op zien. U voorgesteld als die Steen, waarop zeven ogen zijn, Welke de Heere der heirscharen heeft gemerkt en Welke God de Vader heeft verzegeld.

A. Vrienden, wat is het toch hoog en wonderbaar groot voor die zulks zien mogen, nog te leven onder de aanbidding van Christus. En wat is het toch onverantwoordelijk indien men daarmee niet werkzaam is, en men geen heerlijkheid ziet in Christus met betrekking tot zijn arme, verloren ziel. Ja, wat is het toch onverantwoordelijk om in het midden van al dat licht verloren te gaan, zijn ziel en lichaam te verliezen en met een leugen in zijn rechterhand te staan. Te menen dat men gemeenschap heeft aan Hem, en toch wel te weten - indien men maar naar binnen ziet - dat men meer heerlijkheid in de aarde, in de genieting der zonden, ja in het doen van zijn godsdienstplichten ziet, dan in Christus. En dan toch nog vast te houden aan zijn inbeelding, toch nog hoop te hebben, bij het sterven in de hemel aan te landen. En bij velen is dat zelfs nog een allersterkste hoop. Maar voor zulk een ziel zal het zo verschrikkelijk zijn als zij vergaat. O vrienden, wat is het toch een zwaar werk om een mens te doen geloven dat hij Christus mist!

1. Mensen, die uw eigen blindheid nooit gezien of gevoeld hebt, kunt gij niet zien, dat gij geen deel aan Christus hebt? Gij, die met de Farizeeën (Joh. 9:40, 41) niet geloven kunt dat gij zo blind zijt, waar Jezus hun zegt: "Och, dat gij wist dat gij blind waart." Gij gaat gerust en zorgeloos naar de hel, zonder ooit een zieke nacht over uw zonden te hebben gehad, of over de vraag waar gij nog ooit eens belanden zult. Een ander ziet het en schrikt voor uw einde, en gij ziet er niets van, en evenwel gelooft gij niet dat gij blind zijt. O mensen, de ogen te openen in het verderf, dat zal verschrikkelijk zijn. Och, roept toch sterk tot God, dat Hij deze dood van u weg neme en dat gij aan deze zijde van het graf nog ontwaken mocht.
2. Gij moest toch wel besluiten dat gij Christus mist, omdat gij nooit uw dwaasheid hebt gezien. En niemand zal ooit tot Christus komen dan Profeet, tenzij hij dwaas is in zichzelf en dus Hem nodig heeft, ja tenzij hij zijn dwaasheid ziet in het zoeken en achten van de dingen van de tijd boven Christus. Of zo hij al wat godsdienstiger is, die de dwaasheid van zijn eigen bouwen en werken aan zijn zaligheid inziet. O, als God hem licht geeft, dan ziet hij pas dat hij met al dat werken zijn verderf verhaast. Hebt u die dwaasheid van uw rusten op uw kerkgaan, bidden, eerlijkheid enz. nog nooit gezien? Dan zijt gij nog nooit tot deze Leraar gekomen Want wat zou u ook met Hem doen? Gij kunt het nog zo goed stellen buiten Hem.
3. Mocht gij hieruit zien dat gij Christus mist, dat gij nog nooit iets van uw zonden hebt gezien. De woorden zijn wel in uw mond bestorven dat gij zondige mensen zijt, en naar de letter kunt gij er wel veel van spreken, maar gij hebt nooit iets gezien van het atheïstische en goddeloze wat in elke zonde is, of het God

onterende en onbetamelijke er van. Nooit iets gezien van de zielverslindende kracht, welke is in de schuld en in de heerschappij van elke zonde. Hoe elke zonde het er op toelegt om uw ziel te verderven en om u te verdoemen. En dan zijt gij niet recht bang voor uw zonden, evenmin als voor een wrede leeuw, die slechts op de muur is geschilderd. Mensen, wat zoudt gij dan met Christus als Priester doen? Niemand wordt van de schuld en de verdoemende kracht van de zonden door Christus vrijgemaakt, of hij heeft een hartelijke lust om van de macht en heerschappij der zonden en van zijn liefde tot dezelve te worden vrij gemaakt. Denkt er eens bedaard over na, zou Christus wel voor zulken zijn, die wel zin in Hem hebben als zij sterven, om door Hem van de verdoemenis te worden bevrijd, maar die er hier evenwel geen zin in hebben om met en voor Hem te leven? Wel, de Heere doe het u toch zien!

4. En eindelijk, mocht God u ook hieruit doen zien dat gij Christus mist, daar gij nooit van Heere en Koning zijt veranderd. Immers is een wandelen naar de wil der gedachten en des vleses daarvan aan bewijs. Paulus noemt het ook een wandelen naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, welke krachtig werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid. En een dienen van de wereld, alzo te leven dat men gevoelen kan dat het niet is naar Zijn wet, kan immers niet samengaan met Christus als Koning te erkennen. En als Jezus uw Koning was. dan zou ook dat een klaar bewijs er van zijn, dat gij Zijn onderdanen lief hebt en ten allernauwste met hen verenigd zijt (1 Joh. 4 en 5). Hebt gij lust om de toorn des Lams te ontvliesen? Want waarlijk, Hij is een Rotssteen der verberging voor Zijn volk, maar Hij is ook een Steen, Die zal verpletteren waar Hij op valt.
  - O, gaat in uw eenzaamheid voor Hem op uw knieën, Die gij niet kent. Belijdt Hem uw blindheid, uw indrukkeloosheid. Erkent aan Hem dat gij van zonden hoort, en ze evenwel niet ziet, en dat gij het licht verbeurd hebt. Houdt in die weg aan, het mocht Zijn tijd eens worden om u in deze weg te onderwijzen.
  - Verzoekt Hem, dat Hij als Profet, van Wie gij hebt gehoord, Zijn hand toch aan u legge. O, mocht gij maar onder die hand en leiding komen, want dan zal Hij u wel verder brengen.
  - Weest toch getrouw aan het licht dat u hebt. Dat u toch niet doet datgene, waarvan u weet dat het zonde is of waaraan u twijfelt. Gaat toch veel in de eenzaamheid, en legt u voor Hem neer, zo hard van hart en zo ellendig als gij zijt.
  - Waakt er toch voor, als zondaars u aanlokken, dat gij daarin niet bewilligt. En als zij de vromen lasteren, doet daaraan toch niet mee.
  - En tenslotte zucht toch, dat Jezus uw onmacht aan u ontdekke. Want dat is Gods werk. En dat gij Hem in het oog krijgen mocht, de Schoonste van alle mensenkinderen. Genade is op Zijn lippen uitgestort en Hij wil het ook doen. Och, dat u het eens mocht zien en overnemen.

B. En vrienden, die enigszins ontwaakt zijt of enige overreding of overtuigingen hebt, ziet toch Wie Hij is, waar gij wezen moet en waar gij gebracht moet worden. Zucht toch, dat gij niet rusten moogt voordat Christus u tot Zich gebracht heeft. Want buiten dit gaat gij met hoeveel werkzaamheden ook toch verloren. Roept toch sterk om rechte ontdekking of om vermeerdering daarvan. Want zonder deze zult u geen recht werk krijgen om onder de hand van die Leraar te komen. Zucht toch veel dat gij voor bedrog bewaard moogt blijven Want dat bedrieglijk en ondoorgrondelijk hart drukt Gods volk zo menigmaal. Zij weten dat een mens zo ver kan komen en toch genade missen.

Tot moedgeving van de oprechte zoekers moge nog het volgende dienen.

- Christus is door Zijn Vader tot deze drie ambten aangesteld om zulken te helpen; waarom zou Hij het dan niet doen? Hij roept daarom (Spr. 9:4, 5): "Wie is slecht? Hij kere en zich herwaarts! En tot de verstandelozen zegt Hij: Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb."
- Hij is oneindig gewilliger om Zijn werk aan de allerellendigste te doen, méér dan u ooit zijn kan, als u al gewillig zijt geworden. Als Hij niet gewillig was om u te helpen, waarom zou Hij u op de wereld Zijns aardrijks laten leven, en u in gezondheid onder de middelen der genade doen verkeren?
- Och, stelt Hem uw onverbreekbare banden, welke gij ziet en welke gij niet ziet, voor, en verzoekt uit uw onwaardigheid, zo gij maar kunt, dat Hij een straaltje van Zijn licht en liefde zende in uw harten. Want dat alleen zal uw banden kunnen breken en uw hart oprecht maken voor Hem, ja het doen smelten in liefde tot Hem vanwege uw zonden.
- En eindelijk, houdt u in Zijn weg. Houdt in deze lage weg van klagen en belijden uit uw toestand aan. Zoekt de gestalte van de Kanaänese vrouw. Vrienden, het is van ouds niet gehoord wat Hij doen wil aan degene, die zo op Hem wacht.

C. Volk van God, och dat u uit dit verhandelde mocht zien tot welk een heerlijke staat God u heeft verheven.

1. Al dit werk van eeuwigheid en in de tijd, in de uitvinding, beraming en uitvoering van die hoge weg, ja in de zending van dienaren om dit alles aan u te verkondigen, was om u wentwil.
2. Ja, wat heeft de Heere Jezus al aan u gedaan? Menigmaal de allerslechtste, de ongeschiktste, onkundigste, goddelooste in uw woonplaats, geslacht of huis, en daar is de eeuwige vrije genade op gevallen.
3. Aan zulk een volk heeft Christus de verborgenheden van Zijn Koninkrijk geopenbaard. Zulken heeft Hij geleerd hoe zij met hun zonden tot Hem als Priester moeten komen, en hoe zij de gehele Christus zouden aannemen, zo ellendig als zij waren, zich met al wat zij hadden aan Hem weer zouden overgeven. En terwijl anderen onderweg omkomen, heeft God u voor bedrog bewaard.

Dat gij dan, volk van God, tot uzelf ook mocht inkeren en zien waar gij nu zijt. Vrienden, ik zal daar niet veel van zeggen, maar mocht u onder weinige woorden, die u wel kunt verstaan, gegeven worden veel te zien.

- (1) Vroeger de wereld de rug toegekeerd en onvatbaar voor alle schijnschoon vanwege het zien van de heerlijkheid van Christus en door de bezetting van de liefde tot Hem. En hoe menigmaal deze eerste liefde verlaten, het één uit het oog, en het ander in oog en hart weer terug kregen.
- (2) Vroeger nergens banger voor dan voor de zonde, en dat uit liefde tot Jezus. Dat was door de gemeenschapsoefening met Hem, waar licht van afdaalde. En hoe staat het nu in het stuk van door het verenigd geloof tot rechtvaardigmaking dagelijks in Hem te blijven tot verzoening en uitzuivering? Is de zonde nog wel zulk een verschrikkelijk ding?
- (3) Vroeger de gehele Christus met Zijn kruis en alle wegen, niet één uitgezonderd, op Zijn kosten gekozen. En nu beroerd door de minste tegenheid en menigmaal ver verwijderd van het kruis op te nemen en achter Christus te dragen. O, wat een dodelijke verzwakking.

- (4) Vroeger nooit verlegen op zware posten, want de toegang tot Christus was open als Raadgever in die gevallen. Het afhangen van Hem bij ogenblikken waren de ademhalingen der ziel, en nu als onder de doden, ja als die in de e1-aven liggen. Dat men nou zeggen: Er is geen hoop meer, zo lang al in het graf! O nee, Hij wil Zijn volk en Hij zal hen uit de graven ophalen. Hij zal wederbrengen uit Basan en uit de diepte der zee.

En eindelijk, volk van God, die de arbeid in Jezus' ziel hebt veroorzaakt, nog het volgende tot uw bestiering.

- Denkt veel daaraan, dat gij van alle eeuwigheid, zo eeuwig als God eeuwig is, uitverkoren zijt, en dat tot de eeuwige heerlijkheid. Ziet dan wat u in dit korte proeftijdje op aarde past en betaamt. Zo gij hier op uw doorreis met andere dingen u laat ophouden, als gij straks in de hemel komt en daar droefheid zou kunnen zijn, dan zoudt gij tot die droefheid ook een eeuwigheid nodig hebben. Maar God zal daar alle tranen afwissen. Zoekt toch opnieuw langs de weg van vernedering in Christus overgezet te worden. Opdat Hij weer als Profeet uw verstand bezitte, als Priester uw consciëntie besprengt en reinigt, en als Koning u wil innemen. Denkt aan het gebed des Heeren.
- En ten laatste, dat die nog bewaard gebleven zijn en nog iets hebben van het inblijven in Christus, wakende en biddende gemaakt en bewaard mogen worden tegen de verzoeken van binnen en van buiten. O, zij hebben de beloften, *zij zullen overwinnen en eens met Hem heersen als Koning op Zijn troon. Amen.*

ZONDAG 19 (tweede gedeelte; Vraag 52)

DE WEDERKOMST VAN CHRISTUS TEN OORDEEL

Vraag 52: Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?

Antwoord: *Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde even Dezelfde, Die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwacht, Die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.*

II.

Letten wij nu nog op de vierde of laatste trap van de verhoging van Christus, namelijk Zijn wederkomst ten oordeel, welke in de artikelen des geloofs aldus omschreven wordt: *Vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden* (vraag 52).

Bezien wij hierin:

- A. *Het karakter van de wederkomst van Christus ten oordeel, waarvan de vraag uitgaat; en*
- B. *De troost, welke in dit artikel voor de gelovige ligt opgesloten, zoals uit het antwoord blijkt.*

A. Wat betreft het eerste letten wij dan weer op de waarheid derzelve, en wat door deze wederkomst van Christus ten oordeel *niet* en wat er *wel* door moet worden verstaan.

- (1) Wij moeten er niet door verstaan het oordeel bij de dood des mensen. Dus wanneer deze sterft, dat hij dan zijn vonnis krijsende, verwezen wordt naar de hemel of naar de hel (Hebr. 9:27): "Het is de mens gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel."
- (2) En ook niet uitsluitend en alleen het oordeel der verdoemenis, of de op de dood volgende straffen, hetwelk in het bijzonder het eeuwig oordeel genoemd wordt (Hebr. 6:2).

Wij moeten door de wederkomst van Christus ten oordeel verstaan *het algemeen gericht, dat de verhoogde Middelaar Christus zal houden in Zijn tweede of laatste komst op de wolken des hemels, als Rechter over en voor het aanzien van de ganse aarde op de jongste dag.*

Dit oordeel draagt verscheidene benamingen:

- zoals (Hand. 24:25) het toekomend oordeel.
- (Judas:6) het oordeel van de grote dag
- (Matth. 12) het oordeel: "De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelfde veroordelen. Want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona, en ziet: meer dan Jona is hier."

Hieruit ziet men dus dat dit oordeel staat tegenover alle tijdelijke, geestelijke en lichamelijke oordelen, die reeds voorbij zijn. Het zal een algemeen gericht zijn, terwijl hier op aarde de bijzondere gerichten Gods waren.

Daarom moeten wij door deze wederkomst van Christus ten oordeel ook verstaan, *dat deze behoort tot de staat van Zijn verhoging en een heerlijke trap van Zijn openbaring in heerlijkheid is*. Dit blijkt ons uit de voorzegging van Jezus (Matth. 26:64), waar de Heere Jezus Zijn heerlijke wederkomst samen noemt met Zijn zitten aan de rechterhand Zijns Vaders, zeggende: "Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods en komende op de wolken des hemels."

Zien wij nu nader hoe deze komst van Christus ten oordeel zal toegaan, aan de hand van Gods Woord.

1. Dan moeten wij daarbij acht geven op de Rechter, Welke daarin zeer heerlijk zal verschijnen. Algemeen gesproken zal dit zijn de Drie-enige God, niet één Persoon daarbij uitgesloten, Wiens wetenschap, wil, macht, vonnis enz. één is (Gen. 18:25): "De Rechter der ganse aarde." Prediker 11:9: "Verblijd u, o jongeling, in uw jeugd, en laat uw hart u vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten en in de aanschouwing uwer ogen; maar weet dat God u om al deze dingen zal doen komen voor het gericht." Pred. 12:14: "Want God zal ieders werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad." Rom. 2:5: "Gij vergadert uzelf toorn als een schat, in de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods." Hebr. 12:23: "God, de Rechter over allen." En 2 Tim. 4:8: "De rechtvaardige Rechter."
2. Maar in het bijzonder zal dit oordeel zichtbaar worden uitgevoerd door de Heere Jezus, als de Godmens, zodat Zijn beide naturen hierin op een heerlijke wijze zullen samenwerken (Joh. 5:22): "De Vader oordeelt niemand (dat wil zeggen: niet zonder de Zoon en ook niet op zulk een zichtbare wijze), maar heeft al het oordeel aan de Zoon gegeven." Hand. 17:31: "Daarom, dat Hij een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardiglijk oordelen zal door een Man, Die Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden heeft opgewekt." En Rom. 2:16: "Wanneer God de verborgen dingen zal oordelen door Jezus Christus." En hiermede is niet in strijd Joh. 3:17 en 12:47, waar Jezus zegt, dat Hij niet is gezonden en ook niet is gekomen om de wereld te oordelen of te veroordelen, maar om te behouden en zalig te maken, en gelijk Hij ook tot de zondares sprak (Joh. 8:15). Want daar spreekt Jezus van Zijn eerste komst, namelijk in het vlees, en niet van Zijn tweede komst ten oordeel (Hebr. 9:28). Ook spreekt Christus daar van een oordelen in de tegenwoordige tijd en van een oordeel, dit leven betreffende.

Christus zal zeer heerlijk verschijnen. Zeer heerlijk, ontzaggelijk en groot is Zijn verschijning op de berg Sinai geweest (Ex. 19 en Deut. 33), toen Hij de wet gaf. Maar oneindig heerlijker en groter en ontzaggelijker zal Zijn verschijning zijn als Hij naar deze gegeven wet zal richten en oordelen.

1. Het spannen van deze vierschaar zal beginnen met een verschrikkelijke ontsteltenis in de hemel en op de aarde (Hebr. 12:26): "Wiens stem toen de aarde bewoog, maar nu heeft Hij verkondigd, zeggende: Noch eenmaal zal Ik bewegen niet alleen de aarde, maar ook de hemel."
2. Zijn heerlijkheid zal bestaan in de afstraling van Zijn Goddelijke, majestueuze luister in Zijn menselijke natuur, zodat de ganse aarde Zijn heerlijkheid zal zien. Dit wordt genoemd (Lukas 9:26) een komen in Zijn heerlijkheid en in de heerlijkheid Zijns Vaders. Ja, zo zal de Zoon des mensen komen in Zijn heerlijkheid, en dan zal Hij zitten op de troon Zijner heerlijkheid (Matth. 25:31). Aller ogen

- zullen dit zien (Matth. 26:64): "Gij zult zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods en komende op de wolken des hemels."
3. Dit heerlijk verschijnen van Christus wordt ons bevestigd in Matth. 24:29-32: "De zon zal verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen, en dan zullen al de geslachten der aarde wenen, en zullen de Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid", enz.
  4. Deze zal ook bestaan in de daarbij komende hoge en ontzaggelijke stem en bazuin Gods, welke deze toekomst zal vergezellen (1 Thess. 4:16): "De Heere Zelf zal nederdalen van de hemel met een geroep, met de stem des archangels ." Hierdoor moeten wij verstaan de krachtadigheid van Zijn bevel, waardoor de levenden zullen opmerken om te verschijnen, en waardoor Christus, als de ongeschapen Engel, als het Hoofd en de Prins der engelen, Zich zal vertonen, Wie alle engelen Gods moeten aanbidden (Hebr. 1:6). Voorts staat er: "En met de bazuin Gods." Hierdoor moeten wij verstaan de kracht van Christus, waardoor Hij de doden uit hun graven zal doen opkomen (Joh. 5:28, 29): "De ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen en zullen uitgaan." De woorden van deze bazuin zullen zijn: "Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet" (Matth. 25:6). Bij de verkondiging van de wet werd een sterk donderend geluid van een bazuin gehoord, waardoor de mensen sidderden en beefden (Ex. 19:26). Bij de uitroeiing van Jericho klonken ook de bazuinen (Joz. 6:5). Oudtijds werd het volk door bazuinen samengeropen tot de feesten (Num. 10:1, 2 en 29:1, Lev. 23:24). Waarom zouden wij dan hier van de letter afwijken? Waarom zal er dan geen bazuin worden gehoord als er naar deze wet zal worden geoordeeld en als het Jericho van de ganse wereld ineen zal storten, en als alle inwoners der wereld tot het grote feest van blijdschap en droefheid zullen worden geroepen? Ziet dan hoe heerlijk dit zal zijn.
  5. Zijn heerlijkheid zal ook bestaan in die heerlijke stoet van heilige engelen, die met Christus zullen nederkomen van de hemel (Judas:14, 15): "Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden." En Paulus spreekt in 2 Thess. 1:7 van de openbaring van de Heere Jezus van de hemel met de engelen Zijner kracht. Ook zien wij zulks in Matth. 25:31 en Lukas 9:26. O, hoe heerlijk zal dit zijn, als de Heere, Wie duizendmaal duizenden dienen en voor Wie tienduizend maal tienduizenden staan, van het hemels hof zal nederdalen, omringd door hemelse trawanten. Want het is waarheid wat Jezus zeide toen Hij in de hof was en Hij gevangen werd: "Meent gij, dat Ik Mijn Vader niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten?" (Matth. 26:53).
  6. Ook zal deze bestaan in de heerlijkheid van de troon, die in de wolken zal worden gezet en waarop Christus als Rechter zal gaan zitten om te oordelen. Dit werd aan Daniël in een gezicht getoond (Dan. 7:9, 11): "Zijn troon was vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur, en het gericht zette zich." Hiervan zegt de Heere Jezus (Matth. 25:31): "Dan zal Hij zitten op de troon Zijner heerlijkheid."
  7. Hier moet nog worden opgemerkt hoe de heiligen en apostelen in deze heerlijkheid mede zullen zitten en mede zullen oordelen, naar Matth. 19:28, alwaar de Heere Jezus zegt: "Voorwaar Ik zeg u, dat gij, die Mij gevolgd zijt in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon Zijner heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls." En 1 Kor. 6:2: "En weet gij niet dat de heiligen de wereld oordelen zullen?" Doch dit oordelen zal niet zijn met macht en autoriteit, maar

alleen als leden van Christus, die mede delen in de heerlijkheid en het werk van hun Hoofd. Zij keuren het oordeel van Christus goed, zoals blijkt uit Openb. 16:7: "En ik hoorde een andere van het altaar zeggen: Ja Heere, Gij almachtige God! Uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig." En buiten dit alles worden de goddelozen reeds veroordeeld door het openbaar komen van de godzalige daden der rechtvaardigen en door hun godzalige tegenwoordigheid, zoals ook Noach de eerste wereld al veroordeeld heeft (Hebr. 11:7). Ziet dan vrienden, zo ontzaggelijk, allerheerlijkst en majestueus zal dit komen van deze grote Rechter zijn.

Maar geven wij nu acht op degenen, die voor dit oordeel gedagvaard zullen worden.

1. Daar zullen alle redelijke schepselen verschijnen. Daar zullen de *gevallen engelen* verschijnen. Dit blijkt uit 2 Petrus 2:4: "Welken God in de hel geworpen hebbende, heeft overgegeven aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden." Judas:6: "God heeft ze tot het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder de duisternis bewaard." En Paulus zegt (1 Kor. 6:3): "Weet gij niet dat wij de engelen oordelen zullen?" Door deze ketenen moeten wij verstaan de kracht van de vertoornde God, waardoor zij gekluisterd zijn, opdat zij de eeuwige straffen niet zullen kunnen ontgaan. Alsmede de rampzalige noodzakelijkheid om kwaad te doen, die sterke liefde tot de leugen en de ongerechtigheid, en el uit een haat tegen God en de mensen. Dit weten deze boze geesten en daarom zijn zij in hun beschouwing net zo min atheïsten als de mensen dit kunnen zijn. Zij geloven ook dat er een God is, en zij sidderen (Jak. 2:19). Deze schrik zit in hun consciëntie bij de minste openbaring van de toorn van God van de hemel. Hierdoor is hun klacht (Matth. 8:29): "Jezus, Gij Zoon van God, wat hebben wij met U te doen? Zijt Gij hier gekomen om ons te pijnigen vóór de tijd?" Dat de goede engelen ook geoordeeld zullen worden, leert ons Gods Woord nergens. Want zij zijn reeds geoordeeld en in hun volmaakte en gelukzalige staat bevestigd. Zij worden in het heilig Woord alleen genoemd als de metgezellen en trawanten van de grote Rechter Christus. Daarom weten wij dit niet.

2. Daar zullen ook *alle mensen* verschijnen. Godzaligen en goddelozen, groten en kleinen, jongen en ouden, rijken en armen, een koning en een bedelaar, niemand uitgezonderd. Die een mens is, die zal geoordeeld worden. Dit blijkt uit Rom. 14:10-12: "Wij zullen allen voor de rechterstoel van Christus gesteld worden. Want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heere, voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal God belijden. Zo dan, een iegelijk van ons zal voor zichzelf Gode rekenschap geven." 2 Kor. 5:10: "Wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." Pred. 3:17: "God zal de rechtvaardigen en de goddelozen oordelen." Openb. 20:12: "En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God, en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken." En tenslotte blijkt het daaruit, dat de Heere wordt genoemd (Gen. 18: 25) de Rechter der ganse aarde. O vrienden, al zullen zij in dat gericht niet bestaan (Psalm 1:5), evenwel zullen de goddelozen daar verschijnen. De Godzaligen, al komen zij niet in de verdoemenis, zij zullen evenwel toch in dit oordeel verschijnen (Matth. 25: 34). Maar waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen? (1 Petrus 4:18).

Ten laatste hebben wij nu nog acht te geven op de daden van dit Goddelijk gericht.

(1) Hierin komt ons voor een dagvaarding voor de vierschaar van Christus, door de stem des Archangels en van de bazuin Gods, waartoe de dienst der engelen zal worden

gebruikt. Dit blijkt uit Matth. 24:31: "Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het ene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve." Daarom wordt in 2 Thess. 2:1 bij de toekomst van onze Heere Jezus Christus gevoegd: "en onze toevergadering tot Hem." 2 Kor. 5:10: "Wij moeten allen geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." De inhoud van dit geroep en groot geluid en van de stem Gods door de dienst der engelen zal zijn: *"Staat op, gij doden, en komt ten oordeel! Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet!"* Dan zullen alle geslachten der aarde aankomen en daar gesteld worden. Niemand zal enige uitvlucht kunnen maken of zich kunnen verschuilen, of ook dit oordeel Gods kunnen ontvluchten. De alwetende en almachtige God zal ons allen en alle inwoners der aarde doen verschijnen, en de engelen zullen hen voor de troon vergaderen (1 Thess. 4:16-17): "Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des archangels, en met de bazuin Gods, nederdalen van de hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan; daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet, in de lucht; en alzo zullen wij altijd bij de Heere wezen." En Openb. 20:13: "De zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken."

(2) Daarop zal volgen een vaneenscheiding der verzamelden, een afscheiding voor eeuwig. Jezus zal de goeden voor eeuwig scheiden van de kwaden. Hij zal de schapen aan Zijn rechterhand, en de bokken aan Zijn linkerhand zetten (Matth. 25:32, 33): "Hij zal hen van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. En Hij zal de schapen tot Zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot Zijn linkerhand." En uit Matth. 13:49 blijkt dat dit ook door de engelen zal geschieden: "De engelen zullen uitgaan, en de bozen uit het midden der rechtvaardigen afscheiden. Alzo zal het in de voleinding der eeuwen wezen." Vrienden, hier scheiden de goddelozen zichzelf van Gods volk, en zij willen met dat volk niet te doen hebben (Judas:19): "Dezen zijn het, die zichzelf afscheiden, natuurlijke mensen, de Geest niet hebbende." Maar daar, als het geween zal aanvangen, zal God hen voor eeuwig afscheiden! Daar zullen zij dat volk niet meer zien.

(3) Verder zal daar volgen het onderzoek der zaken, dat zeer nauwkeurig zal geschieden. Alle zonden van een ieder zullen daar openbaar worden gemaakt en in het licht gesteld. Daartoe zullen de boeken worden geopend. Dat er zulke boeken zijn, blijkt uit Dan. 7:10: "Een vurige rivier vloeide en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tienduizend maal tienduizenden stonden voor Hem; het gericht zette zich, en de boeken werden geopend." Vergeleken met Openb. 20:12: "En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God, en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken." Wij kunnen deze boeken, naar het heilig Woord, tot vier bepalen.

- Ten eerste het boek van de eeuwige voorverordining ten leven, het boek des levens genaamd (Filipp.4:3 en Openb. 20:12). Dat is het boek der verkiezing, en genaamd het boek des levens des Lams (Openb. 21:27). Dat is het boek van het eeuwige vredesverdrag, door de Vader en de Zoon van eeuwigheid gemaakt, waarin

als het ware de namen der uitverkorenen zijn opgetekend. Daarom zegt Jezus (Joh. 17:6): "Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven."

- Ten tweede het boek van de wet en van het Evangelie. Dat wil zeggen het boek van de ingeschreven wet der natuur, het kennelijke Gods in het hart, waarvan Paulus spreekt in Rom. 1:19 en 2:14. Dus het boek der beschreven wet, hetwelk blijkt uit Rom. 2:12: "Zo velen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zo velen als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden."

Alsmede het boek van het Evangelie. Paulus zegt (Rom. 2:16): "God zal de verborgen dingen der mensen oordelen door Jezus Christus, naar mijn Evangelie." Deze laatsten zullen zwaarder oordeel hebben, omdat zij de wil des Heeren geweten hebben. Ja, het Evangelie zal zijn tot verzwaring van de zonden der onbekeerden, en tot verzwaring van hun verdoemenis (Matth. 11:22): "Want het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden."

- Ten derde het boek van Gods voorzienigheid of alwetendheid, hetwelk zich tot de minste en meest verborgen zaken der mensen uitstrekt (Psalm 139:16): "Uw oren hebben mijn ongevormde klomp gezien, en alle dingen waren in Uw boek geschreven; ten dage als ze geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was." Psalm 50:21: "Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen, en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen." En Psalm 56:9: "Gij hebt mijn omzwerven geteld; gij legt mijn tranen in Uw fles; zijn ze niet in Uw register?" Ziet daarbij ook Mal. 3:16: "Daar is een gedenkboek voor Zijn aangezicht geschreven." En ten vierde ook het boek van des mensen eigen consciëntie, hetwelk met het boek van Gods voorzienigheid en alwetendheid zal overeenstemmen (Rom. 2:15): "Als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten, hun consciëntie mede getuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende, of ook ontschuldigende." Daarom zegt Johannes (1 Joh. 3:20, 21): "Want indien ons hart ons veroordeelt, God is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen. Geliefden, indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid met God."

Denkt eens in, vrienden, welke een verschrikkelijk boek dit zal zijn voor iemand, die onbekeerd sterft. Leidt dat hier nu eens uit af. Nu slaapt het geweten meest en de consciëntie is nu veeltijds verdoofd. Nu wordt het hart met andere dingen en vermaken bezet, en ook worden nu de zondige werken vergeten, omdat de memorie onvolmaakt en lek is. Maar alsdan zal er een volmaakt geheugen zijn, dat tegen de wil des mensen in alles weer zal te binnen brengen, en daarbij een allerlevendigste en volkomen ontwaakte consciëntie, welke in het aangezicht vliegt en van binnen een veroordelend rechter is. O, deze zal de goddelozen al naar de hel verwijzen vóór het vonnis plechtig is uitgesproken. Ja, krijgt een goddeloos mens hiervan somtijds aan deze zijde van de eeuwigheid al iets, zodat hij troost zoekt in de dood, wat zal het dan daar wel te zeggen zijn?

Uit deze boeken zullen al de zonden der mensen openbaar in het oordeel Gods komen en in het licht worden gesteld.

- (1) Namelijk de erfzonde, zowel de toegerekende schuld van Adam, als de vuile voortzetting van alle kwaad in de voortteling, waardoor kinderen menigmaal in dezelfde soort van zondige daden als hun vaders hebben gewandeld, waarover de Heere bezoeking wil doen tot in het derde en vierde lid (Ex. 20:5).

- (2) De zonden van nalatigheid, zoals daar zijn: in zijn tijd God niet gezocht te hebben, zijn knieën niet te hebben gebogen voor Hem, noch gebeden te hebben om Zijn Geest, om licht in zijn bedrieglijk hart, om bekeerd te worden en om ontdekking van de weg der verzoening. Dat men van het tijdelijk beroep geen tijd heeft afgenomen ter afzondering, dat de zaken van eeuwig belang niet het zwaarst hebben gewogen. Dat men onder het voorwendsel van geen tijd dat groot gewicht verzuimd heeft, terwijl men tijd gehad heeft om ziek te zijn en om te sterven. O, dan zal een mens zien dat het niet aan de tijd, maar aan de wil ontbroken heeft, zoals Jezus zegt (Joh. 5:4): "Gij wilt tot Mij niet komen opdat gij het leven zoudt hebben."
- En daarbij dan het verzuim van de middelen der genade. O vrienden, elke predikatie en catechisatie, ja elk luiden van de klokken, waardoor men geroepen werd, en dat men in de wind geslagen en verwaarloosd of niet wel gebruikt heeft, het zal alles in het oordeel Gods tegen de mens opstaan en hem veroordelen. O, hoe zwaar zal dat vallen, te gedenken dat de opening van Gods woorden door Gods knechten licht had kunnen geven en de slechten verstandig gemaakt (Psalm 19:8). Dan te zien de waarheid en de kracht van het woord van Jezus (Lukas 13:34): "Ik heb u willen en zoeken te vergaderen, maar gij hebt niet gewild."
  - En doet hier dan nog eens bij dat men de dierbare waarheden, welke God aan de mens gegeven heeft, niet heeft onderzocht, of dit slechts heeft gedaan als iets bijkomstigs. Dat men de Bijbel weinig of niet gelezen heeft, of niet wel gelezen, waardoor men wijs had kunnen worden tot zaligheid (2 Tim. 3:15).
  - Nog eens, de onttrekking van het hart aan Christus. O, dat is een nalatigheid, want hoe menigmaal hebben Gods knechten en God in Zijn Woord het hart voor Christus opgeëist, en dat men het niet wilde geven. Men wilde andere dingen liever vast houden. En dan zal daar geen verschoning kunnen zijn vanwege de onmacht, want de Heere zal zeggen: *Wel, was er dan bij Mij geen macht te krijgen?*
  - En doet hier dan nog die nalatigheid bij, welke Jezus noemt in Matth. 25:42, 43): "Want ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt, en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht."
- (3) Ook al de zonden van bedrijf, niet één uitgezonderd. Alle zondige daden, woorden en gedachten. Alle zonden tegen God en tegen onszelf, tegen onze naasten. Alle zonden tegen inwendig licht, tegen inwendige afrading van de consciëntie, tegen de kloppingen en overtuigingen van de Geest. Ja alle verborgen zonden, die niemand weet dan God en des mensen eigen hart. O vrienden, die alle zullen staan in het licht van Gods aangezicht. Van elk nu maar een enkel woord.
- Daar zijn al de zondige daden en werken, waarbij wij de grovere tegen de letter van de wet, als hoererij, dronkenschap enz. maar niet zullen noemen.
  - Neemt maar het gebruik van de schone vermogens van de kostelijke ziel, en van al de leden van het lichaam. Wat met ieder lid van hetzelfde is gedaan, dus wat men deed met zijn ogen, oren, tong, handen, voeten enz. Hoe men aan zijn goed gekomen is en wat men er mede gedaan heeft. Of men daarmede in huissieraden, kleding en lekker leven God getergd heeft (Pred. 12:14): "Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed,

hetzij kwaad." En Rom. 2:6: "Welke een iegelijk vergelden zal naar Zijn werken."

- Daar zijn al de zondige woorden. Jezus zegt (Matth. 12:36, 37): "Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelfde zullen rekenschap geven in de dag des oordeels. Want uit uw woorden zult gij geoordeeld worden." O, wat brengt de tong al voort! Jakobus noemt de tong (Jak. 3:6, 8, 9, 10) "een vuur, een wereld van ongerechtigheid, dat het rad onzer geboorte ontsteekt en ontstoken wordt van de hel. Een onbedwingelijk kwaad, vol van dodelijk venijn. Door haar loven wij God en de Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn. Uit dezelfde mond komt voort zegening en vervloeking. Dit moet, broeders, also niet geschieden." Daarom schrijft de apostel Judas met nadruk dat de Heere komen zal (vers 15): "Om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben."
- Daar zijn al de zondige gedachten, boze lusten, bewegingen der zonden en begeerlijkheden. O, wat gaat er al om in het hart! Wat zijn daar een inwendige daden, welk een vermaak in ijdele en onreine gedachten. Paulus zegt (Rom. 2:16): "In de dag, wanneer God de verborgen dingen der mensen zal oordelen door Jezus Christus, naar mijn Evangelie." 1 Kor. 4:5: "Zo dan, oordeelt niets vóór de tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, Welke ook in het licht zal brengen hetgeen in het duister verborgen is, en openbaren de raadslagen des harten; en alsdan zal een iegelijk lof hebben voor God." En ook Pred. 12:14.
- En dan is daar ook de tijd. Hoe lang men onder Gods lankmoedigheid heeft geleefd; wat men ieder jaar, iedere maand, iedere week, iedere dag, ieder uur, ja ieder ogenblik gedaan heeft. En dan wel bijzonder het verachten van Gods lankmoedigheid en het door zijn daden verwerpen van Christus en het vertreden van het Evangelie des vredes (Rom. 2:3-5): "En denkt gij dit, o mens, die oordeelt degenen, die zulke dingen doen, en dezelve doet, dat gij liet oordeel Gods zult ontvlieden? Of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt? Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart vergadert gij uzelf toorn als een schat, in de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods."

Ook moeten wij nog zien of de zonden der godzaligen in het oordeel openbaar zullen worden.

Wij zeggen alleen: ze zullen niet geopenbaard worden als onverzoend, en dus zal het tot vergroting van hun verheerlijking kunnen dienen, dat zij, zó zondig, goddeloos en onrein in zichzelf, in hun Borg daar zullen staan en door Hem aan Zijn Vader voorgesteld zullen worden, heilig en onberispelijk, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks (Ef. 5:27). Dat in Matth. 25 geen gewag gemaakt wordt van de boze werken der Godzaligen, zal hieruit voortkomen dat daar alleen schijnen genoemd te worden die werken, waarop het vonnis volgt. En ten opzichte van de Godzaligen zijn dit uitsluitend de vruchten van hun geloof, en in Christus gerekend, hebben hun goede daden gewicht en hebben zij dus het recht om in te gaan in het Koninkrijk der hemelen.

Hierop zal dan volgen de rechterlijke uitspraak van het vonnis.

Dit zal een vrijsprekend vonnis zijn voor de Godzaligen, en een verdoemend vonnis voor de goddelozen.

- Het vrijsprekend vonnis over de Godzaligen zal eerst worden uitgesproken, en wel naar de hoedanigheden en de mate van hun genaden en werken (Rom. 2:6 en Openb. 22:12). Hieruit blijkt ons ook, dat er trappen in de heerlijkheid zullen zijn. En dit vonnis zal alleen genadig zijn omdat het wordt uitgesproken naar het Evangelie. De woorden van dit vonnis vinden wij in Matth. 25:34: "Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechterhand zijn: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld." En dat eerst dit vonnis over de Godzaligen zal worden uitgesproken, zal zeer tot smart en kwelling voor de goddelozen zijn.
- En daarna zal het verdoemende vonnis over de goddelozen worden uitgesproken, ook mede naar de maat van hun ongerechtigheden, of naar de nauwkeurige eis van de gerechtigheid der wet (Rom. 2:12): "Want zo velen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zo velen als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden." Waaruit ons mede blijkt, alsook uit Matth. 11:20, 24, dat er trappen in de verdoemenis zijn zullen. Dit vonnis zal zeer gestreng zijn en voortkomen uit de volmaaktheid van Gods rechtvaardigheid, want in de verheerlijking van deze deugden zal de Koning zeggen tot degenen, die aan Zijn linkerhand zijn (Matth. 25:41): "Gaaf weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is."

En tenslotte zal op deze gerechtelijke uitspraak ook terstond de uitvoering van het vonnis volgen.

- En deze zal beginnen bij de goddelozen zoals ons blijkt uit Matth. 25 :46: "En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven." Dit onderscheid zal oneindig zijn. Voor eeuwig zullen de goddelozen van voor Gods aangezicht worden weggestornd naar de hel, in het eeuwige vuur bij de duivelen, waar zij dag en nacht zullen worden gepijnigd en waar de rook van hun pijniging zal opgaan tot in alle eeuwigheid (Openb. 19:3 en 20:10).
- Maar de rechtvaardige zal zich verblijden als hij de wraak aanschouwt (Psalm 58:11), en deze zal ingaan in de storeloze vrede en onuitsprekelijke vreugde, in het volmaakt kennen, beminnen en genieten van het Drie-enig volzalige Wezen. Ja, en dit zal beide eeuwig duren, de één zonder hoop op de minste verademing, verpozing op verzachting, en de ander zonder de minste vrees ooit iets van deze heerlijke genieting te zullen verliezen (Openb. 3:12): "Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven de Naam Mijns Gods, en de naam der stad Mijns Gods." Ja, er zal voor Gods gunstgenoten verzadiging der vreugde zijn bij Gods aangezicht, en liefelikheden aan Zijn rechterhand, eeuwiglijk en altoos.

Bezien wij nu nog in het kort:

1. Enige omstandigheden van plaats, waar dit oordeel zal worden gehouden;
2. van tijd, wanneer die dag zal komen en hoe lang deze zal duren;
3. van de hoedanigheden van deze heerlijke dag;
4. en ook van gevolg, en zulks dan ten opzichte van deze aarde.

1. Wat betreft *de plaats*, deze zal niet zijn het dal van Josafat, zoals sommige papisten durven beweren, daartoe bijbrengende Joël 3:2 en 12: "Dan zal Ik alle heidenen vergaderen en zal ze afvoeren in het dal van Josafat; en Ik zal met hen aldaar richten. De heidenen zullen zich opmaken en optrekken naar het dal van Josafat; maar aldaar zal Ik zitten om te richten alle heidenen van rondom." Doch in dit hoofdstuk wordt niet gesproken van het algemeen oordeel, maar van een bijzonder oordeel over de heidenen, in de vorm van een oorlog, zoals blijkt uit Joël 2:8-14. De Bijbel leert ons *dat dit oordeel in de lucht zal worden gehouden, op de wolken*. Doch dat het gehouden zal worden op enige plaats ter aarde, leert Gods Woord ons nergens. Wij lezen (1 Thess. 4:16, 17): "Wij zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet gevoerd in de lucht." En Matth. 24:30: "Zij zullen de Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels." En zulks opdat de gehele wereld Hem zal kunnen zien (Openb. 1:7): "Hij komt met de wolken, en alle oog zal Hem zien." De wolken zijn meermalen in de Schrift een zinnebeeld van de Koninklijke troon en van Gods wagen (Psalm 104:3): "Die van de wolken Zijn wagen maakt, Die op de vleugelen des winds wandelt." De Zoon van God is meerdere malen neergekomen op een wolk. Namelijk ook toen Hij de wet verkondigde (Ex. 19:9). Hij is ook met een wolk opgevaren naar de hemel, en toen is door de twee engelen voorzegd, dat Hij alzo, dus met de wolken, zou wederkomen (Hand. 1:11).

2. Wat betreft *de tijd*, wanneer deze dag komen zal en hoe lang deze zal duren, het volgende. Wanneer deze dag zal komen, zulks heeft de Heere verborgen. Ook heeft Hij niet gewild, dat dit zou worden onderzocht (Hand. 1:7): "Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, welke de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft." Markus 13 32): "Maar van die dag en die ure weet niemand, noch de engelen, die in de hemelen zijn, noch de Zoon, dan de Vader." Lukas 21:35: "Gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op de ganse aardbodem gezeten zijn." Daarom vermaant de Heere Jezus (Matth. 25:13): "Zo waakt, want gij weet de dag niet, noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal." Gods Woord leert ons echter wel, dat er een zekere tijd is (Hand. 17:31): "God heeft een dag gesteld, op welke Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen." Deze wordt met nadruk genoemd de dag des toorns (Rom. 2:5) en de laatste dag (Joh. 12:48). Preciezer nog zegt Petrus het (1 Petrus 4:7): "Het einde aller dingen is nabij."

Er zijn dus tekenen, die er aan moeten voorafgaan, en zaken, die moeten zijn vervuld. Dit leert de Bijbel ons (Lukas 21:25-27): "En er zullen tekenen zijn in de zon en maan en sterren, en op de aarde benauwdheid der volken met twijfelmoedigheid, als de zee en watergolven groot geluid zullen geven; en de mensen het hart zal bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En alsdan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid." Paulus zegt (2 Thess. 2:3): "Die dag komt niet, tenzij eerst de afval zal gekomen zijn, en dat zal geopenbaard zijn de mens der zonde, de zoon des verderfs." En daarbij komt ook nog de uitroeiing van de antichrist in zijn tweede en laatste val, als de hoer van Babel neergeworpen zal worden en zinken zal als een molensteen in het hart der zee (Openb. 16:10, 17:16; 18 en 19).

Ook zal aan die dag voorafgaan de bekering van Joden en heidenen (Rom. 11:25, 26), alwaar een heerlijke staat voor de kerk uit zal voortkomen.

En waarop dan zal volgen een opstand tegen de kerk van verschrikkelijke vijanden, welke de Bijbel noemt onder de naam van Gog en Magog (Openb. 20:8). En tenslotte leert ons het Woord, dat het, als Christus zal komen, een zeer zorgeloze tijd zal zijn, evenals ten tijde van de eerste wereld (Matth. 24:37-39): "Zij gaven en namen ten huwelijk, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam, alzo zal het zijn in de toekomst van de Zoon des mensen." Daarom staat er (Lukas 17:8): "Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?"

Maar hoe lang deze dag zal duren, is onbekend. Echter is uit alles wel af te leiden dat het niet slechts enkele uren zijn zullen, of een dag zoals sommigen zich verbeelden. Want er zal geen haast zijn, het zal op geen duizend jaren aankomen, of die dag wat langer of korter zal duren. Ook zal Gods volk dan reeds in de blijde heerlijkheid zijn, en eeuwige en ondragelijke smarten, benauwdheden en verschrikkingen zullen de goddelozen telkens aangrijpen, zodat zij zullen wensen verstoken te mogen zijn van de tegenwoordigheid van Christus (Openb. 6:16, 17): "Dan zullen zij zeggen tot de bergen en tot de steenrotsen: valt op ons, en verbergt ons van het aangezicht Desgenen, Die op de hoon zit, en van de toorn des Lams. Want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?"

3. En wat betreft *de hoedanigheden van deze dag*, uit dit alles kan wel worden afgeleid, dat het een ontzaggelijke, vreselijke en verschrikkelijke dag van oordeel zijn zal voor de goddelozen, als zij onverwacht het voor hen verschrikkelijke teken van de Zoon des mensen zullen zien, en dat alle geslachten der aarde zullen huilen, zonder tranen, met een hels gehuil (Matth. 24:30) en over Hem rouw bedrijven (Openb. 1:7). En dat te meer dewijl er geen herroeping van het vonnis zal plaats hebben. Doch het zal een heerlijke en blijde, aangename morgenstond zijn voor de Godzaligen. Dan breekt hun dageraad, ja hun volle dag aan. Nadrukkelijk is dit onderscheid te zien in Mal. 4:1, 2: "Want ziet, die dag komt, brandende als een oven; dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heere der heerscharen, Die hun noch wortel, noch tak laten zal. Ulieden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen; en gij zult uitgaan en toenemen als mestkalveren."
4. En ten laatste, wat betreft *het gevolg* ten opzichte van de voleinding der wereld, deze zal vergaan. Dit lezen wij in Psalm 102:26, 27: "Gij hebt voormaals de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen. Die zullen vergaan, maar gij zult staande blijven, en zij allen zullen als een kleed verouden. Gij zult ze veranderen als een gewaad, en zij zullen veranderd zijn." Ja, zij zullen door vuur vergaan (2 Petrus 3:7, 10 en 12): "Zij worden ten vure bewaard tegen de dag des oordeels en der verderving der goddeloze mensen. In welke de hemelen met een gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden. In welke dag de hemelen, door vuur ontstoken zijnde, zullen vergaan, en de elementen brandende zullen versmelten." Doch het Woord is er vol van, dat hierdoor geen vernietiging moet verstaan worden, maar een zuiverende verandering. Want alle vergaan is nog geen vernietiging, zoals blijkt uit het vergaan van de eerste wereld (Gen. 6, 7 en 8). En waar ook van een mens gezegd wordt dat hij vergaat als hij omkomt, al wordt zijn lichaam niet vernietigd, dan is er grond voldoende dat de genoemde tekst (Psalm 102:26, 27) niet bedoelt, dat de aarde zal worden vernietigd. En daarbij komt nog

(Hand. 3 :21): "Welke de hemelen moeten ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen." Rom. 8:19-23: "Want het schepsel als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods. Want het schepsel is de ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het de ijdelheid onderworpen heeft; op hoop, dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten dat het ganse schepsel tezamen zucht, en tezamen als in barensood is tot nu toe. En niet alleen dit, maar ook wij zelf, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelf, zeg ik, zuchten in onszelf, verwachtede de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams" (Hebr. 1:11-12, 2 Petrus 3:6, 7 10-13).

Bezien wij nu tenslotte nog in het kort de zekerheid van deze waarheid, dat er zulk een oordeel aanstaande is.

- Uit Gods Woord hebben wij het reeds overtuigend bewezen, zoals uit Pred. 11:9, 12:14, Matth. 16:27 en Hand. 17:31.
- En ook uit de rede is het wel enigszins op te maken, hoewel het daaruit niet zo recht geweten kan worden als uit de Heilige Schrift. In de consciëntie van elk mens zijn echter beschuldigende of ontschuldigende gedachten (Rom. 2). In de consciëntie is een indruk, dat er een God is, Die een rechtvaardig Rechter is, zoals zelfs de barbaren zeiden (Hand. 28:4).
- Het is enigszins in de natuur uitgedrukt, dat het de goeden wel, en de kwaden kwalijk gaan zal. Waaruit ook enigszins de waarheid blijkt dat het dan zo zal zijn, dat er eens een rechtvaardig gericht zal plaats hebben, aangezien dit in het leven niet altijd geschiedt, maar de vromen daarin wel eens de meeste verdrukkingen hebben. Dit getuigt de consciëntie, welke reeds de vierschaar is van binnen.

Nu staat ons nog in het kort te bezien de noodzakelijkheid van deze komst van Christus ten oordeel.

- Deze is noodzakelijk ten opzichte van de voorzegging door Henoeh, welke door de apostel Judas wordt aangehaald (Vers 14, 15): "Van deze heeft ook Henoeh, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen; om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben."
- Het gezicht van Daniël heeft het ook voorspeld, gelijk te zien is in Dan. 7:9, 10. Ja, er zijn onderscheidene voorzeggingen, welke aan Christus het richten en oordelen toekennen, zoals Jes. 16:5 en 32:22.
- Ook in Ezech. 21:27 wordt beloofd, dat Hij zal komen, Die daartoe het recht heeft en aan Wie het oordeel toekomt.
- Ook is het aan Johannes in een gezicht geopenbaard (Openb. 1:7): "Ziet, Hij komt met de wolken, en alle oog zal Hem zien, ook degenen, die Hem doorstoken hebben." En Openb. 20:12: "Ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend. En een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken."
- De komst van Christus ten oordeel is noodzakelijk ten opzichte van Gods rechtvaardigheid en waarheid. Het is het loon op Zijn arbeid, dat Hij Zelf zal Rechter zijn en oordelen. Daarom lezen wij in Joh. 5:27: "En heeft Hem macht

gegeven om gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is." Want omdat Hij Zichzelf vernietigd heeft, en in Zijn menselijke natuur gehoorzaam is geweest tot de dood des kruises (Filipp. 2:7, 8), om de arbeid Zijner ziel, en omdat Hij Zijn ziel heeft uitgestort in de dood (Jes. 53:10-12), moet het welbehagen des Heeren door Zijn hand gelukkig voortgaan, en zal Hij de machtigen als een roof delen.

B. Wat betreft de troost, welke in dit artikel voor een gelovige ligt opgesloten. ***Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?*** Welke in het antwoord wordt genoemd: ***Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde...*** Wij moeten nog in het kort letten op deze grote troost, welke voor de gelovigen is te verkrijgen uit dit artikel, temidden van al hun droefenissen, vervolgingen en wederwaardigheden. Als Gods volk recht gesteld is, kan het deze heerlijke dag als een dag van verkoeling aanmerken (Hand. 3:19), als een dag van verlossing (Lukas 21:28) en als een dag van kroning (2 Tim. 4:8). Zij hebben grond om zich te verblijden, dat zij dan boven het bereik van zonden, verzoeking en vijanden zullen zijn. Het is nu wel de dag der goddelozen, maar het zal dan hun dag worden. O kinderen van God, *verblijdt u reeds in de hoop, zijt geduldig in de verdrukkingen, en volhardt in de gebeden* (Rom. 12:12). Het is waar, vele zijn de tegenspoeden, de droefenissen en de verdrukkingen, maar hoort eens wat de Heere Jezus Zelf zegt (Lukas 21:28): "Als nu al deze dingen, - namelijk de tekenen der tijden - beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is." Het past Gods volk naar die dag te verlangen en te haasten. Het is toch alles heerlijkheid en winst, wat hun boven het hoofd hangt (2 Petrus 3:11, 12): "Dewijl dan deze dingen voorbijgaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heilige wandel en godzaligheid, verwachtende en haastende tot de toekomst van de dag Gods."

Letten wij nu nog op de redenen, en welke gronden de Catechismus tot hun bemoediging en troost opgeeft. Deze zijn drieërlei

- Ten eerste ten aanzien van de Persoon, Die ten oordeel zal komen. De onderwijzer zegt: ***Even Dezelfde, Die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, dat ik Die tot een Rechter uit de hemel verwacht.*** Dit is een grote troostgrond, dat hun Rechter, Welke zij verwachten, tevens hun Verlosser, hun Hoofd, hun Heere, hun Man en hun Bloedbruidegom is, met Wie zij op het allernauwst verenigd zijn. Welke zij liefhebben, ja wiens verschijning zij in hun ziel en in alle bijzondere oordelen en ook in het algemeen oordeel liefhebben en verwachten (1 Kor. 1:7, 2 Tim. 4:8 en 2 Petrus 3:12). Dit bevestigt Paulus in 1 Thess. 1:10 en Titus 2:13, 14: "Verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van de grote God en Zaligmaker, Jezus Christus; Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken."
- Ten tweede ten aanzien van de verdelging van hun en Zijn vijanden. De onderwijzer zegt: ***Die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen zal.*** Dit is hier voor de Godzaligen een buitengewone troostgrond, doch het is er verre vandaan, dat zij de eeuwige ondergang van hun onderdrukkers zouden zoeken of begeren. Maar als er geen bekeren aan is, daar toch God zeker in de onderdrukking van Zijn volk gelasterd wordt, en als deze hun dag der wraak, der vergelding en der verwoesting daar zal zijn, welke komen moet en zal tot heerlijkheid van Gods rechtvaardigheid, dan is dit hun troost, dat zij er van verlost

zullen worden. Het is toch naar 2 Thess. 1:6: "recht bij God verdrukkingen te vergelden degenen, die u verdrukken." Ziel derhalve tot uw troost het recht des Heeren. Uw vijanden zult gij dan in der eeuwigheid niet meer zien, noch de verdrukkers, noch duivel, noch dood, noch hel (Openb. 20:14). Al wat hier voor u is als de dood en de hel, zal geworpen worden in de poel des vuurs, daarom kan de rechtvaardige zich in beginsel reeds verblijden.

- Ten derde ten opzichte van uzelf en de heerlijke kroon, welke gij tot uw eeuwige vertroosting te wachten hebt. De onderwijzer zegt: ***Maar die Mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.*** Dit is de grootste troost en zaligheid voor Gods volk temidden van hun droefenissen en wederwaardigheden. Jezus heeft het hun beloofd (Joh. 14:3): "En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben." Is het hier reeds heerlijk en verkwikkend, temidden van de tegenheden een straaltje van Jezus' gunstig oog in het hart te gevoelen, wat zal het dan wel zijn, als zij van het lichaam der zonde ontkleed zullen worden? Ja, als zij met ziel en lichaam opgewekt tot de zalige onsterfelijkheid, opgenomen zullen worden tot hun Hoofd Christus in de heerlijkheid, om Hem eeuwig zonder zonden lief te hebben en te dienen, en Hem eeuwig prijs en heerlijkheid toe te brengen (1 Thess. 4:17): "Daarna zullen wij tezamen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet gevoerd in de lucht, en alzo zullen wij altijd bij de Heere wezen." Zie, welk een troostgrond! De apostel zegt: "Zo dan, vertroost elkander met deze woorden."

Toepassing

Ziedaar, vrienden, gesproken van die grote en doorluchte dag, waar wij allen, en alle inwoners der aarde belang bij hebben, en welke niemand onzer zal ontvlieden. O, wij zullen allen voor deze rechterstoel van Christus geopenbaard worden. Ja vrienden, de Heere zal snellijk komen, schielijk, onverwachts en onvoorziens, als een dief in de nacht (Matth. 25:6). Er kwam te middernacht, als een mens het diepst slaapt en het meest zorgeloos terneder ligt, een geroep: "Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet."

- A. Mensen, die nu zo gerust terneer zit, staat mij toe dat ik u eens iets vraag.
1. Is het niet hoog tijd, ja meer dan tijd, dat gij uw ogen open doet, om de zaken van eeuwig belang naar waarde te schatten, om recht te geloven dat gij met een heilig en rechtvaardig God te doen zult hebben, Wiens oordeel naar waarheid zijn zal, opdat gij bekommerd wordt en aan het roepen geraakt?
  2. Is het niet beter om hier deze Rechter toe te vallen, neergeworpen in de schuld, dan in die dag troost te zullen zoeken bij de dood, en de bergen en steenrotsen te hulp te roepen om verpletterd te mogen worden, en dit niet te zullen vinden? Vrienden, oordeelt hierin toch met een rechtmatig oordeel.
  3. Zijn de meesten onzer mogelijk niet reeds ver over de helft van hun leeftijd, en nadert dus de dag des Heeren niet met rasse schreden? Petrus zegt (1 Petrus 4:7): "De dag des Heeren is nabij." Vrienden, gelooft gij wel dat dit waar is? En zegt daarop nu geen *ja* tot uzelf, voordat u het innerlijk eens hebt gezien of het wel waar is dat u het gelooft. Dit nauwkeurig beziende, zult u moeten zeggen dat u het niet gelooft.
  4. En tenslotte, mensen, die zo veel uitgestrekte begeerten hebt om de toekomstige dingen te weten, en die meent het goed voor te hebben en zorgvuldig te zijn voor

de oude dag, en met het vergaderen van schatten voor uw kinderen, als het waar is dat u gelooft dat deze algemene en ontzettende dag des oordeels aanstaande is, waarom zorgt u dan ook niet een stapje verder dan totdat gij de adem uitblaast? Waarom zorgt gij dan ook niet voor uw eigen ziel, en voor de ziel van uw arme kinderen, vrienden en bekenden? Gij weet immers dat het de taal van Kaïn is, die zei: "Ben ik mijns broeders hoeder?"

Mensen, de duivelen zijn, om het zo eens uit te drukken, nog niet zulke grote atheïsten als gij zijt, maar u weet het niet. Jacobus zegt dat de duivelen geloven, en dat zij sidderen, en menigeeën van u siddert niet eens. Felix werd er nog door getroffen toen Paulus met hem over het laatste oordeel handelde, hij werd bevreesd en kon het niet meer dragen, en menigeeën uwer zit er zorgeloos en onverschillig onder. Och, oordeelt dan zelf wat een teken, ja wat een zwart merk het is voor een mens, als hij in zijn zonden leeft. Als hij God dagelijks vertoornt en als hij de dag des kwaads verre stelt, of ook met daden zegt: Waar is de God des oordeels?

Laat mij toe dat ik nog eens iets vraag.

- a. Mensen, die nog onverzoend met God zijt, hoe denkt u het te zullen maken? Waar zult u heenvlieden in de dag, welke de Heere maken zal? Waar zult u heenvlieden, mensen, die in uw zonden leeft, hetzij in grove zonden, tot ergernis naar buiten, hetzij dat gij met uw hart de zonden, de wereld en de afgoden aankleeft en daarvan niet scheiden kunt of wilt? Ja, die maar bezig zijt en leeft in het verachten en smaden van God en Zijn zaak en Zijn kinderen en Zijn waarheid, of die maar bezig zijt met spotten en schertsen, waar zult gij heenvlieden? De dag des oordeels zal u niet gemakkelijk vallen. Zulke mensen hebben dikwijls al een hel in hun binnenste eer zij sterven, en zijn dan aan de meest nare verschrikkingen onderworpen.
- b. Waar zult u heenvlieden, mensen, die hier in uw tijd zo menigmaal de middelen der genade hebt verzuimd? Dat zal in de dag des oordeels gerekend worden te zijn een verwerpen van Christus en een verachten van Zijn genadige aanbidding. Ja, hoe menigeeën is er, die als de klok begon te luiden, welke hem naar de kerk riep, dan evenwel de herberg koos of enig ander plezier op Gods dag. Die zo onwetend is en hier nooit werk er van heeft gemaakt om de dierbare waarheden, welke de Heere gegeven heeft, te kennen tot zaligheid. O mensen, waar zult u blijven in die dag van afrekening, als God met vlamvend vuur wraak zal doen over degenen, die Hem niet kennen, en die het Evangelie ongehoorzaam zijn?
- c. Waar zult u heenvlieden mensen, die hier in de tijd meer beschaafde vijanden van het volk van Christus zijt geweest, en al durfde u het niet zo met woorden naar buiten, evenwel met uw hart het werk Gods in de zielen van anderen zijt tegengegaan? Gij kunt uw smarten en uw hel niet overzien. Bergen van weeën zonder tranen hangen boven uw hoofd. Dan zal een eeuwige knaging en spot en vervloeking van uzelf aanvangen en nooit meer eindigen.
- d. En tenslotte, waar zult u blijven mensen, die in uw leven wel overtuigingen hebt gehad, en wel eens in beweging gekomen zijt, maar waar het tot stilstaan gekomen is, die aan de wereld en de zonde weer vastgeraakt zijt en die daarna nog meer verhard en goddeloos zijt geworden in het zondigen? Of die in deze overtuigingen iets hebt aangegrepen, dat niet met de zaligheid gevoegd is, en waaraan gij nu niet wilt worden ontdekt? Of die hier al uw dagen een geopende consciëntie gehad hebt, hetwelk evenwel niet heeft doorgewerkt? Of die hier in de tijd zijt overreed geweest dat uw staat niet goed was en dat u geen Borg had, waarmee u in het

oordeel zoudt kunnen bestaan, en die evenwel de banden der wereld niet los wilde laten, en hier of daar een lekkere bete onder de tong hield? U die, wel bezien, Christus en Zijn gemeenschap er liever voor overgeeft dan dat gij scheidt van de zonden en van de wereld. Denkt gij niet dat gij het eenmaal u zult beklagen? Vrienden, waar zult gij heenvlieden in die dag, welke de Heere maken zal? In die dag der verwoesting, der donkerheid en der dikke duisternis? Ik vraag het u, en beziet en overweegt het toch eens!

Wilt gij eens weten wat u boven het hoofd hangt?

- Met een veroordelend hart en een hel in uw binnenste zult gij in de opstanding der doden voor uw ogen zien de voor u verschrikkelijke verandering en de vreemde tekenen der natuur. Met groter schrik dan eenmaal Bésazar had, omdat gij gewogen en te licht bevonden zijt, zult gij voorgebracht worden en verschijnen voor de Rechter van hemel en aarde, en zult gij moeten zien het teken van de Zoon des mensen, als uw vertoornde Rechter, het toornig Lam, op de wolken des hemels. Dan zal Hij een Steen zijn, Die verplettert degene, op wie Hij valt.
- Het ene wee zal nog niet zijn weggegaan, of het andere zal reeds daar zijn. Daar zult gij uw zonden ordentelijk voor ogen zien gesteld, in het licht van Gods aangezicht. Ja, uw geheugen zal daar volmaakt zijn en zal tegen uw wil u alles te binnen brengen en de zonden u in het aangezicht doen vliegen. En daar zal rekenschap van u worden afgevorderd, wat gij met uw tijd, met de genademiddelen, met de vermogens uwer ziel, met al de leden uws lichaams, met uw geld en goed gedaan hebt. Of gij God gezocht en gediend hebt, dan wel gezocht hebt de wereld en de duivel te behagen. Waar gij uw kinderen voor hebt grootgebracht. Ja, van uw manier van godsdienst, van uw verbonden in Doop en Avondmaal, en op biddagen, van uw beloften in dagen van ziekte, en wat er van dit alles is gekomen. O vrienden, zal er iets anders op kunnen volgen dan dit woord: "En hij verstomde"?
- En als dit heldere geheugen al uw daden u in herinnering brengt, dan zal uw consciëntie niet slapen. O, die rechter van binnen zal dan wat te zeggen zijn. Heeft menigeen hier een valse vrede en gerustheid, daar zijn geheugen het kwaad hem niet in herinnering brengt en zijn consciëntie slaapt of is dichtgeschroeid, en hij andere afleiding heeft, wat zal het dan toch te zeggen zijn als alles levendig zal zijn, zonder enige afleiding! God doet er soms hier iets van zien, hoe dan aan deze zijde van de eeuwigheid troost gezocht wordt bij de dood. God stelt er soms hier of daar één ten voorbeeld, opdat een ander mocht zien wat hem boven het hoofd hangt, of opdat zulk een ziel toch die vreselijke toorn mocht ontvlieden.
- En tenslotte, in zulk een helse toestand zult gij uw vonnis en de uitvoering daarvan ontvangen, en door de grote Rechter worden verwezen naar de eeuwig duisternis, naar het eeuwig gewezen en geschreeuw van weedom des harten en gehuil van verbreking des geestes. Naar het eeuwig gekauw der tong en het geknars der tanden, om eeuwig dag en nacht te worden gepijnigd door de duivel en zijn engelen, en de rook dier pijniging zal opgaan in alle eeuwigheid. En dat alles terwijl de Godzaligen dit zullen zien, welke gij zo zeer hebt veracht en gesmaad, maar die dan ten hoogste verheerlijkt zullen zijn.

Mensen, wat dunkt u, hebt u dan geen zware tijden te wachten, en hebt u geen redenen om met de dochteren van Jeruzalem te wenen over uzelf en over uw kinderen? En daarom vrienden, hebt toch medelijden met uw arme ziel.

- Roept toch, dat God u licht geve en Hij het u doe geloven en u door Zijn Geest aan uzelf bekend make. Opdat u zo uw zonden en uw bedrieglijk hart mag leren kennen, dat u Jezus mag leren zoeken en hoe u met uw zonden en met uw hart zalig tot Hem te komen hebt. Hoe u vrede met God zult maken en de weg der verzoening zult vinden. O, u zult dezelve nooit vinden, indien Jezus Zelf door Zijn Geest u deze niet aanwijst. En dat u toch roepen mocht om voor bedrog te worden bewaard. God moet u er voor bewaren, want uw hart is er maar al te zeer toe geneegen.
- Bidt toch veel, dat gij waardig mocht worden geacht om al deze dingen te ontvlieden. Johannes de Doper vroeg dit aan de Farizeeën (Matth. 3:7): "Gij adderengebroidsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomende toorn?" En daarmee leert hij tevens dat niemand van nature deze weg weet. Het is nodig dat deze aangewezen wordt. O, dat u toch recht uw onmacht mocht zien en gevoelen, en mocht Jezus uw Borg worden, opdat gij nog eens bevonden mocht worden te staan voor de Zoon des mensen (Lukas 21:36).
- O vrienden, zoekt toch haast te maken. De Heere is nabij en de Rechter staat voor de deur, en nog wacht de Heere opdat Hij u genadig zij (Jes. 30:18). Het zijn nu nog de aangename dagen van de Zoon des mensen. O, de tijd kon welhaast daar zijn, dat gij zoudt begeren één van deze dagen te zien, en dat gij ze niet meer zien zult. Dat gij zult zoeken in te gaan, en dat gij niet zult kunnen (Lukas 13:24).

B. Volk des Heeren, gij zijt de gezochten en opgezochten, de stad, die niet verlaten is. Gij waart als dwalende schapen, maar gij zijt bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen (1 Petrus 2:25), Die u nu zal leiden en u niet zal verlaten. Deze dag van kroning hebt gij te wachten, de dag van volle vreugde. Dan zal tot u worden gezegd: "Ga in, in de vreugde uws Heeren" (Matth. 25:21). O, wat een blijde dageraad, welk een heerlijke morgenstond zal er dan voor u aanbreken. Uit al uw druk dan in enkel geluk, en een eeuwig vieren van het volmaakte feest der loofhutten (Zach. 14:18). Daar zult gij met ziel en lichaam de eeuwige rust ingaan, ja, uw God zal over u vrolijk zijn (Jes. 42:5).

Moge het volgende nog dienen tot uw besturing.

- Deze heerlijke verwachting moge hier in de tijd u ter bemoediging zijn, dat u toch zult staan naar het juiste gedrag onder al uw in- en uitwendige verdrukkingen. U kunt wel zien dat het alles dubbel vergolden zal worden. Dat u veel naar Jezus mocht zuchten en uitzien om Zijn Geest, opdat deze zalige hoop uw hart losmake van de aarde, de zonden en de afgoden. Oordeelt toch zelf, of het u betaamt om met de kinderen dezer eeuw - wier deel in dit leven is en welke dat eeuwig alarm te wachten staat - hier dat deel ook zo naarstig te zoeken en gierig na te jagen. Vrienden, kon er droefheid zijn in de hemel, wat zou er dan een eeuwigheid toe nodig zijn om dat te beschreien. Maar God zal daar alle tranen van uw ogen afwissen.
- En tenslotte, staat toch veel naar een rechte gestalte voor de grote oordeelsdag. Ik bedoel, dat u er zich veel aan zult gewennen uw rekening op te maken, zich veel zult gewennen aan uw Borg, om met Hem te handelen. U er ook veel aan zult gewennen om dagelijks van Hem gebruik te maken tot verzoening en tot vrede, en om langs deze weg uw vordering in de heiligmaking voor ogen te houden.

Tot uw opwekking en bemoediging diene nog, dat al kunt u dan de Heere Jezus nu geen eer geven, o, de eeuwigheid staat voor de deur. Nu zijn de vromen menigmaal duister, bekommerd, bevreesd voor bedrog en worden zij veeltijds ondergehouden

door de kracht van ongerechte dingen, door zonden, welke de oorzaak zijn dat zij niet omhoog kunnen zien. Wonderlijk, als het op sterven aankomt, hebben zij dikwijls niet veel te doen met het schrikkelijke van de oordeelsdag, maar veel meer met hun hart en hoe maar de banden aan Christus al vaster zullen worden gemaakt.

Maar vrienden, dan zult gij u eeuwig verliezen in het hoe gij gekend zijt, in de eeuwige verkiezing, in die overschrijving - als het ware - uit het boek des levens in het boek des Lams. Jezus zegt (Joh. 17:6 en 12): "Vader, zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en Ik heb hen verlost en bewaard." O vrienden, zalig is hij, die verwacht. De dag des Heeren is nabij (2 Petrus 3:10-12): *"Hij zal komen als een dief in de nacht, in welke de hemelen met een gedruis zullen voorbij gaan en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde, en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden. Dewijl dan - o gelovigen - deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heilige wandel en godzaligheid. Verwachtende en haastende tot de toekomst van de dag Gods."* Amen.

ZONDAG 20 (Vraag 53)
VAN GOD DE HEILIGE GEEST

Vraag 53: Wat gelooft gij van de Heilige Geest?

Antwoord: *Eerstelijk dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwiglijk blijve.*

In de uitbreiding over de artikelen des geloofs of de leerstukken der zaligheid hebben wij het tweede deel afgehandeld, aangaande God de Zoon en het grote werk der verlossing.

Nu gaan wij over tot het derde of laatste deel, *de leer aangaande God de Heilige Geest en het werk der heiligmaking, of tot de bestaanswijze en het huishoudelijke werk van God de Heilige Geest.*

De onderwijzer behandelt hierbij:

- Eerst de Persoon en de wijze van bestaan van God de Heilige Geest, in zondag 20.
- En daarna Zijn huishoudelijk werk, behorende tot de heiligmaking, in de zondagsafdelingen 21 en 22.

Onze tegenwoordige stof in de 20^e zondagsafdeling is dus de Persoon des Heiligen Geestes, hetwelk in de artikelen des geloofs aldus wordt gezegd: *Ik geloof inde Heilige Geest.* Wij vinden daarin twee hoofdzaken:

- I. *Wat een christen heeft te geloven van de Heilige Geest (vraag en antwoord 53).*
- II. *Wat, het te zeggen is: Ik geloof in de Heilige Geest.*

I.

Sprekende van deze eerste hoofdzaak, beschouwen wij:

- A. De Persoon des heiligen Geestes, en
- B. De nauwe betrekking van een gelovige op deze Heilige Geest.

A. Allereerst zullen wij nagaan wat wij door het woord **Heilige Geest** moeten verstaan.

- Het Woord *Geest*, ten opzichte van God, moet men hier *niet* zo verstaan, dat dit hier ziet op het gehele Goddelijke Wezen, met betrekking tot al de Personen, Die aan dit Wezen gemeenschap hebben, zoals geschreven staat in Joh. 4:24: "God is een Geest."
- Ook moet het niet persoonlijk worden verstaan ten aanzien van de tweede Persoon (Rom. 1:4): "Die krachtelijk is bewezen te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking." 1 Tim. 3:16: "De verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest." En 1 Petrus 3:18, 19: "In de Geest henengegaan zijnde, heeft Hij de geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt."
- Ook moet het woord niet oneigenlijk verstaan worden, alsof het slechts de gaven of uitwerkingen beduidt, als in Joh. 7:39: "De Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was."

(1) Maar het woord *Geest* moet hier *Persoonlijk* worden verstaan, alleen ten opzichte van de Derde Persoon. Zo komt het voor in Matth. 28:19: "Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes." En in 1 Joh. 5:7: "Drie zijn er, Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord, en de Heilige Geest."

De reden van deze benaming is alleen maar om te kennen te geven *de wijze van bestaan van de Derde Persoon in de aanbiddelijke Drieëenheid*, namelijk bij wijze van uitgaan. Deze eeuwige uitgang des Heiligen Geestes van de Vader en *van of door de Zoon*, bij wijze van geblaas, vindt niet zijn grond in de huishouding⁴ der genade en ziet daar zelfs niet op. Integendeel, de huishouding der genade is gegrond op dit Goddelijk bestaan, waarvan wij in het vervolg moeten spreken.

(2) Het woord *Heilig* moet hier:

- niet worden verstaan met uitsluiting van de Vader en de Zoon. Want het wordt ook aan de Vader toegekend (Joh. 17:11): "Heilige Vader." En aan de Zoon (Lukas 1:35): "Dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden."
- Het moet ook niet worden verstaan als ziende op enige uitnemendheid in heiligheid boven de Vader en de Zoon. Want het woord Heilig wordt aan alle drie de Goddelijke Personen op even gelijke wijze toegekend (Jes. 6:3): "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heerscharen." Ook laat de Goddelijke heiligheid, welke oneindig is, niet toe dat er trappen van vergelijking in zouden worden gevonden.
- Ook kan ik niet zien dat men dit woord Heilig zou moeten doen zien op het werk der heiligmaking, al is het een eeuwige waarheid dat de heiligmaking het huishoudelijke werk van de Heilige Geest is (1 Kor. 6:11, 2 Thess. 2:13, 1 Petrus 1:2, enz.). Want zo goed als men het woord *heilig* kan gebruiken ten aanzien van de huishouding, kan men ook het woord *Geest* gebruiken ten aanzien van de geestelijke werkingen inde natuur en in de genade, tot het bewegen, verkwikken, levend maken enz. als in Joh. 3:8 en Hand. 2:2. Ja, tot het maken dat de gelovigen ook geest worden (Joh. 3:6): "Hetgeen uit de Geest geboren is, dat is geest." Zulks zou men ook van de Zoon kunnen zeggen. Hij is het Licht, omdat Hij verlicht (Joh. 8:12). Het Leven, omdat Hij levend maakt (Joh. 11:25). En dat terwijl Hij toch om die reden het Licht en het Leven niet is, maar integendeel, omdat Hij het zelfstandige Licht en Leven is, kan Hij verlichten en levend maken. Dus ook omdat de derde Getuige de Heilige Geest is, kan Hij ook heilig en geestelijk maken.

Daarom ben ik van mening, dat de woorden *Heilige Geest* tezamen uitdrukken *de onbegrijpelijke en heilige wijze van bestaan van de derde Getuige in de hemel, Welke bij wijze van geblaas van de Vader en van of door de Zoon van eeuwigheid uitgaat*. Dit is een Personeel werk van God naar binnen, hetwelk in het heilig Wezen is *inblijvende*. Wij vinden Deze tezamen genoemd in 1 Joh. 5:7: "Drie zijn er Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest." En Matth. 28:19: "Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes." Hij is dus de Heilige Geest bij uitnemendheid, aangezien engelen en anderen ook heilige geesten zijn, doch dan kan slechts worden gesproken van een heilige geest, maar niet van de Heilige Geest, zoals

---

⁴ De orde die God houdt in Zijn genadewerken

Hij er maar één is, namelijk de zelfstandige Heiligheid Zelf. Aldus sprak de engel tot Maria (Lukas 1:35): "De Heilige Geest zal over u komen."

En hier is niet mee in strijd dat men op sommige plaatsen alleen het woord Geest vindt, zonder Heilige daarbij gevoegd, zoals in Gen. 1:2, Psalm 33:6 enz. Want in de genoemde en nog vele andere plaatsen meer staat het telkens anders, en dan moet Schrift met Schrift worden vergeleken. En ook zijn wij hierdoor des te meer bekwaam om anderen in hun vermengde en samengestelde gronden voor het Goddelijk bestaan van de Heilige Geest tegen te kunnen spreken.

Wij hebben dan nu na te gaan *hoe de Heilige Geest is een waarachtig en Goddelijk Persoon, onderscheiden van de Vader en de Zoon*. De onderwijzer drukt dit als volgt uit: **Eerstelijk, dat Hij tezamen met de Vaderende Zoon waarachtig en eeuwige God is**. Hier moeten wij dus bezien dat de Heilige Geest een waarachtig en Goddelijk Persoon is.

1. Hij is een waarachtig Persoon, zoals blijkt uit *Zijn Persoonlijke benamingen*, aangezien Hij onder de Personen in gelijke plaats en rang wordt gevoegd. In Matth. 28:19 wordt gelast te dopen zowel in Zijn Naam als in die van de Vader en van de Zoon. Hiermede is niet in strijd, zoals de socinianen beweren, dat het geen Persoon kan zijn, waarmede men wordt gedoopt. Want dit zou men ook kunnen zeggen van de Vader en van de Zoon; en ook van Christus, als te eten het ware Brood (Joh. 6:41), en Hem aan te doen als een kleed (Rom. 13:14 en Gal. 3:27). Dit geldt ook voor het gedoopt worden in Zijn Naam. Het wil niet anders zeggen dan in de Naam van Zijn Persoon begunstigd te worden met Zijn genaden en gaven. Het blijkt ook uit de woorden, welke in het Grieks met het woord *Geest* worden samengevoegd, en welke alleen aan personen eigen zijn, zoals: die Geest, Dewelke; en niet slechts dat of hetwelk. Dit blijkt uit Joh. 15:26, Lukas 1:35, Ef. 1:13, 14, enz.
2. Het blijkt ook uit *Zijn Personele volmaaktheden*, welke alleen personen hebben en alleen aan personen worden toegeschreven. Zoals verstand (1 Kor. 2:10, 11): "De Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Want wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods." De apostel bedoelt hiermede te zeggen, dat het gelegen is met de Geest van God ten opzichte van de geheimen Gods, gelijk het is met de geest van de mens ten aanzien van des mensen gedachten. En wil (1 Kor. 12:11): "Doch deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest, delende een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil." Hier ziet men duidelijk dat de Persoon des Geestes wordt onderscheiden van Zijn gaven.
3. Het blijkt ook uit *Zijn Persoonlijke verschijningen*. Gelijk een duif (Matth. 3:16): "En Hij zag de Geest Gods nederdalen gelijk een duif, en op Hem komen." En Lukas 3:22: "De Heilige Geest daalde op Hem neder in lichamelijke gedaante gelijk een duif." Wij lezen nergens in de gehele Bijbel dat enige geestelijke hoedanigheid in lichamelijke gedaante van de hemel is nedergedaald, maar wel van personen, als engelen enz. Ook als vurige tongen (Hand. 2:3, 4): "En van hen werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een iegelijk van hen. En zij werden allen vervuld met de Heilige Geest, en begonnen te spreken met andere talen, zoals de Geest hen gaf uit te spreken." Hieruit blijkt ons wederom, dat door de vurige tongen in de eerste plaats niet verstaan moet worden de onmid-

dellijke gaven der talen, maar duidelijk de Persoon van de Heilige Geest als de werkende Oorzaak daarvan, zoals ook blijkt uit deze woorden: *De Geest gaf het hun uit te spreken.*

4. En tenslotte uit Zijn *Persoonlijke werkingen.*
  - Hij leert de gelovigen (Joh. 16:26): "Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welke de Vader zal zenden in Mijn Naam, Die zal u alles leren en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb."
  - Hij openbaart de verborgenheden aan Zijn volk (Joh. 16:13): "Hij zal van Zichzelf niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken, en de toekomstige dingen zal Hij u verkondigen." En 1 Kor. 2:10: "Doch God heeft het ons geopenbaard door Zijn Geest."
  - Hij leidt de gelovigen (Rom. 8:14): "Want zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." En Joh. 16 :13, Hij leidt hen in al de waarheid.
  - Hij troost de gelovigen, en daarom wordt Hij de Trooster genaamd (Joh. 14:16 en 26): "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welke de Vader zenden zal in Mijn Naam, Die zal u alles leren en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb."
  - Hij werkt het gebed in de gelovigen (Rom. 6:26): "En desgelijks komt de Geest ook onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen."
  - Hij zendt leraars (Hand. 13:2: "En als zij de Heere dienden, en vastten, zeide de Heilige Geest: Zondert Mij af beiden Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb." Ja, zo neemt de Heilige Geest de leraars ook weer weg (Hand. 8:39): "En toen zij uit het water waren opgekomen, nam de Geest des Heeren Filippus weg, en de kamerling zag hem niet meer."

Het blijkt ook *uit Zijn uitwendige werken*, enz. En de bestrijding der socinianen heeft hier geen kracht, welke willen dat de Geest niet anders zou zijn dan een vermogen of kracht van God, afgeleid van Lukas 1 :35: "De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen." Zij zeggen dat het woord Heilige Geest in deze plaats nader wordt verklaard door kracht. Maar daartegen zeggen wij, dat de Heilige Geest zowel een persoonlijke Kracht is, als de Zoon de persoonlijke Wijsheid en het Woord is. En behalve dit, deze plaats leert ons zeer duidelijk dat de Geest de allerhoogste God is, en aan Deze wordt een kracht toegekend, en geenszins wordt Hij daar Zelf tot een kracht gemaakt. Ook wordt de Heilige Geest in de Schrift duidelijk onderscheiden van Zijn *kracht* (Hand. 1:8): "Maar gij zult ontvangende kracht des Heiligen Geestes, die over u komen zal." Dit is ook het geval met de benaming van gave, of dat Hij medegedeeld wordt. Het neemt in het geheel niet weg dat Hij een Persoon is. Net zo min als wanneer Jezus Zichzelf een gave noemt (Joh. 4:10), dat Hij daarmee dan Zijn Persoon benadeelde.

5. Ook is de Heilige Geest een Goddelijk Persoon. Dit blijkt onweerlegbaar uit Zijn *Goddelijke Namen.*
  - (1) Daar is eerst de gedenknaam *Jehovah of HEERE*. De Jehovah is alleen de Leidsman van Israël door de woestijn geweest (Deut. 32:12): "De HEERE leidde hem alleen, en er was geen vreemd God met hem." En deze Heere verbitterden zij

aldaar door wederspanningheid (Ex. 17:7): "Zij verzochten de HEERE, zeggende: Is de HEERE in het midden van ons of niet?" En deze teksten past Jesaja toe op de Heilige Geest (Jes. 63:10): "Maar zij zijn wederspanning geweest en zij hebben Zijn Heilige Geest smarten aangedaan. Daarom is Hij hun in een vijand verkeerd: Hij Zelf heeft tegen hen gestreden." En vers 14: "Gelijk een beest, dat afgaat in de valleien, heeft de Geest des HEEREN hun rust gegeven."

De Jehovah komt voor als werkzaam in de profeten (Num. 12:5): "Zo er een profeet onder u is, Ik de HEERE zal door een gezicht Mij aan hem bekend maken, door een droom zal Ik met hem spreken." En dit past Petrus toe op de Heilige Geest (2 Petrus 1:21): "Want de profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken." Zo ook Psalm 95:7-11, vergeleken met Hebr. 3:7; Jes. 6:9 vergeleken met Hand. 28:25, 26; Jer. 31:31 vergeleken met Hebr. 10:15, 16. Hij wordt ook in het Grieks *de Heere* genoemd (2 Kor. 3:17, 1 t3): "De Heere nu is de Geest, en waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid. En wij allen met ongedekten aangezichte de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest." Dat is: als *van* of door de Heere, de Geest. Dit zien wij ook op andere plaatsen.

(2) Hij wordt genoemd de *God Israëls* (2 Sam. 23:2, 3): "De Geest des HEEREN heeft door mij gesproken, en Zijn rede is op mijn tong geweest. De God Israëls heeft gezegd, de Rotssteen Israëls heeft tot mij gesproken" enz.

En Hij wordt ook *God* genoemd (1 Kor. 3:16): "Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?" Hand. 5:3, 4: "En Petrus zeide: Ananias, waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt, en onttrekken van de prijs des lands? Zo het gebleven ware, bleef het niet uwe, en verkocht zijnde, was het niet in uw macht? Wat is het dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt de mensen niet gelogen, maar Gode." En Petrus zeide tot de vrouw van Ananias: "Wat is het, dat gij onder u hebt overeengestemd te verzoeken de Geest des Heeren?"

6. Dat de Heilige Geest een Goddelijk Persoon is, blijkt ook uit Zijn *Goddelijke eigenschappen*.
  - Namelijk Zijn *eeuwigheid*. Hij is niet geschapen, maar was al in den beginne (Gen. 1:1, 2): "In den beginne schiep Elohim de hemel en de aarde. De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op de afgrond, en de Geest Gods zweefde op de wateren." Namelijk om het werk der eerste schepping te vervolmaken of uit te broeden, hetgeen het woord zweven inhoudt. Zijn overalteenwoordigheid (1 Kor. 6:19): "Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is, Die gij van God hebt, en dat gij uws zelfs niet zijt?" En Psalm 139:7: "Waar zou ik henegaan voor Uw Geest? En waar zou ik henen vlieden voor Uw aangezicht?"
  - Zijn *alwetendheid* (2 Kor. 2:10, 11): "De Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Want wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods."
  - Zijn *onafhankelijkheid* en vrijheid (1 Kor. 12 :11): "Doch deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil."

- Zijn éénevoudigheid of *eenheid* (1 Kor. 12 :4): "En er is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest." En vers 11: "Deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest." Ook Ef. 4:4: "Eén lichaam is het, en één Geest." De Geest komt altijd in het enkelvoudig getal voor, behalve in Openb. 1:4, waar de zegen wordt afgebeden van de zeven Geesten, Die voor de troon zijn. De reden hiervan is om daar de verscheidenheid en de genoegzaamheid van de gaven des Geestes ten opzichte van de zeven gemeenten in Azië te doen zien. Ook ziet dit op de zevenvoudig voorgestelde zinnebeelden, waar onder de Heilige Geest aan Johannes is vertoond geworden (Openb. 4:5 en 5:6).
  - Zijn *heiligheid* (Jes. 63:10, 11): "Maar zij zijn wederspanning geworden, en zij hebben Zijn Heilige Geest smarten aangedaan."
  - En tenslotte, Zijn Goddelijke *wijsheid, wetenschap, kracht*, enz. (Jes. 11:2): "En op Hem zal de Geest des Heeren rusten, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raids en der sterkte, en de Geest der kennis en der vreze des Heeren."
7. Het blijkt ook uit Zijn Goddelijke werken.
- Zijn werken in *de natuur*, namelijk de schepping (Gen. 1:1, 2 en Psalm 33:6): "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir." Job 26:13 en 33:4. Ook de onderhouding (Psalm 104:30): "Zend Gij uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks." En de wonderwerken (1 Kor. 12:5-11), waar nadrukkelijk allerlei soorten van gaven, ook het doen van wonderen, worden toegeschreven aan de Heilige Geest, als de Werkmeester van dezelve.
  - Het blijkt ook uit Zijn werken in *de genade*.
    - De zalving van Christus (Jes. 61:1, 2): "De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren, en de dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten."
    - De zending van leraars (Hand. 7:51, 13:2 en 20:28): "Zo hebt dan acht op uzelf en op de gehele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft."
    - De wedergeboorte (Joh. 3:5, 6): "Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan het Koninkrijk Gods niet ingaan. Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees; en hetgeen uit de Geest geboren is, dat is geest" enz. Zie ook Titus 3:5.
    - Ook rechtvaardigmaking en heiligmaking (1 Kor. 6:11): "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods." Ezech. 36:27: "En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u." En 2 Thess. 2:13: "In de heiligmaking des Geestes."
    - En tenslotte ook alle genadige weldaden van leiding, vertroosting en verzegeling Zijns volks (Rom. 8:14, Ef. 1:13 en 4:30, 2 Kor. 1:22, Joh. 14:26, enz.).
8. Het blijkt ook uit Zijn Goddelijke eer, welke Hem toekomt en Hem toegebracht moet worden.
- En wel gedoopt te worden in Zijn Naam (Matth. 28:19).

- Hem te aanbidden (2 Kor. 13:13 en Openb. 1:4): "Johannes aan de zeven gemeenten die in Klein-Azië zijn: Genade zij u en vrede van Hem, Die is, en Die was, en Die komen zal; en van de zeven Geesten, Die voor Zijn troon zijn." Matth. 9:38: "Bidt de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote", vergeleken met Hand. 3:2: "De Heilige Geest zeide: Zonder Mij af beiden Barnabas en Saulus, tot het werk waartoe Ik hen geroepen heb", en 2 Kor. 13:13.
- Hem te gehoorzamen (Ef. 4:30): "En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welke gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing", vergeleken met Jes. 63:10: "Maar zij zijn wederspanning geworden en zij hebben Zijn Heilige Geest smarten aangedaan); daarom is Hij hen in een vijand verkeerd, Hij Zelf heeft tegen hen gestreden." Matth. 12:32: "Maar zo wie tegen de Heilige Geest gesproken zal hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomst." Openb. 2:7: "Die oren heeft, die hore wal de Geest tot de gemeente zegt", enz., en Psalm 95:7-8, vergeleken met Hebr. 3:7-8.
- En tenslotte ook in Hem te geloven (Hebr. 11:29): "Door het geloof zijn zij de Rode Zee doorgedaan als door het droge; hetwelk de Egyptenaars, ook verzoekende, zijn verdronken." Nu weet men dat Jehovah, de Geest, hun Leidsman was, enz. Ook in Matth. 28:19, vergeleken met Markus 16:16. Na de optelling van de drie Goddelijke Personen wordt er gezegd: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden."

De reden, waarom de Heilige Geest in de Heilige Schrift niet zo dikwijls voorkomt als het Voorwerp des geloofs, is *niet* deze, dat er een drieërlei bedeling is, waarvan de laatste dan nog is te wachten onder de Heilige Geest. De werkelijke reden is, dat in de Goddelijke huishouding de Heilige Geest wordt aangemerkt als de werkende Oorzaak van het geloof en van het gebed (Gal. 4:6): "Zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!"

Ook hebben wij er hier nog op te letten, dat de Heilige Geest een Goddelijk Persoon is, onderscheiden van de Vader en de Zoon.

- (1) Dit onderscheid blijkt uit Zijn Naam. Dezelve is Heilige Geest, en is onderscheiden van Vader en Zoon (Haggai 2:5, 6): "Ik ben met u, spreekt de Heere der heerscharen. Met het Woord, in hetwelk Ik met ulieden een verbond gemaakt heb, als gij uit Egypte uittrokt, en Mijn Geest, staande in het midden van u; vreest niet." Matth. 28:19 en 2 Kor. 13:13: "De genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen."
- (2) Het blijkt ook uit de onderscheiden optelling van drie (1 Joh. 5:7): "Drie zijn er, Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn één."
- (3) Het blijkt ook uit een nadrukkelijk woord van onderscheiding, dat wij vinden in Joh. 14:16, 17: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. Namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat."
- (4) Het blijkt ook uit de wijze van bestaan van de Heilige Geest, in onderscheiding van de Vader en de Zoon. De Vader bestaat van Zichzelf, de Zoon door de Vader, en de Heilige Geest door de Vader en de Zoon, door een eeuwige uitgang. En deze uitgang van de Heilige Geest is onderscheiden van de uitgang of teling van de Zoon.

- (5) Dit onderscheid blijkt in de Naam. Want nimmer wordt aan de Heilige Geest een geboorte of teling toegekend; maar wel een uitgang aan de Zoon (Micha 5:1), welke uitgang in andere plaatsen verklaard wordt door geboorte.
- (6) Dit onderscheid blijkt ook in afkomst. De uitgang of teling van de Zoon komt alleen van de Vader af. Maar de uitgang van de Heilige Geest komt af van de Vader én van de Zoon.
- (7) Dit onderscheid blijkt ook in de hoedanigheden. In de uitgang door teling van de Zoon ontvangt Deze benevens het Wezen ook de macht van verdere mededeling, of om de Geest te doen zijn. Maar dit heeft geenszins plaats in de uitgang van de Heilige Geest."

En tenslotte hebben wij nog te bezien *welke de wijze van bestaan van de Heilige Geest is, of waarom de derde Getuige in de hemel Heilige Geest wordt genoemd.*

De kerk der Reformatie heeft naar Gods Woord altijd geleerd, dat de derde Getuige in de hemel, de derde Persoon in het aanbiddelijke Goddelijke Wezen, de Heilige Geest is. En dat Hij zo wordt genoemd omdat Hij van eeuwigheid tot eeuwigheid op een voor ons onbegrijpelijke wijze van de Vader en van of door de Zoon uitgaat, *bij wijze van een blazing*. En dat dit de enige en eenvoudige grond van bestaan van God de Heilige Geest is, terwijl niet de minste grond, of ook enige samenstelling daarvan te zoeken is in de huishouding of in het geestelijk en heiligmakend werk der genade. Want de Goddelijke huishouding is gegrond op het eeuwige vrije welbehagen, dat van eeuwigheid was bij deze ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest, Welke niet anders dan zo bestaat. Daaruit blijkt ons dat de Heilige Geest, juist omdat Hij in het ene Goddelijke Wezen zo onbegrijpelijk bestaat, de Heiligmaker van Zijn volk kan zijn. En ook volgt hieruit, hetgeen niet tegen te spreken is, dat met het belijden of loochenen van deze geopenbaarde, onbegrijpelijke verborgenheid de kerk moet staan of vallen.

Gods heilig Woord bevestigt deze eeuwige waarheid zeer duidelijk. Overal wordt onderscheid gemaakt tussen het eeuwig bestaan van de Heilige Geest en tussen Zijn huishoudelijke uitgang of zending. Omdat dit laatste is gegrond op deze eeuwige wijze van Zijn bestaan van de Vader en van of door de Zoon.

Wij vinden dit in Joh. 15:26: "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid, die van de Vader uitgaat." Ziet hier het duidelijke onderscheid tussen het eeuwig bestaan of het personele werk van God naar binnen, inblijvende in het aanbiddelijke Wezen, en tussen de huishoudelijke zending en komst van de Heilige Geest als de Trooster. Ziet hier ook een duidelijk bewijs, dat de Heilige Geest zowel van de Zoon als van de Vader uitgaat, aangezien Christus zegt: "Die Ik u zenden zal." En dit wordt hier wel gezegd van de huishoudelijke zending, maar deze wijze van zending kan er niet zijn, tenzij zij is gegrond op de wijze van bestaan. Dus kan de Geest van de Zoon niet uitgezonden worden, tenzij Hij van de Zoon uitgaat. Hierom wordt Hij de Geest Zijns Zoons genoemd (Gal. 4:6) en de Geest van Christus (Rom. 8:9).

Over *deze uitgang van de Heilige Geest van de Vader en de Zoon* is sinds de zevende eeuw hevig getwist tussen de Oosterse of Griekse Kerk en de Westerse of Latijnse kerk. In de algemene geloofsbelijdenis van Constantinopel stond, *dat de Heilige Geest uitgaat van de Vader*, en hierbij voegde de Westerse kerk "*en van de Zoon*", naar de zo-even genoemde bewijzen.

Doch de Oosterse kerk nam dit zeer kwalijk, dat de Westerse kerk dit op eigen autoriteit er bij voegde, en zij wilde dat er zou staan "door de Zoon." De Westerse

kerk deed hier zeer verkeerd dat zij zó sterk bleef staan op haar omschrijving "van de Zoon", aangezien de orde van werken voortvloeit uit de orde van bestaan, en de Vader ook werkt *door* de Zoon en de Heilige Geest, en dus de Geest ook door de Zoon doet uitgaan.

En tenslotte is deze uitgang bij wijze van blasing.

Dit blijkt ons duidelijk uit de betekenis van het Hebreeuwse woord in Gen. 8:1 en het Griekse woord in Joh. 3:8, hetwelk beide wordt vertaald door wind. Ook wordt dit woord van de Heere Jezus gezegd in Joh. 20:22: "Hij blies op hen en zeide: Ontvangt de Heilige Geest." Daarom wordt de Heilige Geest in Psalm 33:6 de Geest van Gods mond genoemd, en Job zegt (Job 33:4): "De Geest van God heeft mij gemaakt, en de adem des Almachtigen heeft mij levend gemaakt." Hieruit blijkt dus het onderscheid tussen de uitgang van de Geesten Zijn huishoudelijk werk, en ook dat even noodzakelijk als de adem is voor een levend mens, zo noodzakelijk ook de derde Persoon tot het Goddelijke Wezen is behorende. Daarom wordt de Heilige Geest in 1 Kor. 2:12 genoemd de Geest, Die uit God is.

B. Bezien wij nu *de nauwe betrekking van een gelovige op de Persoon van de Heilige Geest.*

Dan moeten wij hier nagaan, dat deze Persoon van de Heilige Geest aan de gelovigen gegeven wordt. De onderwijzer zegt: *'en ten andere, dat Hij ook mij gegeven is.'*

1. Dit blijkt ons op overtuigende wijze uit Gods Woord, dat ons uitdrukkelijk leert, dat de Persoon van de Heilige Geest, wel onderscheiden, maar niet afgescheiden van Zijn zaligmakende werkingen, *woont in de harten der gelovigen.*

Dit lezen wij in Rom. 8:11: "En indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont."

En dat deze inwonende Heilige Geest is onderscheiden van Zijn gaven, hoewel niet daarvan afgescheiden, blijkt ons uit Rom. 5:5: "En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest, Die ons is gegeven." Daar wordt de Persoon onderscheiden van de liefde, welke Hij werkt.

Dit is alleen het zalige geluk van Gods volk, dat zij deze Heilige Geest in hun ziel tot een eeuwige Inwoner ontvangen (1 Kor. 2:12): "Wij hebben niet ontvangen de geest der wereld, maar de Geest, Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn." Deze Persoon des Geestes, zoals Hij tot zaligheid werkt in het hart van een gelovige, heeft Jezus door Zijn verdiensten voor hen verworven en aan hen beloofd (Joh. 16:16, 17), dus moeten zij Hem ook ontvangen.

Hierbij behoort ook 1 Kor. 6:19: "Of weet gij niet dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is, Die gij van God hebt?" In dit woord wordt gezinspeeld op de inwoning van de Heilige Geest in oude tijden in de tabernakel en de tempel, al waar maar niet een kracht van God tegenwoordig was, maar waar God genadig wilde inwonen.

Deze inwoning van de Persoon van de Heilige Geest in de harten der gelovigen moet men geloven, al kan men dit dan niet begrijpen. Het volgende zouden wij nog kunnen zeggen tot hen, die nuchter van verstand zijn in deze, of wel die de rechte maat hier weten en begerig zijn hier eigen dwaasheid te zien, en in het bijzonder in diepe verborgenheden begeren God te prijzen. Ja, tot hen, die er hun eer in stellen hun geringe gedachten gevangen te leggen onder de gehoorzaamheid van het

geopenbaarde Woord van God. Namelijk dat gelijk de Drie-enige God overalteenwoordig is en nergens in- of uitgesloten kan worden, en evenwel gezegd wordt dat Hij op een bijzondere manier tegenwoordig is alwaar Hij Zich in Zijn genade openbaart; zo ook de Heilige Geest wel overalteenwoordig is in het Goddelijke Wezen en de Goddelijke werken, maar toch allerbijzonderst gezegd kan worden daar te wonen, alwaar Hij is en blijft in gunst en in genade, namelijk in Zijn volk.

2. Deze persoonlijke inwoning van de Heilige Geest in de harten van de gelovigen blijkt ons ook *uit Zijn Personele werk in hun harten*, deswege moet Hij er wonen.

- Want Hij onderhoudt het leven der genade. Jezus zegt (Joh. 6:63): "De Geest is het, Die levend maakt; het vlees is niet nut."
- Hij leidt hen in een effen land (Psalm 143:10). En Rom. 8:14: "Want zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods."
- Hij werkt het gebed in hen (Rom. 8:26): "En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen." Deze laatste woorden zijn zeer krachtig en nadrukkelijk in de grondtekst. Er staat zo veel alsof de Heilige Geest de woorden en zaken voor spelt aan de gelovigen, welke zij dus maar hebben na te zeggen en na te volgen, zoals kinderen hun leermeester navolgen. O, hoe gelukkig is hij, die zulk onderwijs geniet! Er staat in Rom. 8:15, dat zij door die Geest, Die eerst roept: "Abba, Vader", ook mede roepen: "Abba, Vader!" Zeer krachtig vinden wij dit ook in Gal. 4:6: "En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!" Ja, deze verworven Geest van Christus, Welke inwoont in de harten der gelovigen, zal hen ook ten uitersten dage opwekken uit de doden. Welk een onderscheiden opwekking zal dat zijn van onbekeerden en bekeerden! De één zal door een verschrikkelijke stem worden opgeroepen en moeten verschijnen. En de ander zal door een liefelijke stem en omhelzing in gunst opstaan, in navolging van de opwekking van Christus (Rom. 8:11): "En indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont."

3. En tenslotte is deze inwoning van de Persoon des Geestes in de harten der gelovigen zo algemeen, dat dit in Gods Woord tot een kenteken van genade wordt gesteld. Niemand kan genade bezitten, zonder dat hij deze inwoning des Heiligen Geestes in zijn hart heeft. En ook kan niemand weten genade te hebben, dan alleen uit deze inwoning van de Heilige Geest. Duidelijk zien wij dit in Rom. 8:9: "Doch gijlieden zijt niet in het vlees, maar in de Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Mater zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe." En in vers 14: "Wint zo velen ais er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." Ook 1 Joh. 4:13: "Hieruit kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft." Daarom vroeg Paulus aan de Efeziërs, toen hij in deze nieuwe gemeente kwant (Hand. 19:2): "Hebt gij de Heilige Geest ontvangen, als gij geloofd hebt?" De inwoning en de werken van de Heilige Geest tot zaligheid worden daar niet uitgesloten.

De reden hiervan is deze, dat de gelovigen alleen door deze inwoning des Geestes gemeenschap krijgen en oefenen met een Drie-enig God. God de Vader woont bij hen, en Jezus in hen (Joh. 14:23), en dit alles in de gemeenschap van de Heilige Geest (vers

16 en 17). En wanneer wij dit stuk niet vasthouden, als zouden de gelovigen dus slechts de gaven ontvangen, dan beroven wij ons van krachtigste argumenten, waarmede wij de Persoon des Heiligen Geestes bewijzen tegenover de socinianen en anderen, die dit tegenspreken.

Van de nauwe betrekking van een gelovige op de Persoon des Heiligen Geestes sprekende, *moeten wij nu de kentekenen van deze zalige inwoning van de Heilige Geest nagaan.*

Deze worden verkregen door nauwkeurig te letten op de werkingen van deze inwonende Geest in het hart, waardoor deze Geest Zich als de Geest der genade en de Geest van Christus aan de consciëntie ontdekt en bekend maakt. De onderwijzer beschrijft dit in het vervolg van zijn antwoord aldus: *Dat Hij mij door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, mij troost, en eeuwiglijk bij mij blijft.*

Maar omdat in dit stuk menigeen zichzelf bedriegt met valse overleggingen, en dus zijn huis op het zand bouwt, zal het zeer noodzakelijk zijn *de algemene werkingen* van de Geest, welke ook de goddelozen ontvangen, te onderscheiden van de zaligmakende werkingen van de door Christus verworven Geest in het hart van de gelovigen. En zulks opdat elk onzer zich daarbij zal kunnen neerleggen.

- (1) Gods Woord leert ons op overtuigende wijze, dat een mens in het algemeen de Geest en Zijn gewone, doch ook wel hooggaande werkingen kan ontvangen, terwijl hij evenwel de genadige inwoning van de Persoon des Heiligen Geestes in zijn hart mist en dus toch voor eeuwig verloren kan gaan.
- (2) Er zijn allerlei kunstgaven, gelijk Bezaliël en Aholiab hadden. Dezen ontvingen de Geest (Ex. 31:1-5). Zij werden vervuld, zo staat er, met de Geest, met wijsheid, met verstand, met wetenschap in alle handwerk. En hieruit kunt ge zien waar aan degenen, welke deze schone kunstgaven bezitten, soms al gewicht hechten.
- (3) Er zijn ook ambtelijke gaven en heldengaven, of gaven van dapperheid. Van deze laatste ontving Saul veel, alsmede de bekwaamheden om zich in zijn regering koninklijk te gedragen. In 1 Sam. 10:9, 10 staat, dat toen Saul zijn schouder keerde om van Samuël te gaan, God hem het hart veranderde in een ander. En dat ging zo hoog, dat de profetische Geest over hem vaardig werd. Hij profeteerde in het midden van het volk, en evenwel staat er dat God hem verworpen had.
- (4) Ook zijner de gaven van menigerlei talen, ja de talen der engelen, der profetieën en van grote gezichten. Ook het wondergeloof, zoals in het begin van het Nieuwe Testament dikwijls plaats had. Dit alles wordt bij elkaar genoemd in 1 Kor. 13:1, 2: "Al ware het dat ik de talen der mensen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zo ware ik een klinkend metaal of luidende schel gelijk geworden. En al ware het dat ik de gave der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap; en al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo ware ik niets." Hiervan heeft de verrader Judas in zijn beste tijd ongetwijfeld veel gehad. En ook bij Bileam ging dit zeer hoog. Hij noemt zich (Num. 24) een hoorder van de redenen Gods. De God van Israël, de Rotssteen van Israël had tot hem gesproken. Hij profeteerde van de Christus, de Ster, Welke uit Jakob zou voortgaan. En er zou een scepter uit Israël opkomen, welke de palen der Moabieten zou verslaan. Maar deze ellendige man zegt ook: "Ik zal hem zien, maar nu niet; ik zal hem aanschouwen, maar niet van nabij." En toch ging dit zo hoog, dat deze goddeloze man, die Israël zo gaarne had willen vloeken, vanwege zijn slaafse vrees voor God zeide (vers 13): "Wanneer mij Balak zijn huis vol

zilver en goud gave, zo kan ik het bevel des Heeren niet overtreden, doende goed of kwaad uit mijn eigen hart; wat de Heere spreken zal, dat zal ik spreken."

- (5) En tenslotte kan een natuurlijk mens ook *een algemene overreding* hebben, dat zijn weg niet goed is. Er kunnen veel ontwakingen zijn in de consciëntie, welke hem sterk naar de plichten drijft. Ja, veel gewone werkingen des Geestes, uitvrees en schrik voor hel en verdoemenis, welke hem wonderlijk aan het werk kunnen zetten. Er kunnen grote verlichtingen zijn en blijdschap in Gods verborgenheden, en dat men ver komt in een verstandelijke bevatting van de letter van het Evangelie. Ja zelfs dat men een soort van verstandelijk geloof oefent, zoals ons geleerd wordt in de gelijkenis van het zaad, dat viel in een steenachtige aarde (Matth. 13:20, 21).

Zulk een kan dan wel stappen en zelfs schielijke stappen doen, en vrienden, het is toch buiten de vereniging met Christus en zonder de genadige inwoning van de Heilige Geest. Daarom staat er dat het wel schielijk opging, maar dat het verdort als de zon der verdrukking opgaat, want het heeft geen wortel. Ja, zulk één kan met de dwaze maagden begeerten hebben naar de olie der wijze, en daarom tot de verkopers uitgaan, en dat hij toch de deur gesloten vindt (Matth. 25). Ziet eens hoe hoog dit kan gaan (1 Kor. 13:3): "En al ware het dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde, en al ware het dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven."

Hier leren wij dat een mens hiertoe kan komen zonder de liefde van God en van Christus door de Geest, uit een bijzondere ijver voor de religie en ook om zijn eigen behoudenis zelf uit te werken. En wat kan een mens dan al hebben en toch weer afvallen. Dit wordt ons genoemd in Hebr. 6:4-6: "Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn en de hemelse gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede Woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig worden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelf de Zoon van God wederom kruisigen en openlijk te schande maken."

O vrienden, u zult mogelijk vragen: *Wel, wat ontbreekt hier dan? Kan een mens met dat alles verloren gaan, hoe zal het dan wel met mij gaan? Ik kom zelfs zo ver niet eens!*

Ja mensen, duizenden gaan verloren met verlichtingen, verrukkingen, met soorten van overtuigingen en hevige werkzaamheden. Menigeen gaat verloren door vast te raken op woorden uit de Bijbel zonder meer, of op blote verschijningen buiten Gods Woord om.

- Maar vrienden, hier ontbreekt dat men *geestelijk licht* heeft om te zien zijn schulden en zonden tegen een heilig en goeddoend God. Dat men licht heeft in zijn doemwaardigheid en in de rechtvaardigheid en heiligheid van God. Dat men licht heeft in zijn onmacht en in die van alle schepselen, zodat men van eigen gerechtigheid en kracht wordt afgedreven.
- Hier ontbreekt dat men licht heeft om te zien dat alles ijdelheid en nietigheid is buiten God. Dat men licht heeft om te zien het gevaar waarin men verkeert zo lang als men zo blijft. Dat men licht heeft in de noodzakelijkheid en dierbare gepastheid van Christus tegen de zonden, zodat men waarachtig overtuigd is te moeten en te zullen sterven als men Jezus niet vindt. Ja al heeft zulk één al hoge beschouwingen en uitdrukkingen van de weg der verlossing, hem ontbreekt toch de leiding des Geestes daarin, en dus ziet hij er niets van en ontbreekt hem datgene wat Gods volk geniet als het iets ziet van deze hoge

weg van verlossing, namelijk het zalig niets worden en het wegsmelten in hun onwaardigheid en doemwaardigheid.

- En ook ontbreekt zulk één de lust der ziel om toch teer voor God te leven. Wij zullen aan de hand van hetgeen de onderwijzer ons leert er nog iets van zeggen.

De onderwijzer spreekt hier van de zaligmakende werkingen van de inwonende Geest in het hart van de gelovige, welke alle gelovigen deelachtig worden, en waaruit zij kunnen weten dat zij de Geest van Christus hebben en dus aan Christus toekomen.

De onderwijzer spreekt van de heiligende werkingen van de Heilige Geest, namelijk: ***dat Hij mij Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt.***

Wij zien hier de grondgenade, waaruit de gemeenschap aan de goederen en weldaden van Christus voortvloeit, namelijk *het door een oprecht geloof Christus deelachtig zijn*. Het is evenals in een huwelijk; daarin krijgt men gemeenschap aan de goederen van een ander door voorafgaande gemeenschap aan de persoon.

Zie dan hier welke weg de Heilige Geest gewoonlijk houdt in de vereniging van de ziel met Christus.

- De Heilige Geest wordt voor zulk een ziel een Geest der overtuiging van zonde (Joh. 16:8): "En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde."
- En een Geest des levens (Rom. 8:2): "De Geest des levens in Jezus Christus." En Joh. 6 63: "De Geest is het, Die levend maakt."
- Een Geest der genade en der gebeden (Zach. 12:10): "Doch over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden; en zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben. En zij zullen over Hem rouwklagen, als met de rouwklage over een enige zoon; en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene."
- Een Geest des geloofs (2 Kor. 4:13): "Dewijl wij nu dezelfde Geest des geloofs hebben." Een Geest der vereniging met Christus (Ef. 3:16, 17): "Opdat Hij u geve, naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht te worden versterkt door Zijn Geest in de inwendige mens. Opdat Christus door het geloof in uw harten wone en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt."
- Ook nog een Geest der vernieuwing in Christus (Titus 3:5): "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes." En Ez. 36:26, 27: "En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen en zal u een vlesens hart geven. En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u."

Nu werkt die Geest in het harten stort daarin een nieuw geestelijk en Goddelijk leven in. De Geest ontsteekt een nieuw licht in zulk een ziel (2 Kor. 4:6): "Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene, Die in onze harten geschenken heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus." Bij dit licht doet de Heilige Geest een zondaar zien zijn algehele verlorenheid in zichzelf door de zonden en afval van God, en zijn oneindig gevaar buiten Christus, ja ook de ijdelheid en nietigheid van alles wat buiten God is. Ook zijn dodelijke onmacht, welke zijn schuld zo zeer verzwart. En ook de dierbaarheid en beminnelijkheid van de dienst van God.

De Geest openbaart Christus in zulk een ziel, als de Fontein, geopend tegen de zonde. Als oneindig schoon en vol van genade, als bereidwillig en algenoegzaam. En dat verwekt liefde tot Christus, honger en dorst naar Hem, een hartelijk zoeken van Hem, ook een herhaalde en bedaarde overrekening van de kosten. Dan brengt de Geest dat en dat wel eens onder het oog, of het de ziel wel aan zou staan zulk een dure prijs voor hem te betalen als het uitsteken van het rechteroog en het afkappen van de rechterhand, als vlees en begeerlijkheden voor Hem gekruist moeten worden. Als vader en moeder verlaten moeten worden, ja ook zijn volk, zijn tijdelijke goederen, ja als het er op aan komt ook zijn leven, en dit alles staat tegenover Christus. De Geest ontdekt aan zulk een ziel dan wel de kracht van zijn onwillig, vijandig en afkerig, ondoorgrondelijk en ondoorzoekelijk, arglistig en onoprecht hart. Dan ziet zulk één dat het voornamelijk mankeert aan zijn wil, en dat deze de grond van zijn onmacht is. Dat Jezus gewillig en dat hij onwillig is, en dat hij er nooit toe komen kan of zal, tenzij de Heere Jezus hem krachtig overreedt, trekt en tot Hem over haalt, ja zijn onoprechte hart oprecht maakt.

En tenslotte scheidt de Heilige Geest op des Heeren tijd evangelisch licht en geeft de hand des geloofs. Dan leidt Hij de ziel in zichzelf, en zo ook met haar zonden, banden, haar ganse onoprechte hart, zonder iets achter te houden, uit zichzelf, en leert haar aan Christus hart en hand voor tijd en eeuwigheid te geven. Als Hij Zichzelf maar wil verheerlijken in alles, in en aan haar te doen wat er aan moet worden gedaan. Daartoe geeft een ziel zich dan over, en is het ook de begeerte der ziel Christus met al Zijn wegen te kiezen naar Zijn zin en wil, met verwerping en verloochening van al het eigene.

Zie nu verder de nauwheid en *de natuur van deze vereniging*.

Deze is zo nauw en van zulk een aard als de vereniging van en lichaam met het hoofd (Ef. 5 :23), een huis met het fundament (1 Petrus 2:4, 5), een rank met de wijnstok (Joh. 15:5). Het wordt genoemd (1 Kor. 6:17) één geest met Christus en (2 Kor. 5:17) in Christus te zijn. Rom. 6:5: "Eén plant met Hem te zijn geworden in de gelijkmaking Zijns doods", enz. En deze vereniging is wederzijds (Hoogl. 6:3): "Ik ben mijns Liefsten, en mijn Liefste is mijn." En Hoogl. 2:16: "Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijn." Ja, deze onbegrijpelijke nauwheid, waarachtigheid en geestelijkheid wordt ons geleerd in Joh. 17:21: "Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn."

Bezien wij nu wat uit deze grondgenade of uit de vereniging met de Persoon van Christus voortvloeit, namelijk *dat men door dat zelfde oprechte geloof ook deelachtig is de goederen en weldaden van Christus*.

Dit bevestigt ons Gods Woord (Lukas 15:31): "Kind, gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is uwe." En Jezus zegt ook (Joh. 16:14): "De Geest zal het uit het Mijne nemen en zal het u verkondigen." En 1 Kor. 3:21-23: "Alles is uwe. Hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe. Doch gij zijt van Christus; en Christus is Gods." Al Zijn goederen, gerechtigheden en weldaden zijn toch voor Zijn volk, zoals daar zijn:

- De rechtvaardigmaking en de heiligmaking. Deze maakt de Heilige Geest aan de gelovige deelachtig (1 Kor. 6:11): "Dit waart gij sommigen, maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods." En in 2 Kor. 3:18 staat, dat zij

veranderd worden van gedaante en heerlijkheid, van des Heeren Geest. Deze werkt dus zo het geloof.

- De Geest scheidt vrede der consciëntie in zulk een ziel, en daarbij blijdschap in God en in het werk van God (Rom. 5:1): "Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede met God door onze Heere Jezus Christus." Rom. 14:17: "Het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest."
- Ja, de Heilige Geest leert zulk één de hand te leggen op al Gods beloften, zowel het lichamelijke als het geestelijke betreffende, zodat zulken zich in al de beloofde weldaden verblijden. Wanneer zij maar enig geloof hebben, zijn al de beloften van God voor hen in Christus Jezus ja en amen (2 Kor. 1:20). Aldus neemt de Heilige Geest alles uit hetgeen van Christus is en geeft dat aan de gelovigen, en Jezus geeft het hun alles van Zijn Vader door Zijn Geest.

Maar de onderwijzer spreekt ook van de vertroostende werkingen van de Heilige Geest. Hij zegt: ***dat Hij mij troost en bij mij eeuwiglijk blijft.***

Wij zien hier dat de Heilige Geest de gelovige troost. Hij wordt daarom de Trooster genoemd (Joh. 14:16, 26 en 15:26). En in Hand. 9:31 staat, dat de vertroosting van de Heilige Geest werden vermenigvuldigd. Doch dit doet de Heilige Geest niet immer op één en dezelfde wijze.

- (1) Want sommigen verzekert de Heilige Geest van hun aandeel aan God in Christus. *Alle gelovigen zonder onderscheid, worden volgens Ef. 1:13, 14 wel verzegeld, en zij krijgen het onderpand des Geestes wel in hun harten, maar allen hebben daar niet evenveel troost van.* Het wordt in sommigen zeer bestreden, of ook zeer verdonkerd, zodat zij het niet kunnen zien, noch ook durven denken dat dit het zegel des Geestes is. Maar als de Heilige Geest op dit Zijn verzegelend werk schijnt met Zijn licht, dan doet de Heilige Geest hen weten en met onderscheiding zien de dingen, die hen van God geschonken zijn (1 Kor. 2:12). En dan getuigt de Geest met hun geest, dat zij kinderen Gods zijn (Rom. 8:16). Dan kunnen zij zien dat zij de eerstelingen des Geestes hebben (vers 23). Daarom staat er ook nadrukkelijk in 2 Kor. 1:21, 22: "Die ons met u bevestigt in Christus, en Die ons gezalft heeft, is God; Die ons ook heeft verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven." Alle gelovigen zijn wel verzegeld en getekend aan hun voorhoofden (Ez. 9:6 en Openb. 7:3, 4), waarom zij niet beschadigd zullen worden, dewijl zij het teken en zegel der afzondering dragen, maar daarmee zijn zij allen nog geen verzekerden. De zwakste en kleinste, welke maar dat zegel heeft, zal ook niet beschadigd worden.
- (2) *Sommigen vat de Heilige Geest wel eens bij de hand en leidt hen in de binnenkameren* (Hoogl. 1:4), waar de liefde de banier over hen wordt. Dan worden zij wel eens ingeleid in de eeuwige en onbegrijpelijke liefde en gedachten des vredes over hen, in het wonderlijke vinden van zulk een hoge weg van verzoening door de Zoon van God. Zij proeven en smaken er dan iets van welk een eeuwig gewicht der heerlijkheid dit zal uitmaken. Dit wordt uitgedrukt door het verborgen manna (Openb. 2:17), als iets wat geen mens van nature ooit kan kennen of ontvangen, tenzij dat hij het krijgt te kennen en ontvangen mag.
- (3) Aan sommigen doet de Heilige Geest iets zien van de gestalten in de Bijbel, waaraan de beloften zijn vastgemaakt, en dat zij zulken zijn. Dan laat de Heilige

Geest enig licht op hun treurige, arme, hongerige en dorstige toestand schijnen, waarbij zij zoveel overreding krijgen, dat zij het op die tijd niet durven tegenspreken. Zij durven dan uit hun onwaardigheid te pleiten, en ook te manen op de beloften, zeggende: Is dat dan niet Uw woord? Hebt Ge dat dan niet aan mij gedaan? En in dat vragen geloven zij reeds en betrouwen zij zich aan Jezus toe. Daar krijgen zij wel eens ruimte in Zijn getrouwheid, en ook daarop, dat door hun geloof en ontrouw de getrouwheid van God niet zal worden tenietgedaan (Rom. 3:3 en 2 Tim. 2:13).

- (4) En sommigen houdt de Heilige Geest staande door verborgen ondersteuning in het hart. Dan mag menig een in het midden van al zijn druk en ongelovigheden soms zijn hart wel eens onverwacht uitstorten voor het aangezicht des Heeren. En dan is zulk één blijde dat God een alwetend God is, Die hem en zijn noden kent. Uit dat werk en uit deze leidingen in hem maakt zulk één dan voor die tijd op dat God in deze met Hem is. Dan getuigt hij wel eens: "De Heere is een Rotssteen, Wiens werk volkomen is. O, Hij zal het met mij ook nog wel maken." En dan is daar opnieuw het kiezen en omhelzen van de Heere Jezus met al Zijn wegen tot hun dood toe, hetgeen hier wel eens op volgt. O, dit zijn merkbare ondersteuning en oprichtingen van gebogenen (Psalm 146:8) en deze behoren mede tot de vertroosting van de Heilige Geest. De dag der kleine dingen moet niet worden veracht (Zach. 4:10)

Ook zegt de onderwijzer *dat de Heilige Geest eeuwiglijk bij hen blijft*.

Dit vergroot hun troost oneindig, dat zij nooit verlaten zullen worden. Jezus zegt (Joh. 14:16): "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." En in Ef. 4:30 staat, *dat zij door de Heilige Geest verzegeld zijn tot de dag der verlossing*. En waarom ook zou de Heilige Geest de gelovigen verlaten? Hij kan immers noch door de geest der wereld, noch door de geest der hel verdreven worden of overmocht. Want Hij is de Geest Gods. Ook wist Hij van alle eeuwigheid hoe Zijn volk het tegen Hem zou maken. Zo goed als de personen der gelovigen met name in het verbond der verlossing werden genoemd, zo werden ook hun zonden genoemd en hun bedroevingen van deze Geest. Maar daarom staat er evenwel (1 Joh. 2:27): "De zalving, die gij van Hem ontvangen hebt, blijft in u." En de verzegeling is toch tot de dag der verlossing (Ef. 4:30). Het is waar, de Heilige Geest wijkt wel eens met Zijn vertroostende genaden van Zijn volk, en ook wel met Zijn verlevendigende invloeden. En zulks naar Zijn soevereine vrijheid, of tot hun vernedering vanwege hun zonden, opdat hun hart weer wat lager zal buigen en zij bij het kwade worden bepaald. Maar het is een eeuwige waarheid, de Heilige Geest blijft in hun ziel de band der vereniging met Christus. En Jezus ziet op Zijn volk, al is er ook een muur van scheiding tussen hen (Hoogl. 2:9). Dan staat Hij nog achter hun muur en slaat hen gade. Want het is een eeuwige waarheid, hetwelk geschreven staat in Joh. 4:14, dat die eens in waarheid gedronken zal hebben van het water, dat Jezus hem zal geven, die zal in eeuwigheid niet dorsten; want dat water zal in hem worden tot een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven.

En moeten wij tenslotte nog zeggen, *dat alle gelovigen te allen tijde deze troostgronden hebben?* Het moge al zijn dat zij deze troost soms niet gevoelen, evenwel is het licht voor de rechtvaardigen gezaaid, en de vrolijkheid voor de oprechten van hart (Psalm 97:11). De werkingen van de Heilige Geest in de harten der gelovigen zijn zowel in het Oude Testament als nu onder het Nieuwe Testament van

dezelfde natuur. De gelovigen van de oude dag zijn toch op dezelfde wijze zalig geworden als ook nu (Hand. 15:11), en Jezus Christus is toch gisteren en heden Dezelfde (Hebr. 13:8). Ziet dit in David (Psalm 51:13, 14): "Neem Uw Heilige Geest niet van mij. Geef mij weder de vreugde Uws heils, en de vrijmoedige geest ondersteune mij."

II.

Staan wij nu nog nader stil bij de tweede hoofdzaak, wat het wil zeggen: ***Ik geloof in de Heilige Geest.***

Wij moeten daarbij in het kort nog letten op:

- A. Het schriftmatige van dit geloven in de Heilige Geest tegenover degenen, die tegenstaan; en
- B. Op wat het geloof in de Heilige Geest insluit.

A. Wat betreft het eerste, dan zien wij de gevoelens van de socinianen en sommige remonstranten en anderen, die zich van de gehele leer der Drie-eenheid niets aantrekken. Zij zeggen *dat het geen uitdrukkelijk bevel in Gods Woord is, dat wij moeten geloven in de Heilige Geest.*

Wij antwoorden hierop alleen, dat als wij bewijzen kunnen dat de Heilige Geest waarachtig God is, dan moet men ook in Hem geloven. Dit ziet men duidelijk in Mattheüs 28 en Markus 16, waar de Drie-eenheid wordt voorgesteld als het Voorwerp van de Doop en van het geloof.

B. Wat het tweede betreft, wat het geloof in de Heilige Geest wel insluit, nog het volgende.

- Het wil zeggen te geloven het getuigenis van die Geest, en dus het ganse Woord, dat door ingeving des Geestes is gesproken, voor waarachtig te houden. En dan getuigt de Geest, dat de Geest de waarheid is (1 Joh. 5:6).
- Het wil zeggen dat men die Geest in en door Christus, op Zijn aanbieding, aanneemt. Jezus roept het elke zondaar toe (Joh. 7:38, 39): "Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien. En dit zeide Hij van de Geest, Dewelke ontvangen zouden die in Hem geloven."
- In die Geest te geloven, wil ook zeggen dit vertrouwen te hebben, dat die Geest in Zijn werkingen ook aan mij gegeven is. En dat wel volgens het getuigenis van die Geest (1 Kor. 2:11, 12): "De Geest, Die uit God is, doet ons weten de dingen, die ons van God geschonken zijn." Een christen gelooft niet op eigen inbeelding of op het zeggen van mensen, maar op het eigen getuigenis van God.

Toepassing

Ziedaar dit zeer verheven en noodzakelijk stuk des geloofs, zowel ten aanzien van de Persoon en de wijze van bestaan van de Heilige Geest, als ten aanzien van Zijn genadige inwoning in een land, stad of plaats, huis of familie, en ook in ieders hart in het bijzonder. Dat is die heerlijkheid, welke oudtijds week tot op de dorpel van het huis, en welke in de weg van vernedering moet worden verkregen en behouden. Vrienden, dit is ook in ons land geweest, maar er staat ergens geschreven: "Wee hen als Ik van hen zal geweken zijn."

A. Maar mensen, gij die leeft in uw natuurstaat en niet kunt begrijpen de dingen, die des Geestes Gods zijn, terwijl er toch mogelijk onder u zijn, die iets hebben, dat zij

voor het geloof in Christus houden, en die zich dus verbeelden dat Christus hun Zaligmaker is, laat ik u ook eens een vraag doen, zoals Paulus deze stelde aan de Efeziërs (Hand. 19:2). Mensen, hebt gij de Heilige Geest ontvangen als gij geloofd hebt?

1. Verscheidenen zullen dan mogelijk met de Efeziërs moeten antwoorden (Hand. 19:2): "Wij hebben zelfs niet gehoord dat er een Heilige Geest is." Die zo onkundig en zo zorgeloos heengaan in de weg van hun hart, kunnen wel bemerken dat zij een geest van de aarde en van de wereld hebben, omdat zij nergens meer oren voor hebben dan voor aardse dingen. Zij zijn uit de -aarde aards en zoeken de aardse dingen het eerst en het meest, en denken evenwel dat het Koninkrijk hun zal worden toegeworpen. En dat terwijl er geschreven staat (Matth. 6:33): "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u worden toegeworpen."
2. Anderen worden beheerst door een boze geest, welke krachtig werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, en die hen gevangen houdt en verblindt, zodat de verlichting des Geestes hen niet bestraalt, en daardoor verdrijven zij al wat zij innerlijk nog krijgen. Door die geest gaan zij de kloppingen en overtuigingen tegen en vermaken zich in de zonden. Zij leven dus zorgeloos door tot zij de laatste adem uitblazen.
3. Weer anderen schijnende Heilige Geest te ontvangen. Zij krijgen overtuigingen en beroeringen, zij raken aan het werken worden wel eens verlegen en vragende: *Wat moet ik doen?* En zij lopen de Geest in Zijn werkingen vooruit, doordat zij zich te vroeg inbeelden dat zij reeds tot Jezus gekomen zijn. Maar omdat het geen wortel heeft, verdort het, en hun laatste wordt erger. Zij beginnen wel met de Geest, maar zij eindigen met het vlees.
4. En tenslotte, vrienden, velen zijn met de algemene werkingen van de Heilige Geest tevreden. Zij zijn aanmerkelijk veranderd. Zij zijn van goddeloos godsdienstig, van een oneerlijke en dronkaard een eerlijke en wellevende man of vrouw geworden, of zij hebben naar hun oordeel heel wat licht ontvangen. Ja, naar hun oordeel hebben zij van alle soorten werkzaamheden, welke de vromen hebben. Zij hebben een soort van overtuiging gehad, en enig licht in hun staat van nature. En wetende en horende dat Christus de Zaligmaker is, zo hebben zij ook een soort geloof, hetwelk zij oefenen. En ook bij zichtbare struikelingen pleisteren zij zichzelf met de letter van het Evangelie en weten zich op Christus te beroepen. Maar zo goed als hun overtuigingen niet diep gaan, deugen ook al de daarop volgende werkzaamheden niet. Dezulken zijn zeer bezwaarlijk te ontdekken, want zij zitten vast met hoog water. God moet daar een wonder boven een wonder doen, zullen zij dit ooit loslaten en terechtkomen.

O mensen, u verkeert in zulk een ongelukkige staat, al ziet u het niet. Omdat u de Geest mist, komt gij aan Jezus niet toe. Gij hebt ook geen deel aan de goederen en weldaden van Christus. En in plaats van te behouden hetgeen gij in uw oordeel en bij algemeen licht nog hebt, kunt gij verwachten dat ook dat van u zal worden weggenomen. Ja, al bezat u alles wat in Hebr. 6:4-6 en 1 Kor. 13:2, 3 staat geschreven, zonder gemeenschap met Christus zult gij alles en ook uw ziel verliezen. Ja, gij moogt nu een soort van olie hebben, de tijd zal komen dat gij ook tot de wijzen om olie zult roepen, omdat uw lampen uitgaan. Maar mensen, dan zal het te laat zijn. Dan staat er (Matth. 25): "De deur werd gesloten."

B. Maar vrienden, aan wie de Geest des Heeren de hand op een zaligmakende wijze heeft gelegd, en die het evenwel niet kunt of durft te geloven. O, dat is de oprechten eigen. Zij kunnen of durven zulk een grote zaak niet te geloven. De allerhoogste God moet hen Zelf bevestigen. Hoe zeer de vromen ook tot hen spreken van vrede, zij worden er dikwijls nog benauwder onder. Zij zijn bekommerd vanwege bedrog en zij vrezen dat zij met al hetgeen zij hebben nog eenmaal zullen omkomen.

Maar ziehier, vrienden, dan enige zaken om u er eens bij neer te leggen en deze aldus te onderscheiden. Mocht de één daaruit zien dat hij de Heilige Geest deelachtig is, en de ander er zalig door worden ontdekt dat hij Hem nog mist.

1. Wie deze Geest in zijn hart heeft ontvangen, is van zijn *zonden overtuigd* geworden. Het smart hem, dat hij zulk een goede God, Die hem heeft gemaakt en wel heeft gedaan, zo heeft vertoornd. Daarover is zulk één vernederd en verootmoedigd. Daarover rouwklaagt hij (Zach. 12:10). Maar in de nabijchristenen is dit werk maar oppervlakkig.
2. Zulk één is *een bidder* geworden. Daarvan wordt gezegd (Hand. 9:11): "Zie, hij bidt." En dat niet maar om zijn consciëntie te stillen. Nee, de biddende Geest woont in hem, en uit die grond is het bidden hem zo eigen als in het natuurlijke het ademhalen.
3. Zulk één is *met Jezus verenigd*. Hij is één geest met Christus geworden en heeft Jezus overal toe nodig. Maar de tijdgelovige blijft in zichzelf en in zijn plichten hangen.
4. Zo één is ook *aanvankelijk geheiligd*. Hij is een nieuw schepsel. Welk een lust heeft hij in heiligheid en om door de Geest de werkingen des vleses te doden. Dan verblijden zulken zich eerst, wanneer zij daartoe kracht ontvangen. Zulk één is zeer begerig naar de gemeenschap met God. Hij dorstwel eens naar de werkingen des Geestes in zijn hart. O, de Geest der liefde woont in hem en in de grond van zijn hart is het zijn lust om door die Geest te wandelen, al kan hij het niet volbrengen. Met zulk één gaat het als in de berijmde Psalm 97:7
*"Den vromen zal voortaan
't Licht des troostes opgaan,
Blijdschap komt na veel smarten.
Allen oprechten harten"*
5. De Geest werkt in deze ziel langs het Woord na de droefheid ook blijdschap. Doch met de nabijchristenen is het anders. Dewijl die niet in de grond ontdekt zijn aan de wortel van het kwaad, kunnen zij zich licht pleisteren en dus weer ophelpen en verblijden.
6. En tenslotte, zulk één heeft lust om in de grond van zijn hart ontdekt te worden, en daartoe neemt hij ook veel de middelen waar. Maar met een nabij-christen is dat anders. Die schuwt de ontdekking, en hij is daarvoor bekommerd en benauwd.

O mensen, die deze inwoning des Geestes mist en er nu wat van ziet, moge het volgende nog tot uw besturing dienen. Bidt toch veel om de Geest. In Lukas 11:13 staat, dat de hemelse Vader de Geest geeft aan die Hem daarom bidden. Zet u veel onder de middelen der genade. In Hand. 10:44 staat, dat de Geest viel op die het Woord hoorden. Komt veel bij zulken, die daarvan het meest hebben. Waakt er toch voor dat u die Geest bedroeven zoudt door het tegengaan van inwendige kloppingen en overtuigingen, dat gij die in uzelf of in anderen zoudt doven. Of ook door u toe te geven in de zonde tegen uw licht in.

En gelooft ook dat uw tijd kort is, en dat de Geest alleen in Jezus' hand is. Jezus heeft Hem verworven, en zult gij Hem krijgen, dan zal Hij Hem u moeten geven. Maar hierom wil Hij van den huize Jakobs worden verzocht.

C. Volk van God, kunt u uit deze verhandelde stof niet zien welk een heerlijke zaak de inwoning des Geestes is in een land, een stad of plaats, in een huis of familie of ook in het bijzonder in de ziel? Vrienden, dat te bezitten, is de grond voor alle genadeweldaden. Want dan is de bekering van deze en die, ja dan zijn alle geestelijke en tijdelijke zegeningen maar gevolgen van deze genadige inwoning. Terwijl anders ook nog wel mensen bekeerd worden, omdat zij bekeerd moeten worden naar de raad der verkiezing, en anders ook wel weldaden in Gods lankmoedigheid worden geschonken, maar dan is de gunst van God over een geheel volk er uit. Dan zijn ook de roeden niet tot zegen.

O vrienden, mocht gij het zien hoe ver het van deze genadige inwoning des Geestes af is in het algemeen en in de huizen, en in het bijzonder ook in de harten van Gods volk. Hoe merkelijk is de Heere geweken. Welk een tere zaak is het toch, welke licht kan worden verloren. Er kan zo spoedig wat komen tussen de Heere en een volk of een mens, hetwelk alleen langs zware wegen weer terecht kan komen.

Daarom dient het volgende nog tot uw besturing.

- Staat toch naar licht, om in de grond te kunnen zien hoe het is gesteld tussen de Heere en uw ziel. Zoekt aan het werk te raken met de scheiding, die gij opmerkt, en met uw onoprechtheid omtrent het kwaad, dat het u doet. O, al schijnt het nog zo onwaarschijnlijk, God heeft er lust in om Zijn volk te herstellen. Om hen uit een Basan, en uit de diepte der zee weder te brengen, ja uit de graven te doen opkomen.
- Roept toch sterk om die Geest. O, het is niet in uw hand, want het moet door die Geest geschieden. De Geest moet aankomen van de vier winden. De noordenwind en de zuidenwind zullen moeten waaien, zult gij er in worden voortgeholpen.
- En tenslotte, gij weet, dat de Geest alleen in de hand van Jezus is. En er staat geschreven dat Hij de Geest wil geven aan degenen, die Hem daarom bidden. *Waakt dan aan de posten van Jezus' deuren en zoekt daar te wachten tot uw licht opgaat. Amen.*

ZONDAG 21 (Vraag 54-56)

VAN DE KERK EN DE WELDADEN IN DIT LEVEN

Vraag 54: Wat gelooft gij van de heilige, algemene christelijke kerk?

Antwoord: *Dat de Zoon van God uit het ganse menselijke geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Woord en Geest, in enigheid des waren geloofs, van het begin der wereld tot aan het einde vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.*

Vraag 55: Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?

Antwoord: *Eerstelijk, dat de gelovigen, allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. Ten andere, dat elk zich moet schuldig kennen, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te leggen.*

Vraag 56: Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?

Antwoord: *Dat God, om het genoegdoen van Christus' wil, al mijn zonden, ook mijn zondigé aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.*

In het derde deel van de uitbreiding der artikelen des geloofs hebben wij in de voorgaande 20e zondagsafdeling gehandeld over de Persoon en de wijze van bestaan van de Heilige Geest. Nu gaan wij over tot de behandeling van het huishoudelijke werk van de Heilige Geest, hetwelk behoort tot de heiligmaking (zondag 21 en 22).

Hierin handelt de onderwijzer van de onderwerpen, waaraan de Heilige Geest Zijn weldaden schenkt, namelijk de kerk (zondag 21, vraag 54). En dan van de weldaden zelf, namelijk in dit leven (zondag 21, vraag 55, 56), en na dit leven (zondag 22).

Onze tegenwoordige stof in deze 21e zondagsafdeling betreft dan de kerk en de twee weldaden, welke in dit leven haar geschonken worden. In de artikelen des geloofs als volgt omschreven: *Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen; de vergeving der zonden.*

Wij letten hierin op twee hoofddelen:

- I. *De onderwerpen, waaraan deze weldaden bewezen worden, als één lichaam genoemd, de kerk (vraag 54).*
- II. *De weldaden, in dit leven aan deze onderwerpen bewezen, namelijk de gemeenschap der heiligen en de vergeving der zonden (vraag 55 en 56).*

I.

Wat het eerste hoofddeel betreft, bezien wij:

- A. Wat een christen heeft te geloven van die kerk; en
- B. Wat het wil zeggen: Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk.

A. Wij hebben dan eerst te spreken over de natuur of aard van de ware kerk, en willen bezien wat wij door de kerk moeten verstaan.

1. Eerst iets over het woord "kerk" en wat dit woord betekent. Het woord "kerk" staat niet in de Bijbel. Toch is het niet onschrijftuurlijk, aangezien het Griekse woord *kuriakee* zo veel wil zeggen als "hetgeen de Heere toebehoort." Dit woord vinden wij in Openb. 1:10 van de dag des Heeren, en in 1 Kor. 11:20 van het Avondmaal des Heeren. Van dit griekse woord *kuriakee* is ons Hollandse woord *kerk* afgeleid.
2. Wij vinden in de Bijbel wel het woord *ecclesia*, de gemeente, hetwelk te kennen geeft een saamgeroepen menigte, eerst niet uit Gods gemeenschap, maar uit de gemeenschap van de duivel en van de wereld, in zoverre deze tezamen komt om te handelen over de dingen van Gods Koninkrijk.
3. Ook vinden wij het woord *kahal* (1 Kor. 1:26, 27), hetwelk roeping betekent: "Gij ziet uw roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het wijze beschamen zou; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen." Hiervan komt het woord *gemeente*, en het wordt daarnaar genoemd als *een samengeroepen menigte*.
4. Ook vinden wij nog het woord *paneguris*, hetwelk beduidt algemene vergadering, en dan geeft het zo veel te kennen als tezamen genodigd om heerlijke dingen te beschouwen, welke voor de gelovigen de deugden Gods zijn, afstralende van de Christus, enz. Dit woord vinden wij in Hebr. 12:23: "Gij zijt gekomen tot de algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn."
5. En ook vinden wij nog het woord *synagogee*, hetwelk beduidt vergaderplaats (Lukas 7:7): "Hij heeft zelf onze synagoge gebouwd." Ook betekent dit woord wel de verzameling van de gelovigen zelf, zoals blijkt in 2 Thess. 2:1, waar het een toevergadering genoemd wordt; en een vergadering (Jak. 2:2): "Want zo in uw vergadering kwam een man met een gouden ring aan de vinger, in een sierlijke kleding, en er kwam ook een arm man in met een slechte kleding", waar door dit woord zowel de plaats van vergadering als de vergadering zelf kan worden verstaan.

Sprekende van het woord kerk en de betekenis daarvan, zien wij dat dit woord in de Bijbel soms betekent:

- De voorgangers der gemeente (Matth. 18:17): "Zegt het der gemeente."
- Ook betekent het wel eens enige in het bijzonder bij elkaar genoemde gemeenten (Openb. 1:11): "Hetgeen gij ziet, schrijft dat in een boek en zend het aan de zeven gemeenten, die in Azië zijn."
- Ook wel de vergaderplaats (Lukas 7:5): "Hij heeft ons volk lief en heeft zelf onze synagoge gebouwd"; en Jak. 2:2: "Want zo in uw vergadering kwam een man met een gouden ring aan de vinger", enz.
- Maar uit het vervolg zal nog wel blijken, dat wij hier het woord kerk of gemeente moeten nemen in de allernauwste zin of betekenis van het woord, namelijk *alleen ten opzichte van de gelovigen, zoals zij tezamen in Christus zijn verenigd*.

Het woord kerk of gemeente wordt hier dus gebruikt met *betrekking tot de inwendige staat van de gelovigen, zoals zij zijn verlost van de macht van satan en nu Christus toebehoren* (Hand. 20:28): "Zo hebt dan acht op uzelf en op de gehele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot opziensers gesteld heeft om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed." Ook wordt het gebruikt met *betrekking tot de samen roeping van deze gelovigen door Woord en Geest* (Matth. 16:18): "Doch Ik zeg u ook: Gij zijt Petrus, en op deze petra zal Ik mijn gemeente

bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen." Eveneens wordt dit woord gebruikt met betrekking tot de algemene kerk over de ganse aardbodem, van het begin tot aan het einde der wereld, dus alle gemeenten samen, zoals deze alle één kerk uitmaken (Ef. 1:22, 23): "God heeft Hem aan de gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; Welke Zijn lichaam is, en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult."

Ook moeten wij nog letten op de beschrijving van de kerk, alsook hoe deze met haar Hoofd Christus één lichaam uitmaakt. Zij kan dan beschreven worden te zijn *een uit het ganse gevallen menselijk geslacht door Woord en Geest geroepen menigte van mensen tot de heilige gemeenschap van de Christus, als het Hoofd van het genadeverbond, en dat in enigheid des geloofs.*

In het vervolg zal wel blijken dat deze beschrijving op de Bijbel gegrond is.

Allereerst blijkt ons duidelijk uit deze beschrijving, zijnde geheel naar Gods Woord, dat de kerk een lichaam is, waarvan Christus het Hoofd is. Dit lichaam bestaat uit een geroepen menigte van mensen, en wel gelovigen, zoals de onderwijzer zegt, ***dat de leden zijn uitverkoren uit het ganse menselijke geslacht.***

- (1) Uit deze woorden blijkt dus dat de *engelen* niet tot deze vergadering behoren, al is het ook waar (Hebr. 12:22), dat de gelovigen zijn gekomen tot de vele duizenden van engelen, en dat de engelen hun mede-dienstknachten zijn (Openb. 19:10, 22:9 en Hebr. 1:13). Ook zijn de engelen kinderen Gods van hetzelfde huisgezin, en zij hebben gemeenschap met God, waarin ook de gelukzaligheid van de mens bestaat. In Job 38:7 staat, dat er een dag was, "waarop de Morgensterren vrolijk zongen en de kinderen Gods juichten." Engelen zijn dit alles echter op een andere wijze en uit anderen hoofde dan de gelovigen. Want de engelen zijn niet door Christus verlost, zij zijn door het Evangelie niet geroepen, zij zijn niet door de Geest wedergeboren en zij zijn geen deelgenoten van het genadeverbond, hetwelk alle merktekenen zijn van de gemeente.
- (2) Tot deze vergadering behoren ook niet *de verworpenen onder de mensen*, die evenwel uitwendig in de kerk kunnen zijn. Johannes de Doper zei, dat dezen niet als koren in de schuur der kerk waren, maar als kaf (Matth. 3:12). Dezen worden kwade en wegwerpelijke vissen genoemd (Matth. 13:48), en vaten ter oneer (2 Tim. 2:20).
- (3) In een strikte zin genomen behoren ook de uitverkoren onbekeerde mensen nog niet tot deze vergadering. Zij zijn wel van eeuwigheid uitverkoren, maar zij zijn in de tijd nog niet geroepen en vergaderd. Jezus noemt hen wel Zijn schapen (Joh. 10:15, 16), waar Hij Zijn leven voor geeft, maar Hij zegt. ook dat zij van deze stal nog niet zijn. Hij moet ze dus nog toebrengen.

Dus blijkt ons uit Gods Woord, dat tot deze vergadering of kerk alleen mensen behoren (Hebr. 2:16): "Want waarlijk, Hij neemt de engelen niet aan, maar Hij neemt het zaad Abrahams aan."

- En wel gelovige mensen (Hand. 2:41): "Die dan zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt; en er werden op die dag tot hen toegedaan omtrent drie duizend zielen." Daarom zegt Paulus tot zijn medegelovigen (Hebr. 3:6): "Wiens huis wij zijn, indien wij maar de vrijmoedigheid en de roem der hoop tot het einde toe vasthouden."

- En ook wel een menigte van gelovige mensen (1 Kor. 10:17): "Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam", en 1 Kor. 12:14: "Want ook het lichaam is niet één lid, maar vele leden."

Deze geroepen menigte gelovige mensen zijn leden van dat lichaam, waarvan Christus het Hoofd is. De onderwijzer omschrijft dit aldus: ***Dat de Zoon van God uit het ganse menselijke geslacht Zich deze gemeente hééft uitverkoren.***

Dat Christus, de Zoon van God, naar het woord van de onderwijzer het Hoofd der kerk is, blijkt ons zeer krachtig uit Kol. 1:13-18: "Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde; in Dewelke wij de verlossing hebben door Zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden. Dewelke het Beeld is des onzienlijken Gods, de Eerstgeborene aller creaturen. Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen; en Hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen door Hem. En Hij is het Hoofd des lichaams, namelijk der gemeente." Hieruit ziet men, dat indien Christus niet was de Zoon van God, Hij ook niet zou kunnen zijn het Hoofd der gemeente. Want om alle dingen als een huishoudelijk Hoofd aan Zich te kunnen onderwerpen, moest Hij het almachtige, Goddelijke leven onderwerpelijk in Zichzelf hebben, dus zijn de waarachtige God en de Zoon van God. Ook uit Ef. 1:20, blijkt in de samenhang, dat het Hoofd van de kerk te zijn samengaat met het zitten aan Gods rechterhand, ver boven alle overheid en macht en kracht.

Daarmede vervalt vanzelfsprekend de godslasterlijke en antichristelijke leer van het pausdom, welke wij geheel verwerpen, namelijk dat de paus van Rome het hoofd van de kerk zou zijn. Dit kan niet zijn en is dus een leugen, omdat de paus van Rome de antichrist is (1 Joh. 2:13 en 22). Dat is één, die zich aan Christus gelijk en als vóór Christus stelt, en intussen geen Christus is, maar een verrader van Hem, zoals nadrukkelijk blijkt uit de omschrijving van Paulus (2 Thess. 2:3-11). Hij spreekt daar van de mens der zonde, de zoon des verderfs, die zich zou verheffen boven al wat God genaamd wordt, en dat hij in de tempel van God, dat is de kerk, als een God zou zitten.

En dat toen de verborgenheid der ongerechtigheid door hem reeds, als in het verborgen werd gewrocht, en dat hij op zijn eigen tijd geopenbaard zou worden; en dat zijn toekomst zou zijn naar de werking van de satan, in alle kracht en tekenen en wonderen der leugenen. Ook dat de Heere hem allengskens verdoen zou door de Geest Zijns monds, en hem tenslotte teniet zou maken door de verschijning van Zijn toekomst, namelijk ten jongsten dage, zoals velen denken.

En vergelijken wij hiermede Openb. 13 : 11, 13, 17 en 18, dan vinden wij daar zijn merktekenen, en het getal van zijn naam, zes honderd zes en zestig, welke laatste hoofdstukken zelfs de roomsen niet kunnen ontkennen dat hier Rome wordt bedoeld. En uit Openb. 18 : 21 blijkt dat hij met geweld zal worden geworpen, zoals die sterke engel een molensteen inde zee wierp. Het beest en allen die het aanbidden, zullen zinken in de poel des vuurs. Wat een kerk moet dat welzijn, waarvan zulk een wangedrocht het hoofd is!

Wij zeggen dus dat alleen Christus het zalig Hoofd is van Zijn kerk, Wiens heerschappij een eeuwige heerschappij is. Hij kent de inwendige mens des harten van Zijn volken vloeit daarin. Van Zijn zalig leven, van Zijn licht, kracht en wijsheid

hangt elk lid van deze kerk af. Ook maakt de vereniging en de nauwe gemeenschap van al deze leden met dit zalige Hoofd, tezamen tot één lichaam, de kerk uit. Doch hiervan zal in het vervolg, en wel bijzonder aanstonds bij de behandeling van *de gemeenschap der heiligen* in vraag 55, worden gesproken.

Sprekende over de natuur van de ware kerk, zullen wij nu nog bezien *de wijze, waarop de Zoon van God Zich uit het ganse menselijke geslacht een gemeente of kerk vergadert.*

Wij moeten daarbij letten op de grond of het fundament, welke is de eeuwige en vrije verkiezing of voorverordining ten leven in Christus. De onderwijzer zegt, ***dat de Zoon van God Zich een gemeente uitverkoren heeft tot het eeuwige leven,*** en wel om in de tijd vergaderd te worden tot de kerk. Dit is dan het vaste fundament, dat staat, hebbende deze zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn (2 Tim. 2 : 19). Wij lezen hiervan in Ef. 1 4, 5: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde. Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil."

Ja, deze verkiezing is met name, deze en die persoon, zoals ons duidelijk blijkt uit Rom. 9:13-16: "Jakob heb Ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat. Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Dat zij verre. Want Hij zegt tot Mozes: Ik zal Mij ontfermen, diens Ik Mij ontferm, en Ik zal barmhartig zijn die Ik barmhartig ben. Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods." En in vers 18: "Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en verhardt die Hij wil."

En als een arm schepsel hierover tot God zou antwoorden en zeggen: Waarom hebt Gij mij alzo gemaakt? dan zegt Paulus in vers 21 wat hierop het antwoord moet zijn: "Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp te maken het ene vat ter ere, en het andere ter onere?" Ja, de apostel toont ook verder duidelijk aan dat niemand anders verdoemd wordt dan om eigen schuld. Want God heeft de vaten des toorns, welke zijn toebereid tot het verderf, met veel lankmoedigheid verdragen.

Deze uitverkorenen zijn van de Vader van eeuwigheid aan de Zoon gegeven in het *Verbond der verlossing*, opdat Hij hen zou vergaderen en hun de naam des Vaders zou verklaren. Dus zijn dezen als het ware opgetekend in het boek des levens, in het boek des levens des Lams (Joh. 17: 6): "Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en zij hebben Uw Woord bewaard." Deze uitverkorenen zijn zelfs het minste getal van de geroepenen (Matth. 20:16): "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren." En volgens Lukas 12:32 is het een klein kuddeke, waaraan de Vader naar Zijn welbehagen het Koninkrijk zal geven.

Dientengevolge is ook wel duidelijk, dat deze verkiezing niet is uit aanmerking van enige voorgeziene goede werken of geloof. Dit willen de Jezuïeten en de remonstranten, maar de verkiezing is tot het geloof en goede werken, om dus de mens daartoe te brengen (Ef. 1:4): "Die ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde." En Hand. 13:48: "Er geloofden er zo velen als er verordineerd waren tot het eeuwige leven."

Letten wij nu op het onafscheidelijk gevolg van deze eeuwige verkiezing, namelijk hoe en op welke wijze de Zoon van God deze uitverkorenen maakt tot Zijn kerk, en wat Hij daartoe aan hen doet. *Hij vergadert dezelve in de enigheid des waren geloofs*, zoals de onderwijzer zegt.

Hij vergadert hen, die van nature zo onuitsprekelijk veraf zijn en verstrooid in de staat van nature. Dit was voorzeggd in Jes. 56:8, 9: "De Heere HEERE, Die de verdrevenen van Israël vergadert, spreekt: Ik zal tot hem nog meer vergaderen, nevens hen, die tot hem vergaderd zijn. Al gij gedierte des velds, komt om te eten, ja al gij gedierte in het woud." Dit profeteerde Kájafas (Joh. 11:52), dat het nut was, dat Jezus van Nazareth stierf. En niet alleen voor dat volk, maar ook opdat Hij de kinderen van God, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen. Ook lezen wij in Hand. 15:14: "Hij heeft de heidenen bezocht, om uit hen een volk aan te nemen voor Zijn Naam." En in Hand. 2:47: "De Heere deed dagelijks toe tot de gemeente, die zalig werden."

Deze vergadering tot Christus en tot Zijn leden wordt de inwendige roeping genoemd, en is aan de verkiezing verbonden, zoals blijkt uit de keten der zaligheid (Rom. 8:29, 30): "Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." Daarom wordt God de Roepende genoemd (Rom. 9: 11).

Deze vergadering of roeping tot de kerk geschiedt *in de enigheid des waren geloofs*. Het is met de mens also gesteld, éér hij vergaderd of geroepen wordt, dat hij naar de letter is onderwezen omtrent al de werken der genade van de Heilige Geest in het hart, volgens onze religie, en dus op de Bijbel gegrond. Hij verstaat dit dus ook naar de letter en maakt er zijn eigen begrippen en bevattingen van, en zo ook van het geloof.

De één verstaat er vóór zijn bekering de religie en de belijdenis door, en is van mening dat als hij daar maar in blijft, hij dan wel vast staat en wel zalig zal worden.

Weer een ander verstaat er de verzekering door, namelijk de sterke indruk of verbeelding dat Christus zijn Zaligmaker is.

En weer een ander heeft wel eens een ontwaakte consciëntie en wordt voor die tijd wel enigszins bekommerd, maar weet zich dan wonderlijk te helpen met de letter, dat Jezus in de wereld is gekomen om zondaren zalig te maken. Dit houdt hij dan voor het geloof en voor het oefenen van geloof, zonder dat hij er van weet wat het is de zonden te zien in hun ware aard en door de Geest te worden geleerd wat het is met zijn zonden tot Jezus te komen.

Nog een ander heeft een soort van beweging en gevoeligheid in zijn temperament, en meent dat zijn weg recht is, terwijl Salomo met nadruk zegt (Spr. 14:12): "Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die weg zijn (of loopt uit op) wegen des doods."

Maar vrienden, als God een mens vergadert in de enigheid des waren geloofs, krijgt deze het geloof der werking Gods (Joh. 6:29), het geloof der uitverkorenen Gods (Titus 1:1). Dus is maar één geloof' in al de uitverkoren gelovigen (Ef. 4:5): "Een Heere, één geloof, één Doop." Het is ook een onderling geloof (Titus 1:3). Zij krijgen dan enerlei hart en enerlei weg om God te vrezen (Jer. 32:39), en worden aldus één kudde onder één Herder (Joh. 10:16). Zij worden in deze enigheid des geloofs tot één vergaderd (Joh. 11:52). En doordat zij enerlei zin, namelijk de zin van Christus van al de werken der genade krijgen en hebben, kennen zij ook elkander en verenigen zij zich met elkander, waaruit dan de gemeenschap der heiligen voortvloeit.

De onderwijzer zegt voorts, ***dat de Zoon van God deze vergaderden ook beschermt en onderhoudt.***

Hij beschermt en bewaart de vergaderden. Want zodra God een mens bekeerd en tot de kerk gebracht heeft, is toch de macht der hel op de been om, zo het mogelijk ware, de gemeente en elk lid daarvan in het bijzonder uit te roeien, of althans schade aan hun zaligheid toe te brengen. Maar in die kerk zijn zij veilig (Zach. 2:5 en 8). God is een vurige muur rondom hen, en die hen aanraakt, raakt Gods oogappel aan. Psalm 46:6: "God is in het midden van haar, zij zal niet wankelen."

- En dit alles rust op het eeuwige, onveranderlijke en vaste voornemen Gods, dat naar de verkiezing is (Rom. 9:11). Het rust op de volle genoegdoening van de Zoon, welke niet tevergeefs kan zijn (Rom. 3:20): "God heeft Zijn Zoon voorgesteld tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is."
- Het rust op de eeuwige inwoning van de Geest (Joh. 14:16): "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." De Geest is in hun harten het Onderpand van hun erfenis tot de verkregen verlossing (Ef. 1:14).
- Het rust op het onveranderlijke en onbewegelijke zoutverbond (Jes. 54:8-10): "In een kleine toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen; maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser. Want dat zal Mij zijn als wateren van Noach, toen Ik zwoer dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijs vrede zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer."
- Het rust op de eeuwige en onveranderlijke liefde van Jezus (Joh. 13:1): "Jezus wetende, dat Zijn ure gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot de Vader, alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij ze liefgehad tot het einde toe." Ja, het rust ook op Zijn eeuwige en krachtige voorbedding, zodat Hij altijd verhoord wordt (Hebr. 7:25): "Hij leeft altijd om voor hen te bidden." Vrienden, indien Jezus niet voor Petrus gebeden had, dan zou zijn geloof zijn opgehouden (Lukas 22:32). En ziet ook hoe het verhoord wordt. De Heere zegt Zelf bij de opwekking van Lazarus (Joh. 11:41, 42): "Ik dank U, Vader, dat Gij Mij gehoord hebt. Doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort."

Temidden van zulk een stroom, ja een woedende zee van verdorvenheden en van verraad van binnen, en onder zulk een macht van verzoeking van buiten zouden zij van zichzelf uit de staat der genade vallen, indien Jezus Zijn hand niet aan hen hield en het leven der genade in hun hart niet onderhield, ook indien Hij hen niet van het nodige voedsel en onderhoud voorzag. Daarom wordt Hij de Behouder des lichaams genaamd (Ef. 5:23), als het Hoofd der gemeente. En zulks wordt niet weggenomen door het feit, dat vele schone en heerlijke gemeenten in Judea en Azië zijn te gronde gegaan. Want de kerk is slechts één over de gehele aardbodem, en dan wordt het Koninkrijk maar verplaatst. Dan wordt het van het ene volk weggenomen en aan het andere gegeven, dat zijn vruchten voortbrengt, zoals wij zien in Matth. 21:43 en Rom. 11. Daarom lezen wij ook dat Zijn rijk en gemeente duren zal van geslacht tot geslacht. Dan. 2:44: "Doch in de dagen van die Koning zal de God des hemels een Koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden." Lukas 1:33:

"En Hij zal over het huis Jakobs Koning zijn, en Zijn Koninkrijk zal geen einde hebben." Dus zullen de poorten der hel deze kerk niet overweldigen (Matth. 16:18), want zij worden in de kracht Gods bewaard, door het geloof tot de zaligheid (1 Petrus 1:5).

Ziet nu *welke middelen* de Zoon van God tot deze vergadering, bewaring en onderhouding gebruikt. De onderwijzer zegt, ***dat Hij dit doet door Zijn Woord en Geest.***

A. De apostel Paulus zegt (2 Kor. 3:6) dat de letter doodt, en dat *de Geest* levend maakt. En waarlijk, voor menigeen is het Woord een dode letter, en hij sterft omdat hij op een dode letter rust. Maar daarom heeft de Heere beloofd dat Zijn Geest Zich zal paren aan het Woord (Jes. 59:21): "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe." Hieruit blijkt ons dus dat alle Woord krachteloos is zonder de Geest, en ook dat alle geesten moeten worden getoetst aan het Woord, of zij uit God zijn (1 Joh. 4:1). De Geest langs het Woord moet het toch alleen doen. Er staat geschreven (Hand. 10:44), dat de Geest viel op allen, die het Woord hoorden", en in 1 Kor. 12:13, dat de gelovigen door één Geest tot één lichaam worden gedoopt. Alsook in Zach. 4:6: "Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heirscharen."

B. Hiertoe heeft God *een bediening des Woords* ingesteld, om dat Woord te verkondigen aan de oren van dode mensen, of de Geest op hen vallen mocht en in hen mocht komen tot levendmaking. Dit werd in een gezicht aan Ezechiël vertoond (Ezech. 37). En hiervan lezen wij in 1 Kor. 12:28: "God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen." Onder deze prediking wil de Heere de Zijnen vergaderen (Markus 16:20): "En zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden."

En daaronder, ja op *dat Woord* wil de grote Koning Jezus als op Zijn wagen komen rijden in het hart van Zijn van Hem afkerige vijanden (Psalm 45:4-6): "Gord Uw zwaard aan de heup, o Held, Uw majesteit en Uw heerlijkheid. En rijd voorspoediglijk in Uw heerlijkheid, op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid; en Uw rechterhand zal U vreselijke dingen leren. Uw pijlen zijn scherp; volken zullen onder U vallen; zij treffen in het hart van des Konings vijanden." En dan worden zij (Psalm 110:3, 4) "een zeer gewillig volk op de dag van Gods heirkraft, in heilig sieraad; uit de baarmoeder des dageraads zal U de dauw Uwer jeugd zijn."

Ja, zelfs vreemden en die zich alzo maar tot de Heere voegen, hebben ook de beloften dat de Heere hun een plaats en een naam in Zijn huis en in Zijn kerk zal geven, en dat Hij hen zal verheugen in Zijn bedehuis (Jes. 56:3-7).

De Heere zendt Zijn Geest wel onder zegeningen en voorspoeden, deze dienstbaar makende om te brengen *onder de prediking des Woords*, opdat men zo tot de gemeente door de Geest vergaderd worde, maar meestal en gewoonlijk gebruikt de Heere oordelen en roeden om een mens tot God te brengen en tot Zijn kerk en volk. Wij lezen in Dan. 9:25: "De straten en de grachten zullen wederom gebouwd worden, doch in benauwdheid der tijden."

En tenslotte toont de onderwijzer nog aan, dat deze weg van vergadering in enigheid des geloofs, van beschermingen onderhouding door Zijn Geest en Woord, door alle tijden heen dezelfde is geweest, zeggende *dat de Zoon van God dit doet van het begin tot aan het einde der wereld.*

De Heere heeft van het begin der wereld aan tot nu toe een kerk vergaderd, bewaard en onderhouden door Woord en Geest.

- God heeft vóór de tijd van Mozes Zijn kerk eerst opgericht en in meer vrijheid gehouden in de huisgezinnen van de aartsvaders.
- Daarna onder en ook na Mozes heeft Hij op velerlei wijze de bedeling van het woord der roeping gegeven, evenwel toch gebonden en begrensd.
- Maar in het bijzonder in de dagen van het Nieuwe Testament, direct na de komst van Christus in het vlees, gaf Hij aan Zijn kerk een algemene uitgebreidheid onder alle volken, talen, natiën en tongen.
- Ook is dit duidelijk gebleken, toen het Beest, de Antichrist, zijn eerste val maakte in de dagen van de Reformatie. Reeds ten tijde van keizer Constantijn was dit begonnen zich met de kerk te vermengen en deszelfs krachten waren steeds groter geworden.
- En sinds de dagen der Reformatie heeft God Zijn kerk bewaard in velerlei wisselvallige wegen door geestelijke zomertijden en gure wintertijden heen tot op deze dag.
- Ook zal God Zich een kerk vergaderen en deze bewaren en onderhouden tot aan het einde van de wereld toe.
  - Daarom verwachten wij, naar de onfeilbare beloften Gods, de laatste val van de Antichrist, als een molensteen in het hart van de zee (Openb. 18:21).
  - Ook de bekering der Joden en heidenen, wanneer volgens Rom. 11:25, 26 de volheid der heidenen zal ingaan en gans Israël zal zalig worden.
  - Welker bekering voor de kerk niet anders zal zijn dan een leven uit de doden, **en dus zal de staat der kerk heerlijk worden.** Wij lezen in Psalm 107: 42, 43: "De oprechten zien het en zijn verblijd; maar alle ongerechtigheid stopt haar mond. Wie is wijs? die neme deze dingen waar; en dat zij verstandelijk letten op de goedertierenheden des Heeren." En dit zijn deze dingen, waarin volgens Ef. 2:10, 11 "nu door de gemeente bekend gemaakt worde aan de overheden en de machten in de hemel de veelvuldige wijsheid Gods, naar het eeuwig voornemen, dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus, onze Heere."

Dit nu kan niet anders zijn, aangezien Christus te allen tijde de grond der gemeente is geweest en dit zal blijven (Hebr. 13:8): "Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde, en in der eeuwigheid." Zijn bloedige offeranden zijn van het begin tot aan het einde der wereld de prijs der gemeente (Hebr. 9:26): "Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af, maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande." Zie ook 1 Kor. 11:26.

De prediking van het Woord, gepaard met de Heilige Geest, is het middel ter vergadering door alle tijden heen.

Dit ziet men al in de moederbelofte, de verkondiging waarvan, gepaard met de Heilige Geest, aan Adam en Eva het leven gaf (Gen. 3:15): "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen." En Jes. 59:21: "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en

Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe."

En tenslotte, *de inwendige gedaante van de kerk is te allen tijde geweest het ware geloof*, zoals blijkt uit Abel en Henoch, en zo zijn te allen tijde de ware gelovigen de leden van de kerk geweest (Gen. 4:4, vergeleken met Hebr. 11:4, enz.). En dientengevolge is Christus, als de Heere, het Hoofd en de Bruidegom van Zijn kerk, nooit zonder leden en onderdanen geweest, en ook kan noch zal Hij ooit zonder dezelve zijn. Daarom is het ook zeer ongerijmd om te stellen dat de kerk van het Oude Testament dienstbaar is geweest aan ouderlingen, priesters, profeten en andere heren, als zijnde medegenoten van Christus. En ook aan aardse goden, die als zo vele hoofden over haar waren, en dit tegen de ware natuur der kerk in, waarvan Christus alleen het Hoofd is. Zijn knechten hebben te allen tijde maar een bedienende macht onder Christus gehad, en daarom zegt de kerk (Jes. 33:22): "De Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning, Hij zal ons behouden."

Sprekende van hetgeen de christen heeft te geloven van de kerk, *moeten wij nu nog behandelen de eigenschappen en kentekenen van de ware kerk*.

Wij zullen daarbij zien welke eigenschappen of namen van deze kerk in de artikelen des geloofs worden genoemd.

Allereerst wordt dan gezegd ***dat deze kerk één is***. Ja, er is over de ganse aardbodem maar één kerk, hoewel zij is als de maan, toe- en afnemende op sommige tijden en op verscheidene plaatsen. Dit leert ons Gods Woord (Hoogl. 6:2): "Eén enige is Mijn duive, Mijn volmaakte, de enige van haar moeder." Joh. 10:16: "En het zal worden één kudde, en één Herder." Ef. 4:4-6: "Eén lichaam is het, en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt tot één hoop uwer beroeping. Eén Heere, één geloof, één Doop. Eén God en Vader van allen, Die daar is boven allen, en door allen, en in u allen." En 1 Kor. 12:13: "Wij worden door één Geest tot één lichaam gedoopt." Deze eenheid vertoont zich in de openbare samenkomsten en in het gebruik der heilige sacramenten. Zij zijn de vele graankorrels, die tot één meel gemalen en tot één brood gebakken worden; zo zijn zij velen één lichaam (1 Kor. 10:17). En zij zijn ook één in het afscheiden van valse leraars en kerken, en in het verwerpen van alles, wat strijdig is met de gezonde leer (2 Joh.:10): "Indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvang hem niet in uw huis, en zegt tot hem niet: wees gegroet."

Evenwel kan men deze kerk, ten opzichte van haar verschillende staat, gestalten en gedaanten wel onderscheiden.

Dan kan men haar onderscheiden in een triomferende kerk en in een strijdende kerk.

- De triomferende kerk is boven in de hemel overgebracht uit de strijd, en deze is boven alle bereik van de vijanden en tot een pilaar in het bovenhuis. Hiervan lezen wij (Openb. 7:9): "Na deze zag ik, en ziet, een grote schare, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten en volken en talen, staande voor de troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen, en palmtakken (tot een teken van hun triomf) waren in hun handen."
- Van deze kerk spreken wij hier niet, maar alleen van de nog strijdende kerk, welke is als een voorportaal van de hemel.
En deze kan weer onderscheiden worden in onzichtbaar en zichtbaar voor het oog der wereld.

- *Onzichtbaar* is zij met betrekking tot het verborgen werk der genade in het hart, dus met betrekking tot de verborgen mens des harten, welke niemand kent dan de Heere alleen, de Kenner der harten (2 Tim. 2:19): "De Heere kent degenen, die Zijnen zijn" (namelijk aan het hart). De ene mens kan de andere niet kennen, dan alleen uit zijn werken en daden.
- En deze zijn in de gelovige *zichtbaar* in zo verre het werk van genade en heiligheid naar buiten uitstraalt. In Matth. 5:14 worden zij genoemd een licht der wereld, een stad op een berg, die niet verborgen kan zijn. Daaruit vloeit de gemeenschap en vereniging der gelovigen op aarde voort. Daaraan zullen allen, die hen zien, hen kennen, dat zij het zaad zijn, dat de Heere gezegend heeft (Jes. 61:9). Zo kennen de goddelozen hen wel eens en die kunnen het wel voelen aan hun vijandig hart. Ja wat zeg ik, de duivel wist wie de vromen waren (Hand. 19:15).

En deze zichtbare kerk kan wederom onderscheiden worden in tijden, dat zij meer verborgen, en in tijden dat zij meer openbaar is.

- De kerk is *verborgen* wanneer zij verkeert onder dwalingen, ketterijen, zwaar verval van zeden, of wanneer zij onder zware vervolgingen moet zuchten. Dan is het haar als de vrouw in Openb. 12:6, welke moest vluchten in de woestijn. Of als de profeet Elia, in wiens dagen de kerk zó verborgen was, dat hij meende alleen overgebleven te zijn (1 Kon. 19:14 en 18). Maar het Goddelijk antwoord was, dat er nog zeventuizend waren, die hun knieën voor de Baäl niet gebogen hadden.
- Maar meer *openbaar* is de zichtbare kerk als zij grote luister en voorspoed en veel vrede geniet. Dus wanneer (Jes. 49:24) koningen haar voedsterheren en vorstinnen haar zoogvrouwen zijn. Want dan is het een eer om God te vrezen.
- En tenslotte heeft deze openbare kerk een *tweeërlei uitwendige gedaante*. En dit wel ten opzichte van de ware gelovigen, die hun daden naar buiten geestelijk zoeken te verrichten, en ten opzichte van de uitwendige belijders, die zich bij de kerk voegen.
  - Men kan hier onderscheiden een *verkiezing tot zaligheid*, welke alleen over de uitverkorenen gaat.
  - En een *verkiezing van verworpenen*, om hen boven andere volken daar te doen wonen, waar God Zijn volk vergadert. Deze laatsten genieten verschillende voorrechten van de kerk. Want de Heere maakte (Psalm 147:19, 20) "aan Jakob Zijn woorden bekend, aan Israël Zijn inzettingen en Zijn rechten. Alzo heeft Hij aan geen volken gedaan."

Hieruit vloeit voort een *tweeërlei roeping*.

* Een inwendige roeping, welke alleen aan de uitverkorenen eigen is (Rom. 8:30): "Die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd" enz. En dat zijn alleen (Hebr. 3:1) "de heilige broeders, die de hemelse roeping deelachtig zijn." Dit wordt genoemd (1 Kor. 1:9) een roeping tot de gemeenschap van Gods Zoon.

* En een uitwendige roeping (Matth. 20:16): "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren."

Hieruit vloeit ook voort een *tweeërlei geloof*.

* Het ene wordt genoemd een *waar zaligmakend geloof* (Joh. 6:29): Het geloof der werking Gods. Of (Titus 1:1) het geloof der uitverkorenen Gods, (1 Tim. 1:5) het ongeveinsd geloof, en (Gal. 5:5) het geloof, dat door de liefde werkt.

* Het andere wordt genoemd een algemeen, schijn- of tijdgeloof, hetwelk de verworpenen, levende onder het licht des Evangelies, krijgen. Dit wordt aangewezen in Matth. 13:20, het zaad in de steenachtige aarde. En in Hand. 8:13: "Simon de tovenaer geloofde ook zelf."

Hieruit vloeit ook voort een *tweeërlei heiligheid*.

* De ene is inwendig en in engere zin genomen volstrekt (1 Kor. 6:11): "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd." Dat is in Christus, door de Geest. En (Psalm 93:5) "deze heiligheid is den huize Gods sierlijk."

* De andere is alleen een heiligheid ten aanzien van het uitwendige, een heiligheid des verbonds. Paulus zegt (Rom. 11:16): "Indien de eerstelingen heilig zijn, zo is ook het deeg heilig; en indien de wortel heilig is, zo zijn ook de takken heilig." Dat wil zeggen: indien de vaders afgezonderden en bondgenoten zijn geweest, dan moet dit ook worden geoordeeld ten aanzien van de nakomelingen. En in 1 Kor. 7:14 wordt gezegd dat de ongelovige man is geheiligd in zijn gelovige vrouw, ook de ongelovige vrouw in de gelovige man, zodat zelfs de kinderen, uit zulk een huwelijk voortgesproten, heilig zijn. Vandaar het woord in Hebr. 10:29, waar geschreven staat dat "zij het bloed des Nieuwen Testaments onrein achtten, waardoor zij geheiligd waren."

En hieruit vloeit ook nog voort een *tweeërlei gemeenschap van het genadeverbond*.

* De één wordt waarachtig onder de band des verbonds gebracht, gelijk geschreven staat (Ez. 20:37): "Ik zal ulieden onder de roede doen doorgaan, en Ik zal u brengen onder de band des verbonds." Zulken genieten dus de geestelijke en heerlijke weldaden van het verbond, gemeenschap met God in Christus oefenende, de vergeving der zonden verkrijgende, terwijl Gods wet in hun hart wordt ingeschreven (Hebr. 8:10-12): "Want dit is het verbond, dat Ik met het huis Israëls maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven, en in hun harten zal Ik die inschrijven: en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen niet leren een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder, zeggende: Ken de Heere; want zij zullen Mij allen kennen van de kleine onder hen tot de grote onder hen. Want Ik zal hun ongerechtigheden genadig zijn, en hun zonden en hun overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken." Hiertoe behoort ook de onderscheiding van een Jood in het verborgen en in het openbaar (Rom. 2:28, 29).

* En de andere geeft zich uitwendig en niet in waarheid onder het verbond der genade. Wij zien dit in Ex. 19:8, waar al het volk op de voorstelling van het verbond riep: "Amen, al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen." En aan het merendeel van hen had God geen welgevallen. Dus worden volwassen mensen op hun manier bondgenoten door uitwendige belijdenis, en wanneer dit gepaard gaat met een onergerlijk gedrag, kunnen zij dan ook niet van de sacramenten des verbonds worden geweerd. Ziet dit in Hand. 2:39: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen" enz.

Daardoor worden de kinderen weer als bondgenoten geboren (1 Kor. 7:14): "Anders waren uw kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig."

Dezen genieten ook veel uitwendige voorrechten, welke bij het Koninkrijk worden toegeworpen. Dikwijls veel uiterlijke vrede, voorspoed en welvaren, welke God uit kracht van Zijn verbond aan Zijn volk schenkt. Daar genieten zulken van terzijde ook van, en daarom is het voor een onbekeerde goed om daar te wonen, waar de Heere Zijn volk vergadert. En zulks nog te meer omdat zij daar leven in de mogelijkheid van ook te kunnen worden vergaderd in Gods huis en binnen Zijn muren. Zulken staan als in een voorhof en kunnen haast binnengelaten worden wanneer de deur van het heilige maar open gaat. Maar indien niet, dan zijn zij maar ranken, welke op hun wijze zijn ingeënt, zonder vrucht te dragen in Christus, en deze worden op Gods tijd weggenomen (Joh. 15:2, 6). En van dezen vallen er velen af, in het bijzonder wel als er vervolgingen komen. Maar in engere zin genomen, dan staat er (1 Joh. 2:19): "Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn; maar dit is geschied opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn."

De artikelen des geloofs zeggen ook, *dat deze kerk heilig is*. En zulks omdat zij is geheiligd door het bloed en de Geest van Christus, en afgezonderd van alle volkeren buiten deze kerk. Al heeft ze ook nog haar zonden en gebreken, evenwel is ze aanvankelijk geheiligd (1 Kor. 6:11): "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd." En Titus 2:14: "Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." Daarom wordt haar ook opgedragen zich af te scheiden (2 Kor. 6:17): "Gaat uit het midden van haar." Ook wordt de kerk in deze artikelen algemeen of katholiek genoemd. Dit lezen wij in Matth. 28:19: "Gaat dan henen, onderwijst alle volkeren" enz. En in Rom. 10:12: "Want er is geen onderscheid, noch van Jood, noch van Griek. Want eenzelfde is Heere van allen, rijk zijnde over allen, die Hem aanroepen." Dit kan men opvatten in tweeërlei zin.

* Ten eerste is de kerk *algemeen of katholiek* ten opzichte van *het verleden, het tegenwoordige en het toekomstige*. Dus ten opzichte van de bijzondere plaatsen en tijden en de rang van personen en staten in de gehele wereld. Van Ignatius wordt gezegd, dat hij het volgende schreef in een brief aan de gemeente van Smyrna: "Overal waar Christus Jezus is, aldaar is de algemene kerk." Hieruit volgt dus dat in de kerk de gouden ring aan de vinger van een man niet in aanmerking komt (Jak. 2). De kerk wordt alleen geschat naar de maat en het gewicht van de genade, en kan een arm mens hier groter zijn dan een koning, al heeft deze ook de wortel der zaak in zich. En ten tweede ten opzichte van de kerk van het Nieuwe Testament, in tegenstelling met die van het Oude Testament. En zulks omdat de kerk van het Nieuwe Testament aan geen plaats of volk meer is vastgemaakt. De middelmuur des afscheidsels weggenomen zijnde, is de kerk nu over de gehele wijde wereld verspreid en is dus een algemene moeder, om overal kinderen voort te brengen.

En tenslotte vermelden de artikelen des geloofs *dat deze kerk christelijk is*. Zulks omdat zij op het allernauwst met Christus is verenigd, zelfs zo, dat de gemeente zelf Christus genoemd wordt (1 Kor. 12:12). Omdat Jezus haar Hoofd, en zij het lichaam en de volheid van Christus is (Ef. 1:22, 23): "En heeft Hem de gemeente gegeven tot

een Hoofd boven alle dingen; welke Zijn lichaam is." Omdat Christus haar Bruidegom en zij Zijn bruid is (Joh. 3:29). Ook omdat Christus haar Leraar is (Matth. 23:8) en zij Zijn leerling (Hand. 11:26).

Sprekende van de natuur der ware kerk, zullen wij nu nog in het kort bezien *welke de kentekenen daarvan niet zijn en welke deze wel zijn.*

- (1) Dat zijn geen kentekenen, welke het pausdom wil, namelijk dat *zij katholiek is in naam.* De oude novatianen, donatisten, arianen en andere ketters, zoals nu ook het pausdom, hebben zichzelf deze naam gegeven, maar daarom is deze naam nog geen kenteken. Want wij lezen in Openb. 3:9 dat er te Filadelfia waren, die zeiden dat zij Joden waren, en zij waren liet niet, maar logen. Zij waren een synagoge des satans.
- (2) Het pausdom beroept zich ook op de *oudheid.* Maar oudheid zonder waarheid is niets. De oudste religie sedert de val van Adam is het rijk van de duivel.
- (3) De bestendigheid en *duurzaamheid* kan ook al geen kenteken zijn, aangezien het rijk des duivels ook een bestendig rijk is. De bestendigheid heeft alleen waarde ten opzichte van de waarheid der leer.
- (4) En wat betreft de *veelheid van belijders*, als dat een kenteken is, dan heeft mogelijk de religie der Turken de meeste belijders. En in Openb. 13:3 staat, dat de gehele aarde het beest na zou volgen. En daartegenover wordt de ware kerk een klein kuddeke genoemd (Lukas 12:32). De weg naar de hemel is smal en wordt door weinigen betreden (Matth. 7:14).
- (5) Ook noemt het pausdom het geschieden van *wonderen.* Maar deze zijn voor de gelovigen niet nodig en dit is ook geen kenteken, want die kunnen onder de heilige en wijze toelating Gods geschieden door de hulp des duivels. En het roemen hierop is het kenteken van de antichristelijke kerk (2 Thess. 2:9): "Wiens toekomst is naar de werking des satans, in alle kracht, en tekenen, en wonderen der leugenen."
- (6) En ook de *uitwendige voorspoed* is geen kenteken. Daarvoor is geen bewijs te vinden in de gehele Bijbel. Maar wel dat de kerk aan haar wisselvalligheden, aan toe- en afnemen onderworpen is, gelijk de maan, zoals blijkt in de dagen van Elia (1 Kon. 19:14) en in Openb. 12:14, waar de kerk moet vluchten voor de antichrist. Ja, waar behoudt de antichristelijke kerk haar voorspoed mede? Immers niet anders dan met leugenen en bedriegerijen en allerlei goddeloosheden. Maar haar dag zal komen, dat zij zal zinken in de poel des verderfs, gelijk een molensteen in het hart der zee. *Dat zal haar laatste val zijn.*

Maar de echte kentekenen van de ware kerk zijn:

1. Ten eerste *de zuiverheid van de leer*, overeenkomend met Gods heilig Woord. En daarbij dan de omzichtigheid om dat toevertrouwde pand te bewaren (Rom. 3:2): "Dit is wel het eerste, dat hun de woorden Gods zijn toebetrouwd." 1 Tim. 3:15: "Welke is de gemeente des levenden Gods, een pilaar en vastigheid der waarheid." Zie ook 1 Petrus 1:22. En dit Woord, en alsook de zuivere leer langs dit Woord, ontdekt de valse religies. Onder dat Woord komt Christus wonen en ook wel krachtig werken, zodat de Goddelijkheid van de religie blijkt uit de kracht derzelve op de zielen der mensen (Matth. 18:20): "Waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen." 2 Kor. 6:16: "Ik zal in hen wonen en onder hen wandelen." Zie ook Openb. 2:1. Ook blijkt dit duidelijk uit

Joh. 14:21 en 23. Daarom staat er in Hand. 2:42, dat zij volhardende waren in de leer der apostelen. Zie ook Joh. 8:31, 32.

2. Ten tweede *de heiligheid in de wandel*. Dus waar de onzuiverheid van hart en daden recht wordt ontdekt. En deze heiligheid vloeit voort uit en langs het heilig Woord en uit de geloofsvereniging met Christus tot rechtvaardigmaking (Joh. 1:12, 1 Kor. 6:17). Deze heiligheid bestaat in het eens Anderen zijn, dat men namelijk zichzelf verloochent en de wil met Gods wil is verenigd (Ef. 6:6). Het is een aanvankelijk herstel van Gods beeld, en dus een overeenstemming met Gods wet (Matth. 22:37). Ja, zulk één zoekt niet zichzelf, maar de eer van een ander, namelijk de eer van God (1 Kor. 10:31). Deze heiligheid heeft Gods volk op het oog en daarnaar zuchten `zij in de grond van hun hart, al kunnen zij het er ook niet toe brengen. En deze heiligheid is alleen in de ware kerk te vinden voor degenen, die haar kennen. Deze nederigheid en geringheid voor de hoge Godheid, dat klagen over hun onheiligheid, het zuchten onder een lichaam der zonde, de kracht der verdorvenheden en het ongeloof.
3. Ten derde ook *het recht gebruik der sacramenten en de oefening van de sleutelmacht*. Elke vergadering meent wel de sacramenten onder zich te hebben, maar het komt aan op het rechte gebruik daarvan. De één heeft ze alleen tot een teken of tot een gedachtenis zonder meer, of men houdt de uitwendige tekenen voor Christus Zelf en schrijft daaraan alle kracht toe. En dit daar zij toch als zegelen van het verbond der genade door de gelovigen moeten worden gebruikt op een sacramentele wijze. Daarom heeft Jezus aan Zijn knechten ook sleutelen gegeven om deze zegelen te bewaren, dat zij niet worden geschonden (Matth. 18:17, 1 Kor. 5:13 en 2 Thess. 3:14). Dus hoeft men niet te vragen hoe het komt, dat in deze of gene kerk in het bijzonder het zo slecht toegaat, dewijl de sleutelen in de ene kerk beter worden gehanteerd dan in de andere. Al is dit dan zo, het is nochtans waar, dat het rechte gebruik van de sleutelen alleen gevonden wordt in de ware kerk, en dus is het ook een kenteken van de ware kerk.

B. Bezien wij nu wat het wil zeggen: *Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk*. Wij willen daarbij eerst wijzen op de herhaling in de artikelen des geloofs van de woorden "ik geloof."

- Dit is om ons te doen zien dat er nieuwe zaken, zeer verschillend van de tevoren genoemde, worden aangewezen.
- En ook geschiedt dit om de onduidelijkheden weg te nemen, welke er anders in zouden worden gevonden. Want neemt nu eens dat er niet bij stond "ik geloof een." Dan is er in het vorige artikel gezegd: "Ik geloof in de Heilige Geest" en zou daar zonder deze woorden direkt op volgen "een heilige, algemene, christelijke kerk. Men zou het dan toch niet mogen samenvoegen, ook al geschiedt het zonder opzet: Ik geloof in de Heilige Geest en ik geloof in de heilige kerk, want dit is in strijd met Jer. 17:5.
- Deze herhaling der woorden is dus om aan de gelovigen te tonen dat hun geloof op een andere wijze moet werkzaam zijn ten opzichte van de Drie-eenheid Gods, dan ten opzichte van de kerk.

Nu willen wij er op wijzen wat deze spreekwijze insluit: *Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk*.

- Het houdt in dat men voor waar en zeker houdt dat er zulk een kerk is, er te allen tijde is geweest en er ook te allen tijde wezen zal. Dat het niet anders kan zijn,

daarvan zijn in het voorgaande de bewijsredenen reeds gegeven (2 Tim. 2:19, Matth. 6:18, Jes. 55:10, 11, Psalm 45:7, Dan. 2:44, Lukas 1:33, Jes. 49:5, 6).

- Het sluit ook in, dat men zich niet alleen bij die kerk houdt omdat men van zulke ouders is geboren, maar dat men op grond van de Bijbel overreed is dat de kerk der Reformatie, dus gezuiverd van alle dwalingen en ketterijen, de ware kerk is, waar God Zijn volk vergadert en bewaart. Daarom waren die van Beréa edeler dan die van Thessalonica, omdat zij dagelijks de Schriften onderzochten, of deze dingen alzo waren (Hand. 17:11). Dit was het geloof van Paulus, waar hij zeide: "Wij zijn de besnijdenis, wij, die God in de Geest dienen en in Christus Jezus roemen, en niet in het vlees betrouwen (Filipp. 3 . 3).
- Het houdt ook in, dat men op goede gronden, naar Gods Woord, door de Geest vereniging des harten vindt met deze kerk, en dus met Christus en met Zijn volk. En dit strekt zich nog verder uit als men met enige ruimte mag getuigen dat men daarvan een levend lidmaat is en eeuwig zal blijven. Dit geloofde David (Psalm 23:5): "Ik zal in het huis des Heeren blijven in lengte van dagen." Dat is toch het beste geloof, waartoe men in het hart grond vinden kan.
- En dan wil het ook zeggen dat men door de dood niet van deze kerk zal worden gescheiden. Maar als het volmaakte zal gekomen zijn, zal slechts hetgeen nu ten dele was, tenietgedaan worden, en worden verwisseld in een staat van triomf in de hemel, om daar eeuwig een verheerlijkt lid van deze kerk te blijven.
- En tenslotte houdt deze spreekwijze ook in, dat men uit vereniging met deze kerk een rechte begeerte heeft naar dezelve. *Dus dat men zich nooit aan haar onttrekt om enigerlei reden, zo lang de letter zuiver wordt bewaard, aangezien de kerk ook haar gure wintertijden heeft.* Dus dat er ook dan de hand aan moet worden gehouden, dewijl zij de moeder is, waaruit men is geboren; en wanneer deze ziek of ongesteld is, zal men haar dan verlaten? Dat is geen bewijs van liefde, noch van vereniging, maar wel het tegendeel. Bij degenen, die zulks wel doen, is het geen bewijs van meer Geesten leven, maar wel van trotsheid en meedogenloosheid. Het houdt integendeel in, dat men zich te allen tijde bij de kerk voegt, met de bruid niet vragende hoe de kerk mij aanstaat, maar (Hoogl. 1:7): "Zeg mij aan, Gij, Die mijn ziel liefheeft, waar Gij weidt, waar Gij de kudde legert in de middag; want waarom zou ik zijn als één, die zich bedekt bij de kudden Uwer metgezellen?" Dit heeft Jezus getoond door Zijn eigen voorbeeld, toen Hij op aarde was in zulk een vervallen staat der kerk. Hij voegde zich bij de kerk. En dit is eerst liefde en vereniging des harten, als men met Jezus en met de kerk wil zinken en drijven, zonder dezelve te verlaten. En dan zinkt men ook met de kerk als de staat derzelve in verval is, en zal men met haar roepen.

II.

Wij hebben dan de onderwerpen gezien, waaraan de weldaden worden bewezen, welke in de vragen en antwoorden 55 en 56 werden genoemd. Gaan wij nu over tot het tweede hoofddeel, om de weldaden zelf te bezien, voor zover zij in dit leven worden genoten.

De Catechismus noemt er ons twee, namelijk:

- A. De gemeenschap der heiligen (vraag 55), en
- B. De vergeving der zonden (vraag 56).

A. ***De gemeenschap der heiligen*** houdt in hun gemeenschap aan Christus, en de gemeenschap der gelovigen onder elkaar. De onderwijzer gaat er op grond van de Heilige Schrift van uit, ***dat alle gelovigen, hetzij groten of kleinen, door alle tijden***

heen, gelijk ook de kerk in het algemeen, *heiligen zijn*, de heerlijken in den lande (Psalm 16:3). En dat zij dit zijn en zo genoemd worden vanwege de volmaakte heiligheid van de Heere Jezus, welke hun wordt toegerekend. En ook vanwege de afzonderende en de inwendig heilige inwoning van de Heilige Geest, waardoor zij de heiligmaking najagen, totdat zij de volkomene grijpen (Filipp. 3:12).

Ook zegt de onderwijzer *dat deze gemeenschap van elke en iedere gelovige is zoals die van het hoofd met het lichaam*. Jezus wordt doorgaans het Hoofd en zij Zijn leden genoemd, en zij zijn waarlijk en metterdaad op de allernauwste wijze met Hem verenigd en aan Hem verbonden. Hij in hen, en zij in Hem (Joh. 15:4, 5). Tezamen maken zij alzo het verborgen lichaam, de kerk, uit. *De Heere Jezus, als het Hoofd, heeft gemeenschap aan en met hen*, en dit is de grond en oorsprong van hun deelgenootschap aan Hem.

- Want Hij heeft gemeenschap aan ieder van hen door een eeuwige, vrijwillige gift van de Vader (Joh. 6: 39, 17:2). Hij is de Erfgenaam van alles en zij zijn Zijn erfdeel (Hebr. 1:2).
- Hij neemt als Middelaar en Borg deel aan hun schulden. Hoe groot en veel zij ook zijn, Hij neemt de straf en de betaling er van op Zich (Jes. 53), dragende hun zonden (Joh. 1:29).
- Daartoe neemt Hij hun natuur aan. Hij wordt Zelf vlees en bloed met hen deelachtig (Hebr. 2:14). Hij, Die heiligt, en zij, die geheilgd worden, zijn alzo één.
- Hij neemt deel aan hun lijden en verdrukkingen, in al hun benauwdheden benauwd zijnde (Jes. 63:9). Het hoofd voelt het als men op de voet treedt (Hand. 9:4, 5). Christus is bewogen en aangedaan met hun zwakheden en komt hen in hun noden te hulp.
- Hij komt woning bij hen maken. Hij komt Avondmaal met hen houden en komt in Zijn hof (Hoogl. 5:1) en eet en drinkt de edele vruchten van Zijn Geest. Als zij samenkomen, is Hij in het midden van hen (Matth. 28:20). Zijn hart wordt ingenomen door hun ogen, het zien op Hem doet Hem geweld aan (Hoogl. 4:1 en 6:5). Hij hoort gaarne hun stem, en dat zij Hem hun gedaante tonen, is Hem liefelijk (Hoogl. 2:4).
- En als zij de verdrukten of gevangenen om Zijntwil bezoeken, spijzigen of te drinken geven, rekent Hij dit aan Hem te zijn geschied (Matth. 25:40).
- De Heere oefent met hen een vertrouwelijke gemeenschap en openbaart hun wel Zijn voornemens (Gen. 18:17). Hij geeft hun onderricht en raad in allerlei gevallen, geeft getuigenis op hun gaven en een goed antwoord op hun bidden. Hij wist de tranen wel eens af en kust hen (Hoogt. 1:2).
- De Heere bezoekt hen en ziet op hun wegen, ook als zij ziek zijn naar de ziel (Jes. 57:18). Hij verbindt hun wonden, daarin gietende olie en wijn. Hij zoekt als een herder het verlorene en weggedrevene op. En als zij gelijk Petrus in de zeef van satan zijn (Lukas 22) ziet Hij ze aan en bidt voor hen, enz.
- De Heere neemt ook deel aan en oefent gemeenschap met hen in het werk, waartoe Hij hen roept. Hij geeft het hun in hart en mond en wil met hun mond zijn (Lukas 21:14, 15). Hij neemt hun gaven en heiligt die tot Zijn dienst. Ook hun schatten en goederen, welke Hij voor hen verworven heeft, neemt Hij en geeft hun hulp om er Hem mede te dienen in het verzorgen van Zijn noodlijdende en naakte leden.

Uit deze gemeenschap van Christus met de Zijnen volgt die der gelovigen met Hem. De Heere Jezus is het Hoofd, zij zijn de leden. Hij is de Wijnstok en Olijfboom, zij zijn de ranken en ingeënte takken. Is Hij de uiterste Hoeksteen, zij zijn allen stenen, met Hem verenigd en op Hem gebouwd. Is Hij hun Maker en hun Man, zij zijn Zijn ondertrouwen door het geloof. Is Hij het Brood des levens, zij zijn levende in en door Hem. De Schrift leert ons dienaangaande voornamelijk het volgende.

1. Dat, zoals met het huwelijk, deze gemeenschap in de hemel is besloten. Zij zijn uitverkoren in Hem (Ef. 1:4), en de Zoon is hun gegeven (Jes. 9) tot een Heere en Hoofd (Ef. 1:22).
2. Hoe ver zij ook van Jezus af zijn, zij worden van de Vader getrokken en tot Hem gebracht door Zijn Geest en Woord, en de Zoon openbaart Zich aan hen (Gal. 1:16). Hij lokt hen en spreekt naar hun hart, en zo worden zij naar Hem getrokken en komen met Hem in een verbond. Zij geven zich aan Hem over en worden dus de Zijnen (Hoogl. 2:16). Daardoor zijn zij één geest met Hem (1 Kor. 6:17 en de Goddelijke natuur en Zijn zalving deelachtig. Dezelfde Geest woont ook in hen (Rom. 8:9), en zij hebben de zin van Christus en hetzelfde gevoel (Filipp. 2:2).
3. Zij hebben ook gemeenschap aan Zijn ambten. Zij zijn met Hem gezalfd tot koningen en priesters Gode (Openb. 1:6).
4. En ook aan Zijn staten, aan Zijn lijden, wordende met Hem verdrukt in de wereld, en daarna met Hem verhoogd en met Hem gezet in de hemel (Ef. 2:6).
5. Ook zijn zij vertrouwelijk met Hem. Zij eten en drinken aan Zijn tafel, zij vertellen Hem hun noden en wegen en geven hun lasten en moeiten in Zijn hand. Zij wentelen hun weg op Hem en blijven op Hem zien en wachten. En alles wat zij hebben, dragen zij aan Hem op, opdat Hij met hen en met hun goed (als zijnde het Zijne) zal doen wat Hem behaagt. Zij geven het blijmoedig tot dienst van Hem en van Zijn kerk over (2 Kor. 8:2, 3).
6. Zij gevoelen het en trekken het zich aan als Christus' zaak en volk onderdrukt worden. Zij stellen er zich voor in de bres en wagen alles met hun Heere en Hoofd, zich overgeevende voor Zijn Naam, ja zelfs hun leven - als zij daartoe zouden worden geroepen - niet te dierbaar achtende. Ook verheugen zij zich als Zijn werk voorspoedig is en het Sion welgaat. Door gelovige zuchtingen trekken en zuigen zij uit Hem alle licht en kracht tot alle goed werk. Zij kleven Hem aan om bewaring, opdat zij als in een rotssteen geduriglijk bij Hem zijn, opdat Hij in hen wonen en werken mocht hetgeen Hem behaagt (Filipp. 4:13).

Aldus hebben en oefenen zij gemeenschap aan Zijn Persoon als God en mens, en ook aan al Zijn schatten en gaven. Aan Zijn wijsheid, macht en goedheid, aan alles wat Hij voor hen heeft verworven, aan rechtvaardigmaking en heiligmaking (1 Kor. 1:20) enz. En hieruit volgt nu de gemeenschap der gelovigen onder elkander. Zij zijn toch leden van één lichaam, broeders en zusters, kinderen van één Vader, die enerlei geest en enerlei hart hebben. Zoals de onderwijzer zegt: ***Ten andere, dat elk zich moet schuldig kennen, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te leggen.***

- (1) Dit houdt dan in dat zij door deze vereniging en betrekking met en onder elkander de één de ander kennen (voor zoveel dit mogelijk is), en een morele verzekering en bewustheid daarvan over en weer krijgen, gelijk kinderen, welke in één huis zijn geboren en opgevoed. Zij hebben en gevoelen iets voor elkaar, hetgeen zo bij

hen niet is omtrent de dienstknechten of vreemdelingen, welke onder hen verkeren.

- (2) Het houdt ook in dat zij geen nauwe of geestelijke gemeenschap hebben of oefenen kunnen met natuurlijke mensen, welke de Geest niet hebben. Zij hebben er wel medelijden mede en doen wel een gebed hun ten goede, maar zij zijn niet met hen verenigd als met de kinderen des huizes. Zij houden uiterlijk wel gemeenschap met hen, doch zij zijn met hen niet zo vertrouwelijk als met hun broeders. Ook hebben zij geen gemeenschap met hen, die van de waarheid afwijken (2 Joh.:10), of met de openbare geveinsden. En ook niet met broeders, die ergernis geven door hun ongeregelde wandel (2 Thess. 3:6). Zij onttrekken zich aan hen, hoewel zij hen vermanen.
- (3) En dit betekent ook dat zij deze gemeenschap oefenen met alle heiligen, waar die ook zijn. Ook met die, welke hun naar het aangezicht niet bekend zijn. Zij wenen met degenen, die verdrukt worden, en zij verblijden zich als het hun weer welgaat. Deze gemeenschap strekt zich ook uit tot degenen, welke de Heere nog zal roepen en vergaderen tot Zijn kerk, gelovig voor dezen biddende dat ook zij als dwalende schapen mogen worden gebracht tot hun enige Herder.
- (4) In het bijzonder oefenen zij wel geestelijke gemeenschap met degenen, met wie zij als broeders samenwonen in de openbare en in de bijzondere samenkomsten. Daar roepen zij met één hart hun aller Heere aan. De één gaat voor, en de anderen stemmen samen in (Matth. 18:19). Aan één tafel ontvangen zij ieder hun bescheiden deel van de geestelijke spijs, en in het Avondmaal oefenen zij gemeenschap met Christus en met elkander.
- (5) Het betekent ook dat zij in ziekten of noden elkander bezoeken, met raad en gebeden de één de ander ondersteunende. Zij waken over elkander, dat zij toch niet mogen worden verleid, afgetrokken en verhard (Hebr. 3:13). En als hun broeders in verlating, in diepe en duistere wegen geraken en zij het bange hebben, zenden zij een gedurig gebed voor hen op (Hand. 12:5) en bieden hun de hand, of zij toch mochten worden gered en hersteld.
- (6) Ook delen zij elkander mede hetgeen de Heere aan hun ziel heeft gedaan (Psalm 66:16). Zij vertellen elkander de weg, langs welke zij tot de Heere gebracht zijn. Wat zij zo al hebben ontmoet, wat al kwaad en benauwdheden, strijden en worstelingen zij hebben gehad, en hoe zij zijn gered en bewaard. Zij roemen samen de trouw en weldadigheid van hun God en Vader, de één de ander opwekkende om met een voornemen des harten bij de Heere te blijven (Hand. 11:2, 3).
- (7) Het betekent ook dat zij als broeders elkander de misdaden vergeven. Zij waken tegen nijd en twistgierigheid, en als deze opkomen, raden zij tot vrede. En door zachtmoedigheid trachten zij degenen terecht te brengen, die door enige misdaad zijn overvallen (Gal. 6:1).
- (8) Het betekent ook dat zij gemeenschap van goederen voor de Heere, wel ieder het zijne bezittende, als kinderen van één Vader. Hetwelk de één heeft, dat is ook des anderen. Zij zijn maar rentmeester en bestuurder er over. Ziet zulk één zijn broeder in nood, en heeft de Vader hem iets meer goed gegeven, dan deelt hij blijmoedig aan deze nooddriftige mede van Zijns Vaders goed.
- (9) En tenslotte, oefenen zij in beginsel ook reeds gemeenschap met degenen, die boven zijn. Met de engelen en gezaligde zielen, door met hen samen, hoewel zij nog in het benedenhuis wonen, eer te geven aan Goden aan het Lam vanwege de verworven en nog toekomstende volle zaligheid (Hebr. 12:22, 23).

B. Nu zou ons nog te spreken staan van de tweede weldaad der gelovigen in dit leven, namelijk de vergeving der zonden (vraag en antwoord 56). Daar hiervan in het vervolg van de Catechismus bij de behandeling van de vijfde bede nog in den brede zal worden gesproken, gaan wij hieraan nu voorbij.

Toepassing

"Zeer heerlijke dingen worden van u gesproken, o stad Gods" (Psalm 87:3). Kinderen van God, is dat niet waar? Is de kerk met al haar weldaden niet een heerlijke stad, waaraan de Heere grote en heerlijke voorrechten en vrijheden heeft geschonken?

- Zij is immers een stad, welke zeer schoon gelegen is; de berg Sion is een vreugde voor de ganse aarde, zelfs aan de zijde van het noorden, de stad des groten Konings (Psalm 48:2, 3).
- God en Christus wonen er in. De Heere is onder hen een Sinaï in heiligheid (Psalm 68:18). Jezus zegt: "Ik zal in het midden van hen wonen en onder hen wandelen" (2 Kor. 6:16).
- De inwoners of medeburgers van deze stad zijn de heiligen van hoge plaatsen (Dan. 7:18). En alleen daar zijn zij veilig. Sion heeft rondom haar torens, vestingen en paleizen (Psalm 48:13, 14). God stelt heil tot muren en voorschansen (Jes. 26:1). Ja, God is in hun paleizen en Hij is er bekend voor een Hoog Vertrek (Psalm 48:4).
- Rondom dit Jeruzalem zijn ook bergen van bevrijding (Psalm 125:2). De vijanden mogen haar wel aanvallen, maar zij zullen haar nooit overwinnen.

Ja, kinderen van God, gij kent er iets van bij bevinding, wat er omgaat in deze stad. O, wat is de vereniging met de Zoon van God toch nauw en wonderbaar. Jezus zegt (Joh. 17:21): "Opdat zij allen één zijn, Gij in Mij, en Ik in U, en zij in Ons." Wat is er een heerlijke en nauwe vereniging van deze heiligen onder elkander, zodat het ene lid het gevoelt wanneer het andere benadeeld wordt; ja zelfs het Hoofd in de hemel gevoelt het (Hand. 9:4, 5). Wat zijn daar een tijdelijke zegeningen en veel uitwendige vrede. Deze dingen worden daar ook toegeworpen (Psalm 133:3): "De Heere gebiedt aldaar de zegen en het leven in eeuwigheid." Ja, wat worden onder deze verenigde heiligen al heerlijke dingen besproken. Laat ons dit eens iets nader bezien.

1. Daar wordt er over gesproken welke wegen God houdt met de ziel. Wegen van duisternis en van licht, van geloof en van ongeloof. Wegen van strijd, en ook dat zij in de strijd zijn gevallen en onder liggen, en dan weer in de sterkte van de Koning het hoofd mogen opbeuren en overwinnen.
2. Daar wordt gesproken van de leidingen Gods langs donkere wegen voor het lichamelijke. En van de doeleinden, van de heilige oogmerken, welke God er in had uit liefde tot Zijn volk, om hen bekwaam te maken voor de hemel. Wel klagen zij dan ook onder elkander van hun ellendig hart onder dat alles.
3. Daar wordt ook gesproken over anderen, die langs wonderbare wegen aan de kerk zijn toegevoegd. Hoe God hen heeft overgebracht, waar zij wel aan vast zaten voordat zij werden losgemaakt en aan de duivel ontrukkt. Ook hoe velen weer teruggaan, maar ook van anderen, die hen als bij de slippen grijpen en zeggen: "Wij willen met u gaan, omdat wij zien dat de Heere met u is" (Zach. 8 :23).
4. Daar wordt gesproken van die metgezellen, die nog achter zijn (Psalm 45:15), welke ook tot de Koning moeten worden geleid.
5. Daar wordt gesproken van de genietingen van de Koning en van Zijn bezoeken in het hart van Zijn volk. Hoe Hij kwam aan de ronde tafel en hoe daar de nardus zijn

reuk gaf (Hoogl. 1:15). En ook wederom van het gemis van Hem, Die hun ziel liefheeft, zodat deze wel eens krank wordt van de ontbering van liefde, zoals de bruid in Hoogl. 2:5.

6. Ook wordt daar gesproken over de sterke bewaring van God, over dat vaste bolwerk en hoe de poorten der hel dit niet zullen overweldigen (Matth. 16:18). Gesproken wordt er over de vrije ontdekkingen van God, welke Hij geeft aan sommigen van Zijn volk, hoe Hij hun Zijn deugden en getrouwheden openbaart.
7. En soms ook wel over Gods voornemen ten aanzien van de aarde, over de oordelen, welke er naar Gods Woord staan te wachten.
8. Daar verblijden zij zich tezamen en daar wenen zij tezamen, en dragen zij elkanders lasten op hart en hand, en alzo vervullen zij de wet van Christus en doen zij samen het gelovig gebed. Ook zuchten zij er onder als zij iets zien van de onzuiverheid en de afgezakte staat van sommige vromen, als deze het naar andere dingen wenden. Als zij zien hoe het toegaat in Gods huis, hoe de kracht van de verdorvenheid en van de vijand, en ook die van het ongedode vlees zo sterk is in henzelf en in anderen.
9. Dan stemmen zij er wel eens in samen, dat zij gezamenlijk vanwege enerlei ellende hun harten uitstorten voor het aangezicht des Heeren. En zulks is hun dierbaar. De Heere Jezus zegt: "Alwaar twee of drie samenstemmen in Mijn Naam, het zal hun geschieden" (Matth. 18:19). Ja wat zij dan willen, zullen zij begeren, en het gelovig biddende, verkrijgen zij de bede, welke zij gebeden hebben. Wij lezen dat het wel gebeurde, dat men in Engeland meer bevreesd was voor het gebed van John Knox, dan voor een leger van honderdduizend man. Ook lezen wij dat in vorige tijden de vijanden van Nederland bevreesd waren voor Nederlands biddagen.
10. En tenslotte wordt er daar over gesproken wanneer er één in Sion is geboren (Psalm 87:5, 6), welke de Heere bevestigd en gerekend heeft in het opschrijven der volkeren; en dan verblijden zij zich in de Heere.
 Daar wordt vernomen het sterven van de Godzalige, die een stut was van kerk en land, een gelovige werker in het huis des Heeren, een bidder of bidster voor het volk, een drager of draagster van de lasten van anderen. En zulk een ziel gaat heerlijk over, wordende van een stut hier beneden, nu een pilaar in het bovenhuis. Daar staren de anderen zulk een ziel na, zo ver zij kunnen. Maar dan reikt de verrekijker van het geloof wel niet zo ver en ook heeft hun hand, het raakt weg en zij verliezen het uit het oog.
 Of ook wordt hun verwachting wel verlevendigd dat zij zullen volgen en krijgen sommigen enige voorsmaak, welke ook verlangen naar de rust. En weer anderen zitten bekommerd neer, vrezende dat zij niet behoren onder de broeders, die binnen zijn, en zulks vanwege hun blindheid en ongeloof, waarbij nog komt de kracht der verdorvenheid en zo weinig strijd daartegen. Aldus is de één in die kerk de stut voor de ander.
Ziet vrienden, dat is de kerk en het oefenen van de gemeenschap der heiligen. Deze dingen, welke wij noemden, en ook andere, welke wij nu niet kunnen nagaan, hebben daar plaats en daarover wordt onder de verenigde heiligen gesproken.

A. Mensen, gij die nog buiten deze kerk zijt en nog omdooft in het woeste, hebt u geen zin in dat volk en in deze hemelse benedenstad? Krijgt u geen begeerte om ook daarin te worden gebracht? Maar vrienden, ik denk niet dat ik het mis heb, wanneer ik zeg

dat velen denken dat zij reeds tot deze kerk behoren omdat zij gedoopt zijn, belijdenis doen, en ten Avondmaal gaan. Dat zij heel wat hebben tegen het pausdom en andere religies, en ook dat zij een onergerlijke levenswandel hebben, enz.

Och mensen, dit is een eeuwige waarheid, dat een mens er niet in wordt geboren. Maar hij wordt wel geboren in de uitwendige gemeenschap, en daarom wordt hij ook als een lidmaat gedoopt. En meent u nu op goede gronden dat God u er in heeft overgebracht en dat Jezus de Inwoner in uw hart is? Dan zou u toch wel enige kennis hebben aan de dingen, welke wij zojuist hebben genoemd, hoe het toegaat als een ziel daarin komt, hoe deze dan wordt losgemaakt uit de synagoge des satans en wat er al omgaat in dat huis. Wilt u eens zien wie niet tot de kerk behoren? *Och, dat de Heere u licht geve!*

1. Zij behoren niet tot de kerk, die nog niet hebben gezien of zien dat zij een synagoge van satan waren of zijn. O, hoe weinigen zijn er, die er wezenlijk zorg en kommer over hebben of zij in de jaren huns levens wel tot de kerk zijn gebracht, namelijk tot de gemeenschap van God en van Zijn volk. Die er nog nooit een gegronde en werkzame bekommering over hebben gehad dat zij niet tot deze kerk behoren.
2. Ook zij behoren niet tot deze kerk, die leven in de wereldse wellusten. Die op hun tijd uitbreken in aardse vermaken en ijdelheden en zo hun dagen eindigen. En als zij het dan wel eens wat al te bont hebben gemaakt, weten zij een pleister op de wonde te leggen door de eerste de beste kerkdienst of godsdiensttoefening weer eens waar te nemen. Vrienden, er staat geschreven: 1 Kon. 18:21. "Hoelang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na; en indien Baäl het is, volgt hem na."
3. Ook die behoren niet tot de kerk, die op zijn tijd wel uitwendig godsdienstig zijn, maar die zichzelf dan ook weer voldaan vinden in de wereld en in de synagoge des satans. Die zo wonderwel met verenigde harten kunnen omgaan met mond- en nabijchristenen, of ook wel met uitwendig burgerlijke en godsdienstige mensen. En dat terwijl Gods volk, als zij er bij moeten zijn, dikwijls benauwd onder hen is als onder onwetende en goddeloze mensen.
4. Ook die allen behoren niet tot de kerk, die buiten Jezus zijn en blijven en niet innig en op het allernauwst in één geest met Gods volk zijn verenigd, als hebbende enerlei belangen. O mensen, hoe ver u ook mag komen, u behoort niet tot de kerk. Ik zwijg nu maar van dezulken, die in haat en smaad tegen dat volk uitbreken. Maar als u de Koning van de kerk niet hebt gevonden, hoe bent u er dan ingekomen?
5. Die behoren niet tot de kerk, die vast zitten en rusten op algemene overtuigingen en op grote verstandsbeschouwingen. O mensen, dit gebeurt in de synagoge des satans (Openb. 3:9): "Die zeggen dat zij Joden zijn, en zij zijn het niet, maar liegen." Er is geen grote kenner der letter dan de duivel zelf. Hij weet de Bijbel te verdraaien en het dan in iemands hand te stoppen. Dit probeerde hij zelfs bij Jezus te doen, maar hij had aan Hem niets.
6. En tenslotte behoren ook die niet tot de kerk, die menen dat zij met Gods volk en zaak verenigd zijn, maar die niet ter toets durven komen, uit vrees dat zij zullen worden ontdekt. En sommigen van hen weten ook wel dat er wat aan mankeert en dat hun gemeenschap der heiligen maar zo-zo is. Zij weten wel te vertellen dat er aan de vromen nog wel wat hapert. O ja mensen, er hapert veel aan dat volk, en daar weten zij zelf meer van dan gij aan hen ziet. Maar het moest u niet haperen aan hun werk van vereniging met Christus en hun nauw oog, waarmee zij zien hoe

veel een mens kan hebben en toch zichzelf bedriegen. Is daar de haper bij u? Dan mist u dit artikel, namelijk de gemeenschap der heiligen, en dan is uw geloof niet volkomen. Er moet vereniging zijn met de teerste vromen, gelijk ook hun hart tot u. Dit leert Gods Woord ons, dat men het getuigenis van de waarheid zelf en van allen moet hebben. En dus is uw werk niet oprecht en behoort gij niet tot de kerk.

Mensen, waar u nu zit bent u niet veilig. U ligt voor alles open en u bent nog een prooi van de vijanden. Al de vromen samen kunnen u niet helpen. Mocht u toch aan het bidden geraken en ook de gebeden der vromen met u krijgen, opdat gij zo als uit het vuur gedragen werd aan de voeten van Jezus. Anders zult gij voor eeuwig buiten moeten blijven, omdat gij de leugen in uw rechterhand liefhebt. Openb. 22:14, 15: "Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad. Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft en doet."

B. Maar zielen, welke het er om te doen schijnt om binnen te geraken, en die u met niets anders wilt laten tevreden stellen, ook tot u nog een woord.

1. Roept toch sterk om licht, om uw bedrieglijk hart te mogen kennen, en dat God u beware, dat gij niet ergens op vast zoudt raken buiten Jezus. Dat de Heere u zoekende houde in de laagte tot Zijn tijd.
2. En wat betreft de gevangenis of de synagoge des satans, waarin gij u gevoelt te zijn, och, breekt er niet zelf uit en helpt niet uzelf. Een verstandige gevangene laat zijn zaak buiten de gevangenis bepleiten. Ziet toch dat gij de Voorspraak Jezus verkrijgt, maar werkt niet om er zo maar uit te breken. In Joh. 10:1 staat, dat die niet inkomt door de rechte deur, een dief en een moordenaar is.
3. En tenslotte, wacht in deze lage weg van het belijden van uw zonden en uw doemwaardigheid, en in het heiligen en rechtvaardigen van God in uw hart. Wacht daar op de Heere! O, als de rechterhand des Allerhoogsten verandert, zult u God toevallen en moeten zeggen: *Heere, doe Gij met mij zoals het goed is in Uw ogen.* O, dan zal Zich wel een weg openen en zult gij door een spleetje in de muur van die stad heerlijke dingen zien. O draagt daarvoor zorg, dat als de deur van het heilige open gaat, u uit de voorhof moogt binnen geraken. Dat zal u een rust zijn. Zucht dan toch om geloof.

C. En ten aanzien van Gods volk is het mijn wens, dat de Heere u veel inlichtingen en inleidingen van Zijn Geest schenke in uw wegen ten aanzien van de Heere, in de ontrouwheid aan uw licht, in het bedroeven van de Heilige Geest door zonden en gelijkvormigheden aan de wereld. God geve u naar uw nood een recht gemaakt hart onder al Gods wegen, al naar uw weg en staat in het geestelijke en in het lichamelijke vereist. Dat het afgewekene weder opgehaald en teruggebracht mocht worden, en zoals er staat geschreven in Jes. 37:31, wederom nederwaarts wortelen moge schieten, en meer licht van genade en van geloof moge krijgen. Opdat zij nuttiger mogen worden in de kerk, en meer de lasten van eigen ziel, van eigen huis, van de kerk in het algemeen, van de eigen kerk, van stad en land, gelovig kunnen dragen, om met al deze zaken voor de Heere te mogen komen. O, draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus. Zoveel zaken van vroeger tijd zijn te erkennen en voor het toekomende te begeren, maar als onwaardigen. Wij hebben zoveel nodig. Mocht de Heere dan nog toe willen doen aan al hetgeen Zijn Majesteit reeds heeft gedaan.

Volk des Heeren, mocht u uzelf dan ook maar veel de Heere aanbieden. De beloften zijn: "De Heere zal Zijn volk sterkte geven; de Heere zal Zijn volk zegenen met vrede" (Psalm 29:11). *Dan zult gij iets van de heerlijkheid van dat Koninkrijk vermelden, en ook iets van Zijn mogendheden kunnen spreken. Amen.*